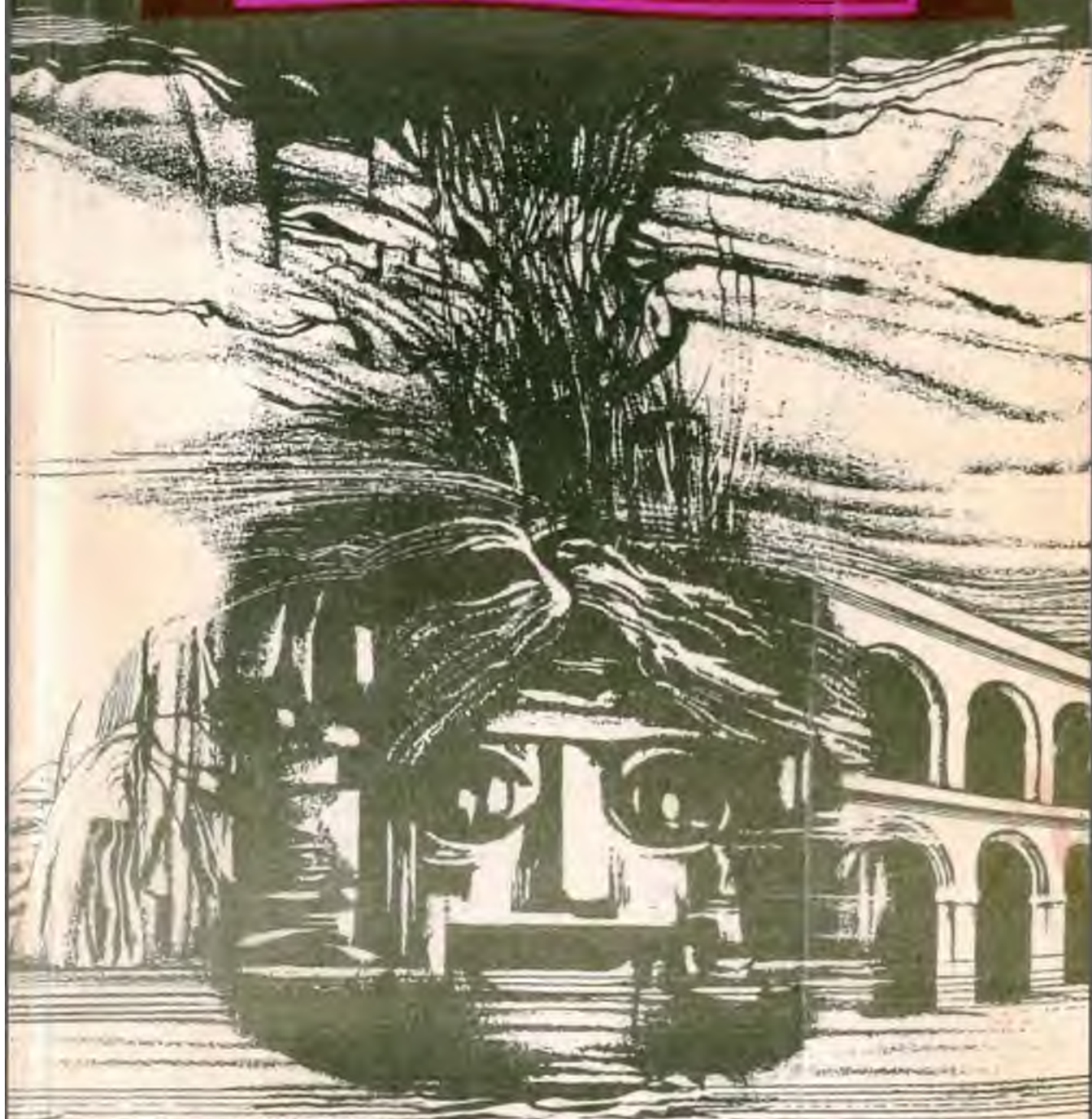

GABRIELS GARSIJA
MARKESS

PATRIARHA RUDENS

GABRIELIS GARSIA
MARKES

PATRIARHA RUDENS

**GABRIELS GARSIJA
MARKESS**

**PATRIARHA
RUDENS**

No spāņu valodas tulkojis
VOLDEMARS MEĻINOVSKIS

RIGA «LIESMA» 1992

84.7 Kol-44
Ga 665

Gabriel García Márquez
El Otoño Del Patriarca
Editorial La Oveja Negra 1980

Redaktors GINTS JANSONS
Māksliniece MAIJA DRAGONE

M 4703040110-9
M801(11)-92

ISBN 5-410-01005-1

© Voldemārs Meļinovskis,
tulkojums latviešu valodā,
izdevniecība «Liesma», 1992

PRIEKŠVārDS

Romāns par pirmsvēstures beigām

SAVAS popularitātes gados Gabriels Garsija Markess reti kad sniedzis nopietnas intervijas; ja runa sākās par viņa daiļradi, rakstnieks aizvien jokojās, smējās, stāstīja jaukus atgadījumus — tādus pašus, ar kādiem pilnas viņa grāmatas. Taču Garsijas Markesa nepietnībai ir gluži nopietni iemesli. Rakstnieka vērtīgā prasme smieties saistīta ar viņa spēju skatīt pasauli kopumā, it kā no tāda augstuma, kas ļauj saredzēt ceļus, kuri ved cilvēci no pagātnes uz nākotni. Par spīti drūmajiem monologiem un četru sienu noslēgtībā dzirdētai kurnēšanai, kā arī histēriķu vaimanām un gaudām par cilvēka, cilvēces un cilvēcības bojāeju, kas tik bieži atskanējušas XX gadsimtā, rakstnieks no jauna atgādina, ka pasaule ar visu savu ilgo un grūto dzīvi ir jauna un skaista, ka tai piemīt milzīgas pārveidošanās spēju rezerves, ka beidzas tikai cilvēces pirmsvēsture, bet aiz tās plešas patiesās vēstures nepārredzamais lauks un redzams, par ko cilvēce kļūs, ja pratis šķirties no pagātnes smagā mantojuma. Garsijas Markesa optimisms izriet no pārciestā, pārdzīvotā un pārdomātā rūgtuma; tā avoti meklējami Latīņamerikas cīņā, cerībās un veikumos, šajā zemē, kuru Hēgelis nosaucis par «nākotnes zemi».

Gabriels Garsija Markess pieder pie tās lielo prozas meistarību paaudzes, kura nāca pēc mūsdienu Latīņamerikas literatūras pamatlicējiem. Gabriels Garsija Markess dzimis 1928. gadā provinciālā Kolumbijas pilsētiņā Arakatakā un jau agrā jaunībā apzinājās, cik cieši materiālās un morālās dzīves grūtības saistītas ar sociālo netaisnību. Astoņpadsmit gadu vecumā Garsija Markess sāka strādāt par reportieri galvaspilsētas avīzē, bet 1955. gadā iznāca viņa pirmais romāns «Lapkritis». Par pavērsiena punktu jaunā rakstnieka garīgajā biogrāfijā kļuva neatkarības cīņu pieaugums Latīņamerikā. Atbri-

vošanās kustības pieaugums izpaudās arī Garsijas Markesa daiļradē, kas jo skaidri redzams viņa lielajos romānos, kuri iznāca pēc stāstu grāmatas «Dižās mātes bēres» (1962), un garajā stāstā «Nestunda» (1962). Sāpīgi Garsija Markess izjūt militāro apvērsumu Čīlē 1973. gadā. «Neieņemt aktīvu politisku pozīciju ir noziedzīgi,» — tā savu nostāju formulēja rakstnieks, kura darbus Čīles hunta bija aizliegusi kopā ar daudziem citiem progresīvās literatūras darbiem. Tomēr Gabrielam Garsijam Markesam, tāpat kā citiem izcilākajiem Latīņamerikas māksliniekiem, garīgā orientācija uz sabiedriskiem ideāliem nozīmēja ne tikai šo ideju vienkāršu uztveri, bet gan arī to radikālu ietekmi uz mākslinieciskas domāšanas raksturu. Garsijas Markesa romāni, no kuriem dveš kontinenta sabiedrisko cīņu enerģija, pārsteidz ar savu māksliniecisko revolucionārismu. Galvenokārt tas attiecas uz «Patriarha rudeni», kurš ir viens no visnobriedušākajiem darbiem mūsdienu Latīņamerikas romānistikā un jo pilnā mērā atklāj, cik dziļa un visaptveroša ietekme uz kultūru ir rakstnieka aktīvajam pasaules uzskatam.

Latīņamerikas romāns uzsūcis daudzu XX gadsimta estētisko strāvojumu pieredzi, taču, uzrādamies kā patstāvīga parādība laikmetā, kad noliek radikālas izmaiņas pasaules sabiedriskajā apziņā, ieņem polemisku nostāju attiecībā uz Rietumeiropas literatūrā plaši izplatītām idejām un noskaņām; aizguvumi no tiem izrādījās kvalitatīvi pārveidoti atbilstoši jauno interešu viedoklim un kļuva par līdzekli jauno garīgo vērtību apliecināšanai. Var daudz runāt par Latīņamerikas romāna izcilajām kvalitātēm, taču svarīgākā šā romāna iezīme ir tā, ka Latīņamerikas romāns Rietumu romāna noslēgtībai ar tā centrējumu uz atsevišķas personības problēmu izpēti pretstatīja jaunu vēsturisku optimismu. Ar to cieši saistīti izrādījās Latīņamerikas romāna jaunais filozofiskums, jaunais intelektuālisms. Runādami par Latīņamerikas romāna filozofiskumu, mēs ar to nešaprojam šā romāna piesātinātību ar filozofiskām sentencēm. Runa vispirms ir par humānistiskās problemātikas dziļumu, par drosmi un prasmi domāt vēsturiskos mērogos bez arhivāra apnicīguma un grāmatvediskas bezspērnainības — sakļaujoties ar tēla juteklisko miesīgumu, kurš ietver sevi visu esamības pilnestīgumu, — par drosmi un prasmi, kas piemita Sekspiram, Servan-

tesam, Gogolim, Dostojevskim. Latīņamerikas literatūrā itin kā atdzima šī aizmirstā māksla. Tā atdzima uz jaunas pasaulzstveres pamata, kura XX gadsimtā kļuva par reālu vēstures spēku. Jauns vēsturiskums ir Latīņamerikas romāna augsne, jaunā humanitātē meklējams tā novatoriskums. Garsijas Markesa romānos, jo sevišķi «Patriarha rudeni», minētās iezīmes izpaudās ar vienreizēju spilgtumu, kas izskaidrojams ar tiešo saikni starp rakstnieka filozofiski māksliniecisko domu un klasisko humānistisko tradīciju, ar Renesanses laikmetā un vēl dziļāk iesniedzošos saikni...

Garsijas Markesa daiļrades galvenā tēma, kas manāma jau viņa pirmajos darbos, sāka iegūt konkrētus apveidus romānā «Simts vientulības gadu» (1967), kurš rakstniekam sagādāja atzinību visā pasaulē. Nomaļā Kolumbijas ciematīnā Makondo dzīvojošo traģisko un smieklīgo Buendiju dzimta parādījās kā vesels laikmets cilvēces dzīvē — no pirmās grēkā krišanas un pirmās slepkavības laikmeta, kad par visas pasaulesiekārtas un cilvēku savstarpējo attiecību pamatu kļuva savtīgums, līdz pat mūsu dienām, kad vēsture noraida neapvaldītu egoismu kā pasaulesiekārtas pamatu. Ko nozīmē katastrofa, kura no zemes virsas noslaucīja Makondo kopā ar Buendiju dzimtas pēdējiem piederīgajiem? Kā jau ikviens patiesi māksliniecisks darbs, kur galveno lomu spēlē fantastisks elements, Garsijas Markesa romāns kaut kādā mērā aizvien paliks mikla, un jaunas lasītāju paaudzes to uzminēs pa jaunam, romāna simfoniski daudzbalssīgajā skanējumā uztverot jaunus sarežģītus, melodiskus savījumus, kuros autors cieš un sajūsminās par cilvēces vēsturi, analizē nedienas cēloņus un kategoriski noraida nelaisnības pasauli. Bet ko gan īsti rakstnieks pretstata šai pasaulei? Vai tikai katastrofu? Esamības dzejiskajā simfonijā, kuru Garsija Markess radījis romānā «Simts vientulības gadu», aizvien no jauna uzradušos egocentrismu neapbedīja ne ar skaļiem smieklīem, ne ar sardoniski mefistofelisku izsmieklu, ne bezdibēna malā stāvēt ar vecišķu kļūkināšanu. Literatūras kritiķis L. S. Ospovats rakstījis par to, ka Garsijas Markesa smieklī — tie ir smieklī par smieklīem, par tādiem smieklīem, kādus cilvēce smējās Rablē laikmetā, kad, šķirdamās no pagātnes, apstiprināja personības autonomiju. Vai tas nenozīmē, ka Garsijas Markesa smieklīem ir principiāli cita iedaba?

Sos pazīstamos smiekļus, lai gan ar jaunām intonācijām, mēs dzirdam no «Patriarha rudens» lappusēm (pirmo reizi romāns iznāca spāņu valodā 1975. gadā). Par ko īsti ir Garsijas Markesa romāns? Vai par diktatoru un par rudeni — viņa varas norietu? Jā, protams, bet ne tikai par to. «Patriarha rudens» ir romāns par vēsturi un cilvēku, atsevišķu personību un tautu, par humānismu un antihumānismu. Garsijam Markesam tradicionālā problemātika jaunajā romānā pacelta vīstautas dzīves līmeni, turklāt ne tikai Latīņamerikas zemju iedzīvotāju līmeni. «Patriarha rudens» ir filozofisks romāns par to gigantisko un radikālo lūzumu, kurš risinās mūsu laikmetā, atvadoties no cilvēces pirmsvēstures laikposma. Iekāms šī mūsu laikmeta pamatideja rakstniekam bija galīgi noskaidrojusies, tika uzrakstīts romāns «Simts vientulības gadu», kurš, kā to Garsija Markess paskaidrojis kādā intervijā, bija savā ziņā itin kā sagatavošanās neapvaldīta individuālisma fenomena izpētei, sava veida uvertīra daudz agrāk iecerētajam «Patriarha rudenim». Uvertīra kļuva par patstāvīgu darbu, bet jaunais romāns, gan zaudējis zināmu neizsakāmības miglāju, kurš «Simts vientulības gadu» tēliem piešķīra īpašu jaukumu un pievilcību, toties spēka ziņā ieguva māksliniecisko vispārinājumu.

Rakstnieks ilgi un mokoši meklēja stilu, kurš atbilstu viņa ieceres vērienīgumam, dažkārt viņš veselu nedēļu nostrādājis tikai pie vienas rindiņas. Pēc Garsijas Markesa vārdiem, viņš izeju atradis dzejiskumā — fantastiskās tēlainības paaugstinātā intensitātē. Tāds stils no lasītāja prasa mazliet lielāku saspringtību nekā parasti, toties pretim sniedz milzīgu mākslinieciski filozofiskās domas apjomu, kas sakoncentrēta īsā romāna nelielajā platībā...

Pamēģināsim izprast «Patriarha rudens» galvenos tēlus un izsekot mākslinieka domai.

Kopā ar anonīmiem «mēs», kuru vārdā sākas vēstījums, lasītājs iekļūst miruša diktatora pili (turklāt diktators varbūt nemaz nav miris, jo ļaudis, kuri bailīgi ienāk tirāna dzīvojamās telpās, šaubās par viņa nāves patiesīgumu) un viņu acīm redz iztēli pārsteidzošu ainu, kurā jaucas neticamais ar parasti ikdienišķo: uz-tūkušas, nosprāgušas govīs, kuras diktatora dzīves laikā klatņojušas pa pils kāpnēm, atstādamas aiz sevis sēžu zālē mēslu pļeckas un zelēdamas pie sienas uzkārtos go-

belēnus; redzam kaut kādu sarežģītu ierīci, kura ar savu spārnu vēdām imitē no jebkuras debespuses nākošus jūras vējus, bet aiz pils logiem — tur, kur kopš senlaikiem bijusi jūra, — palsu, ar mēness krāteriem līdzīgām iedobēm izrobotu tuksnesi; skan mums nepazīstamu cilvēku pārspriedumi un atmiņas par diktatoru — neparastu, briesmonīgu veci ar milzīgu trūci, kurš mitls pasaulē pirms gadiem simt piecdesmit vai divsimt, bet varbūt pat vēl senāk un valdījis Varas namā pirmās un otrās Komētas, kā arī Lielā trokšņa laikmetā, tāpat Progresā laika kārtības ietvaros braukādams apkārt gan kariatē, gan aizjūgā, gan limuzinā, kuri bijuši izkrāsoti «tēvzemes krāsās». Mēs iedziļināmies negaidītību haosā, un pakāpeniski mūsu acu priekšā sāk izzīmēties kādas Latīņamerikas valsts vēsture, bet fantastiskie tēli, pārļāpdami gandrīz vai par mākslinieciski filozofiskiem simboliem, ved mūs pa vispārinājumu pakāpēm aizvien augstāk. Piesātinātus reizē gan ar grotesku, gan humoru un dramatismu, gražīgus un negaidītus mēs tos apgūstam bez jebkādas piepūles, tāpēc ka Garsijam Markesam visplašākie vispārinājumi atvedināti no mūsu zemē jo dziļi sakņotiem tēliem, visfantastiskākais viņam īstenojas caur visparastāko, bieži vien piezemētu detaļu. Dzīves un vēstures parādības mums parādās vai nu neparastā rakursā, vai neparastā funkcijā, vai arī alogiskā virknējumā, un to īpašības tiek hiperbolizētas līdz tādai pakāpei, ka iegūst pilnīgu fantasmagoriskumu. Tomēr savas neticamības visaugstākajā pakāpē «Patriarha rudens» tēli uzrāda milzīgu ietilpību un vispārinājumu — tādu, kas piemīt vēstures vai filozofijas zinātņu kategorijām, un mēs jūtam, ka šo neiespējamības augstienēm taka pavēršas atpakaļ uz vēsturi, kura mūsu priekšā nostājas visās savās pamatlikumībās, visās savās galvenajās iezīmēs.

Ar augstu vispārinātības pakāpi iezīmējas paša diktatora tēls. Romāna ieceres aizsākumu Garsija Markess saista ar karstajām janvāra dienām Karakasā 1958.gadā, kad tautas dusmu vilnis aizmēza Venecuēlas diktatoru Himenesu. Bet «Patriarha rudens» diktators ir daudz reālāks par jebkuru reālu despotu.

Gatavodamies rakstīt romānu, Garsija Markess ilgu laiku pētīja daždažādus sacerējumus par diktatoriem un tirāniem. Un mēs jūtam, ka materiāla rakstniekam nav trūcis: šeit ir «apgaismotais despots» doktors Fransija,

kurš «nācijas interešu» vārdā XIX gadsimta sākumā badā un postā nospieda Paragvajas tautu; tāpat drūmais un aizdomīgais Argentinas tirāns, no lopkopju vidus nācis slepkava Rosass; Meksikas «saimnieks» gadsimtu mijā Porširijs Diass; pusanalfabētiskie vai pavlsam lasīt un rakstīt nepratēji, tāpat no lopkopjiem nākušie Venecuēlas diktatori XIX gadsimta beigās un XX gadsimta sākumā, kā, piemēram, Visente Gomess; nežēlīgie Antiļu salu despoti XX gadsimtā, kuri pie varas noturējās, pateicoties amerikāņu atbalstam, — Māčado un Batista Kubā, Truhiļjo Sanlodingo, Haiti «mūža prezidents» Divaljē; tepat pieskaitāmas no Somosu dzimtas nākušās tirānu dinastijas Nikaragvā, Kolumbijas diktatori Laureāno Gomess un Rohass Piniļja, kuri 50. gados rakstnieka dzimtenē tika sarīkojuši neredzēta mēroga asiņainus slaktīnus, Gvatemalas tautas bendes no Estradas Kavreras līdz pat mūsdienu ģenerāļiem, beidzot vēl arī tādi laikmetīgi tirāni kā Stresners Paragvajā, kurš aizvien pats sevi ievēlēja par prezidentu uz nākamo valdīšanas pilnvaru laiku, vai arī Čīles diktators Pinočets.

Garsijas Markesa diktatoram ir ne mazums literāru priekšteču. Pēc spāņu rakstnieka R. M. del Valje Inklana, kurš savā romānā «Tirāns Bandera» (1926) šo tēmu it kā atklāja Latīņamerikas māksliniekiem, ievērojamus darbus par diktatoriem snieguši arī tādi pazīstami rakstnieki kā gvatemalietis Migels Anhels Asturiass (romāns «Senjors prezidents», 1948), kolumbietis Horhe Salamea (viņa stāsts «Lielais Burunduns Burunda ir miris», kas izdots 1952. gadā, acimredzot kļūvis par vienu no «Patriarha rudens» literārajiem avotiem) un citi. Gandrīz vienā laikā ar Garsijas Markesa grāmatu iznāca paragvajieša Augusto Roa Bastosa romāns par diktatoriem («Es, Virspavēlnieks», 1974), kā arī kubieša Aleho Karpentjera šai pašai tēmai veltīts darbs («Metodes pārvērlības», 1974).

Taču no visiem saviem reālajiem un literārajiem priekštečiem «Patriarha rudens» diktators atšķiras ar maksimāli augstu tipisko iezīmju koncentrāciju, un viņš sevi apvieno it kā visu citu diktatoru, citu tirānu dzīvesstāstus. Šāda ļoti augstas pakāpes vispārinātība tiek sasniegta, pateicoties brīvam, fantastiskam īstenības pārveidojumam. Lauzdams telpas ietvarus, rakstnieks sajauc visu Latīņamerikas zemju un tautu iezīmes, ra-

didams savu zemi, kurā vienlaicīgi atrodama gan Karību jūra, gan Andi, gan augstkalnes, gan selva, gan nepārejami purvāji, un tāpat arī savu tautu, kura sastāv no kreoliem, mulatiem, indiāņiem; lauzdams laika ietvarus, rakstnieks «Patriarha rudens» despotam piešķir nenosakāmu ilggadību. Šajā sava veida ģeogrāfijas un vēstures kolāžā visa Latīņamerikas pasaule itin kā sakopota vienkop un sinhroniski izvēsta. Kur dzīvo «Patriarha rudens» diktators? Nekur — un tajā pašā laikā visā Latīņamerikā. Kas viņš isti ir, un kāds viņa konkrētais veidols? Arī to noskaidrot nav iespējams.

Varētu likties, ka vispārējās aprisēs iespējams atveidot diktatora biogrāfiju: viņa tēvs paliek nezināms, bet māte ir nabadzīga putnu pārdevēja, dzimis viņš acimredzot kaut kad XIX gadsimta pirmajā pusē, viņa vārds it kā būtu Sakariass, jaunībā viņš piedalījies pilsoņu karā liberāļu pusē, prezidenta pili viņu ieveduši angļu jūras kājnieki (angļu kapitāls Latīņamerikā spēlēja galveno lomu aptuveni līdz XIX—XX gadsimta mijai). Liekas, šeit mums jau dots diktatora — lopkopja, lasīt un rakstīt nepratēja, rupja tēvaiņa un tumsoņa — tēls, kurš pašrocīgi aizdedzina izkaltušās govju pļeckas un oficiālos dokumentus apzīmogo ar pirksta nospiedumu.

Taču cerības, ka mums izdevies izdibināt diktatora vārdu un kaut vai vispārējās aprisēs tā biogrāfiju un veidolu, izrādās veltīgas. Mēs tūlīt sapināmies pretrunās, jo rakstnieks, itin kā radīdams vienvēidīgu diktatora tēlu, kurš veidojas no dažādiem nostāstiem (nostāsts par viņa dubultnieku un diktatora fiktīvo nāvi, par iemilēšanos karnevāla zvaigznē Manuelā Sančesā, bet pēc tam mūkeņē Letisijā Nasareno, par vairākiem viņa valdīšanas laikā notikušiem dumpjiem, ciklonu u. tml.), tajā pašā laikā ar precīziem un īsiem triecieniem šo vienotību sagrauj. Tā, piemēram, vienā no romāna epizodēm autors apgalvo, ka prezidenta pili viņš iemitinājis kā gluži vecs vīrs, kuru dzīve jau līdz nāvei nogurdinājusi. Jau šajā laikā viņš pa Varas namu klenderējis čībās un vienas aciņu aizausas vietā viņam bijis piesiets dzijas pavediens. Citā epizodē mēs uzzinām, ka diktators valkā acenes smalkos zelta ietvaros un viņam ir glīts rokraksts. Bet vietumis mēs viņu redzam ar nolūku izzimētu pavirši lētā manierē kā savdabīgu «bēdīgā izskata bruņinieku» ar sērīgu skatienu un jaunavīgu, atlasa cimdā iegērbtu roku, redzam viņu

valdnieciskā cildenumā svētām tautu no pavlsam senlaicīga vilciena loga, stāvot aiz tā aizkariem... Un mēs nokļūstam tādā pašā stāvoklī, kādā nokļuva pāvesta sūtnis Demetrijs no Abesīnijas, kad, pūlēdamies noskaidrot diktatora patieso biogrāfiju, atrod klosterī trīs dažādas metrikas, kurās uzrādītas dažādas viņa dzimšanas vietas, dažādi dzimšanas datumi un dažādi vārdi. Šim diktatoram jau vairs nav ne vārda, ne biogrāfijas, ko mums apliecina arī viņš pats. Jau kā atmiņu zaudējis večuks viņš nejauši atrod zīmīti. «Mani sauc par Sakariasu,» viņš lasa un tūlīt aizmet papīra strēmelīti — kāda nozīme augstākā valdoņa dzīvē ir vārdam. «Es esmu est» Viņš ir anonīms, viņa vārds — Latīņamerikas zemes diktators, bet viņa vecums — tāds pats kā attiecīgai Latīņamerikas zemei. Ne velti nevarīgais večuks noskatās pats uz sevi televīzijas raidījumā, kurš samontēts no veciem, vēl tajā laikā uzņemtiem kadriem, kad viņš bija brašs ģenerālis un braukāja «tēvzemes krāsās» izrotātā limuzīnā, pie kreisās kājas zābaka papēža valkādamis zelta piesi, ko viņam uzdāvinājis Dižais admirālis, tas ir, pats Kolumbs. Amerikas atklājējs! Un ne velti kaut kur tālu no nostāsta par diktatora fiktīvo nāvi autors itin kā neviļus izmet frāzi par to, ka šis večuks jau vairākkārt miris un katru reizi atkal augšāmcēlies, — tātad derdzīgais vecūksnis šeit valdījis no laika gala.

Ar vārdu sakot, līdzko mēs, šķietami orientējušies diktatora dzīves haotiskajos notikumos un turēdami pie sižeta pavediena, mēģinām pavirzīties uz priekšu, autors mums tūdaļ atgādina: šeit ir tikai fantastika, ar kuras palīdzību viss konkrētais pacelts mākslinieciskā vispārinājuma augstākajā pakāpē — simbolikas līmenī. Turklāt, piešķirdams simboliem savstarpēji pretrunīgas pazīmes, rakstnieks tās itin kā pavairo, tādējādi izļodzīdams centrālā tēla un sižeta vienotību, taču reizē atklādamis augstākas pakāpes vienību — pašas dzīves likumsakarību. Fantastika, neticami nostāsti Garsijam Markesam kļūst par varenāko reālisma līdzekli, kas dod iespēju iegremdēties Latīņamerikas sociālās apspiestības, atpalcības un atkarības vēstures visdziļākajās dzelmēs, kur meklējami diktatūru pirmsākumi, kurus savukārt balsta pašas šīs diktatūras — beztiesīgas sabiedrības augstākā un galējā forma.

Galvenais paņēmieni, ar kura palīdzību tiek radīts

maksimāli vispārināts kontinenta vēstures tēls, tajā ietilpinot visu, kas būtu uzzināms no veselām kaudzēm sacerējumu par politiskām, socioloģiskām un ekonomiskām tēmām, ir spēle ar laiku. Daudzas detaļas, kas pārsteidz ar savu atjautību, gleznainību, negaidītību, kļūst par laika simboliem. Izjaukdami diktatora biogrāfijas tecējumu vienā linijā, šie simboli viņu dara visur klātesošu, pārvērš viņu vilkaci, bet viņa valdīšanas vēsturi — par visa kontinenta vēsturi. Pats laiks zaudē virzību taisnā linijā, sāk griezties uz vietas, kļūst par bezveida masu. Laika griešanās uz vietas atveido vienas un tās pašas kolizijas un nosacījumus, kas atkārtojas dažādos vēstures «mūžīgā letarģiskā miega» līmeņos — kā atpalcība un atkarība, kuru sekas ir neapvaldīta vardarbība.

Taču vēstures vienotību visos tās posmos apstiprina vecā diktatora mūžīguma ideja, kas izstrādāta ar konkrētas sadzīviskas tēlainības palīdzību, kurai nepiemīt nekāda pompozitāte, bet gan drīzāk smieklus izraisoša noskaņa. Despots, kuram simt piecdesmit gadu vecumā trešo reizi sāk nākt zobī, izturas pret laiku ar mājīgu familiaritāti. «Visuma ģenerālis» un «Laika tecējuma pavēlnieks», čibās šļūkdams, uzspraudis uz deguna acenes, kurām tikai viena aizausa, diktē, kāds laiks jārāda vēsturei un pavēl nāvei aizvākties. Viņš pats tic savai visvarenībai, arī visi citi tic viņam, un netaisnās varas sastinguma nomāktais laiks sāk griezties uz vietas. Bet reizē ar to mēs atklājam, ka viņa attieksme pret laiku nepavisam nav tik vienkārša. Mūsu priekšā taču ir ne tikai brašais ģenerālis, bet arī sabrukušais vecūksnis, kāds viņš bijis no paša sākuma, kad iegāja prezidenta pili. Nesaderība ar laiku ir bezspēks, atmiņas zudums, slimības, trūdēšana ar tai līdzī nākošo smirdoņu. Fantasmagoriskuma un vilkacības kalngalos mēs pārlicināmies, ka diktators patiesi ir vilkacis. Apgalvodams, ka diktatoram ņeesot piemītis nekas pārdabīgs, atskaitot (!) «lielās, plakanās četrstūra pēdas ar likajiem, aprepējušajiem vanaga nagiem», rakstnieks ar veselu virkni detaļu un viņa fizioloģisko izrīcību pārspilējumu rada kaut kādu briesmoņa tēlu ar nemirkšķinošos dižķirzakas skatienu, reizē drūmu un spēcīgu, vārgu un slimu. Mūsu priekšā mitoloģiska būtne, metafora, kas iemieso rakstnieka izpratni par beztiesīgu pasauli, kura reizē ir mūžīga un trūdoša, nemirstīga un pagrimumam lemta, visspēcīga un bojā ejoša.

Garsijas Markesa sociālā faņtastika sasniedz apogeju, un šeit noskaidrojas rakstnieka iecere, atklājas viss viņa domas dziļums, viss viņa sacerējuma varenības mākslinieciski filozofiskais potenciāls. Izrādās, ka fantatiskā diktatora vēsturi sacerējuši tie paši anonīmi, kuri vēsturiskajā pirmdienā bija bikli iegājuši prezidento pili. Anonīmajā «mēs» meklējama atslēga romāna izpratnei. Anonīmu vārdā sākas vēstījums, mēs dzirdam viņu atmiņas un pārdomas, bet drīz vien kolektīvajā balsī iejaucas citas balsis, tās uztver slāstījumu, pārtrauc, bez redzama sakara papildina to ar citām liecībām, līdz beidzot dzirdam paša diktatora balsi, kura gan visbiežāk pievēršas viņa mātei vai pāriet dialogā ar kādu citu, aiz «kadra» paliekošu sarunas biedru. Taču visu šo nesaskanīgo kori savā balsī ietver tie paši «mēs», ar kuriem sākas vēstījums. Ja diktators no šo liecību summas paceļas pilnā augumā, tad tās visas kopumā rezumē un svītru zem tām pavelk kolektīvais «mēs» — tautas balss. Šis «mēs» atklājas ne tikai kā vēstījuma subjekts, bet arī kā tā varonis — otrs romāna galvenais varonis. Un tādā veidā izrādās, ka mūsu priekšā romāns ar diviem varoņiem. Viens no tiem ir diktators, kuram nav vārda («Es esmu es!»), kurš, «vecāks par jebkuru zemes virsū vai ūdeni mājojošu dzīvnieku», miris guļ uz banketu galda, un anonīmais «mēs», kuri skaļā balsī stāsta viņa vēsturi un domā par to. Šie abi varoņi («es» — atsevišķas personas, atsevišķa vienpatņa zīme, «mēs» — kolektīva, tautas zīme) stāv viens otram pretim visu romāna darbības laiku (tiem atbilst pils un pilsētas, divu dzīves krastu pretstatījums). Pie to attiecībām mēs pakavēsimies vēlāk. Pagaidām atzīmēsim tikai to, ka visa sacītā gaismā kļūst skaidrs viens: stāstījums par nemirstīgo diktatoru, pasaules valdoni, kurš griežas nelietīgā, satrusējušā, nekādu virzību nēpazīstošā laikā, izrādās mīts. Tomēr to radījusi visa tauta, visi tie, kuri gan nebija līdzās diktatoram (sev līdzās viņš atzina tikai savu «sirdsmemmi»), bet zem viņa, visi tie, kuri no atšķirīgām pozīcijām un atšķirīgiem fenomena izpratnes līmeņiem (balsis runā cita citai pretim, saduras savā starpā) stāsta mītu par diktatoru. Kāds no tiem redzējis jaunu vīgu roku atlasa cimdā aiz senlaicīga vagona loga aizkara, cits — televizora ekrānā uzstājamies brašu ģenerāli, vēl cits — sabrukušu vecūksni garāmbraucošā limu-

zinā cits vilkaci ar likiem nagiem, cits aizvēsturisku dziwnieku, no kura dārza ceļņa smiltis paliek milzīgas pēdas un zvēra smārds. Tagad mēs saprotam, cik attaisnojama ir vēstījuma forma ar minimāliem teksta iedalījumiem un minimālu pieturas zīmju lietojumu, saprotam sasaistījumu un vēstījuma pārtveres alogismu, atsevišķu detaļu un faktu nesasaistību, diktatora veidola daudzskaitlību. Tagad mēs saprotam, cik attaisnota ir laika griešanās uz vietas, dažādu laiku pazīmju sajaukums un sinhronitāte, dažādiem laikiem piederošu simbolu izvietojums. Mūsu priekšā taču ir mīta sinhronija, mitoloģisks, mūžīgs laiks, kurš nepazist vēsturiskas attīstības un griežas tikai mīta ietvaros. Mūsu priekšā ir pēc visiem mītu veidošanas likumiem izkārtots mīts, vēl vairāk — literāri neapdarīnāts mīts pats par sevi. Būdam bez viengabalainības, tas dažādos savos noslāņojumos ietvēris tautu veidojošo veselu sabiedrisku grupu — vienkāršu, tumšu zemnieku, pilsētnieku, ierēdņu, karavīru, garīdzniecības, diktatora tuvinieku — psiholoģijas, sociālās uzvedības un pasaulztveres raksturīgās iezīmes. Mēs šajā kolektīvajā grēksūdzē, tautas «apziņas plūsmā» saujaužam anekdotes par ģenerāli, kurš dižojas ar piešiem, ko saņēmis mantojumā no paša Dižā admirāļa, par lasīt un rakstīt nepratēju, no lopkopjiem nākušu diktatoru, neķitrus ņostāstus par mīlas dēkām, kurām ļaujas ar milzīgo trūci slimojošais prezidents, drausmīgas nevalodas par spīdzināšanām un masu slepkavībām, neticamas baumas un lišķīgas, «patiesas» liecības par Visuma ģenerāli, kas izplatītas pilsētas iedzīvotāju vienkāršajos slāņos; visbeidzot, sastopamies ar vientiesīgo zemnieku ticību savam «tēvam un aizgādņim» patriarham, kurš pavēl upēm tecēt pretējā virzienā, pavēl augļu kokiem nest bagātīgas ražas, izdziedina vārgulīgus jaunpiedzimušos un ar spitālību sirgstošos. Visas šīs balsis saplūst vienotā visu laiku balsī, radīdamas fantasmagorisku ainu, kuras kalngals ir mītiska būtne, diktators zvērs, vilkacis. Romāns veidots ar tik smalku un dziļu, mēs sacītu, pat dabisku tautas mitoloģiskās domāšanas likumu izpratni un tajā tik precīzi saistīti visi mitoloģiskie motīvi, ka mēs neviļus apmulstam: kas gan īsti ir Gabriels Garsija Markess — klasisko mitoloģiju un moderno literatūru par mitoloģiskās apziņas struktūru apguvis erudīts vai arī kosmiskā laikmetā dzīvojošs mītu dzejnieks?

Garsija Markess plaši izmantojis senās kultūras bagātības — klasiskās mitoloģijas motivus un antīkā grieķu teātra tradīcijas. Rakstnieks taču radījis savdabīgu sengrieķu traģēdijas pārveidojumu, iekausēdams tās principus sava romāna veidolā un, proti, likdams savdabīgam korim skandēt mitu pie likteņa notriektā mītiskā diktatora liķa. Taču nav vērts meklēt kādus konkrētus avotus Garsijas Markesa traģikomēdijai antīkajā literatūrā, mitoloģijā un vēsturē. Sacītais attiecināms kā uz paša diktatora tēlu, kurš ar savu primitīvismu, patriarhalitāti un neapvaldītību mums vienlaicīgi atgādina gan antīkos vēsturiskos tirānus, gan literatūras diktatorus, gan pašus dievus, tā arī uz visu romānā izmantoto mitoloģisko motīvu saaudumu.

Tomēr nez vai rakstnieks sasniegtu tādu izcilu māksliniecisku efektu, ja viņa zināšanas klasiskajā mitoloģijā nebalstītos uz dzīvās tautas kultūras pažišanu. Mīts par «patriarha rudeni» ir individuālās jaunrades auglis, bet Garsija Markess kā tā radītājs ir tautas rakstnieks, patiesi tautisks dzejnieks. Garsijas Markesa sociālā fantastika visā savā sakņojumā saistās ar tautas estētiku. Piemēram, diktatora ērmīgā āriene, viņa sociālā un individuālā uzvedība. Tuvāk ielūkojoties, mēs skaidri saredzam, ka dominējošais motīvs tirāna tēlā un uzvedībā sabalsojas ar tautas folkloras motīviem.

Taču tumšā tauta dievina savu patriarhu, akli tic, ka viņam piemīt pārdabiski spēki, reizē viņu pielīdzinādama Dievam un arī ienīzdama. Bezspēcīga pret pašas radīto mitu, tauta virpuļo stāvošā laika smacīgajā gaisā. Diktatoram, cita starpā, zināms nekrietnās mūžības noslēpums, un viņš precīzi to formulē: «Tie ir ļaudis, kuriem nav nekādas vēstures.» Pie tāda paša secinājuma nonāk arī tauta, vēsturiskajā pirmdienā pie diktatora liķa domādama: «Mēs nezinājām nekādu citu dzimlās zemes vēsturi kā vien to, kura bija viņa paša vēsture, nezinājām nekādu citu tēvzemi kā vien to, kuru viņš bija radījis pēc sava ģimja un līdzības.» Tā jau ir pavisam cita «mēs» balss. Tautas «mēs» visā romānā taču nepaliek monolīts. Viens «mēs» pieder nekrietnajam diktatūras loīkam, aiz kura stāv bikli, māņticības un mitu valgos saistītie anonīmi, bet pavisam cits «mēs» — kritisks, dumpīgs un domājošs — rodas lasītāju acu priekšā. Sākotnēji uz notiekošo kritiskām acīm nolūkojas tikai pats autors, vēlāk jau sākam sastapties ar tau-

tas kritiskiem spriedumiem, turklāt ne tikai par diktatoru, bet arī pašiem par sevi. Romāna finālā lasītājs jau dzird tautas «tiesājošo balsi», kas saplūst ar autora balsi.

Attieksme starp diktatūras individuālistisko «es» un kolektivistisko tautas «mēs», kad tā atskārst diktatūras būtību, savu stāvokli un lomu vēsturē — abus šos dzīves krastus, divas pretējos virzienos attīstošās apziņas un esamības formas, tad nu arī veido romāna iekšējo pamatu. Nosacīt un uzrādīt katru gadījumu, kurā sastopamies ar autora viedokli, būtu neveicams uzdevums, jo tas viežams visur, dažbrīd pat paša diktatora balsi, un no šīs pozīcijas sevišķi acimredzama ir pašai savu vēsturi zaudējušās vienkāršās tautas tumsonība un lētīcība, kā arī salašņu bara lišķība. Mokošu vīpsnu, sarkastisku grimasi, saprotošu smaidu un, beidzot, smieklus caur asarām autors vienādā mērā velti kā diktatoram, tā tautai kā viena un tā paša fenomenā divām nedalāmām pusēm, taču pasaule tiek novērtēta no tautas ideāla, jauna tautas kolektīvisma pozīcijām, un tāpēc autora smieklī — tie ir tautas smieklī pašai par sevi un par agrāko vēsturi. Pret diktatoriem vērsts apsmieklis, tas ir, par viņiem radīto mitu atmaskojums, viņu cilvēciskās, bet ne pārdabiskās iedabas atkailinājums, tāpat izsmieklis, kas vērsts pret to tautas daļu, kura tic tai iestāstītajām pasakām un rada mitus, notiek vienlaicīgi katrā romāna lappusē reizē ar paša mita atveidojumu. Autors to panāk, liekot sadurties viena un tā paša sižeta, parādības, gadījuma dažādiem novērtējumiem un interpretācijai, izkaisot tos pa visu romānu ievērojamā atslatumā citu no cita.

Bet arī šajā uz vietas riņķojošā pasaulē darbojas pazemes spēki, izirdinādami tās nesagraujamības pamatus. Reizē ar riņķošanas efektu rakstnieks rada arī laika virzības sajūtu, ko izraisa ar diktatora nemirstības ideju pretrunā esošā viņa mirstība. Varas apstulbumā tirāns tic savai nemirstībai, uzbrēc pēc viņa atnākušai nāves ēnai, bet laiku pa laikam viņam tiek atgādināts, ka pastāv arī cita mūžība, citi spēki. Taču kas tie par spēkiem? Trīs reizes diktators iepazīstas ar pazemojuma sajūtu. Vienu reizi, kad «Visuma ģenerālis», novērodams Komētas ierašanos no kosmosa bezdibeņiem, atskārst, cik aplams un melīgs ir viņa pielīdzinājums Dievam. Otro reizi tas notiek, kad viņš piedzīvo slavenā dzej-

nieka, izcilā Nikaragoas dēla Rubena Dario triumfu, kurš, atskaitot Dižo admirāli, ir vienīgā vēsturiskā persona romānā. XIX un XX gadsimta mijā dzīvojušā Rubena Dario tēls ne jau nejauši vairākas reizes uznirst romāna vēstījumā. Šis dzejnieks, kurš savu izsmalcināto garīgo pasauli pretstata tās pasaules bezdvēseliskumam, kurā valda oligarhija, kļuva par mostošās Latīņamerikas jaunrades spēku un talanta simbolu. Trešo reizi diktators izjūt pazemojumu, iziedams uz pils balkona, pie kura pēc kārtējās izrēķināšanās ar tautu sapulcējušies ļaužu bari, lai cildinātu patriarhu. Tirāns izjūt bailes un saprot, ka nekad neiedrošināsies nedrebēdams nostāties pilnā augumā bezdibeņa priekšā, kura vārds ir tauta. Diktatoram pretstatīto tēlu virknē (Komēta — Višums, zvaigzne — dzejnieks) sevišķu vietu ieņem arī tautas tēls, «bездibeņa», «savā neaizsniedzamībā neaptveramā okeāna» tēls. Tēvzemes galvenās bagātības — pārdotās jūras tēls izrādās saistīts gan ar tautas okeāna tēlu, no kura tā bistas tirāns, gan ar kosmiskās mūžības, gan skaistuma triumfa simbolu. Cauri mīta sastingušajai masai sev ceļu laužošā jaunā laika vēstnesis ir tāda ar sarkasmu un humoru piesātināta, simbola nozīmi iegūstoša detaļa kā iedegtā laterna, kuru diktators pēc tam, kad beidzis pils vakara apgaitu un gaitēnos aizdedzinājis izkaltušās govju pļeckas, uzkarina pie guļamistabas palodas, lai apgaismotu ceļu varbūtējas bēgšanas gadījumā. Atrazdamies slavas augstumos un pielīdzināts Dievam, viņš ir tikai visparastākais cilvēks, turklāt iebiedēts, slims, pazemots, savā ziņā pat dziļi nelaimīgs un ciešanām pakļauts. Romāna daudznozīmīgajā tekstā diktatora marasms, atmiņas zudums, trūdēšana, milzīgā trūcē iegūst simbolisku nozīmi, sasaistot sociālos un gluži cilvēciskos, humānos motīvus. Ja diktatora trūdēšana ir beztiesīgās pasaulesiekārtas trūdēšana, tad reizē tā ir arī noteikta cilvēka trūdēšana, kuru radījusi šāda pasaulesiekārta. Par sevis pretnostatījumu cilvēkiem, pasaulei, vispārējai dzīvei tirāns samaksā ar baiļu psihozi, absolūtas vientulības nerimtigām ciešanām, un no hipertrofētā «es» augstumiem sākas pretējs ceļš — visu cilvēcisko ipašību zuduma ceļš, personības degradācija, atgriešanās dzīvnieciskā sākotnējībā. Atcerēsimies, ka Renesanses laikmeta humānistiem, kuri vēlāk attīstīja Rietumeiropas humānistisko tradīciju, premetā sociālajai virsotnei (reizē tā bija arī garīgā virsotne)

tauta sākotnēji parādās vērša, ēzeļa, dzīvnieka izskatā. Ari Garsijam Markesam vienā no epizodēm šanātiskā, tumšā tauta parādās kā vēršu bars. Un tomēr tautai temts apgūt savu cilvēcisko veidolu, bet diktatoram, kurš ap sevi izplata zvēra smārdu, — ne. Viņš stāv ārpus humānisma, ārpus cilvēcības ietvariem. Individuālisma antihumānās būtības augstākā izpausme ir tā, ka diktatoram liegta iespēja milēt. Nespēja milēt — augstākā zīme viņa atšķirtībai no cilvēciskās pasaules un dzīves, viņa lāsts, pārvērošanās pazīme. Katru reizi pēc tam, kad diktators smilkstēdams ar varu paņēmis sievieti, viņš raud vientulības asaras un viņu plosa ilgas pēc mīlestības, pēc viņam nepieejamā dzīves otrā krasta. Tirānu, no kura dzimst tikai līdz galam neiznēsāti kverpļi, itin kā pieveic mīlestība. Tomēr karnevāla skaisluma karaliene Manuela Sančesa pazūd bez pēdām, viņa paceļas kaut kur debesis un pamet iekāres kveldēto večuku, bet diktatora attiecības ar Letisiju Nasareno, no kuras uzvēda viņam radnieciskais zvēra smārds, patiesībā pārvēršas par neķilru kopdzīvi ar visai apšaubāmām beigām (vai tikai diktators pats nedeļa pavēli nogalināt viņu kopā ar savu dēlēnu?). Mīlestību pazīst tikai «mūžīgā tauta», un diktators nojauš, ka tad, kad viņa jau vairs nebūs, nabago ļaužu kāzās tāpat spēlēs dūdas.

Šim pārmežonīgošanās procesam ir vēl otra puse. Individuāls individuālisma pārspīlētībā patiesībā zaudē savu individualitāti, bet tas nozīmē personības sabrukumu, paša cilvēka izzudumu. Romānā divas reizes sākas runa par diktatora vārdu. Pirmo reizi, atrazdamies slavas kalngalos, viņš no vārda atsakās («Es esmu est»), un mēs paliekam neziņā, vai patiesībā viņam maz bija vārds. Otrā reizi viņš piemin savu vārdu, to nenosaukdams, kad pēc viņa ierodas nāve. Tagad jau nāve pārsvitro diktatora vārdu, «Visuma ģenerāli» nosaukdama sengrieķu vārdā par Nikanoru. «... šajā vārdā, kādā nāve miršanas brīdī uzrunā visus cilvēkus,» apgalvo autors. Vecūksnis nomirst, ģērbies pavisam novalkātās drānās... bet vēsturiskajā pirmdienā anonīmie ļaudis viņu tomēr atrod tērpušos pilnā ģenerāļa formā, ar zelta piesi pie zābaka un tādā pozā, kādā viņam vajadzēja nomirt atbilstoši pareģojumam.

Šeit uzrodas vēl viena svarīga tēma — tēma par tautas un diktatora attiecībām pēc viņa nāves. Diktators

parādās savā ģenerāļa diženībā tāpēc, ka pār tautu valda nelietīgā laika inerce, tāpēc, ka, nepamozdamās no tūkstošgadīgā miega, tā vēl aizvien tic mitam. Pati tauta ielēpusi ģenerāli viņa greznajā uniformā un tagad apmulsumā gaida, atdzīvosies večuks vai ne. Vēl vairāk — tauta skumst neviltošanās sērās. Anonimi, kuri bez jebkādiem iebildumiem bija ļāvušies paverdzināšanai, nesaprot, kā bez viņa dzīvot, citiem vārdiem sakot, ļaudis, kuriem nav citādas vēstures kā vien diktatora veidotās, paši veidot to neprot.

Tomēr romāna finālā tauta jau ir citāda. Tauta, kura diktatoru bija dievinājusi, mīlējusi ar neizsikstošu kvēli un reizē nīdusi, atrod savu dzīves krastu. «Mūžības neskaitāmajiem laikagriežiem pienācis gals» — tā tad beidzies arī mīta laikmets un tagad laikam jāvirzās uz priekšu.

Kāda jēga šādam finālam, mēs sapratīsim, ja padomāsim, kāpēc nāve latīņamerikāņu diktatoru nosauc sengrieķu vārdā. Tas notiek tāpēc, ka rakstnieks, piešķirdams diktatora tēlam senlaiku tirāna vaibstus, līdz pēdējai iespējai paplašinājis sava romāna vēsturiskos un apjēgas ietvarus. Rakstnieka doma pacēlusies pāri Latīņamerikas robežām telpā un laikā, iesniegdamās pasaules vēstures dzīlēs līdz pat tiem laikiem, kad Senajā Grieķijā kopā ar tautvaras teoriju radās arī pirmās teorijas, kuras attaisnoja personības egoismu un tirāniju. Tieši tāpēc arī uz vēstures banketa galda no tūkstošgadīgā miega pamodušās tautas acu priekšā guļ būtne, kas ir «vecāka par jebkuru zemes virsū vai ūdeni mājājušu dzīvnieku». Reizē ar viņa nāvi mirst ar laikmeta gadsimtiem mērojamā cilvēces pirmsvēsture, lai sāktos patiesā vēsture uz jauniem humānistiskiem pamatiem, uz jauna tautas kolektīvisma, kuram nav nekā kopīga ar agrāko, kad ļaudis apvienojās kolektīvā tikpat kā vērši ganāmpulkā. Šeit autors acimredzot pieliek punktu, bet viņa doma sniedzas tālu pāri romāna ietvariem, modina lasītāja apziņu, virza to uz jauniem ceļiem pārdomās par humānisma likteni.

V. ZEMKOVS

PATRIARHA RUDENS

NEDEĻAS nogalē maitu vanagi sapulcējās uz prezidenta pils balkoniem, ar knābju cirtieniem saraustīja stieplu pinumus logos un ar spārnu vēzieniem izvēdīja iekšējās telpās sastingušo laika tecējumu, bet pirmdien agrīnā rīta stundā diženās nāves un sapuvušas diženības remdenajā un vieglajā dvašojumā pilsēta pamodās no savas gadsimtiem ilgās letargiskās snaudas. Tikai tad mēs iedrošinājāties iet pili, un mums nebija nekādas vajadzības doties triecienā pret izdēdējušajiem akmens mūriem, ko darīt aicināja drosmīgākie no mums, nedz arī ar vēršu aizjūgu diselēm izlauzt parādes ieeju, kā ierosināja citi, jo pietika kādam pagrūst dzelzīs kalto vārtu vērtnes, kuras kādreizējos pils varonības laikos bija spītējušas Viljema Dempjera bombardēšanas ierīcēm, un tās atdarījās. Sajūta bija tāda kā nokļūstot citā laikmetā, jo starp varas midzeņa drupu kaudzēm gaiss šķita trūcīgāks, klusums senlaicīgāks un pat priekšmetu aprises rēgainajā puskrēslā bija tikko saskatāmas. Pirmajā iekšpagaimā, kura akmens plāksnes zem nezāļu sakņu spiediena bija izlodzījušās, redzējām nekārtīgi izsvaidītas aizbēgušās apsardzes mantas, sastatņos pamestos ieročus, garu, no neēvelētiem dēļiem sanaglotu galdu ar bēgšanas steigā pamestām svētdienas azaida paliekām, redzējām drūmo piebūvi ar pustumšajām civildienesta telpām un krāsainām pelējuma sēnēm un izstīdzējušiem, bālganiem ziediem apaugušus aktu vākus ar izlemšanai nozīmētām lietām, kuru izskatīšana vilkās gausāk par jebkuru visnesaturīgāko mūžu, redzējām pagalma vidū ierīkoto kristību ceremonijas ivertni, kurā kareivīgu svaidījumu bija saņēmušas vairāk nekā piecas paaudzes, redzējām pagalma viņā galā vicekaraļu laiku senos zirgu stallus, kas tagad bija pārvērsti par kariešu novietni, kamēliju ziedu biežņā ieaugušus un tauriņu aplidotus, redzējām tur Dižā trok-

šņa laikmeta karieti, Mēra laikmeta furgonu, Komētas gada ekipāžu, Kārtības un progresa laikmeta bēru ratus, Pirmā miera gadsimta somnambulisko limuzīnu, un tas viss bija labā kārtībā, lai gan apputējušiem tīmekļiem pārklāts, un izkrāsots nacionālā karoga krāsās. Nākamajā iekšpagalmā aiz dzelzs režģu sētas, kā mēnesnīcas sudrabortās gaismas apsarmoti, auga rožu krūmi, zem kuriem kādreizējos šīs mājas varēības laikos mēdza gulēt ar spītālību sasirgušie. Nekoptie rožu krūmi bija sacerojuši tādā čūkslājā, ka visnotaļ pletās blīva rožu smarža, kurai piejaucās no dārza dziļuma uzplūstoša smirdoņa ar vistu kūts šķebinošo smaku, govs izkārnījumu pļecku un mizalu smārds kopā ar zaldātu urīna dvaku, jo apsardzes vīri mēdza savas vajadzības nokārtot pie koloniālā laikmeta bazilikas, kura vēlāk bija pārvērsta par govju kūti. Izspraukušies cauri smacējošai biežņai, ieraudzījām spraišļu galeriju ar podos sadēstītām neļķēm un kupli saaugušām asterēm un atraitnītēm, šeit kādreiz bija bijušas piegulētāju mītnes, un, spriežot pēc daždažādu iedzīves piederumu daudzuma un šujmašīnu skaita, mēs varējām secināt, ka tur mitinājies vairāk nekā tūkstotis sieviešu ar veselu septītā grūtniecības mēnesi dzimušu bērnu varzu, mēs redzējām nekārtību, kas liecināja par ķiviņiem virtuvē, redzējām mazgājamās bļodās iemērktu, tagad saulē iztrusējušu veļu, vaļējo, konkubīnēm un zaldātiem kopējo atejas bedri, ieraudzījām pagalma viņā galā augošos Bābeles vītulus, kas milzīgās jūras siltumnicās bija atvesti no Mazāzijas kopā ar visu augsni, visu savu sulīgumu un valgmi, bet aiz vītoliem ieraudzījām milzīgu un skumju dzīvojamo māju, kur pa sapostītajām logu žalūzijām vēl aizvien lidinājās maitu vanagi. Ieju nevajadzēja uzlauzt, kā mēs bijām domājuši, jo centrālās durvis šķīta atveramies, jau mūsu balsis izdzirdot, un tā mēs uzkāpām galvenajā stāvā pa akmens kāpnēm, kuru operas paklāji bija govju kāju izmīdīti un jau no pirmā vestibila līdz privātajām guļamistabām pa dienesta telpām un izpostītajām pieņemšanas zālēm klaiņoja govis, zelēdamas samta aizkarus un košļādamas sēdekļu atlasa pārvalkus, redzējām starp salauztām mēbelēm un svaigiem govju mēslu plāceņiem zemē nomestas gleznas ar svēto attēliem un militāru darbinieku portretiem, redzējām govis pabeidzam ēdamistabā aizsāktu azaidu, redzējām mūzikas zāli, ko apgānāja

lopiņu jezga un maurošana, redzējām salauztus domino spēles galdiņus un lielo biljarda galdu plašos, zaļganām ganībām līdzīgos, govju noslienātos pārklājus, redzējām kaktā nomestu vēju mašīnu, kura spēja atdarināt jebkuras debespuses dvesmas, lai mājas iemītniekiem vieglāk paciešamas būtu ilgas pēc zaudētās jūras, redzējām visās malu malās sakarinātus putnu būrus, kas vēl bija apsegti ar viņnedēļ uzmetiem pārvalkiem, lai putniem naktī būtu mierīgāk, pa daudzajiem logiem redzējām milzu dzīvniekam līdzīgo pilsētu, kura vēl neatskārtā, ka šajā pirmdienā sācies jauns vēstures laikmets, bet vēl tālāk aiz pilsētas bezgalīgajā klajumā, kur kādreiz bija pletusies jūra, līdz pašam apvārsnim redzējām raupjo mēness pelnu mirušos krāterus. Bet mēs šajā aizliegtajā zonā, ar kuru agrāk drīkstēja iepazīties tikai pavisam nedaudz privileģēto ļaužu, saodām maitu vanagu plosīto sprāgoņu smārdu, saģidām tūkstošgadīgas astmatiskas elpas sēkšanu, atskārtām, cik nekļūdīgs to instinkts, un, vadīdamies no putnu spārnu uzplandītās maitu smirdoņas, audienču zālē atradām no tārpiem mudžošos nosprāgušo govju ķermeņus, kuru sievišķīgie pakalģali daudzkārtīgā pavairojumā rēgojās zāles milzīgajos spoguļos, pēc tam atgrūdām saūsienā ierīkotās slepenās durvis uz kādu blakus kabinetu, un tur mēs viņu ieraudzījām — ģērbusos linauduma formas tērpā bez zīmotnēm, ar apstīlbeņiem ap kājām un zelta piesī pie kreisā papēža, vecāku par jebkuru citu cilvēku un jebkuru zemes virsū vai ūdenī mājajošu dzīvnieku, bet tagad viņš kņūpus gulēja uz grīdas, labo roku spilvena vietā saliecis zem galvas, kā bija gulējis naktī pēc nakts visās tajās vientuļa despota ārkārtīgi garā mūža naktīs. Tikai kad mēs viņu pagriezām, lai redzētu sejā, atskārtām, ka nav iespējams mirušo pazīt pat tad, ja viņu nebūtu izknābājuši maitu vanagi, jo neviens no mums viņu nekad nebija redzējis vaigu vaigā, un, lai gan viņa profils bija atrodams katra naudas gabala abās pusēs, uz pastmarkām, uz caurejas līdzekļu etiķetēm, uz trūces jostām un kaklā nēsājamo dievmātes attēlu lentēm, un tāpat viņa portreti ar nacionālā karoga rotājumu uz krūtīm kopā ar valsts ģerboni bija sastopami visur un vienmēr, mēs zinājām, ka visas šīs ģīmetnes ir tikai kopijas, kas darinātas pēc citām portretu kopijām, kuri tika uzskatīti par nepareiziem jau Komētas gadā, kad mūsu tēvi no saviem tēviem uzzināja, kas viņš tāds

ir, bet tie savukārt to bija dzirdējuši no saviem tēviem un tā tālāk, un tā mēs pamazītēm kopš bērna kājas bijām pieraduši ticēt, ka viņš dzīvs mitinās varas mājā, jo kāds palaikam svētku vakaros bija manījis tās logos iedegamies ugunis vai dzirdējis nostāstus par viņa sērīgajām acīm, bālajām lūpām un domīgo roku, kura no prezidenta karieses lodziņa, ko aizsedza sudrabā austais garīdznieka tērpa drānai līdzīgā auduma aizkars, nez kam mājusi sveicienu, to visu pirms daudziem gadiem bija stāstījis kāds akls kladonis, kurš uz ielas bija ubagojis, par pieciem sentaviem skandēdams aizmirstā dzejnieka Rubena Dario vārsmas, ticis saķerts, bet pēc tam laimīgi atgriezies brīvē ar zelta monētu, ko nopelnījis, deklamēdams pantus vienīgi viņam, lai gan, protams, viņu pašu nebija redzējis — un ne tikai sava akluma dēļ, bet gan tāpēc, ka neviens mirstīgais kopš Melnā mēra laikiem viņu nebija skatījis vaigā, un tomēr mēs zinājām, ka viņš ir, zinājām no tā, ka pasaule turpināja pastāvēt, dzīve turpinājās, pasts vēl aizvien darbojās, pilsētas pūtēju orķestris Uzvaras laukumā zem nopūtējušām palmām un skumjajām laternām turpināja spēlēt muļķīgos vakara jundas valšus un nomirušos mūziķus orķestrī aizvietoja citi veci spēlmaņi. Pat pēdējos gados, kad pilī vairs nebija dzirdamas ne cilvēku balsis, ne putnu dziesmas un uz laiku laikiem bija aizvērušies dzelzīs kaltie vārti, mēs zinājām, ka valdības mitnē kāds atrodas, jo naktīs pa logiem uz jūras pusi tur pavīdēja navigācijas signāliem līdzīgas ugunis un drosmīgākie, kuri nebaidījās pieiet tuvāk, aiz nocietinātajām sienām sadzirdēja lielu dzīvnieku kāju dipoņu un nopūtas, bet kādā janvāra pievakarē mēs uz prezidenta pils balkona pamanījām govī, kura rimti vēroja satumstošo mijkrēsli, iedomājieties tikai, uz tēvijas pils balkona govīs, kas varētu būt vēl nejēdzīgāks, kāda sūdu zeme, bet tagad gan sākās minējumi, kādā veidā lopiņš nokļuvis uz balkona, ja visiem zināms, ka govīs pa kāpnēm nemēdz staigāt, pat tad ne, ja tās ir no akmens celtas, un vēl jo vairāk ne, ja segtas ar paklājiem, tā ka galu galā vairs lāgā neatjēdzām, vai tā bijis īstenībā vai arī mēs, pievakarē iedami pāri Uzvaras laukumam, sapnī esam redzējuši šo lopiņu prezidenta pils balkonā, kur neviens nekad neko nebija redzējis un neredzēs, jo daudzus gadus līdz pagājušās piektdienas rītausmai, kad atlidoja pirmie maitu vanagi ne tikai no nabaginā-

jas pažobelēm, kur tie parasti snauda, bet arī no tālākiem iekšzemes novadiem, nākdami secīgos vilņos no putekļu klajuma pamales, kur kādreiz bija vilņojusi jūra, un augu dienu virmoja gausos apļos virs valdības nama, līdz viens no tiem, viņu karalis ar melnām spalvām un asins sarkanu kaklu, deva klusu pavēli, un tūlīt sākās plīstoša stikla šķindoņa, sākās diženās nāves dvesma, sākās lidojumi pa loģiem iekšā un ārā, kas bija izskaidrojams tikai ar to, ka mājā nav vairs saimnieka, un tad pat mēs sasparojāmies tur ieiet un tukšajā svētvietā ieraudzījām bijušās diženības gruvešus, redzējām maitu vanagu izknābāto augumu, jaunavīgi gludās rokas ar varas zīmoggredzenu pirkstā, bet visa viņa miesa bija kā nosēta ar sīkiem ķerpjiem un parazitiskiem, jūras dzīlēs mītošiem dzīvnieciņiem, sevišķi daudz to bija padusēs un cirkšņos, kur, brezenta bandāžas saturēts, rēgojās milzīgs, trūces izspīlēts sēkliņu maiss, bet tā bija vienīgā vieta, no kuras bija vairījušies maitu vanagi, lai gan krietnas vērša nieres lielumā, un tomēr pat tad mēs vēl neiedrošinājāmies ticēt viņa nāvei, jo šī bija jau otrā reize, kad viņu atradām savā kabinetā vienu, formas tērpā un, pēc visa spriežot, mirušu dabīgā nāvē, kas iestājusies miegā, kā viņam pirms daudziem jo daudziem gadiem bija pavēstījusi gaišreģe, lūkodamās ūdens kublā. Tolaik viņš vēl bija tikai sava rudens pašā sākumā un tauta bija tik spēcīga, ka viņš nojauta nāves draudus pat savas guļamistabas vientulībā, taču, par spīti visam, valdīja, it kā viņam būtu lemta nemirstība, tālab valdības mītne tolaik atgādināja nevis prezidenta pili, bet gan tirgu, kur iekļūt varēja, tikai izspraucoties cauri baskājainu raitnieku varzai, kuri no smagi apkrautiem ēzeļiem gaiteņos stiepa dārzeņu saiņus un grozus ar vistām, vajadzēja kāpt pāri sievietēm ar badā panīkušiem bērniem, kuras snauduļoja uz kāpnēm, gaidīdamas oficiālās labdarības brīnumdarbus, vajadzēja ik uz soļa piesargāties no samazgu ūdens šaltīm, ko izšļāca prezidenta plāpīgās piegulētājas, naktī novītušos ziedus vāzēs apmainīdamas pret svaigiem vai, grīdas uzmazgādamas, dziedāja par viltus mīlu ritmā, ko izsita ar paklāju izpurināšanai lietotajiem sausajiem žagariem, un tas viss risinājās reizē ar ķembastu, ko sacēla šeit savu mūžu nonīkstošie ierēdņi, iztrenkādami rakstāmgaldus atvilktnēs olu dēšanai satupušās vistas, apsardzes

kareivju meņģēšanās kopējās ateju vietās ar pils padauzām, putnu čivināšana un apkārtklaiņojošo suņu kautiņi audienču zālē, jo šeit neviens par citiem nenieka nezināja, neapjēdza, no kurienes kāds iekļuvis šajā pilī ar plaši pavērtajām durvīm, un tāpat drausmīgajā jezgā nebija iespējams izdibināt, kur īsti atrodas valdība. Pils saimnieks ne tikai pļedaliņās šajā tirgus jampadracī, bet pats bija tā aizsācējs un pavēlnieks, jo, kolīdz viņa guļamistabā ledegās gaisma — un tas notika jau priekš pirmajiem gaiļiem —, prezidenta pils sardzes taurētājs jauno dienu pavēstīja tuvējām Kondē kazarmām, no turienes to tālāk paziņoja Sanheronima bāzei, tā savukārt ostas cietoksnim, kurš ar sešām secīgām rīta jundas taktim pamodināja pilsētu un pēc tam visu valsti, bet prezidents pa to laiku, sēdēdams uz pārnesamā ķemerītiņa, deniņus ar delnām saspiedis, lai remdinātu šņākonu ausis, kura šajā laikā sāka uzrasties, ļāvās pārdomām un vēroja kuģu ugunis mūždien mainīgajā toreizējos slavas laikos vēl iepretim viņa logam zilgi vijņojošajā jūrā. Kopš apmešanās pilī viņš katru rītu laidaros pārlūkoja govju slaukšanu un pašrocīgi atmērīja piena daudzumu, kuru trīs prezidenta karietēs izvadāja pa kazarmām pilsētā, pēc tam virtuvē pats izdzēra tasīti melnas kafijas, piekozdams maniokas plāceni, vēl aizvien nezinādams, kurp viņu aizpūtīs jaunās dienas vēji, un vērīgi ieklausīdamies mājkalpotāju plāpāšanā, jo tie bija ļaudis, ar kuriem viņš runāja vienu un to pašu valodu un kuru nopietnie glaimi viņam bija vispatīkamākie, jo tos viņš vislabāk saprata. Īsi pirms pulksten deviņiem viņš savā personiskajā iekšpagalmā iekāpa mandeļkoku pavēnī no granīta izcirstā ūdens baseinā ar dziednisku augu uzlievi un tikai pēc vienpadsmitiem jutās pletiekami atspirdzis no agrīnā rīta bažām, lai stātospretim ikdienas raizēm. Agrāk, kad tikko krastā bija izsēdies jūras kājnieku desants, viņš mēdza ieslēgties savā kancelejā kopā ar desanta komandieri un tur apstiprināja daždažādus likumus un rīkojumus, uz tiem uzliekot īkšķa nospiedumu, jo tolaik vēl neprata ne lasīt, ne rakstīt, bet vēlāk, kad bija pamests vienatnē ar tēvzemi un savu varu, nosprieda, ka nav ko piņķēties ar visādiem likumu rakstiem, un sāka vaidīt vienpersonīgi mutes vārdiem, it kā allāž pats personīgi vienmēr un visur būtu klāt, un darīja to ne tikai ar klinšu kāpēja piesardzīgo izmanību, bet arī ar saviem

gadiem neparastu jestrumu, jo ap viņu mūždien drūzmejās spitālīgo, neredzīgo un tizlo bari, izlūgdamies no prezidenta šķipsniņu visas kaites dziedinošas sāls, kā arī mācīti politiķi un nekaunīgi iztapoņas, kuri viņu pasludināja par zemestrīču, Saules aptumsumu, garo gadu un citu Dieva kļūdu izlabotāju, bet viņš kā zilonis sniegā klumpačoja pa visu maju ar savām milzīgajām pēdām, izlemdams valsts problēmas un mājsaimniecības jautājumus tikpat vienkārši, kā pavēlēja, lai kādas durvis pārceļtu no vienas vietas uz otru, kas mirklī tika izdarīts, lai gan pēc tam tās vajadzēja pārnest atpakaļ, ko arī nekavējoties izpildīja, tāpat kā tūlīt un bez jebkādas vilcināšanās paklausīja rīkojumam, lai torņa pulkstenis nesistu divpadsmit reižu divpadsmitos, bet gan divos, tādā kārtā dzīvi šķietami pagarinot, un viņš apņemās tikai diendusas mirušajās stundās, kad viņš no tveices patvērās savu piegūlētāju mitekļa krēslainībā, kur uz labu laimi sagraba vienu no meitiešiem un, ne viņu izgērbdam, ne pats izgērbdamies, ne arī durvis aizslēgdams, nogāza guļus, un tūlīt pēc tam visā pili bija dzirdama prezidenta ašā sēkšana, zelta pieša sīka šķindoņa, sunim līdzīgā smilkstēšana un izbaiļu pilnā sievietes balss, kura šajos veltīgi izšķiestajos mīlas mirkļos nopūlējās atvairīt savu izkāmējušo bērnu ziņkaros skatienus, uzsaukdama tiem vākties prom, iet rotaļāties pagalmā, jo kaut kas tāds neesot domāts bērnu acīm, un kluss eņģelis tad šķita pārlidojam tēvzemes debesīs, visapkārt aplūsa balsis, dzīve apņemās, un visa pasaule palika stāvam sastingusi ar pirkstu uz lūpām, kuš, ģenerālis mīlēja, taču tie, kuri viņu labāk pazina, neticēja pat šā svētā mirkļa pamieram tālab, ka prezidentam it kā piemita spēja pārdalīties, jo viņš bija redzēts pulksten septiņos vakarā spēlēt domino un tajā pašā laikā aizdedzinām izkaltušās govs mēslu pļeckas, lai audienču zālē atgaiņātu moskītus, un nevienam nebija nekādu ilūziju, iekāms pēdējos logos nodzisa gaisma un nošņarkstēja prezidenta guļamistabas treji aizbīdņi, trejas šautras un trejas atslēgas un ar blīkšķi uz akmens klona aiz noguruma zemē noslīga prezidenta augums, pēc tam kļuva dzirdami aši, it kā nevarīga bērna elpas vilcieni, kas ar paisuma pieaugumu jūrā vērtās aizvien dziļāki, līdz nakts vēju arfas viņa ausu bungādiņās apklusināja cikāžu čirkstēšanu, plats putu vilnis pāršalca vicekaraļa un lūras pirātu pilsētas piesmakušās ielas,

kā baismīgs augusta sabats pa visiem logiem ielaudamies valdības namā, kur spoguļi mirkli apglumēja ar glīvēm un audienču zālē rīkles sāka vārstīt haizivis, līdz vilnis pārsniedza visaugst kās aizvēstures okeāna atzīmes, pārplūdinādams zemes vaigu, laiku un telpu, un vienīgi prezidents kņūpus turpināja peldēt savu sapņu mēnesnīcas palos kā vientuļš slikonis vienkārša kareivja linauduma formas tērpā, ar saviem apstīlbeniem, zelta piesi un zem galvas saliekto dilbu, kas viņam aizvietoja spilvenu. Tas, ka viņš savas skarbās valdīšanas gados pirms pirmās nāves vienlaicīgi parādījās dažādās vietās, spēja uzkāpt pa kāpnēm otrā stāvā, tajā pašā laikā no otrā nokāpdams pirmajā un vientuļā sajūsmā vērodams jūru, bet cituviet drebinājās mīlas moku trīsās, nebija izskaidrojams ar kaut kādām pārdabiskām spējām, ko ģenerālim piedēvēja lišķi, nedz arī ar masveida halucinācijām, kā mēdza apgalvot viņa pretinieki, bet vienkārši ar tiem pakalpojumiem, ko suniskā uzticībā viņam izdarīja kāds Patricio Aragoness — cilvēks, kurš mats matā līdzinājās prezidentam, tādējādi būdams absolūts viņa dubultnieks. Neviens šo tēvaini nebija speciāli meklējis, taču kādu dienu pienāca vēsts, ka pa indiāņu ciematiem, manu ģenerāl, viltus valdības kariatē braukājot kāds cūku vepri, visai veiksmīgi uzdodamies par prezidentu, jo laudis kariatē sērīgajā krēslīgumā redzot klusējošas acis, redzot bālas lūpas, labi koptu roku atlasa cimdā, kura ceļgalos nostājušamies vārgdieņiem uz ielām pasviežot dziedniecības sāls šķipsnas, bet aiz kariatē zirgos jānot divi viltus virsnieki un iekasējot maksu par izdziedināšanu, iedomājieties tikai, manu ģenerāli, šādu svētuma nopulgojumu, taču prezidents nepavēlēja nekauņu nekavēties sodīt, tikai lika viņu slepeni atvest uz pili, iepriekš pārpratumu novēršanai viltvārža galvu ievīstot agaves šķiedru maisā, un tad ģenerālis varēja pilnā mērā iepazīt pazemojošo sajūtu, saredzot pats sevi līdzīgā stāvoklī. Jedritvai āzīt, tāvad šis cilvēks esmu es, viņš teica, tikpat kā izliets, lai gan patiesībā gluži tā nebija, jo atvestajam balsī nebija pavēlnieciskā toņa, ko tas tā arī nekad īsti neiemācījās atdarināt, turklāt tam delnas līnijās ap ikšķa pamatni skaidri iezīmējās dzīvības loks, un, ja ģenerālis gūstekni tūlīt nelika uz vietas nošaut, tad ne jau tāpēc, ka viņš no paša sākuma būtu domājis to izmantot kā oficiālu aizvietotāju, šī

doma viņam uzradās tikai vēlāk, bet vienkārši bīdānīes, ka krāpnieka delnu līnijās varētu būt ierakstīts viņa paša liktenis. Kad ģenerālis pārlicinājās, ka šām iedomām nav nekāda pamata, Patrisio Aragoness jau bija mierīgi pārdzīvojis sešus atentātus, apguvis iemaņu stāigāt, šļūkājot kājas, kurām pēdas bija saplacinātas ar koka vesera zvēlieniem, ausīs viņam kaut kas nepārtraukti dūca, ziemas rītos pautu trūce izdeva pīkstoņu, un tāpat viņš bija iemācījies, zelta piesi uzliekot vai noņemot, izriķoties tā, it kā būtu samudžinājušās visas siksnīņas, bet patiesībā tas tika darīts, lai audiencēs novilcinātu laiku un varētu pašķendēties par sasodītajiem Flandrijas meistariem, kuri, jedritvai āzīt, neko nevižojot nostrādāt, kā nākas. No balamutes un mēlneša, kāds Patrisio Aragoness bija bijis tajā laikā, kad sava tēva darbnīcā pie stikla kausējamās krāsns bija pūtis pudeles, tagad viņš pārvērtās domīgā un drūmā mēmiķī, kurš nepievērsa uzmanību vārdos izteiktajam, bet vērīgi ielūkojās runātāja acu krēslainībā, lai uzminētu sacītā patieso jēgu, un nekad neatbildēja uz jautājumu, iekāms pats iepriekš nebija pārvaicājis, ko runātājs īsti domā. Kādreizējais iztapoņa un slinkuma lāpītājs, kurš bija dzīvojis no līdzcilvēku lētticības, ar brīnumdarību tos it kā izdziedinādams no daždažādām kaitēm, tagad kļuva neparasti kustīgs, ne mirkli nevarēja norimties uz vietas, bez mitas rosījās un rausa, ko vien varēja, samierinādams ar to, ka pat meitieti mīlēt viņam vajadzēja steigā un ar joni, bet gulēt nācās uz klona, neizģērbjoties, knūpus. Viņš atteicās no jebkuras pārsteidzīgas, paša «es» nosacītas godkāres un tām zelta dienām, kad, tēva amatu pārmantojis un labas gribas vadīts, strādāja sev piemērotu darbu, vienkārši izpūzdams pudeles, lai tagad pakļautos baismīgajam riskam, kas bija saistīts ar varasvīra pienākumu izpildi, un liktu pirmo pamatakmeni celtnēm, kurās pēc tam vairs neviens cits akmens netika iemūrēts, naidīgu ļaužu bara ielenkumā, juzdamies tikpat kā ienaidnieka zemē, pārgrieztu lentī daždažādu pasākumu atklāšanas svinīgās ceremonijās, kronētu īslaicīgas un viņam nepieejamas skaistuma karalienes, apvaldot smagas nopūtas un atskārdams savu iekāres sapņu veltīgumu, jo bija samierinājies ar savu neapskaužamo likteni pakļauties cita cilvēka liktenim un darīja to, nevis savtīgu apsvērumu vai paša pārlicības vadīts, bet tāpēc, ka apmaiņā pret

dzīvību bija uz mūžu uzņēmes oficiāla krāpnieka pienākumus, par ko viņam maksāja piecdesmit peso lielu mēnešalgu un deva iespēju dzīvot kā karalim, reizē no karaļa amata posta pasargājot, un ko gan cilvēks vēl vairāk varēja vēlēt. Taču šis divu cilvēku personības sajaukums savu kalngalu sasniedza kādā spīvu vēju apūstā novakarē, kad ģenerālis savu dubultnieku satapa jūras krastā skurbinošā jasmīnziedu tvanā un, pamatoli satraukts, apvaicājās, vai viņš neesot ieēdis ko saindētu, ka tagad klaiņojot kā Dieva nepieņemts, bet Patrisio viņam atbildēja, ka nelaime esot daudz lielāka, jo sestdien viņš kronējis kādu skaistuma karalieni un ar to dejojis pirmo valsi, bet tagad vairs neparko netiekot no šīm atmiņām vaļā, jo tā esot zemes virsū visskaistākā sieviete, viena no tām, manu ģenerāl, kurām vīrieša cilvēks nedrīkst pat ar pirkstu pieskarties, tad prezidents atviegloti nopūtās un paziņoja, ka, jedritvai āzīt, puisieša ieģrābšanās meitieti pekstiņi vien esot, un piedāvāja kronēto skaistuma karalieni vienkārši konfiscēt, kā pats bija rīkojies ar daudzām iecirtīgām vējģrābslēm, kuras padarījis par savām piegulētājām, tādu vajagot tikai nostiept gultā, četri zaldāti to saturēšot aiz rokām un kājām, bet Patrisio Aragoness varēšot, jedritvai āzīt, smelt kauču vai ar pavārnīcu, līdz viņam būšot gana, sākumā, protams, visas jau nu gan plosoties, bet pēc tam pat visnegantākās esot kā izsmērētas un gaužoties, lai neaizmetot šo kā apkremstu ābolu, bet Patrisio Aragoness tam nepiekrita, jo viņš vēlējās vairāk, gribēja, lai meitene viņu mīlētu, tāpēc ka skuķis visu apjēdzot un protot mīlēt, jūs pats, manu ģenerāl, to sapratīsiet, kad viņu redzēsiet, un tad prezidents, lai izpalīdzētu savam dubultniekam un atvieglotu viņa likteni, paskaidroja, kādā veidā pa naktīm nokļūt savu paša piegulētāju mītnē, un atļāva viņam tās izlietot, tikai ar vienu noteikumu — rīkoties tāpat, kā to dara viņš pats, ģenerālis, — ar joni, steigā, bez izģerbšanās, kā gailis min vistu, un Patrisio Aragoness patiesi iebrida šajā aizmīnātas mīlas dūksnājā, cerēdams tādā kārtā iegrozīt savas ilgas, taču darīja to ar tādu kvēli, ka palaikam aizmīrsa uzstādītos noteikumus, aiz izklaidības atpogāja bikšu priekšu un nodevās dažādām sīkākām izdarībām, tā ka iekvēlināja pat visģignākās no ģenerāļa piegulētājām ar akmens cietām sirdīm, izraisīja tām nopūtas un tumsā lika aiz izbrīna pasmieties, sak, esat

gan jūs negantnieks, manu ģenerāl, uz vecuma dienām kļuvis tāds kārumnieks, un kopš tā laika ne ģenerālis pats, ne viņa dubultnieks, ne arī neviena no piegulētājām vairs neapjauta, kurš ir kura bērna tēvs, jo Patrisio Aragonesa pēcnācēji tāpat dzima tikai kā septiņus mēnešus iznēsāti mērgļi. Un tā notika, ka Patrisio Aragoness pārvērtās par ietekmīgāko varasvīru, par visvairāk iemīļoto un varbūt arī viskvēlāk ienīsto, bet ģenerālim bija gana laika rūpēties par bruņotajiem spēkiem, kuriem viņš tagad piegriezta tikpat lielu vērību, kā bija darījis savas valdīšanas pirmajos gados, taču ne tāpēc, ka armija būtu bijusi viņa varas balsts, kā mēs visi domājam, bet gluži pretēji — tā bija viņa bīstamākais dabiskais ienaids, un tāpēc viņš centās radīt tādu stāvokli, ka virsnieki cits citu uzmana un izseko, lai novērstu sazvērestības iespēju, viņš jauca to liktenus kā spēlē kāršu kavu, uz kazarmām nosūtīja tādu municiju, kurā no desmit šāviņiem astoņi noderēja tikai salutēšanai, pulverim lika piejaukt liedaga smiltis, bet pats savā rīcībā turpat pa rokai prezidenta pilī turēja pirmšķirīgu municiju noliktavās, kuru slēdzenes uzglabāja vienā saišķī ar citām, vienā vienīgā eksemplārā esošām, no tādām telpām, kurās neviens nedrīkstēja kāju spert. Kā ēna visu savu mūžu viņu pavadīja tikai uzticamais draugs ģenerālis Rodrigo de Agilars, akadēmiski izglītots artilērists, kurš reizē bija arī aizsardzības ministrs, prezidenta gvardes pavēlnieks, valsts drošības dienesta direktors un viens no tiem nedaudzajiem mirstīgajiem, kuriem bija tiesības uzvarēt viņu kādā domino partijā, jo savā laikā bija zaudējis labo roku, mēģinādams padarīt nekaitīgu dinamita lādiņu nedaudz minūšu pirms prezidenta karietes piebraukšanas paredzētā atentāta vietai. Pateicoties ģenerāļa Rodrigo de Agilara gādībai un Patrisio Aragonesa palīdzībai, viņš jutās tik bezrūpīgs, ka sāka jau neievērot nosacītos piesardzības noteikumus, aizvien biežāk parādījās ļaudīs tikai viena adjutanta pavadībā un pat iedrošinājās doties atpūtas braucienos pa pilsētu vecā karietē bez jebkādām atšķirības zīmēm, caur aizkaru aplūkoja lepno, no zeltītiem akmeņiem celto katedrāli, kuru viņš ar dekretu bija pasludinājis par visskaistāko pasaulē, vērās vecajos mūra namos ar senlaicīgā miegā iegrīmušiem portāliem un uz jūras pusi pavērstiem saulgriežu ziediem, ar akmeņiem bruģētajās, aizvien sveču apdeguļu

dvingas piestregtās vicekaraļu laika kvartālu ielās un bālajās jaunavās, kas, starp puķupodiem un vītenaugiem uz balkoniem dirnēdamas, ar nesatricināmas tiklības apdvestām sejām mūždien čakli tamborēja savas nebeidzamās mežģīnes, basku klostera tumšajos, šaha spēles dēļa rutiņām līdzīgajos logos, kur pulksten trijos pēcpusdienā vel aizvien atskaņēja tie paši klavīhorda vingrinājumi, kas bija tikuši atskaņoti, pirmo reizi svinīgi atzīmējot Komētas sākotnējo parādīšanos, bet kādudien viņš izbrauca cauri pat tirdzniecības kvartāla bābeliskai jezgai ar apdullinoši dardošu mūziku, uz ziļiem sakarinātam loterijas biļešu virtenēm, cukurniedru šņapsa izvadājamiem ratiņiem, dižķirzaku olu grēdām, saulē izbalējušām turku tirgoņu bodelēm, ar milzīgu, apgleznotu audeklu, kurā bija attēlots par skorpionu parvēršas, saviem vecākiem nepaklausīgas meitas drausmīgais liktenis, ar neprecējušos, galējā postā nokļuvušo meitiešu šķērsielīņu, kuras pievakarēs pilnīgi plikās miesās izgāja no saviem ūķiem, lai nopirktu kādu lētāku zivteli un jestriem lamuvārdiem apsaukotos ar dārzeņu pardevējām, kamēr viņu drānas žuva izkarinātas ar griezumiem rotātās koka balkonu margās, taču jau pēc mirkļa generālim pretim cirtās sapuvušu molusku smirdoņa, aiz stūra viņš samanija parasto pelikānu bara gaismu, nedaudz tālāk līca piekrastes pauguros saslieto nēģeru būdeļu raibo ņirboņu, un tad jau, ahā, tepat vien tā ir, ostu, jā, patiesi ostu, kā sūklis valgmē piesmirkušo dēļu piestātnēs un veco jūras kājnieku bruņukuģi, kurš izskatījās garāks un bargāks, nekā patiesībā bija, bet tad ekipāža bezmaz uztriecās melnādainai ostas krāvējai, kura pārāk vēlu palēca atpakaļ, lai dotu ceļu izbiedētajai karietei, bet, ieraugot tās lodziņā drūmo vecūksni ar visas pasaules skumjām pilnu skatienu nolūkojamies uz ostu, jutās, kā pašu nāvi vaigu vaigā skatījusi, tas ir viņš, pārbiedētā nēģeriete iebrēcās, lai dzīvo pasaules varenais, lai dzīvo, viņai piebalsoja viri, sievas un bērni, izskriedami no krodziņiem un ķīniešu ēdnīcām, lai dzīvo, kļiedza citi, saturēdami zirgus un ielenkdami karieti, lai paspiestu roku pašam varas iemiesojumam, un tas viss notika tādā apņēmībā un tik pēkšņi, ka viņš tikko paguva atgrūst adjutanta roku ar ieroci un skarbā balsī iesaukties, nedariet muļķības, leitnant, neiejaucieties, viņi mani mīl. Šis milas uzliesmojums un vairāki līdzīgi atgadījumi

turpmākajās dienās prezidentu bija tā sajūsminājuši, ka ģenerālim Rodrigo de Agilaram tikai ar lielām pūlēm izdevās atrunāt viņu no iedomas pabraukāties valējā karietē, lai, jedritvai āzīt, kvēlajiem patriotiem parādītos pilnā augumā, jo viņam nebija ne mazākās nojausmas, ka patriotisko jūtu apliecinājums spontāni risinājās tikai ostā, bet pārējos bija organizējuši viņa paša drošības dienesta darbinieki, gribēdami bez kaut kāda riska izpatikt ģenerālim, kurš sava rudens priekšvakarā bija tik kārs uz mīlas apliecinājumiem, ka pēc ilgiem noslēgtības gadiem saspārojās izbraukt no pilsētas un lika iekurināt veco, nacionālā karoga krāsās izkrāsoto vilcienu. Kaķim līdzīgi rāpdamies pa plašās skumju un bēdu valstības karnīzēm, spraukdamiem cauri Amazonas orhideju un balzamīnu čūkslājiem, izbiedēdams pērtiķus, paradīzes putnus un uz sliedēm gulošus leopardus, vilciens nokļuva tuksnesīgajos, ledājiem klātajos prezidenta dzimtās kalnienes ciematos, kur stacijās viņu sagaidīja ar sēru mūziku, kapsētas zvanu duņoņu un apsveikuma plakātiem, pasludinot par svēto un nosēdinot pie svētās trīsvienības labās rokas, bet pie vilciena pa kalnu takām tika sadzīti panīkuši indiāņi, lai tie redzētu prezidenta vagona sēru pustumsā slēpto varas iemiesojumu, taču pat drošākie, kuri piegāja vistuvāk, aiz apputējušā loga neredzēja nekā cita kā vien žēlabainas acis, drebelīgas lūpas, slavas mirdzumā sveicienam paceltu delnu, kura šķīta karājamies gaisā, jo pati roka nebija redzama. Kāds no pavadoņiem nopūlējās viņu pavilkt sāņus, esiet piesardzīgi, manu ģenerāl, dzimtene bez jums nevar iztikt, bet viņš kā pa miegam atbildēja, lai pulkvedis neraizējoties, jo šie ļaudis viņu mīlot, un tā tas bija ne tikai vilcienā, ceļojot pa tuksnesīgajiem klajiem, bet arī uz koka ratu dzītā upes kuģa, kuram kā pulu sliede nopakaļ vilkās pianolas spēlētu valšu skaņas un apkārt dvakoja ekvatoriālo pieteku gardēniju un trūdošu salamandru salkanais smārds, tvaikonis virzījās, izvairīdamies no aizvēsturisku pūķu kaulu blāķiem un liktenīgām salām, kurās dzemdēt apmetās sīrēnas, bet novakarēs kuģa ceļā liesmoja izzudušu pilsētu ugunsgrēku plandi, līdz tas piestāja nabadzīgās, saules svelmes izkveldētās apmetnēs, kuru iemitnieki sapulcējās krastmalā, lai aplūkotu nacionālās krāsās izkrāsoto koka kuģi, taču neskaidri samanīja tikai rēgainu, nevienam nepiederošu roku atlasa cimdā no

prezidenta kajītes mājām viņiem sveicienus, toties ģenerālis jo skaidri redzēja upmalā sanākušos cilvēku pulīšus vicinām malangas lapas, jo karogu tiem nebija, redzēja, ka daži metās ūdenī, lai prezidenta cienastam atgādātu cits dzīvu brieža mazuli, cits milzīgu names saknes bumbuli gandrīz vai ziloņa pēdas lielumā, cits grozu ar kalnu vistām, un aizkustinājumā savas kajītes svinīgajā krēslainībā nopūtās, paskatieties, kaptein, kā viņi steidzas pie manis, cik gauži mani mīl. Decembrī, kad Karību zemēs sākas dzidrais pavasara laiks, ģenerālis savā kariatē pa likloču kalnu ceļiem uzbrauca klintaines kauprē uzceltajā vientuļajā mājā, lai kādu pievakares cēlienu pavadītu, spēlēdams domino ar citu kontinentu zemju kādreizējiem diktatoriem, šiem savā dzimtenē no troņa gāztajiem tautas tēviem, kuriem viņš ilgus gadus bija sniedzis patvērumu un kuri tagad, paši ar sevi sarunādamies, kā dzīvi miroņi kvernēja terases atpūtas krēslus un gaidīja pēc tiem ierodamies spoku kuģi, lai atkal visu varētu sākt no jauna, viņi visi vienādi bija uzņemti šajā atpūtas namā, jo visi vienādi bija ieradušies — pidžamai virsū nevīžīgi uzrautā parādes uniformā, valsts kasē sazagto naudu somā sastūķējuši, sev līdzī stiepdami lādīti ar ordeņiem, vecas kantora grāmatas ar salīmētiem laikrakstu izgriezumiem un fotoattēlu albumus, kurus uzrādīja jau pirmajā audiencē, it kā tie būtu akreditēšanās raksti, paskatieties, ģenerāl. šeit es esmu redzams leitnanta dienesta pakāpē, tur varas pieņemšanas dienā, teitan sešpadsmitajā valdīšanas gadā, ģenerāl, bet viņš tiem patvērumu sniedza, visam sacītajam nekādu vērību nepiegiezdams un akreditēšanās dokumentos pat neielūkdamies, jo, viņaprāt, gāzta prezidenta vienīgā personības apliecība varēja būt uzziņa par nāvi, un šo savu uzskatu nemaz neslēpa, tādā pašā nicīgā nevērībā viņš noklausījās kārtējā jaunatnācēja nosvepstēto uzrunu, kurā tika lūgta augstsirdīga viesmīlība, protams, tikai pagaidām, līdz tai dienai, kad tautas taisnīgās dusmas pie atbildības sauks nekautrīgo uzurpatoru, bet ģenerālis jau zināja, ka tā ir bērnišķīgas vientiesības svinīga formula, vienāda kā nule gāztajam uzurpatoram, tā arī visā drīzumā sagaidāmajam uzurpatora uzurpatoram, itin ka šie nelgas neapjēgtu, ka politika ir tāda padarīšana, kur zaudētais tāds paliek uz laiku ļaikiem, un tāpēc viņš tiem visiem ļāva dažus mēnešus paciemoties prezi-

denta pilī, līdz domino spēlē saviem ciemiņiem bija noņēmis pēdējo sentavo, pēc tam aiz rokas pieveda pie loga uz jūru, kopīgi ar atbēdzēju pasūrojās, ka tāda nu reiz ir dzīve, ne dzīve, bet gatavā cūku būšana, turklāt tā klumburo tikai vienā virzienā, taču par to neesot daudz ko zūdīties, paskatīties, viņš parādīja, tur pāri lielajā mājā, kas uztupusies klintaines kumbrā tikpat kā okeāna tvaikonis uz sēkļa, man jums sagatavots jauks kambarītis ar labu apgaismi, sātīgu ēdienu un daudz brīva laika, lai kopā ar citiem bēdu brāļiem aizmirstu visas nedienas, un kur nu vēl brīnišķīgā terase ar skatu uz jūru. Arī generālis pats decembra pievakarēs tur labprāt pakavējās, gan ne tik daudz, lai ar šo nevarībnieku bandu saspēlētu kādu domino partiju, bet gūtu jaunu gandarījumu, ka nav viens no viņiem, un, nolūkodamies nabadzības nedienu spogulī, pienācīgi novērtētu iespēju uz nebēdu bradāt pa laimes plašo tīreli, kur, saviem sapņiem ļaudamies, viņš varēja uz pirkstgaliem kā jauns rēgs vajāt padevīgās mulates, kuras rīta mijkrēsli uzslaucīja valdības nama telpas. Vadīdamies no tām piemītošās kopīgo guļamtelpu un lēta briljantīna smakas, viņš uzglūnēja mulatēm, lai kanlora aizdurvē izdevīgā mirklī kādai no tām ar joni gāztos virsū un izmīdītu kā gailis vistu, dzirdēdams, ka sagrābtā pustumsā irgo, sak, esat gan jūs slepkavnieks, manu generāl, tik vecos gados un vēl aizvien neremdināms, taču pēc ašā mīlas mirkļa viņu aizvien pārņēma skumjas, un viņš, sevi mierinādams, nevienam nedzirdot, dungāja, janvāra mēness zeltainā vizma, viņš dziedāja. raugi, es stāvu zem mīlotās loga, viņš dziedāja, šajos oktobra mēnešos, ko neaptumšoja nekādi jauni pareģojumi, būdams tik drošs par tautas mīlestību, ka uzkāra guļamtīklu kādas priekšpilsētas savrupmājas pagalmā, kur dzīvoja viņa māte Bendisjona Alvarado, un tur tamarindu pavēnī ļāvās diendusai, viens pats, bez apsardzes, sapnī redzēdams peldam zivis pilsguļamistabu krāsas ūdenī. Tēvzeme ir vislabākais izgudrojums, ko vien cilvēks sadomājis, māt, viņš nopūtās, taču nekad negaidīja atbildi no pasaulē vienīgā cilvēka, kurš iedrošinājās pārnest, ka paduses viņam smirdot pēc sapuvušiem sīpoliem, bet atgriezās prezidenta pilī pa lielajiem vārtiem, sajūsmināts par Karību zemēs janvārī tik brīnišķīgo gadalaiku, vecuma dienās samierinājies ar visu pasauli un rimtajās, malvu smaržas plesā-

tinātajās novakarēs pat izlīdzis ar apustulisko nunciju, kurš neoficiālās vizītēs, iebaudot šokolādi ar cepumiem, nopūlējās pievērst viņu kristīgai ticībai, bet generālis, aiz smiekliem vai mirdams, zobojās, sak, ja jau Dievs ir tik visuvarens, lai tad taču paglābjot no ausīs ielīdušā circeņa, kurš ar savu čirkstoņu viņu nomokot, un, atpogājis bikšupriekšas deviņas pogas, rādīja cieņam savu milzīgo pautu trūces izspīlējumu, sacīdams, lai tad pie reizes Debesu Tēvs samazinot arīdzan šo tūkumu, taču nuncijs nesatricināmā patiesībā skaidroja, ka viss šajā saulē notiekot ar Svētā Gara gādību, uz ko generālis, pirmajām lampām iedegoties, pavadīja savu viesi līdz durvīm un, vēl aizvien smiedamies ar tādu aizrautību kā reti kad, aizrādīja, ka, jedritvai āzīt, neesot nekādas jēgas atgriezt viņu kristīgā ticībā, jo viņš taču darot visu tā, kā nuncijs vēloties. Bet rāmam lācim līdzīgais ģenerāļa miers tomēr tika izjaukts kādā tālā kalnienes līdzenuma pilsētiņā gaiļu cīņas laikā, kad mežonīgs gailis savam pretiniekam norāva galvu un ar nikniem knābja cirtieniem to aprija, asiņainā skata satrauktajai publikai neprātīgi aurojot un piedzērušamies muzikantiem svinīgu tušu spēlējot, un vienīgi ģenerālis notikušo uztvēra kā ļaunu priekšvēsti, kas bija tik skaidra un nepārprotama, ka viņš savai apsardzei slepus pavēlēja nekavējoties apcietināt vienu no muzikantiem — to, kurš spēlēja baritonu, un patiesi pie aizturētā atrada īsstobra šaujamo rīku, un spīdzināšanā viņš atzinās, ka gribējis nomušīt ģenerāli, kad pēc izrādes beigām pie izejas sāksies drūzmēšanās, es tūdaļ to uzminēju, ģenerālis paskaidroja, man tas bija vairāk nekā skaidrs, jo es skatījos uz visiem apmeklētājiem un visi skatījās uz mani, bet šitais oda zarna, ragā pūtējs un murmulis, nevienu reizīti neiedrošinājās paskatīties uz mani, tomēr ģenerālis pats zināja, ka tas nav vienīgais viņa baiļu cēlonis, jo baismas viņam naktīs uzmācās arī aiz valdības mājas sienām, par spīti drošības dienesta apgalvojumiem, ka nav nekāda pamata bažām, manu ģenerāl, ka viss ir kārtībā. Taču kopš ļaunās priekšvēsts gaiļu cīņas laikā ģenerālis jo ciešāk pieķērās Patrisio Aragonēsam, gandrīz vai pilnīgi saplūzdams ar to, deva dubultniekam ēst no sava azaida, mīloja ar medu no sava trauka ar to pašu karoti, ko lietoja pats, lai gūtu mierinājumu apziņā, ka abi mirs reizē, ja kas no ēdieniem vai dzērieniem būtu saindēts,

tāpat kā Dieva nepieņemti abi klīda pa vientuļajām pils istabām, iedami pa paklājiem, lai nebūtu dzirdama mīl-zīgo, Siāmas ziloņu kājām līdzīgo pēdu duna, un tā vien likās, ka arī šeit ik pēc trīsdesmit sekundēm pa logiem atspīdošo bākas uguņu gaismā, kas cauri gruzdošo govu mēslu plāceņu dūmakai un miegā iegrimušajās jūrās aizbraucošo tvaikoņu sērīgajām atvadu sirēnām ar zaļganu spožmi izgaismoja visas telpas, peld divi kuģi. Septembra garlaicīgās novakares viņi pavadīja, nolūkodamies lielavu gāzmēs, vai kā divi paguruši un nekam vairs nederīgi mīlnieki skaitīja lidojošās bezdelīgas un bija tik atšķirti no visas pasaules, ka ģenerālim pat prātā neienāca, ka viņa sīvā ciņa par dzīvošanu divos veldos panākusi pretējo un izraisījusi arvien pieaugošas šaubas par viņa eksistenci vispār, izraisot aizdomas, ka viņš iegrimis letargiskā miegā. Un, lai gan apsardze bija divkārtota un neviens prezidenta pili nevareja ne iekļūt, ne iznākt, kādam tomēr bija izdevies izslīdēt cauri stingrajiem filtriem un redzēt tur būros apklusušos putnus, govu dzeram no kristību baseina kā no siles, ar spitālibu saslimušos un tizlos vāļājamies zem rožu krūmiem, un visa zeme sastinga gaidās, it kā tūlīt pēc dienasvidus vajadzētu sākties jaunam rītam, jo šķita, ka ģenerālis ir miris — atbilstoši no ūdens kubla nolasītajiem zīlnieces pareģojumiem — pats savā nāvē, miegā guļot, un vienīgi valsts augstākie amata vīri šo ziņu noklusē, kārtodami vecus savstarpējus asiņainus rēķinus vai izlīgumu meklēdami. Lai gan ģenerālim šīs nevalodas nebija zināmas, viņš nojauta, ka viņa dzīvē kaut kas atgadāsies, un pārtrauca bezgalīgās domino spēles partijas, lai ģenerālim Rodrigo de Agilaram pajautātu, kāds ir stāvoklis, un saņēma atbildi, ka valstī viss ir kārtībā un varas orgānu pārraudzībā, viņš tomēr meklēja draudīgo briesmu apstiprinājumu gaitenī gruzdošo govju mēslu sērīgajā plēnēšanā un seno alu dziļajās bedrēs, bet, nekur atbildi nerazdamš, pievakarēs, kad dienas svelme pierima, apciemoja savu māti pilsētas nomales savrupmājā, kur tamarindu pavēnī varēja ieelpot atspirdzinošu dzestrumu. Ģenerāļa vārgā, taču dvēselē mūdrā māte sēdēja savā sagraubējušā šūpuļkrēslā, palaikam pasviezdama sauju kukurūzas pagalmā klaiņojošām vīstām un pāviem, bet viņš, atlaidies baltajā, no klūgām pītājā atzveltnī un ar platmali apvēdinādamies, mūžīga izsal-

kuņa pilnām acīm blenza druknajās liela auguma mu-
lafēs, kuras viņam atnesa spilgti iekrāsotu augļūdeni,
slāpju remdināšanai, manu ģenerāl, tajā pašā laikā ļau-
damies savām urdīgajām domām, ja tu, manu sirds-
memmīt Bendisjona Alvarado, zinātu, ka es vairs ne-
kadā galā netieku ar šo drausmo pasauli un labprāt
aizvāktos velns viņu sazin kurp, māmuļ, kauču tikai
tālāk no visām šīm elles mocībām, tomēr pat mātei viņš
neatklāja savu nopūtu patieso cēloni, bet, pirmajām
vakara ugunim iedegoties, atgriezās prezidenta pilī,
ieledams tajā pa kalpotāju durvim, gaitēnos ieklausī-
damies sardzes posteņu kāju rītmā, kuri, viņu pamanī-
juši, militāri sveicināja, sevišķu notikumu nav, manu
ģenerāl, viss mierīgi, taču viņš zināja, ka tā nav patie-
sība, ka sardzes kareivji to saka tikai paraduma pēc,
apmānīdami viņu aiz bailēm, zināja, ka nekas nebija
patiesība šajā neziņas krīzes laikā, kad rūgta viņam
šķīta pat slava un zuda dziļi iesakņojusies tieksme val-
dīt un pavēlēt, un tas viss kopš liktenīgā notikuma gaiļu
cīņā, tā ka viņš, kņūpus uz grīdas nokritis, ilgi vāļājās,
miega nerazdams un ieklausīdamies pa atvērto logu sa-
dzirdamajā dūdu spēlēšanā kādās mazo ļaužu kāzās,
kur valdīja tāda pati līksma kņada, ar kādu tiktu
sveikta viņa nāve, ieklausīdamies kāda izmanīga, droši
vien nelikumīgā pasākumā jūrā izbraucoša kuģa klu-
sajā atvadus sveicienā, ieklausīdamies liegajā čauk-
stonā, ar kādu, rītam atāustot, atvērās rožu ziedlapiņas,
ieklausījās un svida saltus sviedrus, neviļus grūsi no-
pūzdamies un ne mirkli miera nerazdams, ar pirmatnēju
instinktu nojauzdams, ka neatvairāms bijis pēcpusdien-
nas cēliens, kad viņš, no priekšpilsētas savrupmājas
atgriezdamies, ielās sastapa ļaužu baru, pamanīja at-
veramies un aizdarāmiem logus, redzēja dziedrajās de-
cembra debesīs satraukti uzspurdzam bezdelīgu barus
un, gribēdams noskaidrot, kas īsti notiek, piepacēla ka-
rietes loga aizkaru un tad ieraudzīja, jā, memmīt, tas
brīdis nu ir klāt, viņš ar drausmīgu atvieglojuma sa-
jūtu noteica, pamanīdams debesīs krāsainus balonus,
sarkanus un zaļus balonus, dzeltenus balonus, kas atgā-
dināja lielus, nenobriedušus apelsīnus, neskaitāmu dau-
dzumu lidinošos balonu, kas iejaucās satraukti spurg-
stošo bezdelīgu barā, un, brīdi paplavinājušies kristāl-
dzidrajā gaisā, kāds tas mēdz būt ap četriem pēcpusdienā,
pēkšņi visi reizē klusu pārplīsa, izbārstīdami pāri

pilsēlai tūkstošiem uzsaukumu, kas atgādināja negaisa uzvirgotu lapkriti, tā ka kučieris, izmantodams šo brīdī, netraucēti varēja izkļūt no ļaužu puļa, iekams neviens vēl nebija pamanījis, kas tur īsti brauc, jo ļaudis drūzmēdamies tvarstīja balonu izkaisītos uzsaukumus, visi, manu ģenerāl, ļaudis uz balkoniem klaigāja un kļiedza, skaļās balsīs atkārtodami uzsaukumos rakstīto, nost ar varmācību, viņi sauca, nāvi tirānam, un pal apsardzes kareivji prezidenta pils gaiteņos skaļā balsī lasīja par nepieciešamību apvienoties visām šķīram cīņai pret gadsimtiem ilgo despotismu, par visu patriotu saliedēšanos pret militāristu korupciju un uzpūtību, pietiekami asiņu liets, viņi klaigāja, pietiekami laupīts, un visa zeme šķīta pamostamies no tūkstošgadiģā miega tajā brīdī, kad viņš, ieiedams pa ratnīcas vārtiem, uzzināja baismīgo vēsti, ka Patrisio Aragoness, manu ģenerāl, nāvīgi ievainots ar saindētu buļļu. Pirms vairākiem gadiem, būdams nelāģā omā, viņš bija uzaicinājis Patrisio Aragonesu ar monētu izspēlēt viņu dzīvības — uzmešts portrets nozīmētu dubultnieka, bet ģerbonis — paša ģenerāja nāvi, tomēr Patrisio Aragoness viņam aizrādīja, ka tādā kārtā nekas noskaidrots netikšot, jo prezidenta portrets atrodams abās monētas pusēs, un tad ģenerālis ierosināja izspēlēt abu dzīvības pie domino galda, dzīvību piešķirot tam, kurš no divdesmit partijām būs uzvarējis lielāko skaitu, kādam priekšlikumam dubultnieks labprāt piekrita, bet tikai ar tādu noteikumu, manu ģenerāl, ka arī viņš drīkstētu uzvarēt, kas līdz šim bija aizliegts; kad ģenerālis bija ar mieru, sākās izspēle — pirmā, otrā, divdesmitā, un visās uzvarēja Patrisio Aragoness, jo līdz šim dubultnieks bija zaudējis tikai tālab, ka uzvarēt viņam bija liegts, bet tagad viņš uzvarēja visās divdesmit ilgajās un ar spīvu neatlaidību izcīnītajās partijās, līdz pat pēdējai, ģenerālim visas zaudējot, pēc tam dubultnieks ar krekla piedurkni norausā sviedrus un nopūtās, viņam no visas sirds esot žēl, taču, manu ģenerāl, mirt neviens nevēlas, bet ģenerālis savukārt, domino kauliņus savākdams un tos koka lādītē kārtīgi salikdams, lēnītēm, kā skolotājs bērniem mācību stundā paskaidroja, ka viņam pašam nevajadzēšot mirt pie domino galda, bet gan šī stunda pienākšot mieģā, kā viņam jau kopš valdīšanas sākuma nosacīts gaišreģu zilējumos ūdens kublā, turklāt, labi padomājot, viņa māte Bendisjona

Alvarado savu dēlu nemaz nav dzemdējusi, lai tas rēķinātos ar kaut kādiem ūdens kublu pestiejiem, bet gan lai uzņemtos valdīšanu, un galu galā viņš taču esot tas, kas ir, nevis kaut kāds draņķa dubultnieks, kurš varot tencināt Dievu, ka šī izspēle bijusi tikai joks, tā viņš smiedamies sacīja, nemaz nenogūzdam, ka joks izvērtīsies baismīgā īstenībā tanī vakarā, kad, iegājis Patrisio Aragonesa istabā, atrada savu dubultnieku neatvairāmas nāves mokās, jo pret bultas indi nekāda glābiņa nebija, un tālab jau uz sliekšņa sveicināja mirstošo ar pastieptu roku, saturies kā vīrs, un lai Dievs tev palīdz, nāve tēvzemes labā ir liels pagodinājums. Visu laiku, kamēr ilga lēnā agonija, viņi istabā bija vieni, un ģenerālis no karotes sniedza sāpes nomierinošu līdzekli savam dubultniekam, kurš zāles gan dzēra aizgūtnēm, taču nekādu pateicību neizrādīja, pastarpām ieminēdamies, ka viņš ģenerāli šajā sūdīgajā pasaulē atstājot tikai uz īsu brīdi, jo sirds viņam, manu ģenerāl, sakot, ka abi visā drīzumā atkal tikšoties pašā pekles speltē, viņš gan esot ar šo velna indevi deviņos likumos izķeburots, bet ģenerālis ieradišoties pats ar savu galvu padusē, nezinādams, kur īsti šis ķirbis liekams, to viņš sakot bez vismazākās cienīšanas, manu ģenerāl, jo tagad beidzot varot pateikt, ka nekad neesot ģenerāli milējis, kā šis savā prātiņā iedomājies, bet jau kopš laika gala, kad viņu piemeklējusi nolādētā liksta krist varasviru rokās, to ienīdis un lūgtin lūdzies Dievu, lai uzsūta šim alga viena kādu nāvi un tādā kārtā sniedz gandarījumu par sagandēto dzīvi, kāda viņam tikusi sagādāta, vispirms ar koka vēzdu saplacinot pēdas, lai viņš šļūkātu prezidentam atbilstošā mēnessērdzīgā gaitā, bet pēc tam ar kurpnieka īlenu saduršot pautus, lai tie piepamptu kā trūcē, bet vēlāk piespiežot dzert terpentīnu, lai viņš aizmirstu lasīt un rakstīt, ko māmuļa, tik gauži nopūlēdamās, viņam mācījusi, un tad licis izpildīt oficiālos prezidenta pienākumus, ko darīt ģenerālis pats baidījies un ne jau tāpēc, ka šis būtu nepieciešams tēvzemei, kā pats apgalvojis, bet vienkārši tālab, ka pat drosmīgākam vīram bikses pilnas, ja nav zināms, no kurienes, kronējot par skaisuma karalieni kaut kādu tur mauku, nāve uz pašu ņirdz zobus, to viņš, manu ģenerāl, varot pasacīt bez vismazākās cienīšanas, taču ģenerālis ne tik daudz uztraucās par Patrisio Aragonesa nekaunību kā par viņa

nepateicību, jo dubultnieks taču varējis dzīvot tikpat kā
ķēniņš lepņā pilī, turklāt prezidents tā rīcībā nodevis
savas piegulētājas, kurām neviens cits pasaulē neesot
drikstējis pieskarties, bet arī tad Patrisio Aragoness
ietiepās, ka par to neesot ko muti dzesināt, jo labāk esot
tikot izrāmītam nekā staigāt apkārt, uzglūnot bērnu mā-
tēm, lai tās nogāztu zemē un ar joni aplēktu, izrikojo-
ties tikpat kā ar telēm, kurām jāiededzina pazīšanas
zīme, manu generāl, nelaimīgie lopiņi drikstot jele vis-
maz spārdīties un izgrūzt māvienu, kad no apsvilināta
gurna pasmirdot dūmi, bet nabaga meitieši tikai pa-
stiepjot savus nosprāgušo govju dibengalus, lai tad nu
izdarās vien, bet pašas turpina mizot kartupeļus vai
uzsauc kādai biedrenei pielūkot pagaidām arī viņas rīsa
katliņu, lai biežputra nepiedegtu, un vienīgi jūs, manu
generāl, varat noticēt, ka tāda cūku būšana esot mīles-
tība, jo nekā cita jūs, tā sakot bez vismazākās cienīša-
nas, nesajēdzat, bet tad arī generālis vairs neizturēja
un uzbrēca turēt muti, jā, muti ciet, jedritvai āzīt, ci-
tādi tev plāni klāsies, taču dubultnieks mierīgi atbildēja,
ka neesot nekāda iemesla klusēt, jo generālis varot vie-
nīgi viņu nobeigt, bet nāve tā kā tā viņam esot zobu
galā, tāpēc jūs labāk izmantojiet gadījumu, manu gene-
rāl, un ielūkojieties patiesībai gīmē, jo jums taču ne-
viens nekad nesaka, ko patiesībā domā, tikai to, ko jūs
gribētu dzirdēt, priekšā svepstēdami glaimus, bet aiz
muguras cilādami pistoles, ielāgojiet, ka nevienam cil-
vēkam pasaulē nevar būt jūsu tik žēl kā man, jo esmu
vienīgais, kurš jums līdzinās, vienīgais, kurš jums go-
dīgi pasaka acīs, ka jūs nevienam neesat nekāds pre-
zidents, ka tronī neesat vis nokļuvis, pateicoties saviem
lielgabaliem, bet tur jūs uzsēdinājuši angļi un vēlāk
balstījuši amerikāņu gringo ar pārīs bruņu kuģiem un
šim draņķīgajām granātām, jo es pats savām acīm tiku
redzējis jūs kā bikses pielaidušu skraidām šurp un turp,
turp un šurp un nezinām, ko aiz bailēm iesākt, kad
gringo uzblāva, mēs atstājam tevi šeit ar visu tavu
draņķīgo nēģeru varzu un paskatīsimies, kā tu bez
mums tiksī galā, un, ja jūs, manu generāl, pēc tam
neesat norausies no sava godības krēsla, nedz arī kād-
reiz grasījies to darīt, tad ne jau atkal tādēļ, ka jūs to
negribētu, bet gan tāpēc, ka nespējat vienīgi aiz bai-
lēm, ka tajā pašā brīdī, kad jūs ieraudzītu uz ielas gēr-
bušos vienkārša mirstīga cilvēka drēbēs, tauta jums no

visām pusēm bruktu virsū tikpat kā niknu suņu bars un saraustītu gabalos, lai atmaksātu cits par masu slepkavībām Santa-Marija-del-Altārā, cits par apcietinātajiem, kurus pavēlējāt dzīvus iemest cietokšņa grāvjos kaimaniem aprīšanai, cits par tiem, kurus likāt dzīvus nodīrāt un ādu nosūtīt viņu tuviniekiem par brīdinājumu, un tā Patrisio Aragoness klāstīja, bez mitas no veco pārestību un aizvainojumu bezdibenīgajām akām izvilkdams ģenerāļa valdīšanas laikā notikušo briesmonību virtenes, līdz vairs nespēja bilst ne vārda, jo baismīgas sāpes nokaitētām knieblēm saplosīja visas iekšas, gandrīz likdamas apstāties sirds pukstiem un nevilus apturēdamas viņa celto apsūdzību, taču, mazliet atguvies, jau klusā balsī, ne vairs kā apsūdzot, bet drīzāk kā lūdzoties, turpināja savu penteri, nepalaid garām izdevību, manu ģenerāl, es nopietni jūs lūdzu, nāciet tuvāk un mirstiet reizē ar mani, nevienam nav vairāk tiesību kā man visu to jums pasacīt, jo nekad es neesmu dzinies pēc pagodinājumiem un neesmu gribējis būt tēvzemes varonis, mana vienīgā vēlēšanās bijusi strādāt par stiklinieku un izpūst pudeles, kā visu mūžu darījis mans tēvs, nebaidieties, manu ģenerāl, sāpes nemaz nav tik šaušalīgas, kā varētu likties, un dubultnieks to sacīja tādā apskaidrotā patiesīgumā, ka ģenerālim pietrūka niknuma iebilst, un viņš tikai pūlējās to noturēt zvilnī, kad Patrisio Aragoness sāka locīties nāves mokās, ar abām rokām satvēra vēderu un ar sāpju un apkaunojuma asarām lesaucās, ka neesot varējis noturēties, manu ģenerāl, un piecūkojis bikses, pirmajā brīdī ģenerālis nodomāja, ka dubultnieks to saka pārnestā nozīmē, gribēdams sacīt, ka nobijies no nāves, bet Patrisio Aragoness paskaidroja, ka ne, viņš patiešām esot apcūkojies, īstenībā apcūkojies, un tad ģenerālis lūdza viņu savaldīties un nomierināties, tēvzemes ģenerāļiem taču jānomirstot kā vīriem, lai tas maksātu ko maksādams, taču bija jau par vēlu, jo Patrisio Aragoness sakņupa un uzvēlās prezidentam virsū, izbailēs gārgdams, ar asarām un izkārnījumiem nošķiedies. Kabinētā, kas atradās līdzās audienču zālei, prezidents pats ar vīkšķi un ziepēm mironi aptīrīja, lai no tā nenāktu nāves šķebinoša smirdoņa, uzvilka tam drēbes, kas pašam bija mugurā, uzlika trūces bandāžu, apstīlbeņus un pie kreisā papēža piestiprināja zelta piesi, bet, to darīdams, viņš samanīja, ka pats pakāpeniski kļūst

par visvientulīgāko cilvēku pasaulē, taču tajā pašā laikā rūpīgi novākdams visas šo izdarību pēdas, visos sīkumos vadīdamies no tā, ko pats savām acīm kādreiz bija skatījis gaišreģes burvju ūdens kublā kā savu nākotni, lai nākamajā rītā telpu uzposējas liķi atrastu kņūpus guļam uz kabineta grīdas linauduma formas tērpā bez zīmotnēm, ar apstilbeņiem, zelta piesi un labo roku paliktu zem galvas spilvena vietā, pirmo reizi miegā mirušu savā dabīgajā nāvē. Taču vēsts par ģenerāļa nāvi neizplatījās vis acumirkli, kā viņš bija cerējis, bet tika novilcināta, jo režīma mantinieki piesardzīgā apdomībā izdarīja daždažādas pārbaudes un, lai iegūtu laiku, visiem spēkiem atvairīja baumas par prezidenta nāvi, noledami tiktāl, ka ataicināja viņa māti Bendisjonu Alvarado un piespieda vecenīti iziet uz galvenās tirdzniecības ielas un rādīt bezrūpīgu seju kā apliecinājumu tam, ka nekādu sēru nav, mani iegērbā raibā kleitā, senjor, tikpat kā platpurna pērtiķieni, piespieda nopirkt platmali ar papagaiļa spalvām, lai visi redzētu, ka man nekādu sirdēstu nav, lika tērēt naudu par visādiem niekiem, kas vien veikalos atrodami, lai gan es šiem teicu, nē, senjori, man tagadīņ nav laika iepirkties, bet gan liet asaras, jo es taču ticēju, ka nomirusšais patiesi ir mans dēls, tomēr šie mani spieda smaidīt, kamēr citi mani fotografēja pilnā augumā un armijas vīri teica, ka man tas jādarot tēvzemes labā, bet ģenerālis pa to laiku tupēja savā slēptuvē, nespēdams apjēgt, kas pasaulei noticis, ka pēc viņa viltus nāves nekas nav mainījies, ka saule tāpat lec un noriet, ne reizi pat nepaklūpdama, ka visam, māt, ir tik svētdienīgs izskats un pieturas ierastais siltums, un tā viņš nespēja vien nobrīnīties, līdz ostas cietoksni pēkšņi nogranda lielgabala šāviens un sāka zvanīt katedrāles zvani un uz prezidenta pili plūst ļaužu bari, ko pasaules lielākais notikums bija pamodinājis no gadsimtiem ilgās snaudas purvāja; mazlietiņ pavēris savas slepenās guļamistabas durvis un pablenzis audienču zālē, viņš degošu sveču lokā ieraudzīja savu liķi, kurš bija vēl mironīgāks un vēl greznāk uzposts nekā jebkurš no pāvestiem visā kristietības vēsturē, un viņu pārņēma šausmas un kauns, skatot pašam savu ziedos grimstošo liķi ar baltī nopūderētu seju, krāsotām lūpām, klīrīgas jaunavas satīngušās rokas sakrustotas uz krūtīm, kas visnotaļ nobruņotas ar ordeņiem un medaļām, kāda iztapoņas jau

pēc viņa nāves sagudrotā kļiedzošā parādes uniformā ar Visuma generāļa desmit mirdzošām zvaigznēm uz uzplečiem, ar kāršu karaļa zobentiņu, kuru viņš savas dzīves laikā nekad nebija nēsājis, ar lakādas apstilbēm, ar pēdītiņiem un abiem piešiem, un viss šis varas un drūmā kauju slavas dekorējums bija tik neatbilstošs guļošā sīkaļas apjomiem, ka generālis negribēja ticēt savām acīm, jedritvai āzīt, nevar taču būt, ka tas esmu es, viņš pārskaities noteica, es tas neesmu, jedritvai āzīt, viņš atkārtoja, noskatīdamies, kā gar līķi nepārtrauktā straumē plūst ļaudis, uz brīdi aizmirsa šā farsa patiesos netīros mērķus, jutās pazemots un apvainots par nāves nežēlību varas diženības priekšā, un generālis jau iztēlojās, kāda būs dzīve bez viņa, ar zināmu līdzjutību iedomāja cilvēkus, kuriem viņa pietrūks, slēpti satraukumā vēroja tos, kuri bija atnākuši vienīgi tāpēc, lai pārliccinātos, vai mirušais patiesi ir vai nav viņš, redzēja kādu sirmgalvi, kurš ar federālā kara laika brīvumnieka sveicienu salutēja viņam, redzēja sērās tērpušos vīru, kurš noskūpstīja viņa zīmoggredzenu, redzēja liceja meiteni viņam noliekam ziedu, redzēja kādu zivju sievu, kura, ieraugot, ka viņš patiesi ir miris, rauda, dama apskāva sasmaržoto līķi, un, svaigās zivis uz grīdas bārstīdama, spalīgā balsī sāka brēkt, ka tas patiesi ir viņš, žēlīgais Dievs, kas ar mums notiks bez viņa, raudāja un vaimanāja tāpēc, ka tas ir viņš, līdz sāka kliedzēt arī Uzvaras laukuma saules tveicē smokošiem ļaužu bari, līdz sēru zvani spēji apklusā, bet katedrālē un visās baznīcās liksma zvanu šķindoņa pavēstīja priecīgu svētku dienu, kā Lieldienās paukšķēja slavas pērtardes, bungas sveica atbrīvošanās dienu, un tūlīt viņš redzēja, ka pa pils logiem iebrūk nemiernieki, kuriem apsardze neizrādīja tikpat kā nekādu pretestību, redzēja saniknotus vīrus ar rungām izklīdinām bērniekus un notriecam zemē izmisušo zivju sievu, redzēja, kā tieši nopulgots viņa līķis, astoņiem vīriem to atraujot ne mirstībai un ziedu košuma vainagotajam iedomu laikam un aiz kājām aizvelkot lejup pa kāpnēm, redzēja citus, kuri postīja visu šajā pārmērību un posta paradīzē atrodamo, cerēdami, ka tādējādi tiks izdeldēts pats varmācības midzenis, tika sadragāti ar koka paneļiem apdarinātie doriešu kolonnu kapiteļi, saplēsti samta aizkari, notriekti babiloniešu kolonnu alabastra rotājumi, pa logiem izmesti putnu būri, vicekaraļa laika tronis

un fortepiano, lauskās sašķaidīja urnas ar nezināmu varoņu pišļiem, driskās saraustīja gobelēnus ar gondolās gurdi tvīkstošām jaunavām, iznīcināja milzīgus audeklus ar eļļā gleznotiem bīskapu un seno karotāju portretiem un grandiozu jūras kauju ainavām pārliecībā, ka, visu izpostot, no nakamo paaudžu atmiņas būs izdzēsta pati atcere par nolādētās karotāju cilts kauna darbiem. Noskatījies visos šajos posta darbos, viņš metās pie loga, lai pa persiešu aizkara spraugām pavērotu ielu un palūkotos, cik tālu aiziet visa šī negantība, un jau pirmajā acu uzmetienā ieraudzīja vairāk nelietību un brēcošas nepateicības, kādu, māt, savām acīm biju skatījis kopš pašas dzimšanas, es ieraudzīju, māt, pa kalpotāju durvīm aizejam savas laimīgās atraities, kuras aiz pavadas stiepa sev līdzī govis no manām kūtiņām, valdības mēbeles no pils istabām, burkas ar medu no maniem bišu stropiem, māt, dzirdēju viņu nelaikā dzimušos vanckarus pārmēra liksmē taisām muzikālu ķembastu ar virtuves piederumiem, kristāla dārglietām un baznīcas svētku traukiem un nelabās balsīs uz ielas aurojam, nosprādzis mūsu tētis, lai dzīvo brīvība, Uzvaras laukumā sakrautā sātā ģenerālis redzēja degam savus oficiālos portretus un kalendāru ielīmju attēlus, ar kuriem jau kopš viņa valdīšanas sākuma bija pilnas visas malu malas, atkal ieraudzīja, kā pa ielu aiz kājām tiek aizstiepts paša ķermenis, aiz kura verdzēm vien stiepās ordeņi, medaļas, uzšuves, treses, spožas pogas un sprādzes, brokāta skrandas, akselbantes, pozamenti, kāršu karaļa zobentiņa piekari un Visuma pavēlnieka epolešu desmit skumjās zelta zvaigznes, raugi, memmit, kā es tieku nozākāts, viņš teica, ar visu augumu sajuzdams spļaudekļu kauna traipus un naktspodu nešķīstību, ko viņam uzšļāca sirdzēji no namu balkoniem, un viņš nodrebēja šausmu trīsās, iedomādamies, ka viņa līķi varētu saraustīt gabalos un atdot suņiem aprīšanai un maitu vanagiem saplosīšanai, ielās ļaužu pūlim neprātīgi aurojot un viņa nāves karnevāla pirotehniskajam pārkonam rībot. Kad visa šī jezga aizvēlās garām, ģenerālis vēl ilgi dzirdēja tālu mūziku, lai gan pievakare bija bez vēja, un viņš staigāja pa savu slēptuvi, ar plaukstu moskitus sizdams, reizē ar to pūlēdamies nosist arī circeni ausīs, kura uzmācīgā sisināšana traucēja viņam sakopot domas, pamalē vēl aizvien plandījās ugunsgrēku atblāzma, un bākas zaļā prožektora

stars ik pēc trīsdesmit sekundēm, iespīdēdams pa aizkaru spraugām, viņu vērta līdzīgu svītrotam tīģerim, bet aizvien jaužamāks kļuva ikdienas dzīves elpojums, jo viņa nāve, pārvērsdamās no ārkārtēja notikuma par vienu no daudzajām ierastajām nāvēm, ļāva dzīvei atplūst aprimtības krastos un aiznest viņu līdzietības un aizmirstības nomalē, un tad, jedritvai āzīt, lai nāve man iepūš astē, viņš iesaucās un pameta savu slēptuvi, juzdams, ka tagad neapšaubāmi pienākusi viņa lielā stunda. Šļūkdams ar savām smagajām rēga kājām cauri izpostītajiem saloniem, viņš slāja pa krēslības klātajām savas agrākās dzīves drupām, kur dvakoja vīstošu ziedu un bērnu sveču smārds, atgrūda ministru padomes sēžu salona durvis, cauri dūmakai pie garā riekstkoka galda izdzirdēja aizsmakušās balsis un redzēja, ka šeit sanākuši visi viņam vajadzīgie vīri, liberāļi, kuri bija pārdevuši federālo karu, konservatori, kuri bija to nopirkuši, augstākās virspavēlniecības ģenerāļi, trīs viņa ministri, arhibīskaps un vēstnieks Šnotners, visi vienās lamatās, kur tagad aicināja uz vienotību gadsimtiem ilgajā cīņā pret despotiem, lai sadalītu pēc ģenerāļa nāves pāri palikušo laupījumu, un visi bija tā ledziņinājušies alkatības bezdībenī, ka neviens nepamanīja iznirstam neapbedīto ģenerāli, kurš ar delnu blieza pa galdu, iesaukdamies, aha, teitan jūs esat, gnīdas, bet vairāk nepaguva pasacīt ne vārda, jo, kad viņš noņēma roku no galda, drausmīgā izbīļa brāzma jau bija visus aizmēzusi un viņš salonā bija viens kopā ar apgāztiem pelnu trauciņiem, pusizdzertām kafijas tasēm, uz grīdas apgāztiem krēsliem un sava mūža sirdsdraugu ģenerāli Rodrigo de Agilaru, sīku, nesatraucamu, kaujas formas tērpā ģērbusos vīreli, kurš, ar savu vienīgo roku dūmus klievēdams, viņam teica, gulstieties, manu ģenerāl, tūlīt sāksies elles jampadracis, un viņi abi nolikās uz grīdas tieši tajā mirklī, kad iepretim nāves gaviļu mājai lerējās ložmetēji un savus asins svētkus uzsāka prezidenta sardze, kura ar lielu patiku un veiksmi, manu ģenerāl, centās, lai tiktu izpildīta jūsu bargā pavēle, ka neviens nodevīgās sazvērestības dalībnieks nedrīkst palikt dzīvs, ar ložmetēju uguns šaltīm viņi noslaucīja tos, kuri gribēja izkļūt pa galveno izeju, kā putnus nomedīja pa logiem bēgošos, ar aizdedzinošām granātām pieveica aplenkuma lokam cauri izsprukušos un kaimiņu mājās patvērušos, kā arī nogalināja visus ievainotos.

sekodami prezidenta principam, ka ikviens pie dzīvības palikušais uz mūžu mūžiem ir visniknākais ienaidnieks, bet pats viņš visu šo laiku gulēja uz grīdas turpat pāris soļu attālumā no ģenerāļa Rodrigo Agilara, paciezdams stikla šķembu un sienu apmetuma krusu, kas nobīra pār viņiem pēc katra sprādziena, un, it kā lūgšanas skaitītājs, purpināja pie sevis, ka nu vienreiz tam visam darīšot galu, jā, tam visam nu gals, un darīti milti, draudziņ, šitāda bezdeļu būšana neatkārtosies, turpmāk valdišu es pats, bez šiem suņiem, kuri mani aprej, rītdien apskatīsimies, kas pēc šiem grēku plūdiem būs palicis pāri, pašu nepieciešamāko nopirksim, pagaidām kādus sešus ar ādu pārvilkto ķebļus, tos vislētākus, tāpat pāris pītu paklāju, lai būtu kur kaulus atstiept, iegādāsimies vēl šādas tādas grabažas, un tas viss, ne šķīvju, ne karošu mums nevajag, tos es atnesīšu no kazarmām, jo tur es vairs neturēšu ne zaldātus, ne virsniekus, kādam velnam tie man vajadzīgi, tikai vēltīgi tempj manis izsniegto pienu, bet, ja sākas kādas cūcības, tad uzspļauj rokai, kura viņus ēdinājusi, ir jau piedzīvots, palikšu pilī viens ar prezidenta apsardzi, kur ir krietni un dūšīgi puisi, neiecelšu arī vairs ministru kabinetu, jedritvai āzīt, kāda no tā jēga, pietiks ar veselības aizsardzības ministru, jo tas vienīgais, kurš kādreiz mūžā var noderēt, rasi, vēl vienu, kuram labāks rokkraksts, papīru smērēšanai, bet ministriju namus un kazarmas varēs izīrēt dzīvokļiem un par tiem saņemto naudu izlietot pils dienestu uzturēšanai, jo vienīgais, kas nepieciešams, ir nauda, nevis cilvēki, nolīgšu divas pamatīgas aptekšnes, vienu kārtības uzturēšanai virtuvē, otru veļas mazgāšanai un gludināšanai, bet ar govīm un putniem, ja tie vēl būs pāri palikuši, tikšu galā es pats, meitieši to vien zina kā pa ķemertiņiem knakstīties ar zaldātiem, tāpat es vairs teitan necietīšu visādus spītālīgos rožu dobēs, pārgudrus tieslietu dakterus un slīpētus politiķus, galu galā tā taču ir prezidenta pils, bet nevis kaut kāda nēģeru meitu māja, kā to iedēvējuši jēņķi, ja vien var ticēt Patrisio Aragonēsam, es viens pats tikšu ar visu galā un noturēšu valdīšanas grožus līdz pat kārtējai Komētas atnākšanai — un ne tikai vienu reizi vien, bet reižu desmit, esmu vīrs ar aknām un pat nedomāju atstiept kājas, jedritvai āzīt, lai to dara citi, un tā viņš šķendējās vienā laidā, bez pārtraukumiem apdomai, tikpat kā kaut ko no galvas iemā-

citu skaitīdams, kā bija pieradis darīt kara gados baiļu atvairīšanai, tālab arī tagad viņš prātoja balsī, lai novērstu uzmanību no dinamīta lādiņu grāvieniem, kas tricināja visu māju, kaldināja plānus rītdienai, parītam un pēcpusdienai nākamajā gadsimtā, līdz ielā norībēja pēdējais žēlastības šāviens kāda ievainotā moku izbeigšanai un ģenerālis Rodrigo de Agilars uz vēdera pierāpās pie loga un, kājās piecēlies, deva rīkojumu nekavējoties sameklēt mēslu vedamās ores liķu aizgādāšanai, pēc tam, ģenerālim labu nakti novēlējis, izgāja pa durvīm, bet viņš, uz ministru padomes salona melnās sēru marmora grīdas vēl aizvien kņūpus gulēdams, atbildēja drauga sveicienam, pateicās par uzticību, spilvena vietā palika zem galvas saliektu labo roku un, vēl vientulīgāks nekā jebkad agrāk, mirkli iemīga, ļaudamies dzeltenīgā lapkriša iežūžošajai šalkoņai sava mūža sērīgajā rudenī, kas nenovēršami bija sācies šajā naktī ar nogalināto cilvēku liķu smaku un tumši margojošām asins paltīm. Taču nevienu no iecerētajiem pasākumiem viņam nevajadzēja realizēt, jo armija izjuka pati no sevis, ierindnieki izklīda, bet nedaudzos virsniekus, kuri līdz pēdējam pretojās galvaspilsētas un pārējās sešās valsts kazarmās, iznīcināja prezidenta gvarde ar brīvprātīgo civilistu palīdzību, pie dzīvības palikušie ministri jau nākamajā rītā paši devās trimdā, un uz vietas palika tikai divi uzticamākie, no kuriem viens bija viņa personīgais ārsts, bet otrs skaitījās valstī vislabākais glītrakstītājs, nebija arī nekādas vajadzības izdabāt svešzemju valstīm, jo valdības naudas lādes vai plīstin plīsa no laulības gredzeniem un galvasrotām, kuras bija savākuši pastāvošās iekārtas piekritēji, kuru skaits izrādījās lielāks, nekā varēja domāt, tāpat nevajadzēja pirkt ne pītos paklājus, ne ar ādu pārvilkto lētos ķebļus, lai noslēptu postījumu pēdas, jo jau pirms valsts pilnīgas nomierināšanas pils tika atjaunota ar vēl greznāku audienču zāli nekā agrāk, un visur bija putnu būri ar plāpīgajiem gvakamijas papagaiļiem un sīkajiem karaliskajiem papagailīšiem, kuri uz visām zimzēm skandināja dziesmiņu, ja ne Spānijā, tad portugāļu zemē sagādātas bija arī čaklas un uzticīgas sievietes uzpošanai, un pilī viss spīdēja un laistījās tādā spodrībā kā uz karakuģa, bet pa logiem ieplūda ģenerāli slavinoša mūzika, atskanēja tie paši liksmie petaržu sprakšķi un zvanu gavilējošā dimdoņa, kas bija sākusies, lai atzi-

metu ģenerāļa nāvi, bet tagad turpinājās, cildinoš viņa nemirstību, Uzvaras laukumā notika nemitīgas manifestācijas ar prezidentu slavinošiem saukļiem un transparentiem, novēlot Dieva aizgādībai diženo, trešajā dienā no miroņiem augšāmcēlušos vīru, ar vārdu sakot, tika svinēti nebeidzami svētki, ko ģenerālim nevajadzēja paildzināt ar visvisādām slepšus mahinācijām, ka viņš bija pieradis darīt agrāk, jo valsts lietas tagad nokārtojās pašas no sevis, dzimtene soļoja no vienas veiksmes uz otru, valdība bija viņš pats vienpersoniski, neviens ne ar vārdiem, ne darbiem nekavēja ģenerāļa gribas īstenošanu, un savā slavas spožumā viņš bija tik lielā mērā vienvienīgs, ka viņam nebija pat ienaidnieku, nevajadzēja arī raizēties par piena izšķiešanu, un tāpēc pateicībā sava mūža sirdsdraugam ģenerālim Rodrigo de Agilaram viņš kādu dienu pils pagalmā lika nostādīt tos gvardes ierindniekus, kuri bija izcēlušies ar savu nežēlību un pienākuma apziņu, un uz labu laimi, ar pirkstu uz katru norādīdams, piešķīra visiem dažādas virsnieku dienesta pakāpes, lai gan pats apzinājās, ka tādā kārtā tiek atjaunoti regulāri bruņotie spēki, kuri kādu dienu atkal uzspļaus rokai, kura tos ēdinājusi, tu būsi kapteinis, tu majors, tu pulkvedis, ko es saku, tu ģenerālis, bet visi pārējie leitnanti, jedritvai āzīt, ko, draudziņ, te tev atkal būs armija, un jutās tik aizkustināts, atcerēdamies tos, kuri viņa bērēs bija izrādījuši bēdas, ka lika atvest šurp sirmgalvi, kurš no viņa bija atvadījies ar brīvmūrnieka sveicienu, tāpat sērās tērpušos vīrieti, kurš bija noskūpstījis viņa roku ar zīmoggredzenu pirkstā, un abus apbalvoja ar miera medaļu, zivju sieva kā balvu saņēma tai visnepieciešamāko, māju ar daudzām istabām, kur apmesties pašai un viņas četrpadsmit bērniem, bet liceja studentei, kura viņa zārkā bija ielikusi puķīti, piepildīja viņas kvēlāko mūža sapni, apprecinādams ar kādu jūrnieku, bet ģenerāļa apbēdinātā sirds, izdālādama visus šos apbalvojumus un pagodinājumus, tomēr ne uz mirkli nerada miera, līdz Sanheronimo kazarmu pagalmā neredzēja sasastītus un apspļaudītus visus tos, kuri bija piedalījušies prezidenta pils ieņemšanā un izlaupīšanā, lai tad, ikvienu atcerēdamies ar icnaidā asinātu atmiņu, tos sadalītu atsevišķās grupās atbilstoši katra vainas smagumam, tu vadīji iebrukumu, stājies šeit, jūs notriecāt zemē bēdu sagrauzto zivju sievu, stājieties tur, jūs

izrāvāt mironi no zārka un aiz kājam vazājāt to pa kāpnēm un žurgām, stājieties šitente, bet jūs visi pārējie, utizēdas, glēvuļi un pirdaki, tajā pusē, lai gan viņam svarīgs nebija sods vispār, bet mēģinājums pierādīt sev pašam, ka liķa apgānīšana un iebrukums pilī nav bijusi tautas neapmierinātības spontāna izpausme, bet visa notikušā vaininieki ir nelietīgi uzpirkti algoņņi, tālab viņš pats personīgi noklaušināja apcietinātos, pūlēdamies no tiem izspiest tāda veida atzīšanos, pēc kādas alka viņa sirds. Kad tas nelīdzēja, viņš lika gūstekņus uzkarināt pie sijas, kur tie kā sikspārņi karājās vairākas stundas ar galvu uz leju, ar sasaistītām rokām un kājām; kad arī tas neko nedeķa, viņš lika vienu no tiem iemest pils grāvī, bet pārējiem vajadzēja noskatīties, kā viņu biedru gabalos saplosa un pēc tam apriņ kaimani, taču bez panākumiem palika arī tas, un tad viņš pavēlēja vienu no galvenās grupas visu pārējo klātbūtnē dzīvū nodirāt, un visi redzēja jēlo, dzeltenīgo ādu, kas izskatījās pēc nule notikušās dzemdības izmestas placentas, bet dzīvi nodirātā ķermenis, no kura sūcās silta, lipīga asins plazma, agonijā trīsēdams, raustījās uz pils pagalma akmens plāksnēm, visos viēdams neizsakāmas šausmas, un tad visi apstiprināja to, ko viņš tiem uztiēpa, viņi esot uzpirkti algoņņi, kuri saņēmuši četri simti zelta peso par to, ka mironi aiz kājām aizvilkuši uz tirgus mēslaini, sākumā viņi to neesot gribējuši darīt ne par naudu, ne arī aiz naida, jo tada viņiem pret prezidentu neesot bijis, turklāt pret mirušu, bet tad notikusi slepena sapulce, kurā piedalījušies divi augsti virspavēlniecības ģenerāļi, un viņi iebiedēti ar visvisādiem draudiem, tikai tāpēc beidzot spaidu kārtā viņi piekrituši, goda vārds, manu ģenerāl. To dzirdēdams, viņš uzelpoja atvieglinājumā, pavēlēja gūstekņus paēdināt, nakti ļaut tiem labi izgulēties un tikai tad rītdien nabaga apmānītos puišus izmest pils grāvī kaimaniem par barību, grūši nopūtās un ar liksmu sirdi, no kuras bija novelts jebkādu šaubu slogs, atgriezās pilī, pats pie sevis purpinādams, ka tagad raugi, visi varējuši pārlicināties, ka tauta viņu mīl, jedritvai āzīt, patiesi mīl. Stingrā apņēmībā apdzēst pēdējās gruzdošās pagales tajā bažu ugunskurā, kuru viņa dvēselē bija iededzis Patrisio Aragoness, ģenerālis nolēma, ka turpmāk viņa valdīšanas laikā spīdzināšana netiks pielietota, liķa nobeigt visus kaimanus, no-

jaukt moku kameras, kurās cilvēkam varēja sasmalcināt vienu pēc otra visus kaulus, pašu nenogalinot, un pasludināja vispārēju amnestiju. Apsvērdams tautas nākamību, viņš nonāca pie maģiskās atskārtas, ka valsts nedienu cēlonis meklējams tajā apstākļi, ka ļaudīm ir pārāk daudz brīva laika nodoties daždažādām pārdomām, un tāpēc, gādādams, lai tauta aizvien būtu nodarbināta, viņš atjaunoja ziedu dienu sacensības martā un gadskārtējos skaistuma karalienju konkursus, uzcēla Karību zemēs visgrandiozāko bumbas spēļu stadionu, likdams mūsu komandai tajā cīnīties ar saukli uzvara vai nāve, pavēlēja katrā valsts novadā atvērt bezmaksas slaucītāju skolas, kuru audzēknes, prezidenta paslabinājuma mudinātas, fanātiskā aizrautībā ņemās mēzt ielas pēc tam, kad mājas jau bija iztīrītas, bet vēlāk arī šosejas un lauku ceļus, tā ka visur sakrājās milzu saslauku kalni, kurus pārvadāja no viena novada uz otru, nezinādami, ko ar tiem iesākt, katru šādu pārvadājumu pārvērdami oficiālā manifestācijā ar valsts karogiem un transparentiem, tajos Dieva aizgādībai novēlot vistīrīgāko no tīrīgākajiem, kurš mūžam nomodā par nācijai tīrību, kamēr viņš pats domīga dzīvnieka gausajā gaitā, ar savām milzu stampām šļūkdams pa dārza celiņiem, meklēja jaunas formulas, kas palīdzētu nodarbināt tautu, allaž spītālīgo, tizlo un aklo varzas ielenkts, kuri diedelēja no viņa rokām šķipsniņu veselības sāls, vai arī viņš pils kristību baseinā kristīja savu kādreizējo krustdēlu pēcnācējus, tiem visiem dodams savu vārdu, un ap viņu drūzmējās uzplijīgi iztapoņas, pasludinādami viņu par vienu vienīgo visā pasaulē, kas patiešām bija tiesa, jo kopš dubultnieka nāves viņam pašam vajadzēja kļūt par savu dubultnieku un plēsties vai pušu šajā par tirgus laukumu pārvērstajā pilī, kur diendienā pienāca neskaitāms daudzums būru ar putniem pēc tam, kad atklātībā kļuva zināms, ka viņa māte Bendisjona Alvarado kādreiz bijusi putnu tirgotāja, jo tos tagad sūtīja gan lišķi un pielidēji, gan arī zobgaļi, lai viņu izsmietu, tā ka drīz vien pilī vairs nebija nevienas brīvas vietņas būru uzkarināšanai, turklāt šim raizēm pievienojās tik daudz daždažādu sabiedrisku darīšanu, ka pils pagalmos un kabinetos mudžēt mudžēja ļaužu bari un nebija nekādas iespējas atšķirt, kurš šeit ir lūdzējs un kurš lūdzamais, un, lai tiem visiem būtu pietiekami vietas, vajadzēja noplēst tik daudz šķērs-

sienu un izcirst tik daudz logu ar skatu uz jūru, ka vienkārša pārvietošanās no istabas uz istabu bija tikpat kā pastaiga pa rudens pretvēju appūstu, jūras bezgalīgos plašumos dreifējoša burinieka klāju. Un, lai gan pasāta vēji martā jau izsenis bija pūtuši pils logos, tagad teica, ka tie, manu generāl, esot miera vēji, un arī par mūžīgo čirkstoņu ausīs, kas viņu mocīja jau daudzus gadus, pat viņa personīgais ārsts paskaidroja, ka tā, manu generāl, esot miera čirkstoņa, jo, kopš viņu pirmo reizi atrada mirušu, viss, kas vien bija sastopams virs zemes vai debesīs, tika saistīts ar mieru, manu generāl, bet viņš tam noticēja, turklāt tik lielā mērā noticēja, ka decembrī atkal apciemoja klints kauprē uzcelto māju, lai pagozētos kādreizējo nostalgisko diktatoru brālības saulē, un tie pārtrauca domino spēli, lai ciemiņam pastāstītu, piemēram, ka vienam no tiem spēlē bijis dubultsešnieks, bet konservatoru doktrināriem dubulttrijnieks, tikai šis neesot ņēmis vērā brīvmūrnieku slepeno savienību ar meinsvārčiem, kālab tad nu viss tā arī iznācis, eh, jedritvai āzit, ir gan vecajam sakārnim liela vajadzība to visu klāstīt, labāk būtu lacis savu strebekli, kamēr vēl silts, bet tad jau cits ņēmās skaidrot, ka, piemēram, cukura trauks teitan bijis pils, bet, paskatieties, tur pretinieka vienīgais lielgabals, kurš, nebijis pretvēja, šāvis četrsimt metru tālu, tālab, manu generāl, ja jūs šodien redzat mani šādā stāvoklī, par to jāpateicas sasodītajiem astoņdesmit četriem centimetriem, ko lielgabals spēja papildus pārvarēt ar izdevīgā vēja palīdzību, un tādējādi raidītie šāviņi sasniedza prezidenta pili, pat tie, kuri ilgās trimdas grūtībās šķita guvuši visstingrāko rūdiņumu, tomēr bija zaudējuši visas cerības un dzīvoja tikai tāpēc, ka, kaut kur pamalē pamanījuši savas zemes tvaikoni, ko pazina pēc dūmu krāsas un ierūsējušās sirēnas balss, ar visu agrīnajā rīta stundā smidzinošo lietu klunkuroja lejup uz ostu, lai tur mēslu tvertnēs sameklētu kādu vecas avīzes skrandu, kurā jūrnieki bija ietinuši no kuģa līdzpaņemto maizes ņuku, un to atburtoju gan no labās puses uz kreiso, gan no kreisās uz labo un tad zīlētu dzimtenes likteni, vadoties no bērnu un kāzu sludinājumiem vai nopūlēdamies atminēt, kāda nozīme varētu būt ziņojumiem, kurš kuru aicinājis vai nav aicinājis uz dzimšanas dienas svinībām, un tad tiem likās, ka viņu liktenis grozīsies atkarībā no tā,

kādā virzīnā aizpeldēs liktenīgas negaisa tūces, kuras apokaliptiskā bardzībā dzimtajā zemē varētu pārplūdināt upes, sagraut aizsprostus, izpostīt sējumus, izraisīt pilsētās mēri, un tad iedzīvotājiem neatliktu nekas cits kā uzmeklēt kādreizējo valdoni un lūgt, lai tas paglābjtos no posta un anarhijas, jā, jā, gan jūs to visu vēl pieredzēsiet, bet pagaidām, gaidot savu lielo stundu, tiem vajadzēja paaicināt kādu no gados jaunākajiem izbijušiem diktatoriem un palūgt ievērt adatā diegu, lai salāpītu izvalkātās bikses, jo tās esot dārga piemiņa, slepsus izmazgāt savu veļu, uzasināt no nesen atnākušajiem iegūtos nolietotos bārdas skujuamos asmentīņus, azaidu ieturēt savā kambarītī aiz slēgtām durvīm, lai citi neredzētu kādreizējā diktatora bezzobaino vecuma nevarību un nepamanītu, ka vēdera nosaturēšanas dēļ tas pieķēzījis bikses, līdz pienāca negaidītā diena, kad pārējie savain bēdu brālim uzvilka pēdējo tiro kreklu, ar adatām piesprauda uz krūtīm amata zīmes, ietīstīja nelaiķi nacionālā karoga krāsās, nodziedāja viņa zemes nacionālo himnu un mirušo klinšu piekrastē ielaida dzelmē, tā valdišanā nododami jūras dziļu-nemirstību, bez jebkāda cita balasta kā vien paša nedieņu izkremstā sirds, un viss, kas no viņa palika pāri šajā saulē, bija šūpuļkrēsls bezapvāršņu terasē, kur mēs sasēdāmies, lai izspēlētu viņa atstātās mantiņas, ja vien tādas bija atrodamas, padomājiet tikai, manu ģenerāl, cik nožēlojama dzīve pēc bijušajām slavas pilnajām dienām. Kādā citā sen pagājušā decembra dienā, kad šeit tika atklāts jaunuzceltais nams klinšu kauprē, ģenerālis, tepat uz terases stāvēdams, tālē ieraudzīja Antīļu salu pārļu virkni, ko viņam jūras skatlogā kāds parādīja ar pirkstu, ieraudzīja Martinikas smaržīgo vulkānu, tur, tur, manu ģenerāl, ieraudzīja tuberkulozes slimniekiem tur uzcelto sanatoriju un mežģiņu blūzē iegērbto milzīgo nēģeri, kurš zem katedrāles kolonnām pārdeva gubernatoru sievam gardēniju pušķus, ieraudzīja Paramaribo velnišķīgo tirgu, tur, tur, manu ģenerāl, ieraudzīja pa ateju kanalizācijas caurulēm no jūras izkāpjām vēzus un uzrāpjamies uz pludmales saldējumu kafejnīcas galdiņiem, ieraudzīja, kā dimanta spožumā mirdz zobu nēģeru vecmāmuļām, kuras, uz savām resnajām pakaļām blīvajā lietū notupušās, tirgojās ar indiāņu galvu maskām un ingveru, ieraudzīja Tangvarenas pludmalē sagūlušās saulē tumši zeltītās, druk-

nām govīm līdzīgās matronas, nudien, zelts kas zelts, manu ģenerāl, ieraudzīja aklo gaišregi no Gvairas, kurš par diviem reāliem, spēlēdams uz vijoles ar vienu stīgu, aizbaidīja nāves pāvu, ieraudzīja Trinidadas augusta svelmīgajā dienā atsprākliski braucošus automobiļus, indiešus ar zaļiem turbāniem galvā, kad tie, tupēdami uz ielas, izkārnījās turpat pie saviem veikaliņiem, kuros tirgojās ar īsta zīda krekliem un zilonkaulā izgrieztām mandarīnu figūriņām, ieraudzīja Haiti salas murgaino ikdienu, kur apkārt klaiņo noplušķējušu, zilgu suņu bari un rītausmā pa ielām braukā vēršu aizjūgi, pievākdami mirušos, ieraudzīja uz Kurasao benzīna pildītavām alkal atplaukstošās Holandes tulpes un vējdzirnavām līdzīgos māju jumtus, kuru stāvajām slīpnēm vajadzēja pasargāt no sniega uzkrāšanās, ieraudzīja dīvainu okeāna tvaikoni pa pilsētas centru braukājam no vienas viesnīcas uz otru un piestājam tur pie virtuvju durvīm, ieraudzīja Austrumindijas Kartahenas mūra aizžogus, ar milzīgu važu noslēgto līci, laisko gaismu balkonos, izgindušos atpūtas braucienu zirgus, kuri vēl aizvien ilgojās pēc vicekaraļa laika pilnajām silēm un zebenīcam, tad ta brīnumi, manu ģenerāl, smako taču **pēc zirgābolēm**, lai nu kāds vēl mēģina iestāstīt, ka pasaule nav liela, un tā patiesi bija ne tikai plaša, bet arī divkosīga, jo mājā uz klinšu kaupres ģenerālis decembrī bija ieradies ne jau tāpēc, lai patērzētu ar tas iemītniekiem, kuri viņam derdzās kā nedienu spogulī skatīts paša personiskā likteņa attēls, bet gan lai šeit būtu tanī brīnišķīgajā brīdī, kad, decembra gaisam iegūstot neparastu dzidrumu, kļūst redzama visa Antiļu salu pasaule no Barbadosas līdz pat Verakrusai, un tādā brīdī viņš aizmirsa, no kura saņēmis divkāršā trijnieka kauliņu, bet ņemās vērot tālo salu rēgāno mirdzējumu, kas atgādināja jūras ielokā aizsnaudušos kaimanu baru, un, tajās nolūkodamies, atcerējās un no jauna pārdzīvoja vēsturisko piektdienu, kad, agrā rīta stundā izgājis no savas istabas, redzēja, ka visi ļaudis prezidenta pilī staigā sarkanās cepurītes. sarkanās cepurītes bija galvā viņa jaunajām piegulētājām, kuras slaucīja pils kabinetus un apmainīja ūdeni putnu būros, sarkanās cepurītes bija galvā slaucējām govju kūtiņās un posteņos stāvošajiem apsardzes vīriem. svētdienas karnevāla cepurītes bija galvā pat uz kāpnēm aizvien kvernošajiem tizlajiem un zem rožu krū-

mīem gulošajiem spitāligiem, un viņš nekadi nevarēja apjēgt, kas pasaule tāds noticis, ka visi pilī dzīvojošie un tāpat arī pilsētas iemītnieki staigā apkārt sarkanās cepurītēs, spīdinādami un visur sev līdzī vilkdami grabuļu un stikla kroļļu virtenes, līdz atradās kāds cilvēks, kurš zināja paskaidrot, ka, manu ģenerāl, ieradušies kaut kādi svešzemnieki, kuri gan runā mūsu mēlē, taču pavisam jocīgi, par jūru sacīdami nevis «tā», bet «tas» un tāpat ērmotos vārdos dēvēdami gan papagaiļus, gan mūsu laivas, gan žebērklus, ieraudzījuši mūs iznākam viņus sagaidīt un peldam ap svešajiem kuģiem, viņi pakāpās mastos un sāka saklaigāties, mēs, palūk, esot labi veidoti, ar glītiem augumiem, skaistām sejām un kupliem, zirgu krēpēm līdzīgiem matiem, un, redzēdami, ka esam nokrāsojušies, lai saulē mums nenolobītos āda, svešzemnieki sāka pļerpēt kā svešādā vārdā nodēvētie papagaiļi, sak, ir gan šie izmālējušies, ne balti, ne melni, bet rūsgani kā Kanāriju salu iezemieši, un kas šiem par metamiem, viņi smējās locīdamies, lai gan mēs, piķis ar ārā, nespējām apjēgt, par ko šie zviedz, jo taču bijām, manu ģenerāl, visdabiskākajā izskatā, kādā māte mūs dzemdējusi, bet paši atbraucēji, neraugoties uz svelmi, apkārušies visvisādiem kankariem kā kāršu kavā sirds kalpi un pašu šo vārdu izrunādami pa holandiešu jūras laupītāju vīzei, tāpat mati viņiem sasukāti kā meitiešiem, lai gan neviena sievišķa tur nematijām, un visu laiku kliedz uz mums, ka nesa-protam kristītu ļaužu mēli, patiesībā paši no tās ne-nieka nesajēgdami, ko tad arī viņiem pateicām tieši acīs, bet pēc tam viņi savās laivās, ko dēvēja kaut kādā jocīgā vārdā, kā jau tiku minējis, piebrauca pie mums un nevarēja vien nobrīnīties, ka mūsu harpūnu uzgali izgatavoti no sabalo zivs lielajām muguras asakām, arī šo zivi savā mēlē kaut kā ērmoti nosaukdami, un tūlīt sāka tirgoties, visu, kas mums piederēja, viņi iemainīja pret šīm jaukajām sarkanajām cepurītēm un stikla krellēm, ko, atbraucējiem par prieku, mēs tūlīt sakarinājām kaklā, vēl viņi pret mūsu mantām piedāvāja nekam nederīgus misiņa zvārgulīšus, bļodiņas un citus gaužām lētus Flandrijas niekus, manu ģenerāl, bet pēc tam, kad redzējām, ka svešzemnieki tīri lādzīgi vīri un viņiem ir arī kaut kāda saprašana, mēs tos pamazītēm izvadījām krastā, kur tad arī sākās trakots lembasts, tu man, es tev, un gāja vaļā andele uz velna

paraušanu, visi, kam vien nebija slinkums, stiepa šurp savu bagātību, savus papagaiļus, savu tabaciņu, savas šokolādes pikas, savas dižķirzaku olas, visu, ko vien Dievs kuram bija devis, jo svešzemnieki mīļuprāt visu ņēma, pretim dodami savas mantas, līdz nogāja tiktāl, ka šie pret samta vamzi gribēja iemainīt vienu no mums, ko tad varētu parādīt Eiropā, iedomājieties, manu ģenerāl, kāda aušība, bet ģenerālis bija tik apmulsis, ka nespēja apjēgt, vai šajā trako būšanā viņa valdībai jelmaz kāds vārds sakāms, tālab atgriezās savā guļamistabā un atvēra logu uz jūru, rasi, no turienes atausis kāda gaisma, kas palīdzētu saprast, ko nozīmē visa šī viņam pastāstītā jezga, un tad ieraudzīja, ka aiz mūžīgā bruņukuģa, ko pie moļa kādreiz bija pamestis krastā izkāpušais jūras desants, sadrūmušajā jūrā enkurus izmetušas trīs karavelas.

KAD viņu tajā pašā kabinetā atrada otrreiz ar maitu vanagu izknābātu seju, tāpat ģērbusos un tādā pašā pozā, neviens no mums nebija pietiekami vecs, lai atcerētos, kas bija noticis pirmo reizi, taču mēs zinājam, ka nekāds viņa nāves pierādījums nevar būt galīgs, jo aiz katras patiesības varēja slēpties vēl cita patiesība. Pat visnepiesardzīgākie no mums neapmierinājās ar acīm redzamo, jo jau dažu labu reizi acīm redzamais bija izrādījies par šķietamību, tā, piemēram, apgalvoja, ka viņš kādas audiences laikā, krampjos raustīdamies un žultainas putas pa muti izgrūzdams, novēlies no troņa, ka pārmērīgas žvankstēšanas pēc viņš kļuvis mēms un tagad tikai vārstot muti, bet viņa vietā vārdus izsakot aiz aizkariem paslēpts vēderrunātājs, ka viņam viss augums no netiklas dzīvošanas pārklājies ar sabalo zivs zvīņām, ka decembra spirtajā dienās trūce viņam tagad ne tikai pikstot, bet jau dziedot jūrnieku dziesmas un pautu kule tā piepūtusies, ka viņš varot pāiet tikai tad, kad tā uzlikta uz ortopēdikiem rateļiem, ka zaldāti pusnaktī pa pils vārtiem ievēduši purpurā ievīstītu zārku ar zelta stūriem un kāds redzējis Letisiju Nasareno Lietus dārzā lejam nevaldāmas asaras, bet, jo drošākas likās valodas par viņa nāvi, jo spraunāku un sparīgāku viņu redzēja parādā-

mies visnegaldītākajās reizēs, lai mūsu liktenim piešķirtu pavisam neparedzētu pavērsienu. Likās, ka par viņa nāvi varētu viegli pārliecināties tiešu pierādījumu ceļā, pārbaudot prezidenta zīmoggredzenu, apskatot pārdabiski lielās nenogurstoša kājāmgājēja pēdas vai trūces piepūsto, milzīgo kuli, ko pat maitu vanagi nebija ledrošinājušies aizskart, taču aizvien atradās kāds, kurš atcerējās, ka līdzīgi pierādījumi bijuši jau agrāk, mazāk svarīgos nāves gadījumos. Mirušā personības neapstrīdamai noskaidrošanai nekā svarīga nedeļa arī visas pils telpu rūpīga pārmeklēšana. Istabā, kurā bija mitinājusies viņa māte, par kuru mēs gandrīz nekā cita nezinājām kā vien nostāstu par viņas pasludināšanu svēto kārtā ar speciālu valdības dekrētu, atradām salauzītus būrus ar gadu gaitā pārakmeņotiem putnu skeletiem, turpat redzējām govju izkremstu, no klūgām pītu krēslu, redzējām ūdenskrāsu kārbas un otiņas, ar kurām prezidenta māte parastus, neizskatīgus putneļus izkrāsoja par vālodzēm, ko pēc tam pārdeva tirgū, redzējām lielu māla podu ar melises krūmu, kurš, par spīti aizmirstībai, bija turpinājis augt, kupli sacerodams un ar savām atvasēm aizložņādams jo tālu pa sienām, kur bija izurbies cauri sakarināto ģimētņu acīm, pēc tam izvijies pa logu laukā un iemudžinājies tur sazēlušo savvaļas augu biežņas lapotnē, bet neatradām pat ne visniecīgākās pēdas, ka viņš kādreiz šeit būtu uzturējies. Pēc tam pārlūkojām laulātā pāra guļamistabu, kurā bija saimniekojusi Letisija Nasareno. Viņu mēs atcerējāmies jau daudz skaidrāk un ne tikai tāpēc, ka Letisija bija valdījusi samērā nesenā pagātnē, bet galvenokārt to traču dēļ, ar kādiem aizvien bija saistīta viņas piedalīšanās sabiedriskajos pasākumos. Tajā mēs redzējām mīlas neprāta izrīcībai piemērotu gultu ar greznu mežģiņu baldahīnu, uz kura tagad bija sametušās vistas, redzējām lādes, pilnas ar kožu saēstām sudrablapsu apkaklēm, krinolīnu stieplu skeletiem, satrusējušām pelerīnēm, mājās valkātiem Briseles mežģiņu pieburiem, vīriešu rīta apaviem, tāpat atlasa augstpapēžu, ar košām siksnīņām rotātas goda kurpes audiencēm, vakarkleitas ar filca vijolišu apšuvēm, no valsts pirmās dāmas lepnejām bērēm saglabājušās tafetas sēru lentes, no raupjas pelnu krāsas vadmalas šūto klostera māsas tērpu, kas Letisijai bijis mugurā, kad viņu Jamaikā nolaupīja un kristāla trauku kastē atveda

uz mūsu zemi, lai nosēdinātu neoficiālā valsts prezidenta ērtajā krēslā, bet arī šajā istabā neatklājām nekādu pēdu, pat nekā tāda, kas vismaz ļautu secināt par pirātisko iebrukumu Jamaikas klosterī iedvesmojuma mīla. Prezidenta guļamistabā, kurā viņš pēdējos gadus bija pavadījis lielāko daļu laika, atradām tikai akur uzklātu karavīra gultu, pārvietojamu ķemertiņu, kāds senlietu vācēji atrod kādreizējā Jūras desanta aizņemtajās un vēlāk pamestajās mājās, un dzelzs lādi ar nerāļa deviņdesmit diviem ordeņiem un rupja linaude formas tērpu bez zīmotnēm, līdzīgu tam, kāds bija mugurā mirušajam, tikai cauršautu ar sešām lielkalibr lodēm, kas, ietriekdamās mugurā un iznākdamas laukā uz krūtīm, bija apsvilinājušas ložu cauruma malas, ka mēs sākam ticēt plaši izplatītai leģendai, ka uz viņa nodevīgi no muguras izšautais svins izejot cauri ķermenim un nekādu kaiti nenodarot, bet no priekšas rādītas lodes atlecot atpakaļ un ķerot pašu uzbrucēju, ievainot viņu spējot tikai tādas lodes, ko aiz līdzjūtības izšāvis cilvēks, kurš viņu tik ļoti mīl, ka esot gatavs viņa dēļ mirt. Abi formas tērpi bija pārāk mazi, tomēr mums neradās šaubas, ka tie patiesi ir viņa, jo tā tika stāstīts, ka viņš turpinājis augt līdz simt piecdesmit gadu vecumam un simt piecdesmit piektajā dzīvē gadā viņam trešo reizi parādījušies zobi, un patiesi, gan maitu vanagu saplosītais ķermenis nebija lielāks par mūsdienu cilvēka vidējo augumu, zobi tam bija veselīgi, sīki un strupi, kādi mēdz būt piena zobi, sešāda bija žults krāsā, nosēta ar vecuma pigmenta lāsiņiem, bez nevienas rētas, bet visnotaļ jenganām krāskām klāta, brīvus atstājot tikai kādreiz skumīgo acis dobuļus, it kā viņš agrāk būtu bijis daudz tuklāks, un vienīgais, kas neatbilda parastajiem miesas samēriem neskaitot milzīgo trūces maisu, bija lielās, plakana četrstūra pēdas ar likajiem, aprepējušajiem vanaga nagiem. Pretēji tam, ko liecināja nelielā izmēra tērpi, vēsturnieki viņu attēloja kā varena auguma vīru, un skaidrā mācību grāmatās viņš tad arī parādījās kā dižens pāriarhs, kurš nekad neesot izgājis no pils tāpēc, ka visā durvis viņam bijušas par mazām, tāpat tur bija raksturojums, ka viņš mīlējis bērnus un bezdelīgas, saprātīgas daudz dzīvnieku valodu, spējis paredzēt stihiskas dabas parādības, ieskatoties vienīgi acīs, izlasījis sarunbiedra domas un zinājis ārstniecības sāli, kuras niecīgi

šķipsniņa izdziedinājusi ar spitālību saslimušo čulgas un tizliem atdevusi spēju staigāt. Lai gan visas ziņas par viņa cilmi no iespieddarbiem bija pazudušas, valdīja pārliecība, ka viņš dzimis kaut kur nokalnes apvidos, un to it kā apstiprināja turienes iedzīvotājiem raksturīgā pārmēra varaskāre, viņa valdīšanas nežēlīgie paņēmieni, paša drūmā ledaba un neiedomājamā ciet-sirdība, ar kādu viņš svešai valstij pārdeva mūsu jūru, tādējādi piespēzdamus mūs dzīvot tuksnesīgā, it kā ar mēness putekliem segtā klajienē, kur mijkrēšļa stundās dvēseli kremt neizprotamas sāpes. Aplēsts, ka savā mūžā viņam vajadzētu būt radījušam vairāk nekā piecus tūkstošus bērnu, kurus septītajā grūtniecības mēnesī pasaulē laidušas viņa neskaitāmās mīļākās, pareizāk sakot, piegulētājas, jo nekādas mīlestības ar tām viņam neesot bijis, kamēr vien viņš kā vīrietis vēl ko spējis, tās uzturējās turpat pie viņa mītnes, taču nevienam no šo piegulētāju dzemdētajiem pēcnācējiem viņš nedeva ne savu vārdu, ne uzvārdu, atskaitot ar Letisiju Nasareno piedzīvoto, kuram tūlīt pēc piedzimšanas tika piešķirta divīzijas ģenerāļa dienesta pakāpe ar visām no tās izrietošajām jurisdikcijas un komandēšanas tiesībām, jo viņš vadījās no uzskata, ka ikviens cilvēks var būt tikai savas mātes un neviena cita bērns. Šī pārliecība šķīta attiecināma arī uz viņu pašu, jo viņa tevs tāpat nebija nevienam zināms, kā tas ir ar daudziem pasaules vēsturē visslavenākajiem despotiem, par vienīgo tuvinieku, ko viņš pazina, un varbūt arī vienīgo, kas viņam vispār bija, varēja uzskatīt tikai viņa māti Bendisjonu Alvarado, skolas mācību grāmatas apgalvoja, ka tā brīnumainā kārtā viņu ieņēmusi bez vīrieša palīdzības un sapnī augstākas varas tai darījušas zināmu dzemdīnāmā dēla mesianisko misiju, tālab viņš savu memmīti ar speciālu dekrētu pasludināja par dzimtenes matriarhu, dibinādamies uz vienkāršo argumentu, ka viņa ir vienīgā tāda visā pasaulē un, jebritvai āzit, turklāt mana memmīte. Prezidenta cieņas fanātiķiem, jo sevišķi viņa valdīšanas sākumā, šī sieviete ar neskaidro cilmi un dvēseles vientiesību bija īsts piedauzības akmens, jo tie nevarēja ciest, ka valsts galvas māte staigā, kaklā uzkārusi kamparauga saišķīti, lai pasargātos no slimībām, ēdot kaviāru, katru graudiņu aisevišķi nopūlas uzdurt uz dakšiņas un staigā šļūkāmās, it kā viņai kājas būtu ieliktas siekstā, nevis

leautas lakādas kurpēs, tāpat viņi nevarēja samierināties ar to, ka prezidenta māte mūzikas zālē bija ierīkojusi bišu dravu un valsts iestāžu telpās audzēja ūdenskrāsām izkrāsotos pāvus un citus putnus, bet balkoniem, kuri bija paredzēti publiskām uzrunām, ziedvēršanai izkarināja veļu, sašutumu izraisīja arī tas, ka Bendisjona Alvarado kādreiz diplomātiskas pieņemšanas laikā bija paziņojusi, ka viņa jau pagurusi, lūdzot Dievu, lai viņas dēlu no prezidenta amata noņemtu, jo šitentāda dzīvošana pilī esot tāda, it kā cilvēku katru miņu mirklīti kāds apskatītu spožā gaismā, to pasacīdama tajā pašā dabiskajā vientiesībā, ar kādu citureiz valsts svētkos, ovācijām un svinīgiem mākslīgiem šiem dimdot un ziedu lietum birstot, cauri goda sardzei izlauzās pie prezidenta limuzīna, kurš jau gājās sijas atklāt svinīgo manifestāciju, un pa automobiļlogu pasniedza savam dēlam grozu ar tukšām pudeles, uzsaukdama, lai nododot tās veikalā, jo tas jau tāpat tā būšot viņam pa ceļam, nabadzīte māte. Ka viņai ne mazākās nojaušanas par notikumu politisko nozīmi, gumu, sevišķi skaidri atklājās spožajā goda mielas sakarā ar admirāļa Higinsona komandētā jūras desanta izcelšanos krastā, kad Bendisjona Alvarado, ieraudzīdama savu dēlu spožajā parādes uniformā ar zelta medaļām un atlasa cimdiem, ko viņš pēc tam valkāja visiem mužu, nespēdama apvaldīt mātes lepnumu, diplomātiskā korpusa klātbūtnē skaļā balsī iesaucās, ka būtu savu dēlu gan kādu gadiņu pasūtījusi skolā, ja viņa iepriekš zinājusi, ka viņš kļūs par valsts prezidentu. Varat iedomāties, senjor, kas tas bija par apkaunojumu, bet pēc tam Bendisjonu Alvarado aizsūtīja dzīvot pilnā līdzigā piepilsētas vienpadsmitistabu savrupmājā, kur viņas dēls bija laimējies kādā lieliskā vakarā, kad federālā karā vadoņi pēc uzvaras uz kauļiņiem izspēlēja aizbēgušo konservatoru lepno mājokļus. Taču māte neprata pienācīgi novērtēt karaliskos apartamentus, jo tajos viņa jūtoties tā, it kā būtu apprecināta ar pāvestu un apmetās vienkāršo ļaužu galā tuvāk pie viņai nepalgotajām sešām baskājainām kalponēm, ar savu šūmašīnu un izkrāsojamo putnu būriem iekārtodamā nomaļā kambarīti, kur nekad neiespiedās pusdienas svelme un pievakarēs vieglāk bija paglābties no moskītiem. No plašā iekšējā pagalma ieplūstošajā rēnajā gaismā tuvumā saaugušo tamarindu spirdzinošajā pa-

vēnī viņa nodevās šūšanas darblēm, kamēr vistas klaiņoja pa nama saloniem un apsardzes karavīri tukšajās telpās uzglūnēja istabenēm. Ar ūdenskrāsām viņa vienkāršus putņelus pārvērta vālodzēs, palaikam kalponēm pagauzdamās par sava nabaga dēliņa nedienām, kuru jūras desantnieki iespundējuši prezidenta pilī, tālu no mātes, vienu pašu, bez gādīgas sieviņas, un tālab viņam naktīs jānomokās pamostoties, ja kas iesāpas, vai arī aiz raizēm šajā sasodītajā republikas prezidenta amatā, un tas viss par draņķīgiem trīssimt peso mēnesī, manu nabaga puisīt. Viņa zināja, ko runāja, jo dēls viņu apciemoja katru dienu, kamēr pilsēta bija iegrimusi diendusas snaudulīgajā dūksnājā, atnesdams iecukurotus augļus, kuri mātei tik ļoti garšoja, un pie reizes izmantodams gadījumu, lai viņai pasūrotos par jūras kājnleku skopulību, tā ka viņam iecukurotos apelsīnus un ievārītās vīģes vajagot pievākt slepšus, tos apsedzot ar servjeti, jo okupācijas iestādēm bija rēķinveži, kuri uzskaites grāmatās ierakstīja pat ēdienu pārpalikumus, bet nesen prezidenta pilī no bruņukuģa bija ieradušies pat tādi kā sauszemes astronomi, lai visu uzmēritu, iepriekš ar namatēvu nesasveicinādamies, savu mēra lenti stiepdami pāri viņa galvai, angļiski par kaut ko saburkšķēdamies un palaikam ar tulka starpniecību prezidentam uzkliegdami, lai šis paejot sāņus, nestāvot gaismai priekšā, vispār aizvācoties, kur nevienam nebūtu par kavēkli, bet viņš, jedritvai āzīt, neesot varējis apjēgt, kur dēties, tāpēc ka uzmērīts ticis viss, ieskaitot pat gaismas tilpumu balkonos, taču tas, memmit, vēl neesot bijis pats ļaunākais, jo okupanti izmetuši uz ielas viņa pēdējās divas sagrabējušās piegulētajas un admirālis paziņojis, ka tādi grausti neesot prezidenta cienīgi, tālab prezidents bija tā izbadojies pēc meitiešiem, ka dažu labu pievakari, izlikdamies aizējam no mātes savrupmājas, pustumsā trenkāja kalpones un skraidīja pa tukšajām istabām, bet māte, kuras sirds sažņaudzās žēlabās nabaga dēla dēļ, sāka urdīt vistas, lai neviens neuzzinātu par viņa nedienām. Pulēdamās noslēpt no kaimiņiem dēla sacelto jezgu, viņa būros gaiņāja savus putņus, līdz tie skaļās balsīs sāka kladzināt, vīterot un čiepstēt, tā nosegdami apkaunojošo jampadraci, prezidentam varmācīgi uzplijoties kārtējai kalponei, kura čukstošā balsī draudēja pasūdzēties māmuļai, ja ģenerālis viņu nelikšot miera. Bet māmuļa

pa to laiku trenkāja nelaimīgās klukses, lai diendusa klusumā neviens nedzirdētu nevarīgās elsas un sunsmilkstiem līdzīgo īdēšanu, ko izgrūda mazspējīgam mīlnieks, kurš sievieti neizgērba, nedz arī izgērbās pat vienīgi izmīdīja steigšus, kā gailis vistu, asaraini kā nakts tumsā rīstīdamies, apkaunojoši puņķodamies un žegodamies, bet apkārt augusta dienvīdus nežēlīga svelmē aizgūtnēm kladzināja vistas, un tas viss tāc negantā steigā, manu nabaga puisīt. Sāds nožēlojams stāvoklis ilga līdz tam brīdim, kad okupācijas kara spēks aizvācās, un notika tas lielā steigā, pirms paredzētajiem termiņiem, jo mūsu zemē izcēlās mēris. Okupanti izjauca virsnieku kotedžas, katru tās daļu santumurēja un salika koka kastēs, noņēma zilgos zālāju un saritinātus aiznesa, it kā tie būtu paklāji, pievāca plēves cisternas, kurās no dzimtenes tika atsūtīts dezinficēts ūdens, lai desantniekiem nevajadzētu lietot mūsu upju sagandēto valgmi, noārdīja savas baltas slūnīcas un uzspridzināja kazarmas, lai neviens neuzzinātu, kā tās bijušas celtas, viņi atstāja tikai ostapiestātnē noenkuroto veco bruņukuģi, pa kura klāju jūnija negaisa naktīs pastaigājās admirāļa rēgs, taču pirms lidojošos vagonos tika aizvesta visa šī portatīvā kara paradīze, viņi apbalvoja prezidentu ar medaļu par labām kaimiņu attiecībām un izrādīja tam valsts galvas pienācīgu godu, bet, visai pasaulei dzirdot, paziņoja ka gribot redzēt, kā šis tagad tikšot galā ar savu melnādaino meitu māju, un tā viņi, jedritvai āzīt, ledam aizgāja, memmīt, aizgāja un pazuda, tā ka viņš pirmreizī pa savas pils kāpēm varēja uziet nevis vaīrs kā okupācijas varas jūga vērsis, bet kā vienpersonisks valdnieks un noteicējs, kurš, uzklausīdams no visām pusēm izsacītos lūgumus atkal atļaut gaiļu cīņas, tās atļāva, tāpat atkal atļāva gaisa pūkus un citas jūras desanta aizliegtās mazo ļaužu izpriecas, juzdamies kā pilntiesīgs saimnieks un noteicējs, viņš tagad izmainīja pat krāsu izvietojumu valsts karogā, augšējo pārceļdams lejup un otrādi, bet no ģerboņa izmeta frīgiešu capurīti un tās vietā lika uzvarētā iebrucēja pūki, jo tagad, nemmīt, mēs esam tikpat kā suņi bez saimnieka, tāpēc lai slavēts mēris. Bendisjona Alvarado visu mūžu atcerējās varmācīgo iebrucēju nodarītās pārestības, tāpat arī jau pirms tam pieredzētās, vēl sūrākās nabadzības un posta likstas, taču nekad negaudās par visu to

ar tādu rūgtumu kā pēc tam, kad viņas dēls bija izspēlējis farsu ar savu nāvi un šlakstinādams bradāja pa labklājības zampu, visiem, kam vien nebija slinkums to uzklāst, viņa gaudās, ka, palūk, jūs gan redzat manu dēlu zelta tresēs braukājam lepnā karietē, bet viņam, nabadziņam, nav pat tik daudz zemītes kā kapa vietai, lai mierīgi varētu nomirt, un tas viss pēc ilgajiem gadiem, ko viņš nokalpojis dzimtenei, nē, senjor, nūdien, pasaulē nav taisnības; un, ja viņa pārtrauca ierasto un mazliet arī divkosīgo žēlošanos, tad vienīgi tāpēc, ka viņš mātei vairs nestāstīja par savām likstām, nedz arī uzticēja vislielākos valdības noslēpumus, kā bija darījis agrāk, un vispār kopš jūras desanta laikiem gauži bija izmainījies, tā ka dēls viņai šķita vecāks un likās, ka laika tecējumā viņš brīnumainā kārtā būtu aizsteidzies tai garām, jo Bendisjona Alvarado pamanīja, ka reizēm viņam aizmetas valoda, vārdi sajuk, samudžinātās domas vairs nesaistās ar īstenību, un, kad viņš tad vēl sāka slienāties, mātei viņa kļuva bezgala žēl, taču tā nebija līdzcietība, ko māte sajūt pret dēlu, bet gan drīzāk meitas līdzjūtība tēvam, jo sevišķi tajā reizē, kad viņš ieradās priekšpilsētas savrupinājā, apkrāvēs ar visvisādiem saiņiem un tīstokļiem, ko izmisis nopūlējās visus reizē attaisīt, košļādams auklas ar zobiem un aplauzīdams nagus pret skavām, un, iekāms māte paguva no šuvekļu kurvīša atnest grieznes, no iepakojuma skaidām izbīdināja veselu gūzmu daždažādu mantu un pats aizrautīgi nopriecājās, reču, memmīt, kas par jaukiem nieciņiem, dzīva nāra akvārijā, uzvelkams eņģelis dabiskā lielumā, kurš lidinās pa istabām un, zvaniņu skandinādams, pavēsta stundu, un teitan vēl milzīgs gliemežvāks, pie kura pieliekot ausi dzirdama nevis jūras vēju šalkoņa, bet valsts himna, lieliskas mantiņas, memmīt, redzi, cik labi ir, ka neesam vairs nabagi, taču māte, nespēdama dalīties ar viņu sajūsmā, košļāja sarenītes, ar kurām tika izkrāsotas vālodzes, lai dēlam neizrādītu, ka viņai sirds aiz žēlabām vai pušu plīst, un atcerējās, ko viņam maksāja noturēšanās prezidenta krēslā — ne jau tagadējos laikos, senjor, kad vara ir nedalāma un rokām taustāma, tikpat kā uz delnas uzlikta stikla bumbiņa, kā viņam pašam patika izteikties, bet kad tā vēl līdzinājās izvairīgai sabalo zivij, kura savā vaļā peldēja pa pils zālēm, un tai nopakaļ dzinās vesela varza alkatīgu,

federālajā karā izvirzījušos barvežu pēc tam, kad tie viņam bija palīdzējuši gāzt ģenerāli un dzejnieku Lautaro Munjosu, lai viņam goda vieta debesu valstībā ar visām pātaru grāmatām un četrdesmit diviem tīrasini zirgiem, bet apmaiņā pret saviem ieroču pakalpojumiem bija pievākuši padzīto augstmaņu zemes un ganāmpulkus un visu valsti sadalījuši autonomās provincēs, dībi nādamies uz neapgāžamā argumenta, ka tas, manu ģenerāl, taču ir federālisms, kura dēļ viņi lējuši savas asinis. Tagad viņi savās zemēs bija absolūti valdnieki paši ar saviem likumiem, saviem nacionāliem svētkiem, savām pašu parakstītām papīra naudas zīmēm, pašu parādes formas tērpiem, ko pēc agrāko, litogrāfijās redzētu vicekaraļu parauga greznoja ar dārgakmeņiem rotāti zobeni, zelta treses un trejstūra cepures ar pāvu spalvām, šie vīri, senjor, bija neaptēsti, bet jūtēlīgi tēvaiņi kuri, nevienam atļauju nepalūguši, pēc savas patikas pa parādes durvīm gāzās prezidenta pili, jo tēvzeme manu ģenerāl, taču visiem esot viena un tās dēļ viņi uz spēles likuši savu dzīvību, turklāt nāca nevis vienīgi bet gan ielauzās audienču zālēs ar veselu baru savas meitiņu un ganāmpulkiem, ko visur pieprasīja no iedzīvotājiem kā miera nodevu, lai negantā alkatībā pildītu savus vēderus, turklāt par miesassardzi sev līdzīgi vezdami vēl mežonīgus algotņus, kuri zābaku vietā kājas bija aptinuši ar kaut kādām šerpatām un lāgā pat neprata runāt kristiešu mēlē, toties bija visai izmanīgi kauliņu spēlē un izrīcībā ar ieročiem, tā ka prezidenta pils, senjor, atgādināja čigānu apmetni un jau pa gabalu smirdēja pēc pūstošām dūņām, ko palu laikā krastā izmet upes, tāpat ģenerālštāba virsnieki pa saviem dzīvokļiem izvazāja republikai piederošās mēbeles un nepārtrauktā kauliņu spēlē sadalīja valdības pabalstus un priekšrocības, neuzklausīdami prezidenta mātes Bendisjonas Alvarado lūgumus, kurai ne dienu, ne nakti nebija miera, uzslaukot šo nešķīsti piegānīto tirgus laukumu un nopūloties vispārējā postažā radīt kaut jebkādu kārtību, jo viņa bija vienīgais cilvēks, kurš mēģināja aizkavēt liberālās kustības izviršanu smirdīgā zaņķī, vienīgi viņa ar slotas kātu nopūlējās patriekt šos negēļus, kad redzēja pili pārvēršamies netīrumu bedrē, kur dažādi salašņas no augstākās pavēlniecības aprindām uz kārtīm izspēlē augstus valdības amatus, aiz flīģeļa nododas lopiskai izvīrtībai un ar saviem izkārnī-

jumiem piegāna alabastra amforas, lai gan viņa bija brīdinājusi, senjor, tas nav nekāds ķemertiņš, bet no Pantelārijas jūras dzelmēm izceltas vāzes, uz ko negantnieki atbildēja, ka tas viss ir bagātnieku blēņas, senjora, un nebija cilvēka spēkos viņus pārlicināt, tāpat kā neviens nespēja savaldīt ģenerāli Adriano Gusmanu, kad viņš ieradās diplomātiskajā rautā, kas bija sarīkots par godu prezidenta valdīšanas desmitai gadadienai, un neviens vēl nevarēja iedomāties, ko visi pieredzēs, kad ģenerālis Gusmans parādījās deju zālē, ģērbies akurātā, svinīgajam gadījumam par godu uzvilktā baltā formas tērpā, bez ieročiem, kā, iepriekš dodams godavārdu, bija apsolījis, kopā ar privātās drēbēs ģērbtiem miesassargiem francūžiem, kurus bija savenējis no franču dezertieriem un kuri stiepa no Kajenas izrakstītās dāvanas sūtņu un ministru laulātajām draudzenēm. Tās dāmām izdalīja pats ģenerālis Gusmans, iepriekš paklanījies viņu laulātajiem draugiem un izlūgdamies to atļauju, kā bija mācījuši franču algotņi, jo tā uzvedoties Versajā, bet pēc šīm smalkajām, īsta kavaliera cienīgām izdarībām viņš nosēdās kādā zāles kaktā un vēroja dejas, laiku pa laikam atzinīgi pamādams ar galvu, sak, varen jauki danco šie eiropiešu puskoka lēcēji, tas viņiem piestāv, un tik mierīgi kvernēja savā krēslā, ka gandrīz neviens viņu nemānīja tukšojam šampanieša glāzi pēc glāzes, ko ik pēc izdzerta malka steidzās piepildīt adjutants. Stundām aizritot, ģenerālis Gusmans kļuva aizvien sātāks un mundrāks, līdz ar katru aizturēto atraugu, kas par varēm lauzās laukā, sāka citu pēc citas atpogāt sviedros izmirkušā mundiera pogas, nūdien, memmīt, negantajā tveicē viņš smaka vai nost, bet tad, dančiem uz brīdi pierimstot, ar pūlēm uzsvempās kājās, attaisījis pēdējo mundiera pogu, atpogāja arī bikšu priekšu, izvilka savu šļūteni un nešķīstā kārtā sāka ar to laistīt uz visām pusēm, virzīdams strūklu tieši uz ministru un vēstnieku sasmaržotajām dāmām, tā ka smirdošajos žūpas mīzalos izmirka košo tērpu liegās muslīna krokas un ar zeltu izsūtītie un strausu spalvām rotātie ņeburi, bet pats viņš vispārējā panikā auroja dziesmu par dārznieku, kurš, mīlotās atstumts, dziļās skumjās laista viņas rožu dārzu, o brīnumdaiļās rozes, un neviens neiedrošinājās viņu saukt pie kārtības, pat ne es, prezidents, jo labi zināju, ka mana vara gan ir lielāka nekā jebkuram no

tiem atsevišķi, bet daudz par mazu, lai noturētos, ja divi no tiem samestos uz vienu roku, taču neviens no kādreizējiem karabiedriem nenogida, ka prezidents redz viņiem cauri, kamēr pašiem tiem nebija ne mazākās ne jausmas, kādas slepenas domas lolo šis kā granītā kalns tais vecūksnis, kura nesatricināmais miers dibinājās uz skaidru aprēķinu un spēju pacietīgi nogaidīt, mēs redzējām vienīgi viņa sērīgās acis, sastingušās lūpas, kļīrīgas jaunavas kuslo roku, kura uz zobena roktura nenodrebēja pat tad, kad viņam tika ziņots, ka armijas komandieris Narsiso Lopess, nodzēries ar anīsa šņapstu līdz baltajām pelītēm, atejā uzplijies kādam dragūnu virsniekam no pils apsardzes, ar sievišķīgi viltīgiem gājieniem to iekvēlinājis un visvisādi pierunājis, lai pānāktu savu, pēc tam, aiz kauna un pazemojuma raudādams, atjēdzies četrpāpus stāvoklī dīrājam āžus apsmirdīgā dvingā iegrūstu galvu, bet pēc tam atvileiski skaisto dragūnu audienču zālē un ar kavalērista pīķa pienaglojis pie sienas, kur karājies gobelēns ar tajā attēlotu pavasara ainavu, nelaimīgais jauneklis tur trūdējis trīs dienas, jo neviens neiedrošinājās liki novākt, bet prezidents notikušajam nepievērsa nekādu uzmanību, rūpēdamies vienīgi par to, lai bijušajiem ieroču biedriem neienāktu prātā sazvērēties, un tālab nelicīši ne zinis par viņu izdarībām, jo bija pārliecināts, ka šie nevēlas pašiem citi citu iznīcināt, un tā patiesi kādu dienu prezidentam ziņoja, ka ģenerāli Hesukristo Sančesu viņa paša apsardze bijusi spiesta nosist ar krēslu, jo ģenerālim, ko bija sakodis kaķis, uznākusi trakuma lēkme, nabaga Sančess, nebija prezidents vēl lāgā beidzies domino partijā, kad viņam iečukstēja jaunu vēstmanu ģenerāl, ģenerālis Lotario Sereno noslēcis, jādams pāri upei, jo zirgs pēkšņi nobeidzies, nabaga Sereno prezidents nebija paguvis vēl ne acis pamirkšķināt, kad jau atkal tika ziņots, ka ģenerālis Narsiso Lopess sev zināmā vietā iebāzis dinamīta lādiņu un uzspridzinājis sev ķeskas aiz kauna, ka nav spējis pārvarēt savas pederastiskās iekāres, un tā viņi pazūda cits pēc cita nabaga velni, un ikvienu no saviem bijušajiem biedriem viņš nožēloja, it kā pašam ar šiem apkaunojošajiem nāves gadījumiem nebūtu nekāda sakara, turklāt ikreiz tika publicēts speciāls dekrēts, pasludinot, ka mirušais gājis bojā mocekļa nāvē, dienesta pienākumus pildot un tam sarīkoja lepnas bēres, ar lielu godu apbedot na-

cionālajā panteonā, jo tēvzeme bez varoņiem esot tikpat kā māja bez durvīm. Kad visā valstī pāri palikuši bija tikai seši vecie kara ģenerāļi, prezidents tos ielūdza šaurā draugu pulciņā prezidenta pilī atzīmēt viņa dzimšanas dienu, itin visus, senjor, ieskaitot arī ģenerāli Hasinto Algrabiju, kurš bija tik negants plēsoņa un slepkavnieks, ka bija uztaisījis bērnu pats savai mātei, turklāt nebeidza ar šo nešķīstību plātīties un dzēra tikai koka spirtu, sajaucot to ar šaujampulveri, bet tagad mēs svētku zālē būsim tikai paši vien kā vecos labos laikos, manu ģenerāl, protams, bez ieročiem, kā jau brāļiem pienākas, un miesassargus atstājot blakus istabā, un tā viņi saradās, apkrāvušies ar karaliskām dāvanām, ko pasniegt diženākajam no mums visiem, vienīgajam, kurš bija pratis mūs apvienot, tas ir, spējis savaldīt un tagad panācis pat to, ka no sava nomaļā augstkalnes midzeņa bija iznācis un uz svinībām ieradies arī legendārais ģenerālis Saturno Santoss, kurš allaž staigāja basām kājām, kā vazaņķe māte viņu bija dzemdinājusi, jo īsts vīrietis, manu ģenerāl, nespēj elpot, nejutot zem kājām zemi, viņš ieradās, ar neredzētu zvēru spilgtiem attēliem izkrāsotā pončo ietinies, ieradās viens, bez apsardzes, kā allaž mēdza staigāt, drūmi mirdzošu ēnu mezdams, bruņojies vienīgi ar mačeti, bet atteicās to atkabināt no jostas, jo mačete neesot nekāds ierocis, bet vienkāršs darbarīks, viņš uzdāvināja man, māt, ērgli, kurš bija apmācīts piedalīties cilvēku kautiņos, un bija atnesis sev līdzī burvju arfu, māt, svētu instrumentu, ar kura stīgām varēja apklusināt negaisu un pasteidzināt ražas nobriešanu, Saturno Santoss savu instrumentu spēlēja ar tādu kvēlu aizrautību, ka pamodināja mūsu sirdīs ilgošanos pēc kara briesmu pilnajām naktīm, māt, kā kraupainiem suņiem lika mums saost kara smaku, uzvandīja dvēselē seno kara dziesmu par zelta kuģi, kurš aizvedīs mūs tāltālu, un mēs visi, māt, sajūsmā rāvām līdzī piedziedājumu par tiltu, no kura atgriezāties asaru pilnām acīm, dziedājām, pastarpām notiesādami ar plūmēm pildītu tītaru un krietnu pusi branga, ar pienu barota rukša, bet dzērām katrs no savas blašķes, atskaitot prezidentu un ģenerāli Saturno Santosu, jo viņi nekad savā mūžā stiprus dzērienus nebija ne pie mutes pielikuši, tāpat nesmeķēja un ēda vienīgi tik daudz, cik nepieciešams dzīvības uzturēšanai, man par godu viņi nodziedāja

ķēniņa Dāvida rīta psalmus un ar asarām acīs auroja visas tās dzimšanas dienas svinībām piemērotās dziesmas, kuras bija modē, iekāms konsuls Hanemans kā neredzētu jaunumu, manu ģenerāl, tika atstiepis fonogrāfu ar lielu tauri un uz cilindra ierakstītu apsveikuma dziesmu, bet tagad viņi visi, pa pusei aizmiguši, pa pusei aiz pārdzeršanās jau miruši, turpināja dziedāt, nelikdamies vairs ne zinīs par nerunīgo večuku, kad tas, pulkstenim nositot pusnakts stundu, piecēlās, paņēma pie palodas uzkarināto laternu un pirms gulētiešanas pēc vecā kazarmu paraduma devās kārtējā apgaitā, lai pārlūkotu telpas, atgriezies svinību zālē, viņš pēdējo reizi redzēja savus sešus ģenerāļus novēlušos uz grīdas, redzēja tos guļam apkampušos, nekustīgus, tikpat kā nedzīvus, bet viņu miegu modri apsargāja līdzpaņemtie pavadoņi, neuzticīgi cits uz citu glunēdami, jo visi seši ģenerāļi, lai gan apskāvušies un aizmiguši, cits no cita baidījās tikpat lielā mērā kā no namatēva, un tas savukārt no iespējamā divu veco karabiedru sazvērestības. Laternu pie palodas uzkarinājis un savas guļamistabas durvis nostiprinājis ar trejiem aizbīdņiem, trejām šautrām un trejām atslēgām, viņš kņūpus nogulās uz grīdas, spilvena vietā pagalvī palika saliektu labo roku, un tieši šajā mirklī, pils pamatus satricinot, nogranda apsardzes ieroču blīvā, vienlaicīgi izšautā zalve, vienu reizi, jedritvai āzīt, pēc tam klusums, bez neviena troksnīša, bez neviena izsauciena vai vaida, tad, jedritvai āzīt, otru reizi, tagad jau viss nodarīts, pasaules klusumā gaisā palika vienīgi pulvera smārds un tikai viņš ar savu neviena vairs neapdraudēto varu, ko skaidri apliecināja jaunās dienas mēļā rītausma, kad karavīri uzkopa zāli, bradādami pa asins paltīm, bet prezidenta māte Bendisjona Alvarado šausmās sakampa galvu, redzēdama, ka uz zāles sienām, kas nupat bija noberztas ar sārmi un kaļķiem, atkal parādās asins traipi, ka no paklājiem, kas nule bija izgriezti līdzīgi veļas gabaliem, atkal sūcas asinis, ka asins tērces urdz pa visiem gaitenīem un kabinetiem, par spīti izmisuma pilnai piepūlei, kādā pūlējās tās nosusināt, lai noslēptu, cik drausmīga bijusi asiņainā izrēķināšanās ar mūsu kara pēdējiem mantiniekiem, par kuriem atklātībai tika paziņots, ka tos piepešā prāta aptumsumā apšāvuši viņu pašu apsardzes vīri, bet pēc tam nogalināto liķus ietina nacionālos karogos un ap-

bedīja varoņu panteonā, sēru ceremoniju vadot pašam bīskapam, tā kā nogalināti bija arī visi miesassargi, bet dzīvajos, manu ģenerāl, palicis vienīgi ģenerālis Saturno Santoss, kurš bija paglābies, pateicoties savai relikviju maisiņu virtenei un no indiāņiem apgūtā iemaņa mainīt savu veidolu, pēc patikas pārvēršoties gan bruņurupucī, gan ūdens pančkā, gan pērkona dārdos, tad par katru cenu vajadzēja notvert arī viņu, kas gan bija grūti izdarāms, jo par Santosa pestīšanas māku nekādu šaubu nevarēja būt. Bēgļa pēdas jau kopš pēdējiem Ziemassvētkiem bija pazaudējuši pat visslīpētākie okškeri, veltīgi viņam pakaļ dzinās tīgeru medībās apmācītie suņi, kuri tika novadīti pilnīgi pretējā virzienā, bet gaišreģe, pēc kārtīm zīlējama, paziņoja, ka viņš iemiesojies piķa karalī, lai gan bēglis pa to laiku slapstījās gravās, klinšu aizās un ūdens atteku labīrintos, dienu pavadīja miegā un tālāk gāja vienīgi naktīs, sev līdzī nēsādams brīnumdarīgās lūgsnu krelles, kas jauca prātus vajātājiem un notrulināja ienaidnieku apņēmību, taču prezidents gadiem ilgi nerimās ne dienu, ne nakti, dzīdams bīstamā ienaidnieka pēdas, līdz kādu dienu pa sava vilciena logu ieraudzīja no kara laikiem pazīstamu ainu, kad vīriešu un sieviešu bars ar bērniem, mājdzīvniekiem un virtuves piederumiem, pie kārtīm piestiprinātos guļamtiklos līdzī nesdami slimniekus, zem spīvām lietus šaltīm vilkās nopakaļ karaspēkam, tikai šoreiz ļaudis sekoja kādam bālam, izdēdējušam vīrietim rupjās maisa auduma drānās, kurš, manu ģenerāl, uzdodoties par pestītāju, un tad prezidents noplāja ar delnu sev pa pieri, jedritvai āzīt, nu vienreiz man šis putniņš rokā, un tas patiesi bija ģenerālis Saturno Santoss, kurš dienišķo iztiku izdiedēja no svētceļotājiem, paveikdams dažādus brīnumdarbus ar savu arfu, kurai lāgā vairs nebija nevienas stīgas, bet, lai cik nožēlojams un panīcis viņš izskatījās savā novalkātajā filca platmalē un lupatu lēveros sadriskātajā pončo, viņu pat šajā nožēlojamā stāvoklī pieveikt nemaz nebija tik viegli, kā varētu likties, jo Saturno Santoss trim labākajiem apsardzes vīriem ar mačeti nošķēla galvas un arī pārējiem, kas nebija ar pliku roku ņemami, izrādīja jo negantu pretestību, tā ka prezidents lika apstādināt vilcienu pie nokalnes līdzenuma drūmās kapsētas, kur savas svētrunas teica noplukušais pestītājs, pēc tam, ieraugot no nacionālās

krasās izrotātā vagona izlecām prezidenta gvardi ar šaušanai gataviem ieročiem, viss ļaužu bars pa galvu pa kaklu metās bēgt, un uz vietas palika tikai ģenerālis Saturno Santoss ar savu mistisko arfu, rokā sažņaudzis mačetes spalvu, kā apburts nolūkodamies savā nīknajā ienaidniekā, kurš parādījās vagona priekšīnā, ģērbies linaudekla formas tērpā bez zīmotnēm, neapbruņots vēl vecāks un tālāks, it kā mēs, manu ģenerāl, nebūtu redzējušies simt gadu, pavisam gurd un vientuļš, slimu aknu dēļ visnotaļ nodzeltējis un ar asarojošām acīm taču izstarodams žilbinošu ne tikai noturētas, bet arī mirušiem ienaidniekiem no rokām izrautas varas spozmi, un tā es jau bija gatavs mirt, nekādu pretesību neizrādīdams, jo tā šķita pilnīgi nevajadzīga, satopoties ar šo veco vīru, kurš bija veicis tik tālu ceļu bez jebkādas citas vajadzības vai nopelniem kā vien savas nevaldāmās varaskāres vadīts, bet viņš pienāca klāt vajātajam bēglim, pastiepa tam savu roku, kurā bija tik vēsa un valga kā par «jūras velnu» iedēvētās zivs aste, un novēlēja Dieva aizgādību savam līdzšinējam ienaidniekam, kurš pēkšņi izrādījās tēvzemei nepieciešams, jo prezidents aizvien bija apzinājies, ka pret patiesi neiebiedējamu vīru nav cita ieroča kā tikai draudzība, un tā ģenerālis Saturno Santoss nokrita zemē pie sava nākamā pavēlnieka kājām un izlūdzās atļauju tam kalpot, kamēr vien spēšot likt mačetei dziedāt, kam prezidents labprāt piekrita un iecēla Saturno Santosu par savu miesassargu ar noteikumu nekad nenostāties viņam aiz muguras, pēc tam bijušais ienaidnieks kļuvis prezidentam par partneri domino spēlē, kurā viņi par abiem gluži vai pliku notīrīja dažu labu no gāztajiem, mūsu zemē patvērumu atradušajiem despotiem. Apsargs ar basajām kājām tagad braukāja valsts galvam līdzī karietē un bija klāt arī diplomātiskās audiencēs, visur uzvēdīdams tīģera smaku, kas saniknoja suņus un skurbināja galvas vēstnieku laulātajām draudzenēm. Kad prezidents vakaros devās pie miera, Saturno Santosam vajadzēja nogulties šķērsām pie guļamistabas durvīm, jo gadu gaitā dzīve kļuva aizvien skarbāka un naktīs prezidentam uzmācās tik baismīgi murgi, ka viņš aiz bailēm nodrebēja, jau iedomājoties vien, kas tajos atkal varētu parādīties; ilgus gadus viņš turēja Saturno Santosu sev līdzās, nekad gan tam pilnīgi neuzticēdamies, līdz vecajam apsargam

piemetās tāda podagra, ka mačete viņa rokās vairs nedziedāja, un viņš sāka lūgties, lai pavēlnieks viņu nobeidz, jo citādi to izdarīšot kāds cits, kuram šādu tiesību nemaz nebūšot, bet prezidents viņa lūgumu neievēroja, piešķīra Saturno Santosam pieklājīgu pensiju, apbalvoja ar medaļu par uzticīgu kalpošanu un aizsūtīja viņu uz dzimto ciematu grūti pieejamajā augstkalnē, nespēdams novaldīt asaras, kad ģenerālis Saturno Santos uz atvadām, bez jebkādas kautrēšanās aizgūtnēm raudādams, sūrojās, redziet, manu ģenerāl, kāda cūku bušana, pat visbrašākajiem vīriem pienāk stundiņa, kad tie pārvēršas čābiskos meitiešos. Jā, Bendisjona Alvarado vislabāk saprata sava dēla puicisko cenšanos atgūt to, kas jaunībā viņam bija gājis secen, un kaut vai vecuma dienās izbaudīt bērniībā zaudēto, taču viņa sašūta, kad ļaunprātīgi ļaudis nekrietnā kārtā izmantoja dēla pāragro vecuma plānprātību, paskubinādami viņu par bargu naudu iegādāties visvisādus svešzemju niekus, kuri nebija nekādā vērtē, salīdzinot ar prasmīgi izkrāsotajiem putniem, lai gan par tiem viņa nekad nebija saņēmusi vairāk kā četrus peso gabalā, nav jau nekāds ļaunums, ka tu gribi papriecāties, taču padomā arī par nākamību, viņa teica, ja tevi, pasarg Dievs, kādu dienu nomet no krēsla, kurā esi iesēdies, tad var notikt, ka tēv pie baznīcas durvīm ar cepuri rokās vajadzēs izlūgties ubagu dāvanas, pratis tu vismaz dziedāt jeb arīdzan bijis bīskaps vai jūras braucējs, bet tu esi tikai ģenerālis, tā ka nekam citam nederi kā komandēšanai, un tālab arī māte nopūlējās viņu pierunāt kādā drošā, tikai viņam vienam zināmā vietā aprakt no valdīšanas izdevumiem pāri palikušo naudu gadījumam, ja viņam vajadzētu ņemt kājas pār pleciem tāpat kā nez no kuriens šurp atbēgušajiem, visu aizmirstajiem nabaga prezidentiem, kuriem klinšu kaupres mājā nav cita mierinājuma kā vien diedelējošā nepacietībā gaidīt, vai kādu reizi neatskanēs tēvzemes tvaikoņa atvadu sveiciens, un vispār viņam derētu biežāk piedomāt par šiem nabadziņiem, jo tie esot tikpat kā viņa sagaidāmā likteņa spogulis, taču ģenerālis šiem vārdiem nepiegrieza nekādu vērību, nomierinādams māti ar magisko apgalvojumu, ka tauta savu prezidentu tomēr mīlot. Bendisjona Alvarado nodzīvoja daudz gadu, gauzdamās par trūkumu, ķildodamās ar kalponēm par tirgū samaksātajām produktu cenām, taupības dēļ rei-

zēm pat atsacīdamās no pusdienām, bet neviens neiedrošinājās viņai pasacīt patiesību, ka prezidenta māte ir viena no visbagātākajām sievietēm pasaulē tālab, ka dēls visu, ko nopelnīja ar daždažādām valdības pasākumu mahinācijām, norakstīja uz mātes vārda, turklāt viņai piederēja milzīgas zemes platības un neskaitāmi ganāmpulki, kā arī ienākumi no vietējām ielu dzelzceļa līnijām, pasta, telegrāfa un valsts ūdeņiem, jo ikvienam kuģim, kas iebrauca Amazones pietekās vai jūras teritoriālajos ūdeņos, vajadzēja maksāt noteiktu nodevu. taču Bendisjonai Alvarado par to nebija ne mazākās nojausmas līdz pat savai nāves stundai, un tāpat viņa daudzus gadus neatskārta, ka dēls nemaz nav tik nevarīgs, kāds izskatījās, ierodoties pie mātes priekšpilsētas savrupmājā, kur vecuma vientiesībā nespēja vien nopriecāties par dažādām rotaļlietām, ko pats bija mātei atnesis, jo, neskaitot par katru nokautu lopu saņemto personālo nodevu, kas gāja viņa kabatā, tāpat neskaitot par savu labvēlību saņemtās summas un uzticīgu ielikteņu piesūtītās dāvanas, viņš jau sen bija ieviesis drošu un bez kļūmēm darbojošos sistēmu, ar kuras palīdzību savā makā pārsūknēja loterijas laimestus.

Tas bija vēl pirms viņa viltus nāves, Lielā trokšņa laikmetā, kuru šādā vārdā iedēvēja, kā daudzi no mums aplam iedomājas, nevis kādā svētā Heraklija naktī visā valstī sadzirdamā pazemes dārdiena pēc, kurš nekad nav guvis pienācīgu izskaidrojumu, senjor, bet gan sakarā ar nemitīgo kļaudzoņu būvdarbos, kurus tūlīt pēc pamatu iebetonēšanas pasludināja par pasaules dižāko pasākumu, lai gan tie, protams, nekad netika pabeigti, tas bija maigs laikmets, kad viņš diendusas stundās mēdza sasaukt valdības apspriedes mātes savrupmāja, pats atļaidies guļamtīklā tamarindu pavēnī un ar platmali sev uzvēdinādams koku saldās lapotnes aromātu, ar aizvērtām acīm viņš noklausījās ziņojumus, ko sniedza ap guļamtiklu visriņķī sasēdušies doktori ar varenluncanām mēlēm un iepomādētām ūsām, gērbusies bieza auduma frakās ar celuloīda apkaklītēm, svilinošajā tveicē pavisam bāli pie vaiga, civili ministri, kurus viņš bezgala nicināja un tikai lietderības apsvērumu dēļ atkal bija iecēlis amatos, lai noklausītos, kā tie spriedele par valsts lietām, kamēr apkārt klaigāja gaiļi, iekšpagalmā dzīdamies pakaļ vistām, čirkstēja cikādes un nenogurdināms gramofons turpat kaut kur tuvumā

ķērcā dziesmiņu, Susanna, steidzies jel šurpu, Susanna, un tad ministri piepeši apklusā, kuš, ģenerālis iemidzis, bet viņš, acis neatvērdoms un nepārstādoms krākt, norūca, pirdaki tādi, man nenāk ne prātā iemigt, turpiniet, un viņi turpināja, līdz ģenerālis izkūņojās no diendusas snaudas tīmekļiem un nosprieda, ka vienīgais, kuram šo murmuļu vidu piemīt kaut vai kāda prāta kripatiņa, ir viņa draugelis veselības aizsardzības ministrs, jedritvai āzīt, izbeidziet pļūtīt, un viņi izbeidza, bet viņš, personiskos adjutantus sev līdzī aicinādoms, sarunājās ar tiem un ieturēja azaidu, staigādoms šurp un turp ar šķīvi vienā, bet karoti otrā rokā, un tā arī izvadāja ministrus pa kāpnēm, īgni norūkdams, ka viņam viss viens pīpis, ko šie darot, jo galu galā noteikšana ir viņam, jedritvai āzīt, kāda velna pēc man prātā ienākusi muļķīgā ledoma taujāt, kas šiem patīk vai nepatīk, jedritvai āzīt, un ģenerālis tagad pats pārgrieza dažādu pasākumu atklāšanas lentes, pats personīgi parādījās atklātībā, pakļaudamies riskam, jedritvai āzīt, ko sev līdzī nes vara, lai gan to nebija darījis pat mierīgākos laikos, spēlēja nebeidzamas domino partijas ar savu mūža draugeli ģenerāli Rodrigo de Agilaru, tāpat ar sirdij tuvo veselības aizsardzības ministru, kuri baudīja tādu uzticību, ka viņi vienīgie atļāvās lūgt, lai tiktu atbrīvots kāds apcietinātais vai apžēlots uz nāvi notiesāts cilvēks, tāpat arī vienīgie, kuri iedrošinājās viņu pierunāt pieņemt speciālaudīencē no nabago ļaužu vidus izvēlēto skaistuma karalieni, neticami pievilcīgu meiteni, lai gan tā mitinājās galīgā posta un trūkuma zaņķī, ko mēs dēvējam par suņu kautiņu kvartālu, jo jau ilgu gadus ielās tur nepārtraukti plēsās visi apkaimes suņi, tas bija baismīgs nostūris, no kura vairījās pat nacionālās gvardes patruļas, tāpēc ka viņu vīrus tur mirklī izģērba pilnīgi kailus un gvardes aizjūgus vienā paņēmīenā izjauca, nostūris, kur noklīduši ēzeļi pa vienu ielas galu iegāja tīri brangi, bet pa otro iznāca laukā tikai kā kauli ādas maisā, nostūris, kur bagātnieku dēliņus, manu ģenerāl, notiesāja ceptus vai, desās pārstrādātus, pārdeva tirgū, un, iedomājieties tikai, tur bija dzimusi un dzīvoja mana nelaimīgā likteņa Manuela Sančesa, uz mēslu kaudzes uzaugusi pulkstenīte, par kuras neticamo skaistumu, manu ģenerāl, pārsteigta visa dzimtene, un šis atklājums prezidentu tik ļoti ieinteresēja, ka viņš bija gatavs Manuelu Sančesu ne tikai

pieņemt speciālā audiencē, bet, jedritvai āzīt, nodanco ar viņu pat pirmo valsī, ja vien viss dzirdētais būtu patiesība, un pavēlēja, lai par šo notikumu raksta visās avīzēs, jo mazajiem ļautiņiem tāda ērmošanās patīkot. Taču nākamā vakara domino spēlē pēc notikušās audien-ces viņš generālim Rodrigo de Agilaram ar zināmu sarūgtinājumu ieminējās, ka neesot bijis vērts dancot pirmo valsī ar nabaga ļaužu karalieni, jo tā ar savu muslina volāniem apšūto nāras tērpu, zeltīto, ar mākslīgiem dārgakmeņiem greznoto kroni galvā un rozi rokā, turklāt mātes uzraudzībā, kura savu meitu apsargājusi tik stingri, it kā tā būtu zelta gabaliņš, esot tikpat parasta kā visas citas Manuelas Sančesas viņas kvartālā, taču meitenes lūgumu viņš izpildījis, jo skaituma karaliene vēlējusies tikai to, lai suņu kautiņu kvartālā iekārtojot elektrisko apgaismi un ūdensvadu, tomēr Manuela Sančesa gan brīdināta, ka tā esot pēdējā reize, kad prezidents uzņemoties līdzīga veida aizgād-nību, jedritvai āzīt, nekad viņš vairs neielaidīšoties ar kaut kādiem plukatām, un, domino partiju nepabeidzis, ar blīkšķi aizcirta durvis un aizgāja, bet pēc tam ieklausījās pulksteņa metāliskajā balsī, kas pavēstīja astoto apritējušo stundu, kūtīs pabaroja govīs, lika kaudze sakraut govīs mēslu pļeckas, apstaigāja visu māju, tajā pašā laikā ar šķīvi rokā ieturēdams vakariņas, kas sastāvēja no sautētas gaļas ar pupiņām, rīsiem un šķēlītēs sagriezta banāna, saskaitīja sardzes posteņus no ieejas portāla līdz guļamistabām, tie visi atradās savās vietās, skaita četrpadsmit, pavēroja pārējo apsardzes personālu, kas iekšpagalma sardzes telpā spēlēja domino, noskatījās zem rožu krūmiem guļošajos spītāli-gajos un uz kāpnēm apmetušos tizlajos, to bija deviņi, uz kādas palodzes nolika neizēsto azaidu šķīvi, bet pēc tam atjēdzās taustāmies savu piegulētāju smirdīgajā kopmītnē, kur tās pat pa trim gulēja vienā gultā ar saviem septiņmēnešu vecumā dzimušajiem vanckariem, uzsvempās kādā pēc vakardienas ceptas gaļas dvakojošā dzīvas miesas blāķī, uz vienu pusi pagrūda divas galvas, uz otru sešas kājas un trīs rokas, nelikdamies ne zinīs par to, vai maz kādreiz īsti uzzinās, kas tur gulējis, nedz arī paineresēdamies, kura, pat nepamo-dusies un par viņu nesapņodama, apmierinājusi viņa iekāri, tāpat arī nepazīdams citā gultā guļošas sievietes balsi, kad tā pa miegam nomurmināja, nesteidzieties.

uk gauži, ģenerāl, citādi izbiedēsiet bērnus, un pēc īsa brīža jau atgriezās savā mitekli, pārbaudīja visu divdesmit trīs logu aizslēgus, aizdedzināja ik pa pieciem metriem no vestibila līdz dzīvojamām telpām gaiteni izliktos sauso govju mēslu plāceņus un, to dūmus ieelpodams, atcerējās kādu posta pilnu bērniņu, kura būtu varējusi būt viņa paša, taču tā viņam prātā nāca tikai šādā brīdī, paceļoties smacīgo dūmu dvakai, un tūdaļ atkal tika aizmirsta uz visiem laikiem. Nodzēsdams iedegtos gaismekļus, viņš devās atceļā no guļamistabām līdz vestibilam un apsedza aizmigušo putnu būrus ar audekla gabalu, iepriekš tos saskaitījis, četrdesmit seši, pēc tam ar lampu rokā otro reizi pārlūkoja visu māju un redzēja sevi spoguļos kā četrpadsmit ģenerāļus, kuri cits pēc cita aizslāja ar iedegtu lampu rokās, bet tad pulkstenis rādīja jau desmito stundu, viss bija kārtībā, viņš atgriezās prezidenta apsardzes guļamtelpās un nodzēsa tur uguni, arlabunakti, senjori, vēl pārbaudīja kantora telpas mājas apakšējā stāvā, priekšistabas un atējas, palūkojās aiz aizkariem un pagaldēs, kur neviena nebija, pēc tam izvilka slēdzeņu saišķi, kurā pēc tautas pazina katru atsevišķu slēdzeni, aizslēdza dienesta telpas un uzkāpa galvenajā stāvā, kur pārmeklēja visas istabas, tās citu pēc citas noslēgdams, no paslēptuves aiz kādas gleznas izvilka burciņu ar medu, pirms gulētiešanas iebaudīja no tās divas karotes, atcerējās priekšpilsētas savrupmājā starp melisām un smaržīgiem majorāna saišķiem miegā iegrimušo, šķietami jau mirušo māti ar labas dusas novēlējumiem uz lūpām un sāņus atmetu izģindušu putnu kopējas un krāsotājas roku un nomurmināja, arlabunakti, māt, tajā pašā laikā izdzirdēdams aizmigušās Bendisjonas Alvarado albildi viņas priekšpilsētas savrupmājā, saldu miedziņu, dēls, pie savas guļamistabas durvīm uzkarināja uz āķa parnēsājamo laternu, kurai vajadzēja degt cauru nakti, kamēr vien viņš gulēja, un neviens nedrīkstēja to nodzēst, jo šis gaismeklis bija paredzēts tādām gadījumiem, ja ģenerālim steidzīgi vajadzētu laisties lapās. Kad stundenis nosita vienpadsmit, viņš vēl pēdējo reizi apstaigāja māju, lai pārliecinātos, vai kāds, domādams viņu jau aizmigušu, nav tajā ielavijies, un vējeņu spārnu vēdām līdzīgo bākas uguņu zaļganajā žilbā, mirdzošs kā putekļu spiets, viņam nopakaļ stiepās zelta pieša zvaigžņainais uzdzirkstījums. Īsajā mirklī starp

diviem gaismas plandiem ģenerālis pamanīja, ka viens no spitālīgajiem miegā klaiņo apkārt, nostājās tam priekšā un, tumsā ceļu apgaismodams ar kādu no apsardzes gaismekļiem, aizveda slimnieku pie rožu krūmiem, taču sargājās tam pieskarties, atpakaļ nākdams, viņš tumsā atkal saskaitīja sardzes posteņus, un, iedams gar logiem uz savu guļamistabu, ikvienā no tiem redzēja atvizmojam vienu un to pašu jūru, Karību jūru aprīļa mēnesī, neapstādamies viņš tāpat jūrā nolūkojās divdesmit trīs reizes, un allaž tā bija tāda pati kā aizvien aprīlī, līdzīga zelta tūrelim. Kad stundenis nosita divpadsmit, pēdējam katedrāles torņa vesera zvēlienam nodunot, ģenerālis izdzirdēja arī savas pautu trūces krampjaini vārģo šausmu pīkstoņu, un pasaulē vairs nebija nekāda cita trokšņa, viņš vienīgais bija visa lēvzeme, viņš aizdarīja trejus aizbīdņus, trejas šautras un trejas atslēgas savā guļamistabā, notupies uz pārvietojamā ķemertīņa, ar lielām pūlēm izspieda divas pīles, trīs pīles, septiņas pīles čuru, nosvempās knūpus uz grīdas un tūlīt iemīga, taču sapņus neredzēja un bez ceturkšņa trijos pamodās, caurcaurēm sviedros izmircis, un baismā nojausmā, ka miegā uz viņu kāds palūkojies, kāds, kurš spējis iekļūt iekšā, neatdarot aizbīdņus, kas tur ir, viņš uzsauca, bet neviena nebija, un ģenerālis atkal aizvēra acis, atkal sajuta, ka uz viņu kāds noskatās, izbailēs atkal atvēra acis, lai redzētu, kas tas tāds, un tad, jedritvai āzīt, ieraudzīja Manuelu Sančesu, kura staigāja pa istabu, aizbīdņiem nepieskarāmās, jo pēc patikas spēja ienākt un iziet cauri sienām, manu nedīenu Manuela Sančesa, ģērbusies muslina kleitā, ar kvēlojoši sarkanu rozi rokā un lakricas smaržu elpā, saki man, ja šis redzējums nav īstenība, viņš teica, saki man, ka tā neesi tu, saki man, ka šī nāves dvesma nav tavas elpas lakricu smarža, taču tā bija viņa, tā bija viņas roze, tā bija viņas siltā elpa, kura piestrēdza istabu kā neatlaidīgas zemstrāvas balss ar vēl skaidrāku un senatnīgāku skanējumu nekā jūras dūna, manu nedīenu Manuela Sančesa, tu nebiji ierakstīta nedz manas delnas likteņlīnijās, nedz gaišreģes pētītajos kafijas biežumos, nedz arī manas nāves ūdens kublā, nesagandē manis elpoto gaisu, mana miega sapņus, tumsas gaisotni manā istabā, kurā nekad nav drīkstējusi un nav ienākusi sievietē, nodzēs savu rozi, viņš iekunkstējās, četrpāpus meklēdams gaismas slēdzi, taču

tā vietā, jedritvai āzīt, atrada sava neprāta Manuelu Sančesu, jedritvai āzīt, kāda velna pēc man tevi jāatrod, ja neesmu tevis pazaudējis, ja gribi, ņem sev līdzī manu māju, ņem tēvzemi ar visu tās ģerboņa pūķi, tikai ļauj man iedegt gaismu, manu nakšu skorpion, manas paužu trūces Manuela Sančesa, sasodītā maukas meita, viņš kļiedza, ticēdams, ka gaisma viņu atbrīvos no rēgainās apmātības, kļiedza, lai Manuelu aizvāc, izsviež laukā no viņa istabas, ar kaklā uzkarinātu enkuru no klintīm iemet jūrā, kur tā nevienam nevarētu uzplīties ar savu liesmojošo rozi, klunkuroja pa gaiteņiem, klaigādams līdz aizsmakumam, tumsā paslidēdams govs mēslu pļeckās un neizpratnē pats sev jautādams, kas pasaulē noticis, jo pulkstenis turpat jau astoņi, bet visi šajā nelietīgajā mājā vēl sūt savās migās, tūlīt augšā, sasodītie utizēdas, viņš kļiedza, un drīz vien iedegās ugunis, pulksten trijos atskanēja rīta junda, ko nekavējoties atkārtoja ostas cietoksnī, Sanheronimo garnizonā, visās valsts kazarmās, satrauktā žvazdonā sāka šķindēt ieroči, atvērās rožu pumpuri, lai gan līdz rīta rasas brīdim bija vismaz vēl pāris stundu, samiegojušās plegulētājas nenodzisušo zvaigžņu gaismā purināja savus paklājus, noņēma pārsegus no vēl gullošo putnu būriem, vāzēs nakšņojošos ziedus apmainīja ar citiem iepriekšējā vakarā plūktiem, un visā drīzumā parādījās arī namdaru brigāde, kura steidzās uzcelt nepieciešamās sienas un to logos salīmēt zeltpapīra saules, lai neviens neredzētu, ka debesīs vēl nakts tumsa, tādējādi samulsinot pat saulgriezes, lai gan mājā vēl aizvien bija mēneša divdesmit piektā diena un jūra vēl aizvien vizmoja decembra spozmē, tomēr jezga sacēlās pat blaustīgajiem ķīniešiem piederošajās veļas mazgātavās, kuru īpašnieki no migām izrausa pēdējos gulētājus, lai savāktu netīros palagus, akli gaišreģi sāka daudzīnāt mīlu tur, kur no tās nebija ne miņas, zaglīgi ierēdņi savās rakstāmgaldu atvilktnēs atrada vistas dējam pirmdienas olas, lai gan turpat vēl atradās iepriekšējā dienā izdētās, visnotaļ mirdēja ļaužu pūķi, uz ārkārtējām sēdēm sapulcinātās valdības padomdevējas iestādes savā starpā rējās kā nikni suņi, bet viņš pats, pēkšņās dienas apstulbots, izbrīvēja sev ceļu cauri nekaunīgu lišķu pūlim, kurš viņu sveica kā rīta mijkrēšļa stundas atcēlēju, laika tecējuma pavēlnieku un gaismas noteicēju, līdz kāds no armijas galvenā štāba virsnie-

kiem iedrošinājās vestibilā viņu apturēt un, miera stāju pieņēmis, pārsteidza ar paziņojumu, ka pulkstenis, manu generāl, vēl lāgā nav divi un piecas minūtes, nē, manu generāl, tas ir trīs un piecas minūtes, iesaucās kāda cita balss, uz ko gan generālis pārdrošniekam atbildēja ar spēcīgu atvēzeniskas plaukas cirtieni sejā un, ierēkdamies no visa spēka, kāds vēl bija palicis viņa baiļu šaustītajā krūšukurvī, nobļāva tā, lai visa pasaule dzirdētu, ka pulkstenis ir astoņi, jedritvai āzīt, astoņi, un tā ir paša Dieva tā Kunga nolikta stunda. Kad Bendisjona Alvarado redzēja dēlu ienākam priekšpilsētas savrupmājā, viņa steidzās apjautāties, no kurienes tu nāc tādā paskatā, it kā tev būtu iedzēlis tarantuls, ko tu dari ar sirdij uzlikto roku, māte uztraucās, bet generālis iezvila no klūgām pītajā krēslā, neko neatbildēdams, nolika roku citā vietā un bija māti jau aizmirsis, taču viņa, norādīdama uz dēlu ar vālodžu krāsošanai lietoto sareni, izbrīnēta turpināja tincināt, vai viņš patiešām ar ilgu pilnajām acīm un uz krūtīm turēto roku iedomājosies sevi par Jēzus Kristus sirdi, un tad jau viņš, īgni roku noslēpdams, ar blīkšķi aizcirta durvis, draņķa vecene tāda, un aizvācās, bet pēc tam turpināja klaiņot pats pa savām telpām, rokas kabatās sabāzis, lai tās neviļus atkal nepieskartos nepienācīgajai vietai, domīgi pa logu vērās lietus šaltis, noskatījās, kā ūdens tērcītes aizslīd pa biskvītu papīra zvaigznēm un no folijas izgrieztiem mēnestiņiem, kuri bija salīmēti uz loga rūtīm. Lai pulksten trijos dienā viss būtu tāpat kā astoņos vakarā, redzēja iekšpagalma saltumā sastingušos sardzes posteņus, redzēja skumjo jūru, Manuelas Sančesas lietus lāses tavā pilsētā, bet viņas pašas tur nebija, baismīgi tukšo zāli, uz galdiem ačgārni sakrautos krēslus, otras izgaistošās sestdienas otrās nakts pirmo ēnu neglābjamo vientulību bez viņas, jedritvai āzīt, kaut vismaz būtu iespējams tikt vaļā no bezjēdzīgā danču skurbuļa, kurš kremt visvairāk, viņš ievaidējās un, juzdamies apkaunots, iztaustīja savu augumu, meklēdams vietu, kur drīkstētu ļaut apstāties nemierīgajai rokai un kas nebūtu uzskatāma par sirdi, līdz beidzot to ieogrūda pie lietainajā laikā pierimušās pautu trūces, bet vienalga, kāda tur atšķirība, tie paši apveidi, tas pats svars, arī tā pati sāpe, un tomēr turēt dzīvi pulsējošo sirdi delnā bija vēl briesmīgāk, un tikai tagad viņš pilnībā saprata jau agrāk no daudziem dzirdēto apgalvo-

jumu, ka sirds neesot nekas cits kā trešais pauts, jedritvai āzīt, manu ģenerāl, no loga novērsies, viņš, neatvairāmu izbailu pārņemts, staigāja pa audienču zāli, juzdamies kā aizmūžu prezidents, kura dvēselei cauri izdurta zivs asaka, līdz atjēdzās ministru padomes sēžu zālē, kur ieklausījās pārskatā par valsts saimniecisko stāvokli, taču patiesībā nenieka nedz dzirdēdams, nedz apjēgdams, kā aizvien mēdza būt, kad viņam tika ziņots kaut kas bezgala garlaicīgs par finansu padarīšanām, un tad pēkšņi gaisā uzvēdīja kas ārkārtējs, finansu ministrs apklusā, un arī visi pārējie blenza prezidentā, pūlēdamies ko saskatīt caur sāpīgo grumbu sablīvējuma smeldzīgajām spraudziņām, bet viņš sevi ieraudzīja neaizsargātu un vientuļu stāvam riekstkoka galda galā un apkaunojumā notrisam, jo gaišā dienas laikā bija atļāvies sevi pārsteigt aizmūžu prezidentam necienīgā stāvoklī ar roku uz krūtīm, un jutās viss izgailam sava draugēļa veselības aizsardzības ministra mazo zeltkaļa acu ledainajā kvēlē, kas šķīta viņā iurbjamies no iekšienes, lai gan ministra rokas vienaldzīgi vārstīja pāri vestei nokarājušos kabatas pulksteņa zelta važiņu, uzmanību, uzmanību, kāds ierunājās, tā varētu būt lēkme, bet viņš savu aizkaitinātas sirēnas roku bija nolīcis uz riekstkoka galda, viņa seja atkal bija atguvusi parasto krāsu, un viņš kā nāvējošu splāvienu izvirda savas autoritātes vārdu straumi, ak, jūs, pirdaki, gribētu gan, lai tā būtu lēkme, turpiniet, es jums saku, turpiniet, un viņi turpināja, cits citu nemaz neuzklausīdami un pie sevis nodomādami, ka tomēr jābūt notikušam kam ārkārtējam, ja ģenerālis tik gauži pārskaities, viņi par to sačukstējās, bet nevalodas aizklīda tālāk, uz viņu sāka norādīt ar pirkstu, palūk, kā ģenerālis sirdi tur satvertu rokā, tā tad kaut kas atgadījies, viņš taču galīgi nošņurcis, un apkārt sāka klīst baumas, ka prezidents steigšus izsaucis veselības aizsardzības ministru, kurš viņu atradis stāvam pie riekstkoka galda ar tā virsmai uzliktu roku, kura izskatījusies pēc kājas, nocērt man to, draudzīņ, pavēlējis apkaunotais prezidents, viss mirkdams asarās, taču ministrs atbildējis, ka šo pavēli neizpildīšot pat tādā gadījumā, ja ģenerālis liktu viņu nošaut, šis jautājums izlemjams, raugoties no taisnīguma viedokļa, viņš teicis, jūsu roka ir vērtīgāka par mani visu. Šādas un līdzīgas melšas par prezidentu klīda aizvien neatlaidīgāk, bet viņš pats savās govju kūtīs atmērija

uz kazarmām nosūtāmo pienu, nolūkodamies, kā debesis atāust Manuelas Sančesas pelnu otrdiena, lika izgaiņāt spītāligos no rožu dārza, lai tie nesagandētu tavas rožu rozēs, mājā uzmeklēja visnomaļākos nostūrus, kur neviens nedzirdētu viņu dungojam karalienes pirmo valsī, lai tu manis atcerētos, viņš dziedāja, lai tu zinātu, ka mirtin mirsi, kolīdz manis aizmirsīsi, viņš dziedāja un, atvieglinājumu meklēdams, gremdējās savu piegulētāju žurgā, kur pirmo reizi savās steidzīgajās mūlnieka gaitās ļāva pilnu vaļu instinktiem un nodevās mīlas rotaļām, pat visignākajiem sievišķiem izvilinādams nopūtas, vienu reizi, tad atkal no jauna, un likdams viņām tumsā irgot, vai jums tādos gados, manu ģenerāl, tas nav pārlietu grūti, taču viņš jau iepriekš zināja, ka viņa apņēmība nav nekas cits kā pagaidu pašapmāns laika nosīšanai, ka ikviens solis viņa dienu vientulībā, ikviens izelsas aizkavējums neatvairāmi viņu nesa pretim tam svelmīgajam dienasvidum, kad viņš, o, Dieva dēļ, Manuela Sančesa, milu diedelēdams, ieradisies pie tevis, tava nikno suņu kautiņu kvartāla smirdīgās mēslaines ķēniņvalstī, un viņš turpu devās bez apsardzes, ieģērbies privātā uzvalkā, braukdams vīspārējas lietošanas automobilī, kurš diendusas klusumā grabēja un tarkšķēja, reizē ar skaudriem spurkšķiem izgrūzdams riebiņu benzīna smaku, pa aplinku ceļiem, izvairīdamies no aziātiskas nūdzoņas pārpilnajām tirdzniecības šķērsielinām, līdz es, manas dvēseles posta Manuela Sančesa, ieraudzīju tavas bezgalīgās jūras klaidu ar vientuļu pelikānu pie apvāršņa, ieraudzīju aiz vecuma izlodzījušos ielu dzelzceļa vagonus, kuri brauca uz tavu māju, un pavēlēju tos nomainīt pret jauniem, dzeltenī krāsotiem, ar matētiem stikliem logos un Manuelai Sančesai paredzētu troņveidīgu samta sēdekli, ieraudzīju tavu svētdienu tukšnesīgās peldvietas liedagā un pavēlēju, lai tur iekārto izģērbtuves un paceļ mastu, kurā atbilstoši mainīgajiem laika apstākļiem uzvilka attiecīgu karogu, bet Manuelas Sančesas personīgai lietošanai iekārtoto peldvietu lika norobežot ar tērauda stieplu pinumu, ieraudzīja vasarnīcas ar marmora terasēm un sapņainiem mauriņiem, kuras piederēja četrpadsmit ģimenēm, kuras bija iedzīvojušās, pateicoties viņa labvēlībai, ieraudzīja kādu vēl plašāku savrupmitni ar aplī virmojošiem fontāniem un aizstiklotiem balkoniem, kurā tu varētu dzīvot tikai manam priekam, nekavējoties

lika to atsavināt, tādējādi izlemdams pasaules likteņus, kamēr pats ar aizvērtām acīm vēl kratījās grabošās skārda kastes aizmugurējā sēdekli, līdz mītējās spirtā jūras vēja dvesma, reizē ar to izbeidzās arī pilsēta, un pa atvērto logu spraugām ielauzās tava suņu kvartāla velnišķīgā jezga, kur tagad bija nokļuvis, pats negribēdams tam lāgā ticēt un atcerēdamies savu māti Bendisjenu Aivarado, sirdsmemmiēt manu, kādā peklē esmu bez tevis iekūlies, stāvi jele nu man klāt, jo negantajā knādā neviens nepazīna atskurbušās acis, ļenganās lūpas, kuslo, pie krūtīm piespiesto roku un miegaino balsi, kādā pa mašīnas sabirzušajiem logu stikliem izspraudies vecētūks, ģērbies baltā lindrānas uzvalkā un priekšstrādnieka cepurī galvā, nerimīgi tincināja, kur gan teitan, senjora, mīt mana kauna un negoda Manuela Sančesa, mazo ļaužu karaliene, tā pati, kurai aizvien rokā kvēlo roze, reizē pats sevi spīvās izbailēs tirdīdams, kur gan tu teitan varētu tverties šajā plēsīgā suņu murskulī ar nikni izboztām spalvām virs izģindušajiem muguras skriemeļiem, sātaniski izvelbtām acīm, asiņainiem ilknēm, nikni virmojošā kamolā smilksot un mežonīgos kaucienos sacirtušos ar kājstarpēs iežmiegtām astēm bēgot no nāves dubļu zampas, kur teitan skaļruņu mauciniecišķajos ļauros, no dzertuvēm ar drausmīgiem kāju spērieniem izmesto žūpu auros ir tavas elpas liegā lākrīcu smarža, tu mana mūža posts, kur esi tu pazudusi šajā neapklusināmajā marangvango, burundango un citu nešķīstības danču dārdoņā, teitan mītiskā melnā Ādama un nostāstu valstības jautrībnieka Huansito Trukupeja mūžīgā dzēruma trakuma paradīzē, jedritvai āzīt, kurā no šim bļerkšķošanām mājām ar ķirbju dzeltenumā izkrāsotām sienām, tumši mēlām bīskapa sutanas paveidā izzīmētām zīmzēm, papagailiski zālajām logu apmalēm, ūdenīgi zilgajām starpsienām un rožainajiem balastiem, kuru krāsojumā aizgūts kāds mazumiņš no tavas aizvien rokā turetās rozēs, kurā no tām esi meklējama tu, cik varētu rādīt stundenis tavā mūžā, ja šie nekrietneļi neatzīst manu pavēli, ka pašreiz pulkstenis ir trīs, bet nevis astoņi iepriekšējā vakarā, kā viņi apgalvo šajā peklē, kā saziņēt tevi starp padauzām, kuras tukšajās istabās ailaudušās šūpuļkrēslos un, kājas ieklētušās, apvēdinās ar lindraku apskrotēm, ieelpodamas no šekumiem uzplūstošo tveici, kamēr viņš pa atvērtajiem logiem taujāja,

kur šeitān mājo mana trakuma Manuela Sančesa, tā kura valkā putu drānas ar dimanta spīdeklīšiem un masīvu zelta diadēmu, kuru viņš tai bija uzdāvinājis kronēšanas pirmajā gadadienā, jā, jā, es, senjor, es viņu pazīstu, atsaucās kāds no pūļa, viņa ir tāds ražens bābietis ar platu dupsi un vareniem cīčiem, kurš sevi iedomājas par visu gorillu ciltsmāti, viņa dzīvo tepat tuvumā, tādā pašā pelēki krāsotā mājā kā visas citas, ar svaigu suņsudu čupu pie ieejas, kurā, kā liecināja delnas nospiedums uz sardiņu tīklam līdzīgās sienas kādam nule bija paslīdējusi kāja, bet tas bija pavisam nabadzīgs miteklis, manu sirdsmemmiēt Bendisjona Amvarado, dod man spēku tajā ieiet, jo tur tomēr mīt viņa, un viņš reižu desmit apgāja apkārt visai māju kopai, iekāms bija atguvis elpu un sasparojies, ar pirkstu skrumšļiem trīs reizes piekļāvējies, kas izskanēja kā trīsreiz noskaitīta lūgšana, lai tad nogaidītu sveloši tvercīgajā lieveņa pavēnī, nespēdams izskaidrot, vai smalcīgais gaiss, ko viņš ieelpoja, tāds kļuvis aiz karstuma, vai arī vainīgs pie tā ir viņš pats, un tā viņš gaidīja, lāgā neapjauzdams pats savu stāvokli, līdz Manuelas Sančesas māte viņu ieveda vienā no snaudā iegrimušās mājas plašajām istabām, kur dzedrajā puskrēslā odu pēc zivju paliekām. Telpas iekārtojums bija visai trocīgs, tāpēc tā no iekšienes šķita krietni lielāka nekā no ārienes, un tur, apsēdies uz ķebliša, kas bija pārvilkts ar ādu, viņš nolūkojās savas neveiksmes apkaimē, kamēr Manuelas Sančesas māte aizgāja uzmodināt meitu no diendusas, viņš vērās yecu lietus plankumu izraibīnātajās sienās, noplukušajā sofā, abos pārējos ķeblišos ar ādas pārvalku, kaktā stāvošajā pianinā bez stīgām, jedritvai āzīt, un šās cūku būšanas dēļ esmu tik daudz izcietis, viņš nopūtās, bet tad jau ar rokdarbu kurvītī atgriezās arī Manuela Sančesa māte un apsēdās tam borēt mežģīnes, bet Manuela Sančesa pa to laiku apģērbās, sasukājās un uzvilka savas labākās kurpes, lai ar vajadzīgo cieņu uzņemtu veco sakārni ar tā samuļsušajiem jautājumiem, kur tu kavējies, manu nedienu Manuela Sančesa, esmu nācis tevi meklēt, bet nejaudāju atrast šajā nabagu mājā, kur šajā ēdienu palieku smirdoņā būs tava pēc lakricām smaržojošā elpa, kur būs tava roze, kur mīla, paglāb mani no sasodīto šaubu suņu būdas, un izdvesa grūšu nopūtu, kad ieraudzīja Manuelu Sančesu iznirstam blakus istabas durvīs, tik

pat kā jau viena spogulī skatītu sapņa attēlu vēlreiz atspulgojam otrā spogulī, ģerbušos etamina kleitā, kuras cena bija ceturtdaļa reāla par metru, ar steigā sasukātiem matiem un apbružātām kurpēm, taču Manuela Sančesa ar kvēlojošo rozi rokā bija visskaistākā un cildenākā sieviete pasaulē un apžilbināja viņu ar tādu spozmi, ka viņš tikai ar pūlēm savaldījās, lai spētu piecelties un paklanīties, atbildot ienācējas augstu paceltās galvas sveicienam, pasargi Dievs jūsu augstību, un tad nosēdās iepretim viņam uz sofas, līdz kurienei nesniedzās šķebinošie vecūkšņa miesas izgarojumi, un tikai tad es pirmo reizi iedrošinājos tieši paskatīties uz viņu, visu laiku ar diviem pirkstiem virpinādama gaiļejošo rozi, lai viņš nepamanītu manu izbīli, to darīdama, es bez jebkādas apžēlas nopētīju viņa lūpas, kas līdzinājās sikspārņa purnam, mēmās acis, kuras blenza manī kā no sasmakuša diķa dibena, viņa glēmīgo, neapmatoto ādu, kas atgādināja zemes pīšļu un žults eļļas iejāvu, tvirtāku, elastīgāku apveidu pieņemdama tikai labās rokas delnā, kas gurdi gulēja viņam uz ceļgala, blāvi mirdzinot pirkstā uzmaukto prezidenta zīmogredzenu, nopētīju viņa noķēpāto linauduma uzvalku, kurš krīta vaļīgās krokās, itin kā tajā nebūtu dzīva auguma, viņa milzīgās kā miroņa kājās uzmauktās kurpes, viņa nejaužamās domas, viņa slēpto varu, visu šo izkurtējušo sakārnī, par kuru vecāku zemes virsū būtu velti meklēt, visbaismīgāko, visriebigāko, tēvzemē vismazāk mīlēto un godāto, kurš tagad, ar savu nejēdzīgo priekšstrādnieka cepuri apvēdinādamies, klusēdams blenza manī kā no otra krasta, žēlīgais Dievs, cik nožēlojams cilvēks, es izbīli nodomāju un bez jebkādas līdzjūtības apjautājos, ar ko, jūsu ekselence, es varētu jums pakalpot, un viņš, svinīgu izskatu pieņemdams, atbildēja, ka ieradies vienīgi tādā nolūkā, jūsu majestāte, lai izlūgtos jūsu visžēlīgu atļauju šādam apmeklējumam. Un ģenerālis neatlaidīgi apciemoja Manuelu Sančesu mēnešiem un mēnešiem ilgi, katru dienu dienasvidus svelmīgajās stundās, kad parasti mēdza iet pie mātes, lai drošības dienesti domātu, ka viņš atrodas priekšpilsētas savrupmājā, jo bija vienīgais, kuram noslēpts palika tas, ko zināja visi, un, proti, ka ģenerāļa Rodrigo de Agilara strēlnieki, noslēpušies uz lēzenajiem namu jumtiem, modri viņu apsargā, velnišķīgā kartā izjaukdami ierasto pilsētas satiksmi, ar

laidņu sitieniem iztrenkādami ļaudis ielās, pa kurām viņam vajadzēja braukt, aizsprostodami ieejas, tā ka tās no pulksten diviem līdz pieciem šķita pilnīgi tukšas, jo strēlniekiem bija dota pavēle uz vietas nokniebt katru, kas parādītos uz balkoniem, taču pat tie, kurus vismazāk tirdīja ziņkāre, izmanījās noskatīties, kā svelmes stundās aši garām aiztraucas par sabiedriskā transporta līdzekli pārkrāsotais prezidenta automobilis, kur, kaktā ierāvis, kvern nevainīgās linauduma drēbes pārgērbies večuks, redzēja viņa bārenīgo bālumu, seju, no kuras nepārprotami bija nolasāms, ka tā pieredzējusi neskaitāmas rītausmas stundas un slepenībā lējusī asaras, nemaz nepieminot to, ko īsti domāja ļaudis par krūtīm piespiesto roku un vispār par šo neaptverami arhaisko, nerunīgo dzīvnieku, aiz kura stiepās zaudētu cerību pēdas, paraugieties, kā viņš, pēdējos dvēseles spēkus saņēmis, svelmes pārstiklotajā gaisā vazājas apkārt pa ielām, kurās citi nedrīkst savu kāju spert, līdz minējumi par viņa dīvainajām likstām kļuva pārlieku skaļi un daudzveidīgi, un galu galā uzdibināja patiesību, ka viņš meklējams nevis savas mātes savrupmājā, bet Manuelas Sančesas klusinātās balss istabas pus-tumsā, nepielūdzami modrās mātes uzraudzībā, jo Manuelas Sančesas māte, kura, elpu neatvilkdama, tamborēja un tamborēja, lai gan neatlaidīgais ciemiņš, Bendisjonai Alvarado par sūru apbēdinājumu, nepārtraukti turpināja tērēties, pirkdams daždažādus viltīgus mehānismus un ierīces, un Manuelas Sančesas iekairināšanai izmēģināja pat magnētisko adatu noslēpumaino spēku, kvarca papīrspiedē ietvertus janvāra sniega puteņus, daždažādus astronomiskus un farmaceitiskus aparātus, pirogrāfus, manometrus, metronomus un zirkopus, ko viņš iegādājās no visiem, kam vien nebija slinkums tos pārdot, par spīti prezidenta mātes sirdīgajiem aizliegumiem un viņa paša dzelžainajai skopulībai, lai tikai izbaudītu laimi, Manuelai Sančesai klātesot, ar visu to pablēņoties, un tādā pašā nolūkā prezidents viņai pie auss spieda patriotisku gliemežnīcu, kurā bija dzirdama nevis jūras šalkoņa, bet gan viņa valdīšanu cildinoši militāri marši, vai arī tuvināja fosfora liesmu termometriem, no kuru dzīvsudraba serdeņu spējajiem kāpumiem varot nojaust viņa domu iekšējo smagmi, viņš vērās Manuelā Sančesā, neko nedz lūgdams, nedz arī savus nodomus izpauzdams, tikai kļu-

sēdams apbēra viņu ar saviem neprātīgajiem dāvinājumiem, lai ar to palīdzību Manuelai Sančesai pasacītu, ko citādi izpaust nespēja, jo pat savas visintīmākās tieksmes viņš spēja iemiesot ārkārtējās varas taustāmos simbolos, kā toreiz Manuelas Sančesas dzimšanas dienā lūdzot, lai viņa atver logu, un, kad tas bija izdarīts, es paliku, izbailes sastingusi, stāvam, ieraudzīdama, kas noticis ar manu nelaimīgo suņu kautiņu kvartālu, kur tagad rindojās baltas koka savrupmājas ar košiem aizkariem un puķu terasēm, pletās zilgani zālāji ar valgmi izšļakstošiem rotējošiem fontāniem, lepojās grezni pāvi, dvesmoja dzestra, moskītus izgaiņājoša pūsma, un tas viss apkaunojošā kārtā atdarināja kādreizējā okupācijas karaspēka virsnieku vasarnīcas, kas nakts tumsā slepšus atkal bija uzceltas, iepriekš nogalinot kvartāla suņus un no ierastajām mājvietām padzenot agrākos iedzīvotājus, kuriem nebija tiesību mitināties karalienei kaimiņos, tāpēc tiem turpmāk vajadzēja trūdēt uz kādas citas mēslu kaudzes, lai daudzu nakšu neatlaidīgā slepenā darbā izveidotu jauno Manuelas Sančesas kvartālu un pārbaudītu, vai tāda tvēriena varas atvēziens, ko tu, karalien, tagad savā dzimšanas dienā vari skatīt pa logu kā daudzu turpmāko gadu laimes solījumu, nespēj atmaidzināt tavu pieklājīgo, bet nepārvaramo noraidījumu, ne tik tuvu, jūsu ekselence, māmuļa tepat līdzās uzmana mana goda atslēdziņas, un viņam neatlika nekas cits kā noslāpt savā iekārē, norīt savu spīvo niknumu, gausiem, vecišķiem malkiem spirdzināties ar gvanabanas augļu padzērienu, ko Manuela Sančesa līdzietībā bija sagatavojusi viņa slāpju remdēšanai, padevīgi paciešot ledainus sāpju dūrienus deniņos, lai vien Manuela Sančesa nepamanītu manu vecuma dienu vārgumu un mani neiemilētu žēlodama pēc tam, kad esmu izlietojis visus līdzekļus viņas kaisles uzkurināšanai, bet tu mani savā klātienē pamet tik bezgala vienu, ka nejaudāju vairs teitan izturēt, un viņš aiz alkām vai mīra, ilgodamies Manuelai Sančesai kaut vai ar dvašu pieskarties, iekāms vēl eņģelis normāla cilvēka augumā nav iclidojis šajā mājā, ar zvaniņu nošķindinādams manu nāves stundu, un viņš izbaudīja sava apciemojuma pēdējo lāsi, salikdams rotaļlietiņas etvijās, kurām vajadzēja tās pasargāt no jūras vēja kremtošās iedarbes, vēl tikai vienu vienīgu mazu bītiņu, karalien, un viņš piecēlās, tātad uz redzīti, uz

visu mūžu, gatavā cūku būsana, atlicis vēl tikai pēdējo reizīti uzmost skatienu Manuelai Sančesai, kura, nāves eņģelim garāmlidojot, bija palikusi nekustīgi sēžam ar kvēlojošo rozi klēpī, bet viņš aizgāja, izgaisdams pievakares pirmajā krēslainībā, pūlēdamies no atklātības noslēpt savu apkaunojumu, par kuru jau tērgāja ielās, un nezināms autors bija pat sacerējis visā valstī pazīstamu dziesmiņu, kuru nezināja vienīgi pats generālis, lai gan to iekšpagalmos trallināja pat papagaiļi, zūdiet krūmos, sievelītes, prezidents nāk drūmā omā, viņa vara izkūp dūmos, sirdi jāliek meičai somā, bieži dzirdot šo dziesmiņu bija iemācījušies pat savvaļas papagaiļi, pat žagatas un citi meža putni un klaigādami izplatīja to tālāk aiz prezidenta bezgala plašās lietuvēna murgu valsts robežām, un jebkurā tēvzemes debesu nostūrī vajātu bēgļu bari vienā balsī lika atskanēt tās tālākiem pantiem, generālis cūkodamies pats sev pilnas bikses krāvis, plikums tam tikpat kā likums, to viņš sev no tūpļa rāvis, un tā šai dziesmai nebija paredzams gals, jo ikviens, pat papagaiļus ieskaitot, centās tai piedzejojot jaunus pantus, lai izsmietu izmisīgo piepūli, kādā drošības dienesta darbinieki mēģināja izsmējīgo dziesmu ieskundēt krātiņā, karavīru patruļas pilnā kaujas apbruņojumā sadragāja iekšpagalmu vārtus, apšāva uz laktām satupušos dumpīgos papagaiļus, bet sīkāko pulneļus dzīvus veselām riekšām izmeta suņiem aprišanai, tika pat izsludināts kara stāvoklis, lai izdeldētu musinošo dziesmu un neviens neuzzinātu jau tā kā tā visiem zināmo faktu, ka tas bija viņš, kurš, līdzīgi mijkrēsļa bēglim, izlavījās no pils pa kalpotāju ieeju un, izzadzies cauri virtuvēm, izzuda govs mēslu plācenu dūmakā, kas piesmirdināja dzīvojamās telpas, līdz rīt, dienai pulksten četros, karalien, līdz visām nākamajām dienām, allaž vienā un tajā pašā stundā, kad viņš ieradās pie Manuelas Sančesas, apkrāviēs ar tādiem neparastu dāvanu blāķiem, ka to novietošanai bija vajadzējis atsavināt kaimiņu mājas un noplēst tajās visas starpsienas, tāpat sākotnējā viesistaba jau bija pārvērtēta plašā un drūmā noliktavā, to pieblīvējot ar neskaitāmiem visdažādāko laikmetu pulksteņiem, visvisādiem gramofoniem, sākot no pašiem primitīvākajiem, kuriem bija pierīkota milzīga taure, un beidzot ar vismodernākajiem spoguļgludu membrānu atskaņotājiem, veselu lēveni šujmašīnu, gan ar kloķi griežamu, gan ar pa-

minu aprīkojumu, gan ar motoru darbināmu, guļamistabas bija piestūkētas ar galvanometriem, homeopātijas medikamentu komplektiem, mūzikas kastēm, optisko ilūziju ierīcēm, žāvētu tauriņu stikla kolekcijām, Āzijas augu herbārijiem, fizioterapijas un fiziskās kultūras laboratoriju iekārtām, astronomijas, ortopēdijas un dabaszinātņu instrumentiem, tāpat vēl ar milzīgu daudzumu visdažādāko leļļu, kurām speciāls mehānisms ļāva atdarināt visas cilvēciskās izrīcības, un visās šajās slepenajās telpās neviens nedrīkstēja ieiet — pat ne tāpēc, lai tās izmēztu, jo par tur sakrautajām mantām neviens nelikās ne zinīs un vismazāk jau pati Manuela Sančesa, kura neko negribēja zināt par dzīvi kopš tās melnās sestdienas, kad mani piemeklēja baismīgā nelaime un es kļuvu par karalieni, līdz ar ko pasaule man beidza pastāvēt, un patiesi, visi viņas pielūdzēji cits pēc cita apmira gan neizskaidrojami pēkšņā nāvē, gan pēc varģuļošanas ar noslēpumainām slimībām, tāpat bez pēdām pagaisa viņas draudzenes, un Manuela Sančesa pati, no mājas neizejot, tika pārcelta pavisam citā pilsētas daļā, kur viņa dzīvoja dziļā vientulībā, pakļauta stingrai uzraudzībai, kas iesniedzās pat visintīmāko vajadzību jomā, iekļuvusi liktenīgās lamatās bez pietiekamas drosmes, lai pasacītu «nē», un tāpat bez nepieciešamās apņēmības pateikt «jā» baismīgajam vecūksnim, kurš uzplijās viņai ar savu nabagmājas mīlestību, blenzdams viņā ar godbijīga stulbuma pilnām acīm, sviedros izmircis, apvēdinājās ar balto cepuri un izskatījās tik bezgala svešs sev pašam, ka Manuela Sančesa reizumis jautāja, vai viņa patiešām redz to īstenībā vai arī viņa patiesībā ir viena un skata rēgainu parādību, lai gan pati bija to redzējusi gaišā dienas laikā meimurīgi streipulojam, redzējusi viņu žļurkstinām no augļiem pagatavoto padzērienu, redzējusi no klugām pītajā atzveltņu krēslā ar glāzi rokā snaudulīgi klanāmieš dienavidus tveicē, kad cikāžu kaparainā čirkstoņa istabas pustumsu vērsa vēl blīvāku, viņa bija redzējusi to miegā iekrācamies, piesargieties, jūsu augstība, un viņš uztrukās no snaudas, murkšķēdams, tad nē jau, ķēniņien, es nūdien nebiju iemidzis, tāpat vien tiku pievēris acis, lai gan pats nemaz nemanīja, ka Manuela Sančesa viņam no rokām bija izņēmusi glāzi, kas miegā grasījās nokrist zemē, un tā viņa ar daždažādām viltīgām izdomām kavēja laiku līdz tam neticamajam pus-

dienas cēlienam, kad viņš atkal ieradās un, uztraukumā rīstīdamies, pavēstīja, ka viņai kā velti pasniegšot Visumā vislielāko dāvanu, brīnumainu debess parādību, kas notikšot pulksten vienpadsmitos vakarā, lai viņa kā ķēniņiene to redzētu, viņa vienvienīgā, un proti, Komētu. Tā bija viena no tām dienām, kad tikām pieredzējuši visrūgtāko viļšanos, jo jau izsenis kopā ar citām baumām klīda valodas, ka viņa mūža tecējums nav patklauts cilvēka dzīves laika normām, bet gan Komētu parādīšanās gadsimtiem, ka viņš ir radīts, lai to redzētu tikai vienu vienīgu reizi un, neraugoties uz lišķīgu iztapoņu pareģojumiem, nekad vairs otro reizi to neskatītu, un tālab mēs visi, sagaidot šo gadsimta dienu kārtējā novembra naktī, bijām sagatavojušies dzirdēt priecas mūziku, gaviļu zvanus, svinīgu uguņošanu, kam pirmo reizi mūsu gadsimtā vajadzēja uzzvīlot nevis viņa slavas cildināšanai, bet ar vienpadsmit gaidāmājiem pulksteņa metāla šķindieniem iezvanīt gada bergas, lai tādējādi izpildītu augstākās likteņvaras gribu uz Manuelas Sančesas mājas lēzenā balkonjunta, kur viņš to sagaidīja, sēdēdams starp meiteni un viņas māti, un, ar pilnu krūti spēcīgi elpodams, pūlējās noslēpt savas sirds bažas par liktenīgajām zīmēm, kurās varēja ierēgoties ļaunu nojausmu pilnajās debesīs. Tagad viņš pirmo reizi ieelpoja Manuelas Sančesas naksnīgo elpu, viņas netīksmes skaudro kodīgumu, viņas brīvo dvesmu, reizē debesu pamalē dzirdot draudīgās briesmas apvaldošo bungu rīboņu, dzirdēja tālās žēlabas un vulkāna lavas murmoņai līdzīgos blurkšķus, ko uzvirda ļaužu bari, kuri pazemībā krita pie zemes, šausmās zemodamies svešās varas negantā spēka prieksa, lai gan tas bija sācies jau pirms viņa sākotnējiem mūža gadiem un droši vien pastāvēs vēl ilgi pēc viņa, viņš noģida laika smagmi, īsu mirkli atskārta, kāds posts ir būt mirstīgam, un tad ieraudzīja to, tur tā ir, viņš teica, un tur tā arī bija, tā pati jau toreiz redzētā, Visumā viņpus ceļos skatītā, tā pati ķēniņiene, vecāka par visu pasauli, visnotaļ debesis aizsedzošā gaismas medūza, kura, pavirzoties kaut vai sprīdi uz priekšu par miljoniem gadiem, tuvojas savam pirmsākumam, skaidri dzirdama bija tās staniolpapīra knirkstoņa, skaidri redzama pārvērstā seja, asaru aizmiglotās acis, izspūrušās krēpju strēles ar ledaini indīgu sakņojumu, kas, Visuma vēju purinātas, pasaules telpā aiz sevis pameta mirdzosus

zvaigžņu un rītausmu zvirgzdus, tiem jaucoties ar piķa melnām dzelmēm un pasaules pirmsradišanas laika okeānu pelnu izvirdumiem, šeit tu to redzi, ķēniņien, viņš nomurmināja, ielūkojies visā jo vērīgi, jo veselu gadsimtu mēs neko tādu vairs neredzēsim, bet Manuela Sančesa izbīlī pārmeta krustu, Komētas fosforiskajā mirdzumā, ar zvaigžņu putekšņu sniegu un debess dru- paču piebērtajiem matiem izskatīdamās vēl daiļāka nekā jebkad agrāk, un tieši šajā brīdī, manu sirdsmemmit Bendisjona Alvarado, atgadījās tā, ka Manuela San- česa, ieraudzīdama debesis paveramies mūžības bez- dībeni un cenzdamās ar kaut ko pietverties dzīvei, tuk- šumā pastiepa roku, un vienīgais pieturas punkts, kuru viņa satvēra, bija derdzīgā ģenerāļa roka, kvēlojoša un gluda, it kā varas lēnajā ugunskvēlē izsautēta plēsoņas ķetna ar prezidenta zīmoggredzenu tajā. Tomēr pavi- sam maz bija tādu, kurus bībeliskā Gaismas Medūzas parādība būtu šausminājusi, debess briežu jonojums iebiedējis un paskubinājis skatīt dzimteni zvaigžņu pu- tekšņu un debess atlūžņu miglājā tītu, jo pat visskep- tiskāk noskaņotie no mums nespēja noticēt, ka pagājuši secen neparastā nāve, kurai vajadzēja satriekt kristie- tības principus un ieviest jaunus trešās derības aizsā- kumus, un tā mēs veltīgi gaidījām līdz pat rītausmai un tikai tad, vairāk veltīgo gaidu nekā negulētās nakts nogurdināti, atgriezāmies mājās pa ielām, kur svētku noslēgumā rītausmas sievas jau saslaucīja Komētas de- bešķīgās pabiras, bet pat tad mēs vēl nespējām lāgā noticēt, ka patiesībā nekas nav atgadījies, bet mēs visi esam kļuvuši par upuri jaunam vēstures apmānam, jo oficiālie propagandas orgāni steidzās paziņot, ka Ko- mētas parādīšanās apliecinot valdošā režīma uzvaru pār jaunuma spēkiem un melīgas izrādījušās visas va- lodas par daždažādajām prezidenta slimībām, jo trium- fējis nesatricināmās vīrišķības spēks, tika publicēts svi- nīgs manifests, kurā ģenerālis nesatricināmi suverēnā un vienpersonīgā apņēmībā pavēstīja savu lēmumu kal- pot tēvzemei līdz otrreizējai Komētas atnākšanai, bet mūzikas dimdoņu un raķešu mirdzumu uztvēra tā, it kā tam visam nebūtu nekāda sakara ar paša režīmu, un, tāpat nekādu saviļņojumu neizrādīdams, noklausījās pūļa murdoņā, kas atskanēja no Uzvaras laukuma, kur bija uzstādīti milzīgi plakāti ar laimes un labklājības novēlējumiem prezidentam, lai tas valdītu par slavu un

godu tēvzemei, taču par grūtībās nokļuvušo vald
viņš nelikās ne zinis un visu varu nodeva zemā
ierēdņu ziņā, jo pats savā rokā kā kvēlojošu ogli saju
svilstam Manuelas Sančasas delnu un par to vien sa
ņoja kā atkal piedzīvot šo laimes mirkli, lai arī grīs
sagrieztos pasaules tecējums un drupās sabruktu V
suma telpa, un šīs ilgas viņā kvēloja ar tik nevaldām
spēku, ka viņš beidzot lūdza savus astronomus izgata
vot viņam pirotehnisku komētu, mirgojošu rīta zvaigzni,
spozmē dzirkstošu pūķi, vienalga kāda debesspīdekļa
ierīci, kura būtu pietiekami baisma, lai daiļas sievietes
dvēselē pamodinātu mūžības skurbu, taču šajos aprēķi
nos tika panākts vienīgi tas, ka nākamās nedēļas treš
dienā pulksten četros, manu generāl, iestāsies pilnīgs
Saules aptumsums, taču viņš tam piekrita, lai būtu
kaucu tā, un tādējādi pašā dienas vidū sametās tāda
nakts tumsa, ka iedegās zvaigznes, novīta ziedi, vistas
salēca uz laktām un, brīdinošā instinkta vadīti, patvē
rumu uzmeklēja arī citi dzīvnieki, bet generālis ieelpoja
Manuelas Sančasas rīta dvašu, tumsas nomijā viņas
rokā turētās rozes smaržai kļūstot aizvien tvanīgākai,
šeit nu tas ir, kēniņien, viņš meitenei teica, tavas rozes
novītuma brīdis, taču Manuela Sančesa viņam neat
bildēja, nepieskārās viņa rokai, pat neelpoja un šķita
tik nereāla, ka generālis nespēja noturēties, tumsā ne
pastiepis roku, lai pieskartos meitenei, taču viņš ar pirk
stu galiem veltīgi grābstījās tukšumā, no kurienes bija
plūdusi viņas smarža, bet, neatrazdams pat to, ar abām
rokām sāka meklēt pa visu milzīgo māju, mēnessēr
dzīgām, vaļējām acīm iztaustīdams tumsu un sāpju
pilnā balsī taujādams, kur tu esi, manu nedienu Ma
nuela Sančesa, ka es meklēju un nevaru tevi atrast
tava Saules aptumsuma ļaunajā naktī, kur ir tava ne
žēlīgā roka, kur ir tava roze, un kā dzelmēs apmaldījies
nirējs viņš klīda duļķainā ūdens izplatījumā, sastapda
mies ar aizvēsturiskiem, galvaniski fosforescējošiem
langustiem, ar vēžiem līdzīgām mūzikas kastēm, ar
savu brīnumdarītāju ierīču rāpuļiem, taču nekur ne
jauta Manuelas Sančasas elpas lakricas smaržu, bet,
pagaistot māņu nakts ēnām, viņam dvēselē aizvien
skaidrāk atausa patiesības nogieda, un viņš mijkrēsli,
kas tagad iestājās pulksten sešos pēcpusdienā, jau ju
tās vecāks par pašu Dievu debesīs, jutās vēl skumīgāks
un vientulīgāks nekā jebkura cita būtne šās pasaules

mūžīgajā pamestībā, jo bijī zudusi tu, mana ķēniņiene, zudusi uz mūžiem miklainajā Saules aptumsumā, zudusi uz neatgriešanos, jo nekad vairs savas bezgalīgi ilgās valdīšanas gados ģenerālis mājas labirintos nestapa savu nedienu Manuelu Sančesu, kura bija pagaisusi Saules satumsas naktī, lai gan, manu ģenerāl, palaikam tika melsts, ka viņa piedalījusies tautas svētkos Puertoriko salā, turpat, kur savā laikā ar nažiem tikusi sagraizīta kāda Helēna, taču tā nebija viņa, tāpat tika vēl daudzināts, ka viņa redzēta līksmojam un dejojām rumbu par godu slavenajam vējgrābslim, pus-koka lēcējam un danču varonim papa Montero sarīkotajās bērēs, bet arī tās izrādījās blēņas, vēl viņa itin kā tikusi manīta Berlavento pusē piedalāmies raktuvju svētku dančos, Arakatakā lēkājam kumbiambu un Panamā izlokāmies tamburīnu liegajos klikšķos, tomēr ar laiku tika noskaidrots, ka tas viss, jedritvai āzīt, ir aplamības, un, ja viņš toreiz neļāvās nāves ķetnām, tad ne jau tādēļ, ka pašam būtu pietrūcis trakuma to izdarīt, bet aiz tā iemesla, ka nesatricināmi bija ticis noskaidrots paša likteņa lēmums, ka viņš nedrīkst ņemt galu mīlestības dēļ, kas viņam bija pavēstīts kādu pievakari jau pašā valdīšanas sākumā, kad bija tikusi ataicināta zīlniece, lai ūdens kublā samekiētu likteņa atslēgas, kas nebija ierakstītas nedz viņa delnu līnijās, nedz kārtīs saskatāmas, nedz arī atrodamas kafijas biezumos vai kādā citā nākamību atklājošā līdzeklī, tikai vienvienīgi ūdens spoguļa pareģojumā, kurā viņš pats sevi redzēja mirušu, dabīgā nāvē nobeigušos audienču zālei blakus esošajā kancelejā, bet tur viņš gulēja, knūpus izstiepies, kā bija pavadījis katru nakti savā mūžā jau kopš pašas dzimšanas, linauduma formas tērpā bez zīmotnēm, ar apstīlbeņiem kājās un pie papēža piestiprinātu zelta piesi, labo roku saliektu zem galvas spilvena vietā, nenosakāmā vecumā starp 107. un 232. mūža gadu.

TĀDU mēs prezidentu atradām viņa rudens priekšvakarā, kad mirušā liķis patiesībā piederēja Patrisio Aragonēsam, un tādu pašu mēs viņu atradām daudz gadu vēlāk, visvisādu neziņu pārpilnā laikmetā, tā ka neviens nevarēja būt pilnīgi drošs, ka vecišķais, maitu

vanagu izknābātais un jūras dziļu parazītu izkremstais mironis patiesi ir īstais ģenerālis. Puvešu šķīdenī pārvēstajā rokā nekas neliecināja, ka tā kādreiz būtu turēta uz krūtīm tāpēc, ka Lielā trokšņa laikmetā prezidenta milu bija noraidījusi kāda visai necila jaunava, un tāpat mēs neatradām nekādu viņa dzīves pēdu, kas ļautu nosacīt mirušā personību. Šajā laikā tas mums nebija nekāds pārsteigums, jo pat agrāk, kad viņš stāvēja visdiženākās slavas kalngalos, reizumis par viņa eksistenci vajadzēja šaubīties, jo pat slepkavīgie miesassargi un bendes, kas prezidentu ik soli pavadīja, noteikti nespēja pasacīt, cik viņam īsti gadu, tālab ka reizumis, iestājoties sajukuma laikmetiem, labdarības loteriju periodā viņš šķīta gadu astoņdesmit vecs, civilaudienču posmā viņam varēja dot gadu sešdesmit, bet sabiedrisko svētku sarīkojumu laikā pat mazāk par četrdesmit. Vēstnieks Palmerstons, viens no pēdējiem diplomātiem, kurš prezidentam bija iesniedzis akreditācijas dokumentus, savos izplatīšanai aizliegtajos memuāros rakstīja, ka ģenerāļa veciškā nevarība bijusi gluži neiedomājama un tikpat neaptverama drausmīgā nekārtība valdības namā, kurā bijis iespējams nokļūt, tikai brienot pa satrusējušu papīru blāķiem, dzīvnieku mēslu kaudzēm, gaitēnos aizmigušu suņu barības paliekām, nodokļu iekasēšanas birojos un pārvaldes kancelejās neviens viņam neesot spējis itin neko paskaidrot, vienīgi prezidenta mitekļa priekštelpās apmetušies spītāligie kroplī un citi tizli nespējnieki zinājuši parādīt ceļu uz audienču zāli, kur vistas knābājušas uz gobelēniem attēlotos graudus, tos turēdamas par īstiem, bet kāda govī norāvusi no arhibīskapa attēla audekla pārvalku, ko tūlīt sākusī zelēt, un pats vēstnieks mirkli atskārtis, ka prezidents ir tikpat kurls kā malkas pagale, jo nav atbildējis ne uz vienu no viņam izvirzītiem jautājumiem, bet murmulējis pavisam par ko citu, turklāt žēlojies, ka viņa putni nedziedot, lai gan patiesībā ausis vai kritušas ciet no neciešamās vīterošanas, čepstēšanas un trallināšanas, kāda dzirdama tikai agrās rīta stundās kaut kur nomaļos kalnu apvidos, turklāt pēkšņi pārtraucis diplomātisko akreditācijas dokumentu iesniegšanas ceremoniālu, ar gaišredzīgu skatienu un aiz auss aizliktu delnu norādīdams uz logu, aiz kura pleties jau sen pārdotās jūras pamestais tuksnesīgais smiltājs, ieaurojies tādā balsī, kas spētu uzmodināt pat

miroņus, manu dārgo Stetson, vai jūs dzirdat lēkšojoša zirgēzeļu bara kāju dipoņu, ieklausieties, tie bēg no jūras, kas atgriežas savā agrākajā mājvietā. Bija grūti iedomāties, ka šis izkurtējušais vecūksnis ir tas pats mesianiskais vīrs, kurš savas valdīšanas sākumā visnegaidītākajā brīdī varēja parādīties jebkurā savas valstības ciematā, par miesassargu ņemot līdzīgu vienu vienīgu baskāji, tikai ar mačeti bruņojušos gvahiri cilts indiāni, nelielas deputātu un senatoru grupas pavadībā, kuras sastāvu bija izvēlējis atkarībā no savu gremošanas orgānu stāvokļa, uz katru atsevišķi ar pirkstu parādot, lai izbraukumā ievāktu ziņas par ražas izredzēm valstī, mājdzīvnieku vaisību un katra atsevišķa pavalstnieka uzvedību, kādā nolūkā viņš atsēdās mangokoku pavēnī novietotā, no liānām vītā šūpuļkrēslā, apvēdinādamies ar sombrero, kurus plantācijās mēdz valkāt priekšstrādnieki, un tur tveicē tūlīt šķita iesnaužamies, taču nepalaida garām neievērotu nevienu visniecīgāko detaļu apkārt sapulcēto vīru un sievu uzvedībā, turklāt katru nosaukdams vārdā un uzvārdā, it kā viņam galvā būtu visas valsts iedzīvotāju reģistrs ar attiecīgiem skaitļiem un problēmām, un tā, piemēram, acu nepavērdams, nosauca mani, sak, panāc vien teitan, Hasinto Morales, un pastāsti man, kā sviežas puisim, kuru pērn es iesaucu zaldātos, jaunajam rekrūtīm likdams noskūt pauri un izdzert pudeli rīcinellas, jeb arī tu, Huan Prieto, kā tagad jūtas tavs vaislas bullis, kuru es tiku apvārdojis, lai tam no ausīm izbirtu tur saviesušies kāpuri, bet tu, Matilde Peralta, pasaki, kā man patencināsi par to, ka atvedu atpakaļ no tevis aizbēgušo pielaulāto vīru, palūk, tepat vien viņš stāv ar virvi ap kaklu, un pats es viņam jo stingri esmu piekodinājis, ka viņš dzīvs sapūs ar ķīniešu siekstā iežņaugtām kājām, ja vēl reizi mēģinās aizlaisties no likumīgās laulenes, un tādā pašā patvaldnieciskā tiešumā un lietiskībā viņš turpat uz vietas miesniekam pavēlēja, lai tas, visiem redzot, nocērt rokas kādam valsts naudas izšķērdētājam, bet pēc tam kādā privātā dārzā noplūca tomātus, lietpratīgā speciālista pašapmierinātībā tos nobaudīja un saviem agronomiem paskaidroja, ka šejienes augsnei trūkstot ērzeļu mēslojuma, likdams to neka vējoties piegādāt uz valsts rēķina, tad pārtrauca valsts pārvaldes padarīšanas, lai, aiz smiekliem locīdamies, man uzsauktu, heidā, Lorenzo Lopes, kā darbo-

jas šujmašīna, kuru es tev pirms divdesmit gadiem uzdāvināju, un, izdzirdējis manu atbildi, ka tā jau sen savu dvēseli atdevusi Dieva rokās, jo mēs taču visi esam manu ģenerāl, kā nedzīvi krāmi, tā arīdzan ļautīgi ar Dieva dvašu krūtīs dzivojam tikai savu nolikto mužu, man atcirta, ka tās esot tīrās blēņas, jo pasaule pastāvošot mūžīgi, un tad pats ar skrūvgriezi un eļļas kanniņu rokā ņēmās izjaukt mašīnu, nekādu vērību nepiegrīzdamams oficiālo pavadoņu svītai, kas nogaidīdama stāvēja ielas vidū, bet palaikam no vērša sēcieniem līdzīgam eļšām prezidenta krūtīs varēja apjēgt, ka viņš ir tuvu izmisumam, arīdzan viss ģīmis viņam līdz pat ausīm bija noziests ar mašīnēļu, bet, raugi, galu galā pēc trīs stundu ilgām, neatlaidīgām pūlēm mašīna atkal šuva tāpat kā savās jaunās dienās, jo tolaik jebkurš, pat visikdienišķākais dzīves sīkums, lai cik nenozīmīgs tas arī bija, viņam likās tikpat svarīgs kā visnopietnākās valsts darīšanas, un viņš no visas sirds ticēja, ka nave pieveicama un laime sadalāma, pielietojot no karciņu dzīves pazīstamās viltības. Bija grūti iedomāties, ka šis izcākstējušais vecūksnis patiesi ir viss, kas palicis pāri no vīra, kura vara bijusi tik liela, ka reiz, kad viņš apjautājās, cik ir pulkstenis, viņam atbildēts, cik jūs pavēlēsiet, manu ģenerāl, un tas patiesi saskaņēja ar īstenību, jo viņš atbilstoši savām vajadzībām mainīja ne tikai dienas stundas, bet saskaņā ar saviem plāniem pārcēla arī svētku dienas, lai pēc patikas varētu attiecīgās svinību reizēs apceļot visu valsti, kur viņam aizvien kā ēna sekoja baskājainais indiānis kopā ar sadrūmušajiem senatoriem un lieliskajiem, īpašos sprostos ievietotajiem cīņu gaiļiem, lai tie ikvienā ciemata stātos pretim turienes kvēlākajiem cīkstoņiem, pie kam prezidents allaž slēdza derības par labu vienam vai otram no pretiniekiem, varenās smieklu brāzmās likdamams nodrebēt sacikšu telpu pamatu pamatiem, jo ikvienam vajadzēja piebalsot, kad viņš laida vaļā savus dimdošos līksmes rēcienus, kuri pārmāca mūzikas dārdonu un uguņošanas eksplozīvos sprādzienus, bet, viņam pierimstot, arī mēs ik reizi apklusām kā lielās ciešanās, lai pēc tam uzbrāznotu nevaldāmās gaviļēs, kad prezidenta gaiļi pieveica mūsējos, kas lieliski bija iedresēti sakāvei, izņemot nelaimīgo Dionisio Igvarana cīkstoni, kurš tik spēji un mērķtiecīgi metās virsū savam palsajam pretiniekam, ka to vienā rāvienā notrieca

zemē, un prezidentam pirmajam vajadzēja šķērsot visu arēnu, lai pasplestu uzvarētāja īpašnieka roku un, labo omu nezaudējot, pacildinātu tā vīrišķību, izsacītu savu atzinību par to, ka beidzot atradies kāds, kas viņam ļāvis izbaudīt nejaušās sakāves gandarījumu, un paziņotu, ka viņš nez ko atdotu, lai iegūtu savā īpašumā Igvarana koši sarkano negantnieku, un Dionisio Igvarrans, izbīlī drebēdams, atbildēja, ka viņam, protams, būtu liels pagodinājums, ja prezidents to pieņemtu kā dāvanu, bet tajā pašā vakarā, mūzikai dārdot un petardēm sprakšķot, augstu gaisā pacēlis sešus sugas gaiļus, kurus savukārt bija saņēmis kā pretdāvanu no ģenerāļa, nabaga neveiksminieks ieslēdzās savā guļamkambarī, viens pats izdzēra veselu ķirbja krūku cukurniedru ruma un pēc tam pakārās guļamtikla liānas atšējā, jo ne mirkli nešaubījās, ka prezidentam patiesi nekas nav zināms par nebeidzamajām mājas likstām, kuras piemeklēja ikvienu ar augstākā varas nesēja laipnību apveltīto, nedz arī par nerimtīgo šajā pašā sakarā sadīgstošo nāves sēju, kas sekoja līdzīga veida apmeklējumiem, nedz tāpat par liktenīgo lāstu, kāds gulās uz ikvienu režīma piekritēju, kuru prezidents aiz pārskatīšanās, saviem dunču vīriem dzirdot, bija nosaucis aplamā vārdā, jo apsardznieki šo misēkli uzskatīja par apzināti izrādītu nelabvēlības pazīmi, un tā prezidents savā gausajā bruņneša gaitā klaiņoja pa visu valsti, atstādams aiz sevis kodīgu sviedru smaku, ar savu pinkaino, mūžsen neapcirtu bārdu apnikušā vecteva soli bez jebkāda uzaicinājuma ieslādams jebkurā virtuvē, kur, mājas ļaudīm šausmu tīrpas izraisīdams, ar ķirbja kausu iesmēla sev ūdeni no dzeramā kubla, ar pirkstiem izvandījās pa vārāmo katlu, izzvejodams labakos kumosus, izturējās jautri un augstākā mērā vienkārši, neatgīzdams, ka šī māja uz mūžiem bus apzīmogota ar viņa apmeklējuma zīmi, jo viņš šādējādi izturējās nevis aiz politiska aprēķina vai vēlēdamies tikt iemīlots, kā tas notika jau vēlākā laikmetā, bet tādēļ, ka tā bija viņa dabiskā uzvedība tajās dienās, kad viņa vara vēl nebija pārvērtusies vēlīna rudens bezkrasta dūksnājā, bet burzguļoja kā žirgts strauts, kuru mēs paši savām acīm redzējām iztekam no pirmavotiem, tā ka viņam pietika ar pirkstu norādīt uz kokiem, kuriem vajadzēja nest augļus, vai dzīvniekiem, kuriem vajadzēja sākt vairoties, un cilvēkiem, kuru lab-

klājībai vajadzēja uzzelt, un notika pat tā, ka viņš pavēlēja rimties lietavām tur, kur tās kavēja ražas novākšanu, un nest valgmi sausumā iztvīkušiem apvidiem un patiesi, senjor, tā tas bija, jo pats savām acīm tikko to visu pieredzējis, un teiksmas par viņu radās jau ilgā pirms tam, iekāms viņš pats bija atskārtis savas varas pilnestību, un viss viņam šķita vēl esam gaišreģu un miegā skatītu murgu iztulkotāju varā, kad viņš nekā vēloties pārtrauca nule iesāktu ceļojumu tāpēc vien, ka bija izdzirdējis virs galvas ieķērcamies posta pareģona putna balsi, vai arī grozīja iepriekš izziņotu uzstāšanos atklātībā tālab, ka viņa memmīte Bendisjona Alvarado bija atradusi olu ar diviem dzeltenumiem, kā arī pēkšņi atsacījās no senatoru un pakalpīgo deputātu pavadības, kuri visur staigāja viņam līdzī, turēdami runas, ko viņš pats nekad nebūtu iedrošinājies darīt, no savas svītas atteikdamies tāpēc, ka nelāgā sapnī bija redzējis sev kādā lielā un tukšā mājā, pelēkos vizītsvārkos gērbušos, bālsejainu vīriešu ielenkumā, kuri vīpsnādami caururba viņu ar lopu kaušanai domātiem tuteņiem, turklāt darīdami to tādā niknumā, ka, vienalga, kur viņš arī palūkotos, visur sastapās ar smailajiem viņam sejā un acīs notēmētajiem dunciem, juzdamies kā klusu, bet nirdzīgu slepkavu ielenkumā nokļuvis plēsīgs zvērs, kuram tie cits par citu cenšas dot nāvējošo dūrienu, lai tad apreibinātos ar tā asinīm, taču viņš nemanīja ne dusmas, ne bailes, vienīgi bezgalīgu apmierinātību, kas, dzīvībai aizplūstot, kļuva aizvien dziļāka, viesdama savādu bezsmagmes un tīrības sajūtu, tā ka viņš pat smaidīja šajā laikā, kamēr tika nāvēts, smaidīja viņiem un pats sev, visapkārt savai sapņu mājai, kuras balsis nātās sienas bija nošķiestas ar asinīm, līdz kādā sapnī paša dēlam līdzīga būtne viņam pagurnī deva pēdējo naža triecienu, pēc tam pa šo brūci izšļacās vēl ķermenī saglabājusies pēdējā gaisa šalts, lai ar asinīm piesūcināto apmetni aizsegtu seju un neviens no tiem, kuri viņu nebija skatījuši dzīvu, tagad neredzētu mirušu, un sabruka tik patiesos nāves kunkstos, ka viņš nespēja noturēties, par tiem nepastāstījis savam novadniekam, veselības aizsardzības ministram, kurš prezidenta satraukumu sakāpināja līdz pēdējam, pastāstīdams, ka līdzīgs notikums, manu generāl, cilvēces vēsturē jau atgadījies, un nolasīja viņam attiecīgu epizodi no generāļa Lautaro Muņjosa rakstīta apsvilūša pergamenta.

menta tīstokļa, un tur, sirdsmemmīt, viss bija patiesīgi, tik patiesīgi, ka, noklausīdamies lasījumu, ģenerālis atcerējās atsevišķus sīkumus, ko pamostoties bija aizmirsis, un proti, ka viņa slepkavošanas laikā pēkšņi un bez jebkādas vēja pūsmas atvērušies visi pils logi, kuru bijis tieši tik daudz, cik viņam redzētajā sapnī nodarīts ievainojumu, pavisam divdesmit trīs, un baismīgā sakritība, ka tajā pašā nedēļā korsāri uzbruka senātam un tiesai, mūsu bruņotiem spēkiem izturoties līdzdalīgā vienaldzībā, pie kam tautas varonīgo senču slavas nams tika nodedzināts līdz pamatu pamatiem un prezidents no pils balkona varēja nolūkoties tā liesmās līdz vēlai nakts stundai, bet pēc tam, saņemot ziņu, ka no diženās celtnes nav palicis pāri vairs ne akmens uz akmens, viņš neko lielu vairs neuztraucās, tikai mums nosolījās, ka notvertie noziedznieki tikšot bargi sodīti, taču nekad tos neviens nenotvēra, tāpat viņš svēti apņēmas senču slavas namu atjaunot uz mata tādā pašā diženībā, tomēr tā drupas rēgojas vēl šobaltdien, nekas netika arī darīts, lai noslēptu baismajā sapnī skatīto paredzējumu, bet, taisni otrādi, šo gadījumu izmantoja par ieganstu vecās republikas likumdošanas un tiesu varas likvidēšanai, pie kam bijušie senatori, deputāti un tiesneši, kuri vairs nebija vajadzīgi, lai prezidenta varas sākotnei piešķirtu kādu ārēju spožumu, tika apkrauti ar dažādiem pagodinājumiem, tos nosūtīja uz tālām zemēm ienesīgos sūtņu un vēstnieku amatos, bet savai apsardzībai prezidents paturēja tikai vienu ar mačeti bruņotu indiāni, kurš tam kā ēna sekoja dienu un nakti, neatstādams ne mirkli vienu, tāpat pārbaudīdams visus viņa ēdienus un dzērienus, kā arī nepielaida prezidentam nevienu tuvāk par zināmu noteiktu distanci, palikdams ārpusē pie durvīm pat tad, kad prezidents apciemoja mani, kādēļ radās baumas, ka viņš man esot slepens mīļākais, lai gan patiesībā neieradās manā mājā biežāk par divām reizēm mēnesī, lūgdams izlikt viņam kārtis visus tos ilgos gadus, kamēr vēl uzskatīja sevi par mirstīgu, pazina šaubu tikumu, nenoliedza, ka arī pats var kādreiz kļūdīties, un kārtīm uzticējās vairāk nekā savam kalnieša instinktām, un aizvien atnāca tik nomākts un vecs kā jau pirmo reizi, kad nosēdās man iepretim un, ne vārda nebilzdams, pastiepa kā krupja vēdera āda gludās, tvirtās delnas, kādas es savās svešu likteņu gaitās nekad vēl nebiju redzējusi, nedz arī vēl

kādreiz turpmāk redzēšu, un, uzliekot tās reizē uz galda, viņa sejā jaudās tāds likteņa piemeklēta cilvēka lūgums un bezcerīgums, ka vēl vairāk par šīm ērnotajām delnām mani ietekmēja viņa bezgalīgā melanholija, viņa lūpu gurdenums, viņa neziņas izkremstā nabaga sirds, kuras nākotne palika noslēpta ne tikai kārtīm, bet arī visiem citiem toreiz pazīstamajiem gaišredzības līdzekļiem, jo, viņam kārti paceļot, visa kava pārvērtās tumšā neziņas akā, kafijas biežumi tasītes dibenā, no kuras viņš bija dzēris, saliedējās ar pašu trauku vienā masā un visas nākamības atslēgas, kolīdz tās tika attiecinātas uz viņu pašu, viņa laimi un veiksmi personiskā izrīcībā, izdzisa un pagaisa, turpretim bija pilnīgi skaidrs, ar to palīdzību pievēršoties jebkura viņa tuvieka liktenim, tā ka mēs, piemēram, viņa māti redzējām dziļā vecumā, kad tā vēl nopūlējās ar putnu izkrāsošanu, lai gan cauri gaismas miglainumam vairs nespēja atšķirt krāsu dažādību, un viņš tikai nopūtās, nabaga memmīte, tāpat mēs redzējām mūsu pilsētu nopostītu tik baismīgā ciklonā, ka to nemaz negribējās nosaukt sievietes vārdā, redzējām vēl arī vīrieti zaļā maskā ar zobenu rokā, un prezidents izbijies ievaicājās, kurā pasaules daļā tas uzturoties, un, no kārtīm uzziņājis, ka tas viņam katru otrdienu esot tuvāk nekā pārējās nedēļas dienās, tikai noteica, a-ā, un vēl apjautājās, kādā krāsā tam acis, un kārtis atbildēja, ka viena acs, pret gaismu skatīta, esot sīrupa krāsā, bet otra — ēnā turēta, atkal novilka, a-ā, tikai vēl painteresēiās, kādi ir šā cilvēka nodomi, un tā bija pēdējā reize, kad es līdz pašām mielēm viņam atklāju kāršu patiesības noslēpumu, atbildēdama, ka zaļa maska nozīmē nekrietnību un nodevību, un viņš triumfējošā balsī noteica, a-ā, es jau zinu, kas ir šis nelietis, jedritvai āzīt, viņš izsaucās, tas nebija neviens cits kā pulkvedis Narsiso Mirvals, viens no viņa vistuvākajiem adjutantiem, un šis cilvēks bez jebkādiem paskaidrojumiem pazuda dažas dienas vēlāk ar ausī iešautu pistoles lodi, un prezidents kārtoja savas valsts likteņus un nosacīja tās vēstures gaitu saskaņā ar kāršu norādījumiem, līdz kādu dienu izdzirdēja par izdaudzinātu gaišreģi, kura nekļūdīgi nosakot dzīvību un nāvi kubla drošajos ūdeņos, un viņš nekavējoties slepeni devās ceļā, lai mūļu mugurā, jājot aiz klinšu klintīm un aizu aizām, to atrastu, sev kā vienīgo sargeņģeli līdzī pēmot baskājaino,

ar mačeti bruņoto indiāni, līdz nonāca pie vientuļas būdiņas, kur mitinājās veca māmuļa ar mazmazmeitiņu, kurai jau bija trīs bērni, bet ceturto gaidīja no iepriekšējā mēnesī mirušā vīra. Ģenerālis vecmāmuļu atrada tizlu un vārgu guļam tumšā ūķa kaktā noliktā gultā, bet, kad viņa palūdza, lai apmeklētājs pastiepj rokas virs kubla ar dīvainu, iekšēja liega mirdzuma apvizmotu ūdeni, ģenerālis tūlīt ieraudzīja sevi, nepārprotami sevi pašu, guļam kņūpus uz grīdas vienkārša linaudekla formas tērpā bez zīmoņiem, ar apstilbeņiem, pie vienas kājas piesprādzētu zelta piesi un iejautājās, kurā vietā viss redzētais notiks, večiņa, vērdamās rāmajā ūdenī, paskaidroja, ka tā esot istaba, kādu nieku plašāka par viņas mājeli, tur atrodoties kaut kas līdzīgs rakstāmgaldam, elektriskam ventilatoram, viens logs izejot uz iuru, bet istabas sienas esot balti krāsotas, ar gleznās attēlotiem zirgiem, vēl tur esot redzams karogs ar ģerboņa pūķi, taču viņš atkal tikai noteica, a-ā, jo nešaubīdamies pazina kanceleju blakus audienču zālei, vēl viņš gan pajautāja, vai tā būšot varmācīga nāve vai no grūtas slimības, un, uzzinājis, ka nāve pienāksot bez sāpēm un miegā, prezidents atkal noteica, a-ā, noderēdams vēl paineresējās, cik tad viņam būšot gadu, uz ko večiņa nomierinoši paskaidroja, ka ne mazāk kā viņai pašai, tas ir 107 gadi, bet arī ne vēlāk kā 125 gadu vecumā, tad vēlreiz izdvesa savu a-ā, bet slimo sirmgalvi tūlīt nogalināja viņas guļamtiņā, nožņaugdams ar pieša siksnīņu gluži bez sāpēm un jebkādas nopūtas, tikpat kā jau pieredzējis slepkavnieks, lai gan tā šajā pasaulē bija vienīgā cilvēciskā būtne, kuru kara vai miera laikā ģenerālis pagodināja, pašrocīgi nobeidgams. Līdzīgi atgādinājumi ģenerāļa nelietību hronikā vēlā rudens naktis gan ne mazākā mērā nemocīja viņa sirdsapziņu, bet gan, pilnīgi otrādi, noderēja par paraugu, kā būtu vajadzējis rīkoties, jo sevišķi tajā reizē, kad Saules aptumsuma laikā izgaisa Manuela Sančesa un viņš atkal jutās kā savas trakulības dienās, kad vajadzēja no savām iekšām izraut negantību, kas svīla viņa īkstis, atgulties zem vējā strinkšķošajiem tamarindu ziedu zvaniem uzkārtajā šūpuļtiņā un nevaldāmā nīknumā domāt par Manuelu Sančesu, kas neļāva viņam aizmigt, kamēr pazudušo sirdsāķīti sirdīgā neatlaidīgā meklēja visi zemes, jūras un gaisa spēki, neatrodot ne mazāko pēdu pat ne bezgalīgajos salpetra tuksneša kla-

Jumos, kur tu, jedritvai āzīt, esi paslēpusies, viņš plosījās, kur gan tu īsti domā paglābties, lai mana roka tevi neatrastu un lai tu apjēgtu, kurš galu galā šeit ir noteicējs, kamēr nevaldāmos sirds grūdienos lēkāja viņa uz krūtīm uzliktā platmale, un viņš savā spīvajā nīknumā nepievērsa nekādu vērību pat mātei, kura neatlaidīgi centās izdibināt, kāpēc tu kopš Saules aptumsuma vakara esi tik nerunīgs, kāpēc tu blenz tikai pats sevī, līdz viņš, jedritvai āzīt, ar visām mātēm, aizslāja, šļūkdams ar savām milzīgajām ziloņa stampām, bet viņa aizvainotais lepnums izpilēja asiņainās žults lāsēs, ka šī cūcīgā padarīšana piemeklējusi tieši viņu un viņš kļuvis pasaulei par izsmieklu, par kaul kādu ķēpasi, kurš piecūkojis pats savas bikses. Neesmu vairs agrākais kungs un pavēlnieks, viņš pie sevis šķendējās, ja kā pēdīgais nelga luncinājos ap kādu slampu tās mammas uzraudzībā, nevis tā kā agrāk, kad apņēmīgi spēros iekšā vēsajā un klusajā Fransiskas Līnero savrupmājā Svēto vīgu koku gatvē, kad pats vēl biju vīrā un par redzamo varas pārstāvi nebiju padarījis Patrisio Aragonesu, gāzos iekšā, nemaz neizlietodams pieklauvējamo veserīti, vienkārši tāpēc, ka man tā iegribējās, takti ar pulksteņa sitieniem, kurš pavēstīja vienpadsmito stundu, bet viņa, iekšpagalma terasē izdzirdējusi zelta pieša šķindoņu, mirkli apjauta, ka uz ķieģeļu klona pavēlnieciski dimdošie soļi nevarēja piederēt nevienam citam kā vien ģenerālim, es to izjutu ar visu augumu, iekāms viņš vēl bija parādījies terases durvīs, kur starp zelta ģerānijām dumpis nodziedāja vienpadsmitās stundas dziesmu un reizē ar to skanēja gvineo augļu aromāta apreibinātās vālodzes spalgā balss starp smagajiem augļu ķekariem pāri nojumei sazēlušajā vīteņu biežnā, bet postu vēstošās augusta dienas spozme zviļoja banānu dēstījumu dzietu jaunajās lapās, un tām turpat līdzās karājās jaunā briedēna liemenis, kuru mans vīrs Ponsio Dasa rītausmā bija nomedījis un tagad aiz kājām asins notecināšanai uzkarinājis blakus iekšpusē tīģeraini svītrotajiem, medaini smaržojošajiem gvineo augļu ķekariem, es viņu redzēju lielāku un baidmīgāku nekā murgos, ar dubļos notriepiem zābakiem kājās, ar sviedriem piesūkušos aizsargkrāsas kreklu mugurā, bez jebkādiem uzkabes ieročiem, taču viņam pāri sniedzās baskājainā, aizmugurē sastingušā indiāņa ēnatas stāvēja nekustīgi, mačetes rokturi delnā satvēris.

bet es redzēju ģenerāļa glūnošo skatienu un glēvo, jaunavīgo roku, kura noplūca gvineo augļu ķekaru un to alkatīgi iemeta mutē, pēc tam viņš norāva vēl vienu ķekaru un tad vēl vienu, kāri tos žlebināja, piestūķēdams muti ar žļurkstošu, striega dūksnāja murdoņai līdzīgu skaņu, visu laiku viņš nenovērsa acis no izaicinoši skaistās Fransiskas Linero, kura noskatījās atnācējā ar mulsu, nesen apprecētas jaunas sievietes skatienu, nezinādama, ko iesākt, jo bija skaidrs, ka ģenerālis ieradies, lai apmierinātu savu iekāri, un nav nevienās varas, augstākas par viņa rokās esošo, kas spētu novērst draudošās briesmas, es jutu tikai sava vīra vāro, bailpilno elpu, viņš sēdēja turpat man blakus, un tā mēs abi turējāmies, rokās saķērušies kā divi apsveikuma pastkartīšu balodiši ar savienotām biklām sirsniņām, bet pāri mums gūlās neizdibināmā vecūkšņa stindzinošais skatiens, lai gan viņš pats stāvēja aizvien turpat pāris soļu no terases durvīm un žļurkstināja vienu ķekaru pēc otra, mizas splaudams atmuguriski sev pāri plecam un bez jebkāda plakstu samirkšķiena vēl tāpat manī glūnēdams. Tikai pieveicis kārtējo augli, viņš palieku serdeni aizmeta pie uzkarinātā brieža liemeņa un pamāja basajam indiānim ar roku, un lika manam vīram iziet līdzī ar mačeti bruņotajam miesas-sargam, lai tur nokārtotu kādu neatliekamu darīšanu, bet es, par spīti stindzinošajām nāves bailēm, saglabāju pietiekami skaidru saprātu, lai apjēgtu, ka vienīgais glābiņš ir ļaut viņam izrikties ar mani, kā vien iegribas, turpat uz ēdamgalda, pat vēl vairāk, pēc tam, kad viņš ar vienu ķepas grābienu bija driskās saplosījis manas biksites un ar savu pēc amonjaka smirdošo elpu mani aizsmacējis, es pati viņam palīdzēju tikt galā ar mežģiņu apakšsvārkciem, un, kad viņš ar saviem pirkstiem mani meklēja tur, kur nekas nebija atrodams, es bezgalīgā apjukumā nodomāju, žēlīgais Dievs, kāds kauns un negods, ka man šorīt, noņemoties ar nometīto briedi, nebija atlicis laika pienācīgi apmazgāties, bet viņš pēc mēnešiem ilgā aplenkuma beidzot bija panācis savu, taču darīja visu tādā steigā un tik nemākulīgi, itin kā būtu daudz vecāks vai jaunāks par saviem gadiem, tāpēc es arī gandrīz nemaz nemanīju, ka viņš savu darāmo paveicis tik āsi, ka tagad tupēja un raudāja lielas, siltiem zirga mīzaliem līdzīgas pamesta, vientuļa bāreņa asaras, turklāt tas notika tik dziļā ap-

bēdinājumā, ka man sametās žēl ne tikai viņa, bet visas pasaules vīriešu dzimuma, un es sāku ar pirkstu galiem kašņāt viņa galvu, mierinādama, ka nemaz tik nelāgi neesot bijis, manu ģenerāl, visa dzīve vēl priekšā, bet ar mačeti bruņotais apsargs pa to laiku bija ievēdis manu vīru banānu audzē un sakapājis tik sīkos gabalos, ka no cūku izvazātajām paliekām vairs nebija sastatāma viņa liķis, nabadziņš, ģenerālis teica, bet citādi neesot bijis iespējams, lai neiemantotu sev uz mūžu nāvīgu ienaidnieku. Tās bija no tāienes uzplūstošas kādreizējas viņa varas ainas, kas tikai pastiprināja ģenerāla sarūgtinājumu par to, cik pliekans kļuvis tagad jau ar ūdeni atšķaidītais viņa varas sāļījums, tā ka viņš nespēja novērst pat viena vienīga Saules aptumsuma izraisītu likstu, un, pie domino spēles galdiņa noraugoties ģenerāļa Rodrigo de Agilara pašapmierinātāja ģimī, visu viņa augumu caurstrāvoja melns žults pavediens, jo Rodrigo de Agilars bija vienīgais no viņa kādreizējiem ieroču biedriem, kuram viņš uzticējies paša dzīvību jau kopš tā laika, kad urīnskābes kristāli bija padarījuši stīvus viņa agrākā, ar mačeti bruņotā sargeņģeļa locekļus, lai gan palaikam pats vēl sevi tirdīdams, vai tikai pārmērīgā, vienam cilvēkam dāvātā uzticība un vienās rokās nodotā vara nebija visu nedienu īstais cēlonis un vai agrākais draugelis viņu tagad nav pārvērtis par nožēlojamu ragulopu, kuram pašlaik mēģina pār acīm novilkt kādreizējā barveža ādu un pašu padarīt par pils nabagu mājas nespējnieku, kurš vairs nejaudā apjēgt, ka viņa rīkojumi tiek izpildīti, vēl pirms tie izdoti, kā tas mēdza būt viņējos laikos, un vai tieši tāpēc nav sagudrota šī ģeckīgā nejēdzība, ka viņš vairs nedrīkst laudis rādīties savā patiesajā ģimī, ja jau agrāk atliku likām bija gana ar vienu baskāji indiāni, kurš, mačeti vicinot, prata izcirst taku visbiezākajā ļaužu drūzmā, kliegdam, nost no ceļa, gnīdas, teitanāk vīrs, kam vara, cildinājumu čūkslājā neatšķirdams, kuri ir īstie tēvzemes patrioti un kuri kaut kādi utizēdas, jo izsenis zināms, ka vissmirdīgākie bezdeļi ir tie, kuri visskaļāk mēdz klaigāt, lai dzīvo vadonis, alelūja, mužīga slava ģenerālim, bet tagad, izrādās, ģenerālim nepietiek ar visas valsts bruņotajiem spēkiem, lai atrastu negantnieci, ļaunās nāves ķēniņieni, kura iedrošinājusies nozākāt no viņa vecūkšņa iekārēm uzcelto nepārkāpjamo valni, jedritvai āzīt, un prezidents spējā

niknumā nosvieda zemē spēļu kauliņus, bez redzama iemesla pārtraukdams nepabeigtās partijas, jo pēkšņā nomāktībā bija atskārtis, ka galu galā visi atrod pasaulē savu vietu, visi, atskaitot viņu, un pirmo reizi ievēroja, ka tik agrā rīta stundā viņa kreklis jau izmircis viss vienos sviedros, samanīja no jūras reizē ar izgarojumiem uzkāpjām maitas smirdoņu valgajā tveicē un izdzirdēja savas izspīlētās pautu trūces vārgos pikstus, kas atgādināja spīdzīgas flautas svelpoņu, un nodomāja, ka pie visa vainīga velnišķīgā sutoņa, lai gan sevišķi pārliecināts par to nebija, jo tajā pašā reizē nolūkojās pa logu, lai izdibinātu, kāpēc nelāga spozme klājās pāri visai nekustīgajai pilsētai, kur vienīgā dzīvības pazīme bija maitu vanagu baru satrauktais virtojums ap ubagu slimnīcas pažobelēm, kā arī Uzvaras laukumā stāvošais aklais diedelnieks, kurš, liekas, bija pamanījis pie valdības nama loga dirnoša večuka dreboņu un ar savu ķegīti pamāja tam kādu brīdinosu zīmi, vienlaikus kaut ko uzsaukdams, bet, ko īsti, tas pili nebija sadzirdams, tāpēc ģenerālis to uztvēra tikai kā vēl vienu nelādzīgā rīta ļaunās omas izpausmi, kas liecināja par nenosakāmām draudīgām briesmām, taču šajā bezgalīgi garās pirmdienas nogalē otro reizi sev atkārtoja, ka tas viss nāk vienīgi no velnišķīgās tveices, un mirklī viņu miegā iežūžoja lietus lāšu čaboņa pret pils logu stikliem, tomēr viņa miegs bija tikai pusnomoda snauda, kurai cauri sūcās atskārsme par apkārt notiekošo, un tāpēc viņš izbīlī spēji uztrūkās, iesaukdamies, kas tur nāk, lai gan dzirdama bija tikai paša sirds izbiedētā kūleņošana, kas šķita vēl skaļāka tāpēc, ka gaiļi šajā rītausmas stundā divainā kārtā klusēja, turklāt bija jūtams, ka Visuma kūģis, viņam guļot, iebraucis kādā divainā ostā un tagad peld rēnas, siltas miglas drīksnās, bet dzīvā debess un zemes radība, kurai piemita spēja sajust nāves tuvumu daudz labāk nekā visiem pašgudro cilvēku muļķīgajiem paredzējumiem reizē ar zinātniski visstingrāk nopamatotām teorijām, tagad izbailēs klusēja, gaiss itin kā pagaisa, laika tecējums mainīja virzienu, bet viņš, kājās uzslējies, manīja, ka sirds ar katru soli pietūkst, bungādiņas draud pārplīst un pa nāsīm izšļācas kūšājošs šķidrums, nāves stundiņa pienākusi, viņš nodomāja savā ar asinīm nošķiestā karavīra svārkā, tomēr drīz vien atjēdzās, nē, manu ģenerāl, tas ir tikai ciklons, taču baismīgākais

no visiem, kuri jebkad gabalos bija saraustījuši un kā atsevišķas salas izsvaidījuši kādreiz viengabalaino Karību kontinentu, tik drausmīgi klusa katastrofa, ka tikai viņš ar brīdinošo instinktu to sajuta daudz agrāk, iekāms vēl bija sākusies suņu gaudošanas un vistu kladzināšanas sacelta apdullinošā jezga, un tas joņoja šurp tik neaptverama ātrumā, ka viņš tikko bija paguvis to nodēvēt kādā piemērotā sieviešu vārdā, kamēr jucekļīgā barā šurpu skrēja pārbijušies virsnieki, klaiņgādami, šoreiz nu gan esam dimbā, manu ģenerāl, tagad mūs aizraus uz elli kopā ar visām zemes pīckām. bet viņš aši pavēlēja ar vantīm un brangām nostiprināt visas durvis un logus, gaitenšos piesiet visus sardzes posteņus, vistas un govīs sadzīt pils pirmā stāva kancelejas telpās, katru priekšmetu nostiprināt savā vietā, sākot ar Uzvaras laukumu līdz pat drausmīgu izbailu šaustītās valsts pēdējām robežām, pati tēvzeme tika noenkurota savā vietā ar bargu pavēli pēc pirmajam panikas pazīmēm divas reizes izšaut gaisā, bet pēc tam jebkuram tieši virsū, un tomēr nekas nespēja pretoties virpuļojošo viesuļu brāzmu naža asmeņiem, kuri gludā griezumā pāršķēla pils galvenās ieejas tērauda bruņu plāksnes un aizrāva sev līdzī gaisos manas govīs, bet viņš pats drausmīgā trieciena negantajos zvēlienos ij apjaust nespēja, no kurienes sīpām šurp veļas negantās plūdu bangas, visnotaļ kā vulkānisku krusu sev līdzī raudamas balkonu paliekas, visdažādākos meža un jūras dzelmju iemītniekus un citu dražu, nedz arī jaudāja domāt baismīgajai katastrofai kaut cik atbilstošā izvēršienā un, grēku plūdu atvaros svaids un mutē jūdams kodīgu, rutku saknēm līdzīgu sarūgtinājuma garšu, ik pa brīdim izgrūda, kur tu esi paslēpusies, Manuela Sančesa, manu siekalu sīvums, jedritvai āzīt, kādā elles pažobelē tu esi iesprukusi, ka tevi neskar manas atriebes dzelonis. Pēc viesuļu pierimuma, kad atkal bija iestājies klusums, prezidents atguvās, ka kopā ar saviem tuvākajiem adjutantiem airu laivā kuģo pa audienču zāles drupaču un dražu zupu, pēc tam viņi pa ratnīcas durvīm laimīgi izkļuva laukā un airējās tālāk pa Uzvaras laukumu, veiksmīgi izvairīdamies no sadursmes ar nolauzto palmu un apgaismes laternu stabu stubeņiem, līdz nokļuva katedrāles rāmajā lagūnā, kur ģenerāļa apziņā uz mirkli atplaiksnījās gaišredzīga atskārta, ka viņš nekad nav bijis un nekad arī

nebus pilnīgs savas varas saimnieks, bet pēc tam, šīs rūgtās atziņas pazemots, kuģoja tālāk pa katedrāles telpām, kur ūdens dziļums šķita dažāds atkarībā no logu vitrāžu atspulga galvenā altāra masīvajos zelta lapu rotājumos un smaragdā veidotajos ķekaros, kā arī ūdens dibenā saredzamajām košajām kapu plāksnēm, zem kurām atdusējās dzīvi apbedītie viceķēniņi, kā arī savās cerībās pieviltie arhibīskapi, bet tālāk tā iekrāsojumu jau noteica granīta kalna atradzei līdzīgais tukšais jūru un okeānu admirāļa mauzolejs ar triju karavelu attēliem, kurš bija uzcelts gadījumam, ja kādu dienu admirālim uzrastos vēlme, lai viņa kauli atdusētos mūsu vidū, un, tā uz priekšu virzoties, mēs pa prezbitērijas kanālu iebraucām kādā par zaigojošu akvāriju pārvērstā iekšējā pagalmā, pa kura dibena zilgajām kafelu plāksnēm rosījās tunzivju bari, knibinādami tuberožu un saulgriežu stublājus, bet pēc tam pa krēslainajiem biskapiju klostera gaitenītiem iespraucāmies mūķeņu cellēs, redzējām kādu klavīhordu peldam dziedāšanas zāles intīmajā baseinā, ēdamtelpas mirušajos ūdeņos apskatījām pie uzklāta kopgalda noslikušās klostera iemītnieces, bet pēc tam pa izeju uz balkoniem tajā vietā, kur bija atradusies pilsēta, viņš zem mirdzošajām debesīm ieraudzīja plašu ezeru un tikai tad noticeja tam, ka viss šis posts, manu ģenerāl, nācis pār pasauli tādēļ, lai es atbrīvotos no mokām, ko man uzlikusi Manuela Sančesa, jedritvai āzīt, ir gan barbariskas Dieva tā Kunga valdīšanas metodes, salīdzinot ar mūsējām, viņš pašapmierināti nodomāja, vērdamies duļķainajā ūdens izplatījumā, kas visnotaļ bija noklāts ar noslikušām vistām un kur tikai vietumis virs ūdens līmeņa pacēlās katedrāles torņi, bākas apgaismes smaile, viceķēniņu rajona kvartālā ar kaļķiem balsināto bagātnieku namu saulošanās balkoni, pamestās nēģeru vergu tirdzniecības ostas paugurainē izkaisītās salas, kur bijām sapulcējušies mēs, pēc orkāna vēl dzīvi palikušie pilsētas iedzīvotāji, un, paši savām acīm neticedami, skatījām ar nacionālā karoga krāsām rotāto laivu kūņojamies cauri noslikušo vistu Sargasu jūras jūklīni, vērojām viņa grūtsirdīgās acis, glēvās lūpas, domīgo roku, ar kuru viņš meta krusta zīmes, lai mītētos lietavas, sāktu spīdēt saule un atdzīvotos noslikušās vistas, un, patiesi, tās atkal atguva dzīvību, un pēc viņa pavēles noplaka arī ūdeņi. Līksmes zvaniem šķindot, krās-

ņām bengāliskām ugunīm švirkstot un svinīgai mūzikai dimdot, ar ko svinīgi tika atzīmēta atjaunošanas darbu pamatakmens likšana, Uzvaras laukumā šajā pašā sakarā bija sapulcējušies ļaužu drūzma, lai gaviļu saucieniem sveiktu Tēvijas glābēju, kurš bija pļespiedis bēgt orkāna pūķi, un tad kāds cildināmo varoni negaidot sagraba aiz piedurknes nolūkā izvilkt viņu uz pils balkona, jo tobrīd vairāk nekā jebkuru citu reizi tautai bija nepieciešams prezidenta iedvesmojošais vārds, un pirms vēl bija iespējams paglābties no šā vienprātīgā aicinājuma, mūžos lai dzīvo diženais varonis, viņš savās iktīs kā jūras bangu zvēlienu sajuta uzviļņojam jau no valdīšanas pirmajām dienām pazīstamo atskārtu, ka nekad un nemūžam viņam nepietiks drosmes rādīties vaigu vaigā uzreiz visai pilsētai, vārdi viņam iesprūda kaklā kā akmens blūķi, un velnišķīgā gaišredzībā viņš uz laiku laikiem apjēdza, ka viņam nekad nav bijis un nebūs pietiekamas apņēmības pilnā augumā nostāties bezdibeņa maļā, kāds viņam šķita ļaužu pūlis, un tāpēc Uzvaras laukumā mūsu acu priekšā viņš aizvien pavīdēja kā netverams rēgs, tikko jaužama formas tērpā ģērbta vecūkšņa ēna, kura no prezidenta pils balkona klusā svētījumā pacēla roku un mirkli atkal pagaisa, taču ar šo izzūdošo redzējumu pietika, lai iedvestu mums ticību, ka tas ir bijis tieši viņš, skolotājs un varonis, kurš uzmana mūsu nomodu un mūsu miegu, kamēr pats piepilsētas savrupmājas vēsturisko tamarindu koku pavēnī sēdēja atzvilis no klūgām pītājā krēslā ar neskartu limonādes glāzi rokā un ieklausījās kukurūzas graudu čaboņā, kurus viņa māte Bendisjona Alvarado pārbārstīja ķirbja traukā, bet pēc tam cauri žilbinošajai bula ņirboņai noskatījās, kā memmīte notver palsu vīstīņu, iespiež to sev padusē un ar zināmu saudzību sagriež tai kaklu, tajā pašā laikā maigi man acīs ielūkodamās un liegā mātes balsī sacīdama, šiten-tādā vīzē tik daudz galvu laužidams un labāka kumosa vēderā nematīdams, tu drīz vien dabūsi delamo, paliec taču pie manis uz vakariņām, viņa lūdzās, pūlēdamās dēlu iekārdināt ar mirstošo vistu, tajā pašā reizē ar abām rokām to satūrēdama, lai putns, nāves trīsās raus-tīdamies, nepaspruktu viņai no rokām, un viņš bija ar mieru, labi jau, labi, māt, palikšu arī, un tā viņš ar aizvērtām acīm nosēdēja līdz pat nakts tumsai no klūgām pītājā krēslā, ļaudamies tīkamām žūžām, ko uz-

dvesa katlā verdošās vistas kārdinošais aromāts, miegā neiegrimdams un tajā pašā laikā apcerēdams mūsu dzīves problēmas, jo vienīgais, kas mums deva drošību šajā pasaulē, bija viņš ar savu esamību, viņš, pār kuru varas nebija ne mērim, ne ciklonam, viņš, kuram nespēja kailēt Manuelas Sančesas nievas, nedz arī laika tecējums, viņš, kuram bija lemta mesianiskā laime domāt mūsu vietā, labi apzinoties, ka nespēj pieņemt neviena lēmuma, mums nepielāgodamies, jo viņš visus negaisus bija pārlaidis, nevis pateicoties savai nepārspējamajai virišķībai un neiedomājamajai gudrībai, bet gan tāpēc, ka bija vienīgais no mums, kurš apjēdza mūsu likteņa patieso apjomību tik lielā mērā, ka savā laikā, māt, pēc ilga un grūta ceļojuma varēja nosēsties atpūtai uz tālo austrumu robežu vēsturiskā akmens, kurā bija iekalti par tēvzemes neaizskaramību kritušā pēdējā kareivja vārds, uzvārds un dzimšanas dati, un no šejienes nolūkojies uz svešās tautas drūmo un ledaini salto pilsētu, redzējis tur mūždien līstošo lietu, sodrēju krāsā ietriptos rīta miglājus, pārspīlēti pieklājīgi gērbušos laudis elektriskajos tramvajos, lepnas bēres un gotiskus liķu ratus, ko vilka ar košām spalvām rotāti, balti rumaki, redzējis avižu lapās levīstījušos bērnus guļam katedrāļu portālos, jedritvai āzīt, tā nu gan ir ķēmīga tauta, viņš bija izsaucies, izskatās tīri pēc dzejdariem, bet patiesībā tādi nemaz nav, jo šeit pie varas, manu ģenerāl, ir atpakaļrāpuļi konservatori, viņam paskaidroja, un viņš atgriezās no šā ceļojuma, sajūsmināts par atklājumu, ka nekas nespēj līdzināties trūkuma māktās tēvzemes vējam ar sapuvušu gvajaves augļu smirdoņu, tās tirgus kņadai un pievakares stundu urdīgajām skumjām, un nekad viņš nespēra kāju pāri tās robežām — ne jau tāpēc, ka būtu baidījies izkustēties no krēsla, kurā bija nosēdies, kā to apgalvoja ienaidnieki, bet gan tālab, māt, ka cilvēks ir tikpat kā koks mežā, tikpat kā savvaļas dzīvnieks, kurš atstāj savu mitekli tikai tāpēc, lai meklētu pārtiku. Ar mirstamās stundas gaišredzību, kas piemita tās snaudā grimstošās augusta mēneša ceturtdienas diendusai pirms daudziem gadiem, kad viņš bija iedrošinājies apzināties savas godkāres robežas, prezidents to bija atklājis arī kādam citas zemes un cita laikmeta karavīram, kuru pieņēma vienatnē savas darbistabas tveicīgajā puslumsā. Tas bija kautrīgs, galma greznības apstulbots

un izsenis jau ar vientulības zīmogu apzīmēts jauneklis, kurš durvis palika stāvam, neiedrošinādamies spert kāju pāri tās sliekšnim, iekāms ienācēja acis nebija pieradušas pie gliciniju smaržas liesmu piestrēgtā, tveicīgā gaisa, un viņš saredzēja virpuļkrēslā sēdošo sirmgalvi ar galda virsmai uzlikto dūri, un šis cilvēks izskatījās tik ikdienišķs un bezkrāsains, ka viņam nebija nekā kopīga ar tā publiskajiem attēliem, bez apsardzes un ieročiem, ar mirstīga cilvēka sviedros izmirkušū kreklū un pie pieres pielipinātām salviju lapām galvas sāpju remdēšanai, un tikai tad, kad es biju pārliecinājies par neticamo patiesību, ka šis izkurtējušais vecis ir tas pats mūsu bērības elks un mūsu vistīrāko slavas sapņu iemiesojums, tikai tad atnācējs spēra kāju pāri sliekšnim un, priekšā stādīdamies, nosauca savu vārdu, runādams tik skanīgā un dzidrā balsī, kāda raksturīga cilvēkam, kurš cer, ka savu darbu dēļ ir jau pazīstams, bet vecais vīrs paspieda manu roku ar sievišķīgi glēviem pirkstiem, kuri šķita piederam kādam bīskapam, un pēc tam izbrīnētā vērībā noklausījās pasakainajos sapņos, kurus izklāstīja atnācējs, pieprasīdams ieročus un solidaritāti cīņai, kura, jūsu augstība, ir arī jusēja, viņš pieprasīja loģisku palīdzību un politisku atbalstu nesaudzīgam, žēlastību nepazīstošam karam, kurā reizi par visām reizēm tiktu noslaucīti visi konservatīvie režīmi no Aļaskas līdz pat Patagonijai, bet ģenerāli svešinieka dedzība tā satrauca, ka viņš nevilcinādamies apjautājās, kāda velna pēc šis, jedritvai āzīt, jaucoties tādā bezdeļu padarīšanā, kāda joda pēc tu tišuprāt meklē savu nāvi, uz ko svešais bez jebkādas kautrēšanās tūlīt atbildēja, ka pasaulē, jūsu augstība, nav lielāka goda kā mirt par savu tēvzemi, bet prezidents, ar nožēlu pasmīkņādams, pamācīja atnācēju, ka nevajagot būt kaut kādam puskoka lēcējam, puis, un ielāgot, ka tēvzeme vispirms ir pašam savas ādas pasargāšana, jā, jā, tā tas ir, manu zēn, un, to sacīdams, viņš pavēra uz galda uzlikto, dūrē sažņaugto roku un parādīja tajā turētu stikla bumbiņu, pamācīdams, ka tā esot kaut kas tāds, kas cilvēkam vai nu esot, vai arī neesot, taču tikai tādām, kas to turot savā rokā, tā patiesi piederot, un tā tas, puis, arīdzan ir ar tēvzemi, un, svešajam pa plecu uzsīzdams, izvadīja to laukā, nekā cita tam nesniegdams, pat ne mierinājumu, ko varētu dot kauču vai solījums, bet adjutantam, kurš aizdarīja durvis, pie-

kodināja nule izgājušo cilvēku nekādā ziņā neapgrūtināt, pat netērēt laiku ar tā izsekošanu, jo tam āda gan niezot, taču citādi esot nekaitīgs. Šo izteicienu mēs no prezidenta vairs nekad nedzirdējām, līdz pat tam laikam, kad pēc ciklona tika izsludināta amnestija visiem politieslodzītajiem, kā arī atļauts atgriezties dzimtenē visiem emigrantiem, izņemot literātus, jā, šiem spalvas jādelētājiem nekādā ziņā nedot atceļa, ģenerālis piekodināja, jo tiem, tāpat kā jauniem cīņu gaiļiem pirms spalvu dīgšanas, kniešot āda, tālab viņi nevelnam nederot, bet, ja arī kam noderētu, viņš piebilda, tad esot vēl sliktāki par politiķiem, sliktāki par priesteriem, to jūs lieciet aiz auss, bet visi pārējie, lai kāda būtu to politiskā nokrāsa, drīkst atgriezties, jo tēvzemes atjaunošana ir visu mūsu kopīgs uzdevums un lai visi pārliecinātos, ka viņš atkal cieši tur varu savās rokās ar jo stingru bruņoto spēku atbalstu, kuri atkal kļuvuši tikpat uzticami kā agrākos laikos, protams, tikai pēc tam, kad viņš starp augstākās pavēlniecības locekļiem bija sadalījis no ārzemēm saņemtos pārtikas līdzekļus, medikamentus un citu pirmās nepieciešamības preču sūtījumus, tikai pēc tam, kad viņa ministru ģimenes svētdienas pavadīja liedagā Sarkanā Krusta atsūtītajās teltīs un lauku hospitāļos, kad asinsplazmas un piena pulvera tonnas bija pārdotas veselības aizsardzības ministrijai, kura tos savukārt vēlreiz pārdeva trūcīgo ļaužu slimnīcām, tad arī galvenā štāba virsnieki savas ambīcijas nomainīja pret līgumiem sabiedrisko celtnu jomā un atjaunotnes programmas pasākumos, kurus ievadīja vēstnieka Vorena izgādātais ārkārtējais aizņēmums, par kuru viņa valsts kuģiem tika piešķirtas neierobežotas zvejas tiesības mūsu republikas teritoriālajos ūdeņos, jedritvai āzīt, tās ir tikai tam, kura rokās faktiski atrodas, prezidents pie sevis noburkšķēja, atcerēdamies krāsaino bumbiņu, kuru pats bija rādījis nabaga bez vēsts pazudušajam sapņotājam. Atjaunotnes programmas pasākumi ģenerāli tik ļoti bija aizrāvuši, ka viņš tajos piedalījās personiski, iejaukdamies visniecīgākajos sīkumos, gluži tāpat kā savas varas sākotnējos laikos. Ar piļu mednieka stulmeņiem kājās un platmali galvā viņš bradāja pa ielu dūkstīm, uzmanīdams, lai netiktu uzcelta kāda cita pilsēta kā vienvienīgi tā, kuru viņš savos vientuļā slīkoņa sapņos bija iecerējis sev par godu un slavu, un tā viņš tramdīja inženie-

rus ar pavēlēm šitenlos namus nekavējoties aizvākt un pārvietot uz turieni, kur tie man nebūtu par traucēkli. un tas tika izdarīts, bet tad viņam atkal ievajadzējās, palūk, šo torni pacelt par diviem metriem augstāk, lai no turienes būtu saredzami selgā braucošie kuģi, un torni pacēla augstāk, pēc tam viņam iegribējās mainīt upes tecējumu pretējā virzienā, un to mainīja, neviena vārda neiebilstot un pat ne aci nepamirkšķinot, un viņš staigāja, tā iesvilies drudzainajos atjaunotnes darbos un tik nevērīgs pret sīkākām valsts pārvaldes lietām. ka bija augstākā mērā izbrīnīts un pārsteigts, kad viens no izklaidīgākajiem adjutantiem aiz pārpratuma viņam ieminējās, kā tad galu galā izbeigt nelāgo ķēpu ar bērniem, un tikai tad viņš, kā no debesīm nokritis, miglainā nojautā apvaicājās, par kādiem bērniem, jedritvai āzit, īsti ir runa, jo līdz šim viņam bija noklusēts, ka armijas vīri slepenībā tur iesprostotus bērnus, kuri savā laikā loteriju izlozēs izvilkuši laimējušos numurus, baidoties, ka bērni varētu izplāpāt noslēpumu, kādā kārtā par laimīgajām aizvien izrādījušās prezidentam piederošās biļetes, bet vecākiem, kuri meklēja savus mazulus, paskaidroja, ka visas baumas esot nepatiesas, līdz sagudroja kādu labāku atrunu, ka šādas nevalodas izplatot ārzemēs patvērumu atradušie emigranti, kā arī dzimtenē dzīvojušie melīgie opozicionāri, līdz beidzot tēvus un mātes, kuri dumpīgā pūlī bija sapulcējušies pie kādas kazarmas, izkliedēja ar mīnmetēju zalvēm, sarīkojot publisku slaktiņu, taču arī šis gadījums, manu ģenerāl, tika noklusēts, lai neuztrauktu jūsu augstību, jo patiesībā bērni gan ieslēgti ostas cietokšņa pagrabos, taču viņu dzīves apstākļi tur ir lieliski, visi viņi ir veseli un jautrā omā, taču šobrīd mēs esam dimbā tālab, ka nezinām, ko galu galā ar viņiem iesākt, manu ģenerāl, jo to pavisam ir ap divi tūkstoši. Nekļūdīgā metode nodrošināt sev drošus laimestus prezidentam bija ienākusi prātā pavisam neviļus, noskatoties uz biljarda bumbiņām iekodinātos skaitļos, un šī ideja izrādījās tik pārsteidzoši vienkārša, ka viņš pats nespēja tai noticēt, kad redzēja tirgus laukumā milzīgos satraukto ļaužu pūļus, kuri kopš dienasvidus pārpildīja Uzvaras laukumu, svilinošajā saules tveicē gaidīdami iecerēto brīnumu, ar pateicības saucieniem un cildinošiem transparentu uzrakstiem sveikdami augstsirdīgo dzimtenes tēvu un glābēju, drošas laimes izdālatāju, pēc tam vēl

ieradās muzikanti un virves dejotāji, aši tika uzslieti kioski un uzkostuves, iznira aizvēsturiski rulešu galdī, sākās dzīvnieku izlozes, šie pagājušo laiku un pasaulu pasākumi, kuri ielīksmoja ļaudis gaidāmās lielās laimes šūpās, un katrs jau šobrīd mēģināja gūt ko taustāmu no daudzo ilūziju sīkajām drupačām, līdz beidzot tieši pulksten trijos atvērās balkona durvis un iznāca trīs zēni, jaunāki par septiņiem gadiem, kurus bija izvēlējušies paši laukumā sanākušie ļaudis, lai nerastos nekādas šaubas par spēles godīgumu, pēc tam ikvienam no bērniem iedeva noteiktas krāsas maisiņu, kurā atradās drošu liecinieku iepriekš pārbaudītas, no viena līdz desmit numurētas desmit biljarda bumbiņas, bet tagad, uzmanību, senjori un senjoras, ikviens no bērniem ar aizsietām acīm no katra maisiņa izņems vienu bumbiņu, vispirms to darīs zēns, kuram rokās zilais maisiņš, tad nākošais ar sarkano, līdz, visbeidzot, kārtā pienāks dzeltenajam, un tā cits pēc cita zēni iebāza roku maisiņā, dibenā sataustīja deviņas vienādas bumbiņas, bet desmitā bija ledus aukstumā, kuru atbilstoši slepenībā dotiem norādījumiem tad nu arī izņēma laukā, parādīja pūlim un skanīgā balsī nolasīja uz bumbiņas esošo skaitli, un tādā kārtā no maisiņiem izvilka tikai iepriekš vairākas dienas uz ledus turētās bumbiņas ar laimējušo biļešu numuriem, kuras viņš laikus bija rezervējis sev pašam, vienīgi mums nebija ienācis prātā, manu ģenerāl, ka puišēji varētu sākt plāpāt, un mēs atjēdzāmies tik vēlu, ka jau nekas cits vairs neatlika kā viņus ieskundēt, vienu trijnieku pēc otra, tad to pašu izdarīt ar nākamiem pieciem, līdz nonācām jau līdz divdesmit, iedomājieties tikai, manu ģenerāl, aiz viena paviediena atrisinot šo kamolu, mēs atklājām, ka šajos nacionālās loterijas ūdeņos bija zvejojuši visi sauszemes, jūras un gaisa bruņoto spēku pavēlniecības augstākie virsnieki, un tāpat viņš uzzināja, ka pirmie uz balkona iznākušie zēni to bija darījuši pēc savu vecāku gribas, iepriekš apmācīti iluzoriskajā prasmē pēc tautas atšķirt uz zilonkaula bumbiņām iegravētos skaitļus, bet nākamās vajadzēja sadabūt jau spaidu kārtā, jo bija izplatījušās nevalodas, ka neviens no zēniem, kuri izlozēs parādījušies uz balkona, no turienes vairs nav atgriezies, tāpēc vecāki savus bērnus sākuši slēpt un pat dzīvus apbedījuši zemē, kamēr pusnakts stundā speciālas trieciengrupas tos tvarstījušas, tāpat iekšējā

karaspēka trauksmes vienības ielenkušas Uzvaras laukumu, nevis lai uzturētu kārtību no laimes apskurkušajā pūlī, kā tas viņam bija ticis apgalvots, bet gan ar uzdevumu atvairīt irakojošos ļaužu barus, kuri, nāves draudus izkliegdami, kā neprātīgu vēršu bars grasījas mesties uzbrukumā, bet ārzemju diplomātu mēģinājumus nokļūt audiencēs pie prezidenta, lai uzstātos par vidutājiem šajā konfliktā, attiecīgie ierēdņi noraidīja ar daždažādām pasacīnām par ērnotām slimībām, kuras piemeklējušas prezidentu, piemēram, valsts galva nevienu nevarot pieņemt tāpēc, ka viņam vēderā saviesušies krupji, vai arī apgalvoja, ka viņš guļot, tikai kājās stāvēt, jo citādi viņam lielas mokas sagādānot mugurkaulā ieaugušo dižķirzaku dzeloņainās kumbru spuras, tajā pašā laikā viņam noklusēja no visām pasaules malām pienākušos protestus un lūgumus, tāpat ne pušplesta vārda viņš neuzzināja par to, ka telegrammu atsūtījis pāvests, kurā viņa apustuliskā augstība izteikusi savas bažas par nevainīgi ieslodzīto likteni, un, patiesi, manu ģenerāl, cietumi kā bāztin piebāzti ar dumpīgajiem vecākiem, un nav vairs sadabūjami pirmdienu loterijām vajadzīgie zēni, jedritvai āzīt, nu gan reiz ir mēsli vagā. Un tomēr ģenerālim vēl aizvien nebija īstas skaidrības par to, kādā negantā ķeza iekūlušies, līdz pats ar savam acīm nebija aplūkojis ieslodzītos bērņus, kuri kā apkaušanai sagādāti dzīvnieki bija sadzīti ostas cietokšņa iekšpagalmā, un redzējis tos no pagrabiem pēc daudzu mēnešu ilgas murgu nakts gūzmā izkūņojamies dienas gaismā, kur tie, saules spozmes apžilbināti, mīņājās kā izbiedēts kazlēnu bars, un viņu bija tāds daudzums, ka prezidents tos neredzēja kā divus tūkstošus atsevišķu dzīvu radījumu, bet gan kā vienvienīgu bezveida milzu būtni, no kuras uzplūda bezpersonisks saulē apsvilušu spalvu smārds un dobja jūras dzelmju murdoņa. No bojāejas tos bija paglābis tikai pašu lielais skaits, jo tādu daudzumu nebija iespējams iznīcināt tā, ka nepaliktu pari nekādu pēdu, bet tas liktu visu pasauli apšākt sašutumā vilnim, jedritvai āzīt, teitan nekas nebija līdzams, un šajā pārliecībā viņš lika sapulcināt bruņoto spēku augstāko pavēlniecību, četrpadsmit drebelīgu komandieru, kuri nekad nebija izskatījušies tik bīstami, jo pašiem nekad nebija nācies izjust tādas bailes kā šobrīd, tālab ģenerālis krietnu brīdi katram no tiem ar ciešu

skatienu urbās acīs, līdz atskārta, ka viņš ir viens pret visiem šiem četrpadsmit, un tālab turējās ar augsti paceltu galvu un, savai balsij piešķirdams jo lielāku bardzību, atgādināja viņiem, ka tagad bruņoto spēku labās slavas un goda saglabāšanai nepieciešama lielāka vienotība nekā jebkad agrāk. Ar dūri uz galda atbalstījies, lai nebūtu jaužams, ka viņu pašu māc neziņas bailu šalkas, ģenerālis paziņoja, ka neviens netiekot šajā lietā apvainots, pavēlēja katram palikt savā postenī un tādā pašā centībā un pašpārliecība kā līdz šim pildīt savus pienākumus, jo viņa augstākais un neatsaucamais lēmums esot tāds, ka nekas nav noticis, jedritvai āzīt, un līdz ar to paziņoju, ka sēde tiek slēgta un par visu atbildu es pats. Vienkāršas piesardzības labad viņš lika bērņus no ostas cietokšņa slēgtās kravas mašīnās naktī aizvest uz valsts visretāk apdzīvotajiem novadiem, bet sakarā ar izraisījušos sašutumu vētru sniedza oficiāli svinīgu paziņojumu, ka visas nevalodas esot vienkārši meli, valsts iestāžu rīcībā ne tikai neesot neviena vienīga bērņa, bet vispār cietumos neesot neviena vienīga ieslodzītā, tenkas par masu deportācijām esot valsts nodevēju sagudrojums, lai jauktu pilsoņu prātus, visi valsts robežu pārejas punkti un ostas esot atvērtas, tā ka ikviens brīvi varot ierasties patiesības noskaidrošanai, lai nāk un pārbauda ikviens, kam vien uz to nesoties prāts, un patiesi tā notika, pat no Apvienoto Nāciju Organizācijas ieradās izmeklēšanas komisija, kura pārbaudīja visslēptākos nostūrus valstī un pēc savas patikas iztaujāja ikvienu vajadzīgo pilsoni ar tādu neatlaidību, ka Bendisjonai Alvarado vajadzēja painteresēties, kas šie tādi īsti esot par ērmiem, kuri ieradušies pie viņas mājās un izokšķerējuši malu maliņas, lai pārliecinātos, vai kaut kur pagultē, viņas šuvekļu kurvītī vai sarenīšu pudelītēs nav noslēpti divi tūkstoši bērņus, līdz beidzot komisijas locekļi publiski paziņoja, ka cietumi valstī patiesām esot slēgti, visur valdot miers, katra lieta esot savā vietā un neesot nekādu pierādījumu atklātībā dzirdētiem apgalvojumiem, ka valstī būtu notikuši vai notiktu cilvēka tiesību principu pārkāpumi tiešā izrīcībā vai arī tādu pieļāvībā, čūciet mierīgi, manu ģenerāl, šie okšķeri aizvācas no mūsu zemes, un prezidents, aizbraucējus izvadot, tiem pa logu pamāja ar apšūdinātu mutautiņu, izjuzdams dziļu apmierinājumu, ka beidzot viss ir galā, ardievu, ardie-

viņu, mīlie pirdaki, lai jūra jumš ceļā būtu rāma un brauciens tīkams, viņš nopūtās, tagadīņ esam no dimbas laimīgi izkūlušies, taču ģenerālis Rodrigo Agilars atgādināja, ka patiesībā ķeza nav beigusies, jo bērnu varza viņiem vēl aizvien uz kakla, un prezidents ieplāja ar delnu sev pa pieri, jedritvai āzīt, to es pavisam biju aizmīrsis, ko lai mēs ar šiem resgaļiem iesākam. Lauzot galvu, kā atbrīvoties no šā posta, ģenerālim uzradās radikāla glābiņa formula, un viņš lika bērņus no līdzšinējās slēptuves selvas biezoknī pārvest pilnīgi pretējā virzienā nemitīgu lietavu apvidū, kur nebija nodevīgu vēju, kas aiznestu sev līdzī bērņus vaimanas, bet mitrums tur pieturējās tāds, ka sauszemes dzīvniekiem ejot nopuva kājas, skalbes šķita sazeļam pal uz mutes izrunātiem vārdiem un starp koku stumbriem peldēja astonkāji, pēc tam bērņus aizgādāja uz Andu kalnu mūžīgo miglāju alām, lai neviens neuzzinātu, kur mazie gūstekņi īsti atrodas, un tā viņus vadāja no drūmo novembru puvuma apvidiem uz februāru svelmainajām plakankalnēm ar to limeniskajām dienām cerībā, ka tādā veidā meklētājiem tiks nojauktas jebkuras pēdas kā laika, tā vietas noskaidrojumā, bet, uzzinājis, ka bērņi uz daudzām dienām līdz pat kaklam sadzīti rīsa lauku dūkstainajās sliksnās, lai tādā kārtā tos paslēptu no Sarkanā Krusta lidmašīnām, un tos sācis kratīt nežēlīgs drudzis, prezidents tiem nosūtīja hinīna tabletes un vilnas segas, bet ar šarlaku sasirgušo labā lika tumšākos toņos piekrāsot saules starus un zvaigžņu spožmi, tāpat uz banānu lapām mītošo milzu blakšu atvairīšanai viņš lika bērņus apmiglot ar kukaiņu indēm, rūpēdamies par mazo gūstekņu iepriecināšanu, viņš aizsūtīja pie tiem lidmašīnas, no kurām kā pēkšņa lietus gāzme lejup bira konfekšu straumes vai arī, līdzīgi puteņa virpulim, pāri bērņiem novirmoja krējuma saldējuma kupenas vai noslidēja pie izpletņiem piestiprināti saiņi ar Ziemassvētku dāvanām, tiekdami bērņos uzturēt mundru omu, līdz viņam iekristu prātā gūstekņu problēmas maģisks atrisinājums, bet pagaidām no urdīgajām pārdomām ģenerālis paglābās, tās vienkārši nododams aizmirstībai un pats iegremdēdamies neskaitāmo, ar diendienas sīkām mājsaimniecības rūpēm pieblīvēto vienveidīgo bezmiega nakšu purvājā, lai, noklausījies devīto stundu pavēstošā stundeņa metāliskajā šķindā, novāktu uz valdības nama palodzēm

nakts guļā iekārtojušās vistas un aiznestu tās uz kūti, un, uz laktas noliktas, vēlreiz visas pārskaitītu, bet nebija prezidents ar šo darbu vēl ticis galā, kad ienāca kalpone mulate savākt izdētās olas, un viņš pēkšņi samanija no tās uzplūstam jaunības gadu saulaino žirgtumu un ņiebura kārdinošo šalkoņu un metās viņai virsū, uzmanieties, ģenerāl, jūs saplēsīsiet olas, mulate drebēdama nomurmināja, velns ar olām, viņš attrauca, vienā ķepas rāvienā nogrūda to zemē un, nedz izgērbdamies pats, nedz arī izgērbdams sievieti, mežonīgā steigā tiekdamies paglābties no šīs necilās slavas apdvestās otrdienas, kura visnotaļ bija apķēzīta ar laktā tupošo vistu zaļo mēsļu sniegu, kājai piepeši paslīdot, pakrita, ītin kā ieveldamies nodevīgas skurboņas bezdibenī, kur viss bija pārpilns ar bālganām glābiņa bārkstīm, smacīgiem sviedru izplūdiem, spēcīgas sievietes elsām un mānīgiem aizmirstības solījumiem, viņš krita, zelta piesim iekāres pilnā strinkšķī iezīmējot dzirkstošu zvaigznišu loku un atstājot aiz sevis pēc salpetra smirdoša, nevalīga laulāta vīra steidzīgu sēkšanu, biklus suņu smilkstus, savas alkas pastāvēt acumirkļīgajā, žilbinošajā nāves planda uzliesmojumā ar mēmajiem pērkongrandiem, taču pēc bezdibenīgā kritiena atgīdās, ka atrodas turpat uz pieķēzītajiem pakaišiem un tepat līdzās ir bezsapņu miegā gulošās vistas, un augšup svempjas mulate ar sasisto olu dzeltenumā biezi notriektajiem brunčiem, gauzdamās, nu, ko es teicu, ģenerāl, olas pagalam, bet viņš, pūlēdamies apvaldīt nīknumu par vēl vienu mīlu bez jebkādas mīlas, pajautāja, cik tad īsti olu sasists, un paziņoja, ka atlīdzība par tām tikšot atvilka mulatei no algas, un tad aizslāja, pulkstenis jau bija desmit, pārbaudījis kūti katrai govij smaganas, viņš pēc tam vēl redzēja vienu no savām sievietēm dzemdību mokās lokāmiēs uz barakas grīdas, redzēja vecmāti, kas no dzemdētājas izņēma kūpošo radījumu, kuram ap kaklu bija apvijusies nabas saite, tas bija zēns, un vecmāte apjautājās, kādu tad vārdu mēs viņam dosim, manu ģenerāl, un viņš noburkšķēja, lai saucot, kādā vien patīkot, pulkstenis bija vienpadsmit, kā katru vakaru savas valdīšanas laikā, viņš saskaitīja sardzes posteņus, pārbaudīja atslēgas, apse- dza putnu būrus, nodzēsa gaismu, pulkstenis bija divpadsmit, tēvzeme mierīgi dusēja, pasaule bija iegrimusi miegā, bet viņš tumšajā mājā lūmpačoja uz savu gu-

Ļamistabu, brīdi pa brīdim slīdoša gaismas stara apmirdzēts, ko meta bākas rotējošais prožektors, uzkarinājis steidzamas bēgšanas gadījumam paredzēto lāternu, ģenerālis aizšāva trejas šautras, aizbīdīja trejus aizbīdņus, noslēdza trejas atslēgas, tad, notupies uz pārnēsājamā ķemertiņa, izspieda dažas skopas mizalu lāses un apglāstīja savu nežēlīgo pautu trūces bērnu, līdz izspiedumi izlīdzinājās un tas, sāpēm aprimstot, viņa delnā it kā aizmiga, bet spējā izbīlī atkal uztrūkās, kad pa logu, no tālajiem salpetra tuksnešiem nākdama, iešalkoja vēja pūsma, kā zāģu skaidas ģenerāļa ģulamistabā izbārstīdama daudzu bērnu balsu dziedātas dziesmas fragmentus, kas taujāja pēc tālā karagājienā aizjājuša bruņinieka, kāds posts un kāda nediena, tie nopūtās, kāpt augsta torņa smailē vērot, vai viņš neatgriezies, jau viņš redzēts nākam, redzēts atgriežamies ar samtu pārklātā zārkā, kāds posts, kādas bēdas, un balsu šajā korī bija tik daudz un tās nāca no tādas tālienes, ka ģenerālis gandrīz būtu aizmīdzis maldīgā pārliecībā, ka tas ir zvaigžņu koris, bet tūlīt aši palēcās, vienreiz pietiks, jedritvai āzīt, viņš niknās dusmās kļiedza, vai nu es, vai viņi, kļiedza, un tie bija viņi, jo, vēl pirms atausa rīts, viņš bija devis pavēli ievietot bērnus ar cementu piekrautā baržā, pēc tam tos, vēl aizvien dziedošus, izveda jūrā ārpus teritoriālo ūdeņu robežām un tur baržu ar dinamīta lādiņu uzspridzināja, nesagādājot bērniem nekādas ciešanas, jo viņi visu laiku dziedāja, bet, kad ģenerāļa priekšā miera stājā sastinga trīs virsnieki, kuriem bija uzdots izdarīt šo noziegumu, un ziņoja, ka viņa pavēle izpildīta, viņš tos paaugstināja dienestā par divām pakāpēm un apbalvoja ar medaļu par uzticību, taču pēc tam lika bez jebkādam ceremonijām nošaut kā vienkāršus noziedzniekus, jo esot tādas pavēles, kuras gan varot dot, bet kuras nedrīkstot izpildīt, jedritvai āzīt, nabaga bērņeļi. Šādi nežēlīgi atgadījumi nostiprināja viņā senso pārliecību, ka visbīstamākais ienaidnieks iemājo mūsos pašos un meklējams sirds paļāvībā, jo tieši tie cilvēki, kurus viņš bija apbruņojis un izvirzījis sava režīma atbalstīšanai, agrāk vai vēlāk uzspļāva rokai, kura tos bija barojusi, tāpēc viņš tos iznīcināja vienā ķetnas triecienā un pēc tam no nebūtības izvilka citus un piešķīra tiem augstas dienesta pakāpes, vadīdamies vienkārši no nojautas un ar pirkstu norādīdams, tu būsi kapteinis,

tu pulkvedis, tu ģenerālis, bet visi pārējie leitnanti, jedritvai āzīt, lai tālāk noskatītos, kā viņi piebrieda tādā brangumā, ka formas tērpiem jau plīsa šuves, tad pazaudēja tos no acīm, līdz kāda nejaušība, kā, piemēram, gadījums ar diviem tūkstošiem aizvesto bērnu, viņam atklāja, ka nodevējs nav bijis tikai kāds atsevišķs cilvēks, bet visa bruņoto spēku augstākā pavēlniecība, kas nekam citam nederēja kā vien negausīgai piena patēriņa palielināšanai, lai tad, kādai draņķīgākai stundai pienākot, piecūkotu šķīvjus, no kuriem paši nule bija rijuši, bet es, kurš viņus visus bija radījis, jedritvai āzīt, izgriezis pats no savām ribām, izcīnījis viņiem cieņu un maizi, man nebija neviena mierīgāka brītiņa, jo nerimtīgi vajadzēja piesargāties no viņu godkārīgajiem tīkojumiem, visbīstamākos paturot savā tuvumā, allaž acu priekšā labākai uzraudzībai, bet rāmākos nosūtot uz pierobežas garnizoniem, un tikai viņu dēļ, māt, es samierinājos ar jūras kājniņu okupācijas daļu ierašanos, kas notika, nevis lai kopīgiem spēkiem apkarotu dzelteno drudzi, kā oficiālajā paziņojumā rakstīja vēstnieks Tompsons, nedz arī sabiedrības neapmierinātības novēršanai, kā apgalvoja trimdā izdzītie politiķi, bet vienīgi tāpēc, lai mūsu armijas vīriem iemācītu kārtīgu uzvedību, tieši tā, māt, tas viss notika, un līdz ar to katrs saņēma sev pienācīgo daļu, desantnieki iemācīja mūsējos staigāt ar apautām kājām, pēc savu darišanu nokārtošanas dibengalu noslaucīt ar papīru un lietot prezervatīvus, tāpat viņi mani izskoloja slepenajās izdarībās ar paralēlu dienestu radīšanu, lai armijas ļaudīs uzturētu savstarpējas sacensības garu, manis dēļ viņi sagudroja nodibināt valsts drošības dienestu, izmeklēšanas ģenerālo aģentūru, sabiedriskās kārtības nacionālo departamentu un citus cūcīgus pekstiņus, ko es pats vairs ij lāgā neatceros, kā arī dažādus, citu citam līdzīgus organismus, kurus atklātībā pasludināja par atšķirīgiem, lai gan patiesībā tie bija viens un tas pats, un tā es vispārējā lēmbastā mierīgāk varēju valdīt, likdams manīt, ka tie cits citu uzrauga, likdams piejaukt liedaga smiltis kazarmās piegādājamam šaujampulverim, savus patiesos nodomus noslēpdams ar pilnīgi pretējiem izdomājumiem, un tomēr sacelšanās nebija novēršama, tā ka viņam vajadzēja ar žultainām niknuma putām uz lūpām lelaizties pie dumpiniekiem un uzbrēkt, pastāviet pie

ratiem, gnīdas, šeit nāk vīrs, kura rokās ir vara, uz lidzenas vietas atbruņot visus nemierniekus, un virsnieki, kuri nule vēl bija šaudījuši, par mērķi izlietodami manu ģimetni, tā nobijās no šīs bardzības, ka paši atbruņojās un, paklausīdami nākamam uzbrēcienam, tūlīt novilkta formas tērpus, kurus valkāt drīkst tikai vīri ar pautiem, nevilcinādamies izgērbās, bet, kad pienāca ziņa, ka, manu ģenerāl, sacēlusies arī Sanheronimo bāze, viņš devās uz turieni un, šļūkdams ar savām nevarīga vecūksņa milzu stampām, iegāja tur pa galvenajiem vārtiem cauri divām sadumpojušos gvardu rindām, kas, ieraudzīdamas galveno virspavēlnieku, godam viņu sveica ar paceltām šaulenēm, pēc tam viņš viens pats, bez jebkādas apsardzes un neapbruņots ieklunkuroja dumpinieku komandpunkta zālē un varas apziņas uzzibsnījumā tiem uzbrēca, gulties uz grīdas, jo teitan, gnīdas un maukas bērni, stāv vīrs, kurš visu iespēj, tūdaļ zemē, un patiesi, deviņpadsmit galvenā štāba virsnieki kņūpus izstiepās uz grīdas, un drīz vien tos ar smiltīm piedzītām mutēm vazāja pa piekrastes ciematiem, lai visi redzētu, kādā vērtē ir vīrs, kuram novilkts formas tērps, vanckari tādi, un cauri brēkām par dumpi kādā citā kazarmā viņš dzirdēja sevi izaurojam neatceļamas pavēles nekavējoties no muguras nošaut dumpja cēlājus, kuru liķus pēc tam, aiz potitēm savalgotus, uzvilka pie kāķa, kur tie karājās gan saules svelmē, gan nakts rasas valgmē, lai neviens nepaliktu neziņā par to, kas sagaida Dievam acīs splāvējus, slepkavniekus un bendesmaiskus, tomēr asiņainā izrēķināšanās nespēja izbeigt visu šo bezdeļu būšanu ar dumpjiem un sacelšanos, jo pietika ar mazāko neuzmanību, lai atkal sastaptos ar nemieru daudzkājaino ložņu, kura jau šķita izdeldēta ar visām saknēm, bet aizvien kā spīva vēja uzpūsta liesma no jauna aldzīvojās kādā varas pažobeles pavēnī, jo griboť negriboť viņam vajadzēja drosmīgākajiem virsniekiem piešķirt šādas vai tādas priekšrocības un, kauču arī ar nepatiku, atstāt viņu ziņā kaut vai kādas varas drupačas, jo prezidents bez viņiem spēja noturēties savā amatā tikpat mazā mērā kā ar viņu palīdzību, un tā viņš bija nolādēts elpot gaisu, kurš reizē viņu smacēja, jedritvai āzīt, tā jau vairs pasaulē nebija nekādas taisnības, un tāpat nebija nekāda dzīvošana kopā ar apnicīgajām tiklības lēkmēm, kuras tik bieži uznāca manam sirdsdraugam

ģenerālim Rodrigo de Agilaram, jo viņš kādu dienu aiz
izbiļa pilnīgi bālā liķa vaigā ieradās kancelejā pie ma-
nis, lai uzzinātu, kas īsti noticis ar tiem diviem tūksto-
šiem bērnu, kuri savā laikā prezidentam tik lieti bija
noderējuši galveno laimestu izvilkšanai, bet par kurlem
tagad visi melšot, ka mēs viņus esot jūrā noslīcinājuši,
bet prezidents bez vismazākā satraukuma ieteica sa-
vam draugam neklausīties tautas ienaidnieku nekriet-
najos melos, tā ja, manu draudziņ, visi šie bērni aug
Dieva mierā, un vēl piebilda, ka katru nakti viņš dzir-
dot tos dziedam, un ar rokas mājienu plašā aplī norā-
dīja uz kādu nenosakāmu Visuma nostūri, tikpat uz-
manīgi neziņas miglu mazliet vēlāk iepūzdams acīs arī
pašam vēstniekam Evansam ar mierīgo paziņojumu, ka
viņam neesot nekādas jausmas, par kādiem bērniem īsti
ir runa, jo vēstnieka paša zemes pārstāvis Apvienoto
Nāciju Organizācijā publiski bija apliecinājis, ka visi
bērni esot sveiki un veseli un ejot skolā, kad, jedritvai
āzīt, vienreiz izbeigsies šī cūcīgā penterēšana, bet tā
neizbeidzās, jo kādā pusnaktī viņš tika pamodināts ar
ziņu, ka sacēlušies, manu ģenerāl, divi lielākie garni-
zoni visā valstī un nemierniekiem pievienojušies arī
karavīri, kas izvietoti Kondē kazarmās divu kvartālu
attālumā no prezidenta pils. Šī sacelšanās, ko vadīja
ģenerālis Bonivento Barbosa, izrādījās visbīstamākā, jo
nemiernieki, skaitā pavisam pusotra tūkstoša labi ap-
bruņotu vīru, bija nocietinājušies tepat tuvumā un ba-
gātīgi apgādāti ar ieročiem, municiju un pārtiku, kas
kontrabandas ceļā bija ievesta ar opozīcijas politiķiem
draudzīgi noskaņoto ārvalstu konsulu palīdzību, tā ka
tagad, manu ģenerāl, nevaram vairs ziņlāt mutē iebāztu
pirkstu, un tā vien liekas, ka šoreiz pats nelabais mūs
aizraus uz pekli. Agrāk šāds vulkānisks izvirdums būtu
tikai uzkurinājis prezidenta noslieci uz risku, bet šobrīd
viņš jau labāk par jebkuru citu zināja, cik smaga pa-
tiesība ir paša gadu nasta, jo viņam tikko pietika spēka
tik galā ar savas slepenās pasaules likstām, ziemas
naktīs viņš nespēja iemigt, iekāms delnā nebija maigi
apglāstījis un izspaidījis savas sāpīgās pautu trūces
nemitīgi činkstošo bērnu, čučī saldu miedziņu, manu
dārgumiņ, tāpat, tupot uz pārvietojamā ķemertiņa un
nopūloties izspiest kādu čuru pili, viņam likās, ka pati
dvesele lāsi pa lāsei kāšas cauri zaļi aizpelējušam fil-
tram, un šis ik nakti atkārtujušās vientuļās pūšļa mo-

kas bija tik skaudras, ka viņam atsevišķos pavedienos izīra atmiņu audums un viņš vairs noteikti nevarēja apjaust, kas īsti kurš ir un kādā pusē tas nostājies, un viņš jutās pamests likteņa varā šajā nolādētajā postamājā, kuru jau sen būtu apmainījis pret kādu citu, kaut kur tālu no šejienes, vispanīkusākajā indiāņu apmetnē, kur neviens nezinātu, ka viņš bijis vienīgais tēvzemes prezidents tik ilgus un garus gadus, ka ij pats tos vairs nejaudāja saskaitīt, un tomēr, kad ģenerālis Rodrigo de Agilars piedāvājās būt par vidutāju goda pilna izlīguma sarunās ar nemierniekiem, viņa priekšā vairs nebija prātu izkūkojušais vecūksnis, kurš audienču laikā jo bieži iemīga, bet gan agrākais pavēlnieks ar bifeļa stingrību, un, nevienu mirkli nevilcinādamies, tas atcirta, nekādas pirdaku būšanas nebūs, es palikšu savā vietā, uz ko Rodrigo de Agilaram vajadzēja atbildēt, ka runa nemaz neesot par aiziešanu vai palikšanu amatā, vienkārši jārēķinoties ar to, manu ģenerāl, ka visi ir pret mums, bet prezidents aizrādīja, ka tas nav tiesa, baznīca vienmēr ir ar to, kura rokās vara, un tikpat noteikti atspēkoja apgalvojumu, ka virspavēlniecības ģenerāļi četrdesmit astoņu stundu ilgā sēdē vēl neesot panākuši vienošanos, tam nav nekādas nozīmes, prezidents iebilda, gan tu redzēsi, cik viegli viņi izšķirsies, uzzinot, kurš viņiem vairāk samaksās, un, kad Rodrigo de Agilars vēl atgādināja, ka arī civilās opozīcijas vadītāji beidzot nometuši masku un izgājuši uz ielas rīkot sazvērestības, prezidents pavēlēja visus tos uzvilkt pie laternu stabiem Uzvaras laukumā, lai ļaudis zinātu, kurš valstī ir noteicējs, un tāpat ne mazākā mērā viņu neietekmēja aizrādījums, ka tam nav jēgas, jo tauta ir pret mums, tie ir meli, prezidents atcirta, tauta ir ar mani, tālab no šejienes mani iznesīs tikai mirušu, viņš izlēma, cirdams pa galdu ar savu glēvo jaunavas roku, kā bija paradis darīt, paziņojot galīgo spriedumu, un pēc tam likās uz auss nosnausties līdz stundai, kad sāks slaukt govis, bet pamodies ieraudzīja, ka audienču zāle pārvērsta mēslainē, jo nemiernieki no Kondē kazarmām ar ķatapultām bija metuši akmeņus, austrumu galerijā izsīzdami visus logus, pēc tam pa tiem sākuši mest degbumbas, tā ka pils iemītnieki augu nakti bija pavadījuši paniskās izbailēs, ja jūs būtu redzējis, manu ģenerāl, mēs ne acu neesam aizvēruši, skraidīdami no vienas vietas uz otru ar segām un

ūdensspaiņiem, lai nodzēstu ugunsgrēku aizsākumus aizvien negaidītākās vietās, taču viņš tam nepiegrieza tikpat kā nekādu vērību, es taču jums teicu, ka tas viss ir tikai nieki, un ar savām stampveidīgajām kājām šļūkāja pa pelniem klātajiem gaiteniem, kur vāļājās paklāju skrandas un karājās apsviluši gobelēni, bet viņi taču turpinās, pils apkalpotāji viņam skaidroja, jo lika mums paziņot, ka degbumbas ir tikai brīdinājums, kuram sekošot istu lādiņu eksplozijas, manu ģenerāl, bet viņš, nelikdamies ne par ko zinis, izgāja cauri dārzam, pēdējās ēnu strēlēs ieelpodams nule uzplaukušo rožu pumpuru dvesmu un ieklausīdamies jūras vēju satraukto gaiļu kņadā, manu ģenerāl, ko mēs iesāksim, es taču jums, jedritvai āzīt, teicu, nospļauties par visu šo jezgu, un aizgāja, kā aizvien šajā laikā, pārlūkot govju slaukšanu, pēc tam Kondē kazarmu dumpinieki redzēja parastajā laikā pie vārtiem piebraucam mūļu aizjūgu ar sešām mucām piena no prezidenta kūtīm, pie kam uz bukas sēdēja tas pats kučieris, kurš bija sēdējis visu mūžu, un prezidenta uzdevumā paziņoja dumpiniekiem, ka piens viņiem tiekot piesūtīts, lai gan šie turpinot apsplaudīt sava apgādnieka roku, un piena vedējs to izkliedza tādā nevainībā, ka ģenerālis Bonivento Barbosa deva rīkojumu pienu pieņemt ar tādu noteikumu, ka tas nav saindēts, pēc tam atvērās dzelzs vārtu vērtnes un uz iekšējām galerijām iznākušais pusotrs tūkstotis dumpinieku noskatījās, kā ar akmeņiem bruģētā pagalma vidū iebruc pajūgs un raitnieks ar krūzi un pavārnīcu rokā uzkāpj pie braucēja, lai iesmeltu tam pienu pārbaudei, redzēja vēl viņu atdarām pirmās mucas tapu, bet tad viss pagaisa acumirkļīgā žilbinošas liesmas uzplandā, un gadsimteņu simtos viņi vairs neko neredzēs vulkāniskajā svēlmē, kurā pagaisa drūmā, ar dzeltenīgu kleķi apmestā māja, kuras drupas sešu tonnu dinamīta drausmīgajā eksplozijā uzlidoja augstu gaisā, pamezdamas aiz sevis postažu, lai tajā vairs nemūžam neuzziedētu neviena puķīte. Darīti milti, viņš nopūtās prezidenta pilī, pats sagrišodamies zemes-trīcei līdzīgā sprādziena vilnī, kas kazarmu tuvumā sagrāva vēl četras mājas, bet sakarā ar kāzu svinībām dāvinātie kristāla trauki savos skapjos saplīsa pat attālākajās pilsētas nomalēs, darīti milti, viņš nopūtās, kad mēslu vāgos no cietokšņa pagalma izveda astoņpadsmiņ virsniekus, kuri bija nošauti, iepriekš nostatot tādē-

jādi, ka, municiju taupot, viena lode nesa nāvi diviem uzreiz, darīti milti, viņš nopūtās, kad komandieris Rodrigo de Agilars, miera stājā sastingdams, ziņoja, ka cietumi, manu generāl, atkal tā piestūkēti ar politieslodzītajiem, ka tajos vairs nav atrodama neviena brīva vietīņa, darīti milti, viņš nopūtās, kad iesāka dunēt liksmes zvani, uzliesmoja svētku iluminācija un aumašām granda mūzika, pašludinot, ka iestājies miera gadsimts, darīti milti, viņš nopūtās, šī bezdeļu būšana reiz beigusies, un kļuva tik pašpārliecināts, nepiesardzīgs un nevērīgs pats pret savu personisko drošību, ka, agrā rīta slundā pāri pagalmam atgriezdamies no izslaukumu pārlūkošanas, bija zaudējis aizvien nomodā esošo brīdinājuma instinktu un savlaicīgi nepamanīja no rožu krūmāja izslejamos vīrieti, kurš bija maskojies par vienu no tur mītošajiem spitālīgajiem un rāmajā oktobra lietūs smidzoņā aizšķērsoja viņam ceļu, tāpat pārāk vēlu viņš pamanīja svešā rokās pavīdam tumšl vizmojošo revolveri un trīsošo rādītāja pirkstu, kurš grasījās pašlaik nospiest ieroča sprūdu, kad generālis, rokas atpletis un krūtis izslējis drošākam mērķim, iebļāvās, pamēģini tikai, gnīda tāds, pamēģini vien, galīgi pārsteigts, ka viņa pēdējā stundiņa, pretēji gaišreģes ūdens kublā skatītajai aintai, pienākusi šādā veidā, tad velreiz iekliedzās, šauj vien, ja tu esi vīrs ar pautiem. un tas notika tieši tajā tikko jaužamajā mirklī, kad uzbrucēja acu debesīs kā bāla zvaigzne atplaiksnījās īss mulsuma brīdis, lūpas ļengani savorkšķījās un apņēmība sašķobījās, bet tad generāļa dūre zibenīgā bozes zvēlienā triecās pret svešā deniņiem, notrieca to zemē, ar kājas spērienu vesera smagumā trāpīja tā žokli, un tūlīt jau klāt bija arī prezidenta kliedzienu izdzirdējusi sardze, taču mežonīgajā jezgā kā zilgani pērkonu uzziņsnījumi norībēja pieci revolvera šāvieni, ar kuriem asins paltī gulošais viltus spitālīgais bija ietriecis sev vēderā piecas lodes, lai tikai dzīvs nenokļūtu apsardzes baismīgo kverkšķinātāju rokās, taču cauri pils apkalpotāju saceltajam ļembastam generālis dzirdēja savas izbrēktās negrozāmās pavēles uzbrucēja liķi par atbaidīšanu citiem sacīst gabalos, un tūlīt tas arī tika sakapāts, lai sašķaidīto un ar rupju sali apkaisīto galvu izstādītu Uzvaras laukumā, labo kāju novietotu pie svētās Marijas altāra austrumu pusē, kreiso nogādātu rietumu pusē pie bezgalīgi plašo salpētra tuksnešu robe-

žām, vienu roku plakankalnes augstienē, otru — selvas biežnā, bet vidukļa gabalus izceptu cūku taukos un tik ilgi turētu saules tveicē un rīta rasas valgmē bīstami plašajā un grūti valdāmajā nēģeru mauku māju rajonā, līdz no tiem pāri palika tikai kauli un āda, lai neviens nepaliktu neziņā par to, kāds gals sagaida ikvienu, kurš iedrošinās pacelt roku pret dzimtās zemes tēvu, turklāt pats ģenerālis, gluži zils aiz niknuma, nekavējoties metās rožu krūmu audzē, no kurienes prezidenta pils gvarde, ar durkļiem durstot, padzina visus spitālīgos, lai redzētu, kāda slepkavnieku banda galu galā ir jūsu īstais ģimīš, tad uzkāpa pils galvenajā stāvā un ar kāju spērieniem tāpat izklīdināja tur apmetušos tizlos kroplus, vai jūs, puspuvušie vanckari un kuces dēli, maz apjēdzat, kurš jūs īsti taisījis, bet pēc tam skraidīja pa pils gaitenīem, bļaudams, lai, jedritvai āzīt, visi utizēdas vācas ellē, teitan nāk vīrs, kuram vara, briesmīgā izbīlī iedzīdams visus kantoru darbiniekus un nekaunīgos dibenlaižas, kuri viņu bija pasludinājuši par nemirstīgu, un nopakaļ kā nokaitētu zvirgzdu birums prezidentam stiepās paša elpas svelme, līdz viņš cauri audienču zālei zibens ātrumā pazuda savās privāttelpās, kur guļamistabā steigšus aizdarīja trejus aizbīdņus, trejas šautras un trejas atslēgas, lai pēc tam klīrīgi ar pirkstu galiem novilkta pieķēzītās bikses. Taču ne mirkli atelpas ģenerālis nerada arī vēlāk, jo visu laiku nepārtraukti ošņāja, pūlēdamies atklāt slepeno ienaidsnieku, kurš bija pagādājis ieroci viltus spitālīgajam, jo nojauta, ka tas ir kāds viņam tuvu stāvošs cilvēks, tepat ar roku aizsniedzams, viens no tiem, kuriem zināmas bija viņa paslēptuves medus uzglabāšanai, tāds, kura acis ielūkojas ikvienā atslēgas caurumā, bet ausis dzird cauri sienām, jebkurā brīdī un vietā uzstādamies tikpat kā manis paša attēls, kā dzīva janvāra vējos svelpjoša un sutīgās novakarēs jasmīnu smaržā tvīkstoša tagadnība, tāpēc prezidents, miera nepazīdams mēnešiem ilgi, garajās, baiļu bezmiega pārpilnajās naktīs ar savām stampveida kājām spokam līdzīgā rēgainībā šļūkāja pa visnomaļākajiem, tumsā tītajiem pils nostūriem, līdz kādā domino spēles vakarā ģenerālis manīja savas noģiedas iemiesojamies domīgā rokā, spēli noslēdzot ar dubultu piecnieku, un viņam kāda balss it kā iečukstēja, jedritvai āzīt, tā ir nodevēja roka, nūdien, tikai tā, viņš pie sevis noteica un, palūkojies cauri gais-

mas paliem, ko meta virs galda uzkarinātā spuldze, ieraudzīja sava sirds drauga ģenerāļa Rodrigo de Agilara skaistās artilērista acis, velns, kas tā par bezdeļu būšanu, viņa spēcīgo roku, savu uzticamo līdzdalībnieku visos pasākumos, nē, tas nevar būt, viņš nodomāja, sajuzdams arvien skaudrākas sāpes, kad prātā nepārprotami atrisinājās aplamo patiesību mudžeklis, kas bija ticis pielietots tik daudzus gadus, lai noslēptu brutālo īstenību, ka viņa mūža līdzgaitnieks ir kalpojies laimes meklētājiem politiķiem, kurus viņš ērtības dēļ izvilcis no federālā kara tumšākajiem kaktiem, padarījis bagātus un apveltījis ar pasakainām privilēģijām, bet tagad izrādījās, ka viņš bija ticis izmantots, pieļāvis, ka ar viņa palīdzību tie uzraušas tādos augstumos, par kādiem sapņot neiedrošinājās pat vecā liberālās kustības viesuļa aizslaucītā aristokrātija, bet viņiem, jedritvai āzīt, aizvien nebija gana, līdz šie sāka tīkot pēc vietas, kas pienācās vienīgi viņam pašam kā Dieva izredzētajam un kuru viņš bija paredzējis vienīgi sev, bet šie nelgas gribēja aizvietot mani, savā nekaunībā izvēlēdamies ceļu, ko viņiem norādīja nodevīgā tuvinieka ledainā gaišredzība un bezgalīgā gudrība, jo tas manā valdīšanas laikā bija pamanījies iegūt vēl nepieņēdētu uzticību un autoritāti un kļuvis par vienīgo cilvēku, kurš drīkstēja pasniegt prezidentam parakstīšanai dažādus papīrus, iepriekš skaļā balsī viņam nolasījis visvisādas instrukcijas un ministriju rīkojumus, kuriem bija nepieciešams paša valsts galvas akcepts, tāpat tikai viņam bija tiesības tajos izdarīt prezidenta ierosinātos grozījumus, kurus pēc tam es apstiprināju ar sava ikšķa uzlikumu, tam pievienodams vēl spiedogu ar savu zīmogredzenu, ko izņēmu no seifa ar sarežģītu, tikai man vienīgi zināmu aizslēgu kombināciju, veseli ēduši, es smiedamies viņam aizvien piebildu, teitan jums būs papīru kušķītis pakalpas noslaucīšanai, un tādējādi tad arī ģenerālim Rodrigo de Agilaram bija izdevies nostiprināt sava paša varas aparātu manis pārstāvētajā un plaši sazarotajā administratīvajā sistēmā, bet šim cūku veprim nebija gana ar to, ka viņš klusītēm tika sagatavojis sacelšanos Kondē kazarmās, šajā nolūkā jo cieši sadarbojoties un visu saskaņojot ar savu skolotāju zobenciņu mākā un pastāvīgo kompanjonu hollandiešu mauku mājas apmeklējumos sūtni Nortonu, kurš viņam kontrabandas ceļā bija piegādājis munīciju no

Norvēģijas ievadamajās silķu mucās, izmantojot visas diplomātisko sutījumu priekšrocības, tajā pašā laikā mani pie domino spēles galda iemidzinādams ar glaimu svecīšu kvēpināšanu, ka pasaulē neesot humānākas valdības par manējo, nedz arī taisnīgāka cilvēka par mani pašu, bet tajā pašā reizē pēc sacelšanās neveiksmes viņi sagādāja revolveri viltus spitālīgajam, kā arī izsniedza tam piecdesmit tūkstoš vidū pārgrieztu naudaszīmju, kas tika afrastas uzbrucēja mājās, ar solījumu otro pusi izsniegt pēc pastrādātā nozieguma, un visu to, memmīt, sagudrojis mans mūža sirdsdraugs, kāda smirdīga cūku padarīšana, šie bendesmaisi nepavisam nedomāja samierināties ar to, ka viņiem līdz šim viss bija nogājis greizi, bet galu galā sagudroja vēl pavisam smalku gājienu, kurā netiktu izlieta neviena asins lāse, pat ne jūsējā, manu ģenerāl, un šajā nolūkā ģenerālis Rodrigo de Agilars bija savācis visticamākās liecības, ka es naktīs neguļot, bet aptumšotajā mājā sarunājoties ar puķu podiem un gleznām, ar mūsu priekšteču un bīskapu portretiem, bāžot govīm zem astes termometru un temperatūras pazemināšanai barojot tās ar fenacetīnu, tāpat es esot licis uzcelt mauzoleju par godu jūru un okeānu admirālim, kuru savā sakairinātajā fantāzijā esot izdomājis, bet kura patiesībā nemaz neesot bijis, lai gan pats ar savām grūtsirdīgajām acīm tiku redzējis sava loga priekšā noenkurotas trīs karavelas, savā neapvaldāmajā negēlībā es esot sapircies visvisādus sarežģītus aparātus, izšķiezdams valsts naudu, un nonācis pat tik tālu, ka licis astronomiem izjaukt Saules sistēmas līdzsvaru, lai izpatiktu kādai skaistuma karalienei, kuru patiesībā pats sagudrojis murgos, tāpat vecuma plānprātības lēkmē es esot pavēlējis ar dinamītu pielādētā baržā sadzīt divus tūkstošus bērnu, bet pēc tam jūrā uzspridzināt, iedomājieties tikai, memmīt, cik nelietīgi kuces dēli ir šie iznirēji, un, dibiņoties uz šādām svinīgi apstiprinātām liecībām, ģenerālis Rodrigo de Agilars un prezidenta apsardzes ģenerālštābs kopīgā sēdē nolēmuši mani ievietot klinšu kauprē ierīkotajā nabagmājā izciliem nespējniekiem un to izdarīt nākamā marta pusnaktī, kad tiek sarīkotas gadskārtējās dzīres par godu pils apsardzes aizbildnim svētajam Sargeņģelim, tāpat jau pēc trim dienām, iedomājieties tikai, manu ģenerāl, kāda neticama māžeklība, taču, neraugoties uz sazvērestības nenovēršamību

un tās plašo vērienu, prezidents ne ar vienu vaibstu nelika manīt, ka nelietīgais nodoms viņam zināms, bet gan nozīmētajā dienā un stundā, kā parasti ik gadus, pieņēma savas apsardzes ielūgtos pārstāvjus, lūdza tos sēsties pie galda un, gaidot ģenerāļa Rodrigo de Agilara ierašanos, uzņemt uz krūts kādu kraukšķīti par godu izcilajam darbonim, tāpat kopā ar visiem citiem viņš tērzēja, plēsa jokus, smējās un ar visiem parunājās, kamēr virsnieki slepšus jau sāka nepacietīgi ielūkoties pulksteņos, palaikam tos pielikdami pie auss, lai pārbaudītu, vai laikrādis nav apstājies, un drošības dēļ ik pa brīdim uzvilkdami, nobažījušies, ka pēc piecām minūtēm jau iestāsies pusnakts, bet ģenerālis Rodrigo de Agilars vēl aizvien nerādījās, turklāt smacīgajā zālē bija tik tveicīgs gaiss, it kā izversmotu no kūga katla reizē ar tvanīgu ziedu smaržu, kurā jaucās gladiolu un tulpju aromāts kopā ar svaigu rožu elpu, tāpēc kāds atvēra logu, un mēs uzelpojām brīvāk, jo, vēl aizvien ik pa brīdim pulksteņos ieskatīdamies, mēs sajūtām uzdvesmojam liegu jūras dvašu kopā ar kārdinošu kāzu azaida cepešu smārdu, taču visi, izņemot prezidentu, caurcauri mirkām sviedros un sākām vai pagurt divainajā omā, ko visos viesu gailējošā uguns viņa savvaļas zvēra acīs, kuras šķita veramies tikai viņam vienam un viņa laikam sajaužamā Visumā, bet tad viņš atkal savā neatvairāmajā, novītušai lilijai līdzīgajā rokā pacēla glāzi, priekā, lai gan pats visu vakaru bija uzsaucis tikai tostus, glāzi pie lūpām nepielikdams, un galējā bezdibeņa klusumā dzirdams bija tikai stundeņa iekšu burkšķis, līdz pienāca pusnakts, taču ģenerālis Rodrigo de Agilars vēl aizvien nenāca, bet, ja kāds atvainodamies grasījās piecelties no galda, tas sastapa prezidenta akmeņaino skatienu un dzirdēja pavēli nevienam nekustēties, nevienam neelpot, nevienam nedzīvot bez manas atļaujas, iekams nebūs beidzies laikrāžu pusnakts stundas pēdējais sītiens, un tikai tad pavērās durvju portjeras un visā savā godībā parādījās divīzijas ģenerālis Rodrigo de Agilars, noguldīts uz milzu paplātes, puķkāpostu un lauru lapu garnitūrā, krietni aizdarīts ar pipariem un citām garšvielām, krāsni apcepts zeltainā brūnumā, taču pilnā parādes uniformā ar piecām tikai svinīgos gadījumos valkājāmām mandeļveida zvaigznēm, ar neskaitāmām par izrādīto drosmi piešķirtām uzšuvēm uz piedurknes

un četrpadsmit mārciņām medaļu uz krūtīm, bet mutē iesprausts viņam bija pētersīļa zariņš, tātad viss bija pilnīgi sagatavots svinīgajam mielastam un cepeša sadalītāji varēja stāties pie sava darba, kamēr visi ielūgtie dzirotāji, šausmās pārakmeņojušies, vēroja prasnīgo apkalpotāju svinīgi ceremoniālo izricību, līdz katram uz šķīvja bija uzlikts aizsardzības ministra cepeša pienācīgs gabals reizē ar ciedru riekstu un smaržīgu zāļu piedevām, un prezidents deva rīkojumu sākt svinīgās dzīres, labu apetīti, senjori.

VIŅŠ bija paglābies no tik daudzām telūrisko juceklibu klintīm, tik daudziem liktenīgiem Saules aptumsumiem, tik daudzām kvēlojošām Visuma ugunsbumbām, ka neviens no mūsdienu cilvēkiem lāgā vairs negribēja ticēt kādreiz kārtīs izlasītiem pareģojumiem par viņa likteni. Tomēr, jo tālāk pavirzījās darbi ar viņa liķa kopšanu un iebalzamēšanu, jo vairāk pat visneticīgākie no mums, paši gan neatzīdamies, gaidīja piepildāmos senos pravietojumus, ka viņa nāves dienā purvaines dūkstis pa tajās ieplūstošajām tērcēm pavērsīsies atpakaļ, līdz sasniegs savas iztekas, ka uznāks asiņainas lietavas, ka vistas sāks dēt piecšķautņainas olas un ka Visumu atkal pārņems klusums un tas ietīsies krēslainības plīvuros, jo viņa nāvei vajadzēja nozīmēt pasaules galu. Šādus ticējumus nebija iespējams atvaļināt, lai gan nedaudzie laikraksti, kuri vēl aizvien iznāca, apliecinādami viņa nemirstību mūžu mūžos un ar arhīvu viltotiem materiāliem diendienā pierādīdami viņa dzīvenību, pirmajās lappusēs turpināja sniegt prezidenta fotoattēlus no viņa valdīšanas pašām pirmajām dienām, kādēļ laiks šķita uz vietas sastindzis, jo vienmēr mēs generāli redzējām nemainīgajā formas tērpā ar piecām sērīgajām zvaigznēm, kopš valdīšanas sākuma vispožākajām dienām, bet šajos attēlos viņš izskatījās varenāks, spēcīgāks un žirgtāks kā jebkad agrāk, lai gan mēs jau sen bijām pārstājuši skaitīt viņa gadus. Tāds pats viņš izskatījās allaž nemainīgajos fotouzņēmumos, kur mēs viņu redzējām atklājam daždažādus pieminekļus un sabiedriskas celtnes, kādu reālajā dzīvē nekad nebija bijis, vai arī vadām svarīgas sēdes un sanāk-

smes, kuras it kā būtu nule notikušas, bet patiesībā jau bija krietnu gadsimtu vecas, un mēs labi zinājām, ka tas viss nav tiesa un atklātībā viņu neviens nav redzējis kopš Letisijas Nasareno drausmīgās nāves, jo viņš vairs kāju nespēra ārpus visu pamestās mājas, bet dienā dienā ierastās pārvaldes lietas kārtojās pašas no sevis pēc tik daudz gadu ilgās vienpersonīgās, neviena neierobežotās valdīšanas, tā ka viņš līdz pat mirstamai stundai varēja ieslēgties jau galīgi nolaistajā pilī, kuras augšējos logos mēs ar bažīgām sirdīm vērojām iestājamies tās pašas mironīgās pievakares mijkrēslas stundas, kuras arī viņam vajadzēja neskaitāmas reizes redzēt no sava ilūziju troņa, mēs vērojām bākas mainīgas gaismas strēles, kuras ar zaļgani bālajām spozmes šaltim pārplūdināja sabrukušos kabinetus, mēs vērojām ubagu lampiņu ugunis pavīdam kādreizējo ministriju saulaino logu stikla šķembās, it kā tur iezaigotos pret klinšu radzēm samaltu gliemežvāku lauskas, jo pēc tam, kad viens no mūsu neskaitāmajiem cikloniem bija aizmēzis no ostas nokalnes pauguriem tur saslietās raibās būdeles, ministriju telpās patvarīgi bija apmetušies bezpajumtnieki, mēs vērojām tāli izkaisītos, kūpošos pilsētas nameļus un uz mirkli atplaiksnījušos pamali, kas iznira pārdošanās jūras krāteru pelnu bālganajos zibšņos pirmajā naktī bez viņa, vērojām viņa plašo, ar purvāju anemonēm aizaugušo dūksnāju valstību, svelmē izkveļdētos ciematiņus dūņaino pieteku deltās, viņa privāto zemes īpašumu alkatīgos dzeloņstieņu žogus, aiz kuriem bez skaita un mēra vairojās jauna, lieliska govju šķirne, teļiem piedzimstot jau ar prezidenta piederības spiedoga zīmēm. Galu galā mēs taču bijām ne tikai sākuši ticēt, ka viņam lemts dzīvot vēl pēc trešās Komētas parādīšanās, bet šī pārlicība viesā mūsos drošības un ērtības sajūtu, ko mēs pūlējāmies noslēpt ar visādām zobgalībām par veco sakārni, piedēvēdami viņam mūžsenu bruņurupuču iedabu un dažādas ziloniskas izdarības, tā, piemēram, krodziņos plaši izplatīts bija nostāsts par to, ka ministru padome reiz nejauši uzzinājusi vēsti par prezidenta nāvi, pēc tam ministri mulsi blenzuši cits citā, šausmās sev vaicādami, kuram gan būs pietiekami drosmes šo ziņu pasacīt prezidentam, ha-ha-ha, bet patiesībā viņam būtu bijis gluži vienaldzīgi to dzirdēt un viņš pats nebūtu bijis īsti drošs, vai šis nelādzīgais joks ir patiesība vai arī melīgas

baumas, jo tolaik neviens, izņemot viņu pašu, nezināja, ka viņa atmiņas tinēs nekas cits vairs nebija saglabājis kā vien atsevišķas pagātnes skrandas un viņš pasaulē bija gluži viens, mēms kā spoguļa attēls, lai gan ar savām ļoģanajām ziloņa kājām vēl aizvien lumpačoja pa tumšajām kantoru telpām, kur viņam kāds rēgs, ģērbies vizītsvārkos ar balti cictinātu apkaklīti, ar gaišu mutautiņu pamāja noslēpumainu zīmi, ardievu, viņš tam sacīja, bet šis pārpratums drīz vien izvērtās likumā, saskaņā ar kuru pils kancelejas darbiniekiem, prezidentam garāmejojot, vajadzēja piecelties ar baltu kabatlaktiņu rokās, tāpat gaitēnos izvietotie apsardzes posteņi, kā arī rožu ceros mītošie spitālīgie, viņam parādoties, māja ar mutautiņiem, ardievu ģenerāl, ardievu, taču viņš neko nedzirdēja, nedzirdēja vairs nenieka kopš mijkrēšļa sēru dienām pēc Letisijas Nasareno nāves un domāja, ka putni viņa būros zaudējuši balsis no pārmerīgas dziedāšanas, tāpēc viņš pats tos ēdināja no personīgajām medus burkām, lai tie atspirgtu un atgūtu skanīgās balsis, šajā pašā nolūkā tiem vēl pilināja knābjos dziedamās zāles, lai tikai atkal atskanētu to senlaikos vīterotās dziesmas, pats dungodams, janvāra mēness zeltainā vizma, jo neatskārtā, ka nevis putnu balsis kļuvušas vājākas, bet gan paša dzirde, līdz kādu nakti dobajā zuzēšana, itin kā gabalos sašķīzdama, pēkšņi mitējās, līdz ar ko viss bija cauri. Turpmāk apkārtnē viņam tinās tikai kaļķmāla apmetuma smārdā, cauri kuram tikai ar pūlēm izspiedās varas norieta iluzorisko kuģu žēlabainās atvadas, aizšalkoja iedomu vēji, iztēles putnu juceklīgā vidžināšana, kura beidzot viņam sniedza mierinājumu īsto putnu klusēšanas bezdibeņa malā. Nedaudzie cilvēki, kuriem vēl bija atļauts ieiet valdības namā, redzēja viņu dirnam no klūgām pītājā šūpuļkrēslā zem atraitnīšu viju lapenes, kur prezidents pavadīja diendusas svelmi, atpogājis karavīra svārku apkakli, atkabinājis zobenu ar jostu nacionālā karoga krāsās un noāvis arī kurpes, taču atstādams nenovilkta purpurkrāsas zeķes no tiem divpadsmit dučiem, kurus viņam savā laikā bija atsūtījis Romas svēlais tēvs no saviem personīgajiem krājumiem. Tuvējās meiteņu skolas audzēknes, uzraudzamās uz izlodzītā mūra aizžoga, kura apsargāšanai veltīja mazāk uzmanības, viņu bieži bija pārsteigušas šādas mironīgās snaudas pusnomodā, kad prezidents kvernēja augšpēdus bālā vaigā, uz de-

niņiem uzlipinājis kaut kādas dziedinošas lapas, ar vaļā pavērtu, sēcošu muti, kas atgādināja diķa dibenā mītošo pūķi mantaraiju, bet pāri viņam tīģerainās svēdrās caurī koku lapotnei lija gaismas strēles, vecais sākārni, skuķi tad ķircinādamies klaigāja, taču prezidents tikai neskaidros apveidos samanija bula nīrbas aizmiglotas meitenes un tām uzsmaidīja, sveicinādams ar roku, kurā šobrīd nebija atlasa cimda, neko nedzirdēdams un sajuzdams vienīgi uzvēdam jūras vēju atnesto krabju dūkstus smaku un vistu knābienu kāju pirkstos, bet meitenes viņš nedzirdēja, tāpat nedzirdēja cikāžu čirkstu spožo pārkonu, nedzirdēja gluži itin neko. Viņa vienīgā saskare ar šīs pasaules īstenību bija kaut kādas izcilāko atmiņu paliekas, un vienīgi tās viņu uzturēja pie dzīvības kopš tā laika, kad pats valdības lietām bija atmetis ar roku un palika bezvainīgi pludurojam varas pekles priekšskambarī, jo tikai ar šo atceres kankaru palīdzību viņš spēja pastāvēt zem sava pārmēra smaguma sloga, naktij uznākot, klaiņodams pa tukšo valdības namu un slēpdamies tumšajās kancelejās ar izdzēsto gaismu, kur no oficiālām atskaitēm noplēsa baltās apmales, lai ar savu ķeburaino rokrakstu uz tām atzīmētu pēdējo atmiņu paliekas, kuras viņu vēl paglāba no nāves, un tā viņš kādu nakti uzrakstīja, mani sauc par Sakariasu, bākas plandošo gaismas staru uzplaiksnā to pārslasīja vēl un vēlreiz, līdz tik daudz reižu lasītais vārds viņam šķita svešs un tāls, jedritvai āzīt, viņš notcica, saplēsdams papīra strēmeli sīkos gabaliņos, es esmu es, bet pēc tam uz citas sloksnītes atzīmēja, ka Komētas atgriešanās laikā viņam bijis jau simt gadu, bet pats nebija drošs, cik reižu viņš to redzējis parādāmiem un pazūdam, un uz citas, platākas, strēmelītes uzrakstīja, slava visiem ievainotajiem un slava visiem uzticīgajiem karavīriem, kuri gājuši nāvē no svešas rokas, tomēr bija arī tādi brīži, kad viņš uzrakstīja visu, ko domāja, un visu, ko zināja, un tā kādu dienu viņš uz papes gabaliņa, ko ar spraudītēm piesliprināja pie atejas durvīm, atzīmēja, ka mazmājiņā aizliegts darīt cūcības, jo kādu dienu aiz pārskatīšanās bija atvēris atejas durtiņas un tur ieraudzījis kādu augstu virsnieku, ceļos pie poda nometušos, onanējam, tālab centās atzīmēt visu to mazumiņu, ko atcerējās, lai tas nekad neietu zudumā, Letisija Nasareno, viņš rakstīja, mana vienīgā un likumīgā laulātā draudzene, kas vi-

ņam jau dziļos vecuma gados bija iemācījusi lasīt un rakstīt, un viņš saspringtā piepūlē centās atdzīvināt atmiņā viņas ārējo veidolu, jo alka viņu atkal redzēt ar nacionālās krāsās izgatavoto tafta saulesargu rokā un ap kaklu apmestām sudrablapsas astēm kā valsts pirmo dāmu, taču spēja iztēloties vienīgi pliku pulksten divos pēcpusdienā moskītu tikla ēnojumu izraibinātu, tikpat kā ar putrainiem apbārstītu, atlaidušos guļvietā, atcerējās savu laiskā atpūtā zvīlnējošo balto, padevīgo miesu, elektriskajam ventilatoram liegi zuzot, atcerējās tavus tvirtos cičus, savu kuces smaku, savu sirdīgo mūķenes roku skaudrumu, kas lika sarūgt pienam, ar rūsas kārtu apskapstēt zeltam un novīst ziediem, taču šīs rokas bija visai prasmīgas mīlā, jo viņa viena vienīgā varēja lepoties ar neaptveramo slavu, ka pratusi panākt savu, velc nost zābakus, citādi tu ar tiem man noķēzi smalkaudekla palagus, un viņš tos novilka, noņem visas šīs slejas, ar kuru sprādzēm tu man skrāpē krūtis, un viņš noņēma siksnas, noraisi zobenu, trūces saiti un apstilbeņus, novāc visu to, mana dzīvība, citādi es tevis paša nemaz nejūtu, un viņš noraisīja visu tevis labā, ko nekad agrāk nebija darijis un nedarīs arī vēlāk par patiku kādai citai sievietei pēc Letisijas Nasareno, manas vienīgās un likumīgās mīlas, viņš nopūtās, uzrakstīja savas nopūtas uz nodzeltējušo dienesta ziņojumu papīru noplēstajām malām, ko saritināja cigaretēm līdzīgos ritulīšos un noglabāja mājas slēptākajās spraugās, kur vienīgi viņš tos varēja atrast, lai uzzinātu, kas īsti tāds ir, tajās dienās, kad vairs nevarēja itin neko atcerēties, un neviens nespēja šīs zīmītes uziet, kad pat Letisijas Nasareno attēls jau bija aiztecējis pa aizmirstības tekņēm un pāri palikušas tikai neizdzēšamas atmiņas par māti Bendisjonu Alvarado un atvadu pievakarēm priekšpilsētas savrupmājā, atmiņas par mirstošo māti, kura, ķirbju krūkā kukurūzas graudus kratīdama, šurp aicināja savas vistas, lai tikai dēls nepamanītu, ka pienākusi viņas mirstamā stundiņa, palai kam viņam zem tamarindu lapotnēm uzkārtajā guļamtiņā atnesdama augļudeņus, noslēpdama, ka necilvēcīgās sāpēs viņai aizcērtas elpa, māte, kura viena pati viņu bija iņēmusi, viena pati dzemdējusi un tagad viena pati trūdēja pie dzīvām miesām, līdz kādu dienu, vientuļi paciestajām sāpēm kļūstot tik nepanesamām, ka tās jau pieveica viņas lepnumu un nācās dēlu pa-

lūgt, paskaties, kas man uz muguras, tā svilst kā vienās ugunis, nedodama ne acumirkli miera, un viņa, kreklu novilkusi, pagrieza muguru pret dēlu, un tas mēmās šausmās ieraudzīja, ka mātes miesa izkremsta vienās kūpošās augoņu čulgās, kuru gvajaves augļa mikstumam līdzīgajos puvešos ar sīkiem burbulīšiem jau uzšķilās pirmo kāpuru kūniņas. Tie bija nelāga laiki, manu ģenerāl, nebija tāda valsts noslēpuma, kurš nekļūtu atklātībai zināms, nebija tādas pavēles, kura visā pilnībā paliktu neizpildīta kopš tās reizes, kad uz svētku mielasta galda tika pasniegts lieliski cepetim sagatavotais ģenerāļa Rodrigo de Agilara liķis, taču šobrīd tas viņu neinteresēja, un tāpat vienaldzīgas viņam bija ar varas aparātu saistītās raizes visus šos rūgtuma pārpilnos mēnešus, kamēr viņa māte turpat blakus guļamistabā trūdēja kā uz lēnas uguns gruzdināta pēc tam, kad Āzijas sērgās vislietpratīgākie ārsti bija atzinuši, ka prezidenta mātes slimība nav ne mēris, ne kašķis, ne spītība, nedz arī kāda cita no austrumzemju mocībām, bet gan liksta, ko piebūris kāds no indiāņu pūšlotājiem un kuru varot izdzīt tikai tās pievārdotājs, viņš apjēdza, ka tā ir neatvairāma nāve, un ieslēdzās pilī, lai koptu māti pats ar gluži mātišķu pašai dziedību, palika pie mātes, lai kopā ar to satrūdetu un neviens cits neredzētu, kā viņa dzīva verd kāpuru virumā. Viņš lika uz valdības mītni šurp atgādāt pāvus un izkrāsotos putnus, kuri brīvi klaiņoja pa kabinetiem un dienesta telpām, lai mātes tuvumā būtu viss, pie kā viņa bija pieradusi, rosīdamās savā priekšpilsētas laucinieciskajā savrupmājā, un tāpat viņš pats izkvēpināja mātes guļamistabu ar aromātiskā bihas koka zariem, lai neviens nesajustu no mirstošās mātes plūstošo miroņa smaku, pats ar dažādām pretkāpuru ziedēm ieberzēja mātes augumu, kas bija sarkanos plankumos no hromdzīvsudraba, dzeltenos no pikrīnskābes, zilos no metilēna, pats viņš iezieda māti ar turku balzamu pret kūpošajiem augoņiem, lai gan veselības aizsardzības ministrs, kurš ļoti baidījās no dažādām pieburtām kaitēm, to neieteica darīt, jedritvai āzīt, memmīt, mirsim mēs abi reizē, viņš sacīja, taču Bendisjona Alvarado labi apzinājās, ka mirst viņa viena pati, un tāpēc pasteidzās dēlam atklāt ģimenes noslēpumus, kurus negribēja paņemt līdzī kapā, izstāstīja, ka pēc viņa piedzimšanas, senjor, placenta izsviesta cūkām apēšanai, tāpēc noticis tā, ka, par spītī

visām pūlēm, nekad nav izdevies noskaidrot, kurš no daudzajiem, pa ceļiem apkārt klistošajiem vazaņķiem īsti bijis viņa tēvs. Saglabāšanai vēstures annālēs viņa dēlam pūlējās pastāstīt, ka viņš radīts stāvus, pat platmali nenonēmot aiz bailēm no metāliskajiem odiem, kuri mudžēt mudžējuši ap rūgstošās melases ādas maīsiem telpā aiz dzertuves, bet dzemdēts viņš pavisam nelāgā kārtā agrā augusta rītā kāda klostera priekšnamā un pirmo reizi aplūkots grūtsirdīgo ģerāņu arfas gaismā, pie kam atklāts, ka viņa labais pauts ir krietnas vīģes lielumā un darbojies kā plēšas, izdvešot gaisu ar dūdu stabules skaņai līdzīgu nopūtu, viņa savu bērnu gan vadājusi apkārt pa gadatirgiem un, izvēstot to no mūķeņu dāvinātajām skrandām, rādījusi ļaudīm, cerēdama atrast kādu, kurš zinātu labāku un lētāku līdzekli pret šo vainu nekā medus, vienīgās viņai līdz šim ieteiktās zāles, taču visbiežāk viņa dzirdējusi tikai mierinājumus, ka neesot ko spārdīt pret likteņa dzeloni, turklāt tā jau neesot nekāda grūšā liksta, jo bērns derot visam kam, atskaitot vienīgi spēlei uz pūšamiem instrumentiem, līdz kāda ar cirku apkārt klaiņojoša gaišreģe pamanījusi, ka jaundzimušā deļnā nav nevienas likteņa līnijas, bet tas nozīmējot, ka viņš nācis pasaulē, lai kļūtu par ķēniņu, un tā arī noticis, taču ģenerālis tam visam nepievērsa nekādu uzmanību un tikai lūdza māti gulēt mierīgi un nerakņāties pagātnē, jo viņam bija ērtāk ticēt, ka visas šīs tēvzemes vēsturei tik nevēlamās piedauzības nav nekas cits kā drudža murgi, čučī, memmīt, viņš lūdzās, no galvas līdz kājām māti ievīstīdams vienā no daudzajiem linu palagiem, kurus bija licis speciāli izaust, lai tiktu saudzētas viņas čūlas, un noguldīja uz sāniem, ar sirdij uzliktu roku, nav vērts atcerēties visas šīs bēdīgās pirdaku būšanas, memmīt, šā vai tā, bet es esmu es, tāpēc čučī mierīgi. Veltīgi izrādījās visi oficiālie pasākumi darīt galu nevalodām, ka tēvzemes māte dzīva sapūstot, nenieka nedeva arī oficiāli sagudrotie medicīniskie biļeteni, jo pat šo ziņu iznēsātāji apstiprināja, ka viņu sniegtie atsaukumi neatbilstot patiesībai, ka no mirējas istabas uzplūstošais smirdoņas tvans esot tik negants, ka aizbiedējis pat rožu ceros mītošos spītālīgos, ka tiekot nokauti jēri, lai sirdzēju mazgātu to asinis, ka no viņas gultas nonēmtie palagi tā piemirkuši ar čulu dzeltenīgajām, sauleņu eļļai līdzīgajām strutām, ka tos līdz sākotnē-

jam spodrumam nevarot izmazgāt ne ar kādām ziepēm un nekādiem sārņiem, ka neviens vairs neesot redzējis ģenerāli iegriezāmos govju slaukšanas laidaros, nedz arī no rītiem parādāties pie savām piegulētājām, kur viņš agrāk noteikti mēdzis ierasties pat vissīvakajās posta dienās, pats arhibīskaps esot piedāvājis sniegt mirējai pēdējo svaidījumu, taču ģenerālis viņu izmetis Laukā, sacīdams, ka teitan, cientevs, neviens nav uz nāves gultas, tālab neticiet ļaužu tenkām, bet pēc tam kopā ar māti ēdis no viena šķīvja ar vienu un to pašu karoti, lai gan istabā valdīja mēra miroņu kambara baismīgā smirdoņa, pirms māti aikal noguldījis, viņš to nomazgājis ar vismiļākā suņa tauku ziepēm un ar grūtu sirdi, kas aiz sāpēm vai pušu plīsusi, noklausījies pamācībās, ko pēdējiem spēkiem vēl izdvesusi māte atiecībā uz palikušo mājkustoņu kopšanu, piekodinādama dēlam, lai viņš neļaujot izplūkt pāviem spalvas cepuru greznošanai, labi jau, labi, memmīt, viņš atbildējis, ar kreolinu ieziedzams visu viņas augumu, tāpat lai nespiežot putneļus dziedāt svētku mielastu reizēs, labi jau, labi, memmīt, un apguldot ietīstījis māti palagos, nedrīkstot arī vistās pērkona laikā izņemt no perēkļiem, tad tās izperēšot drausmīgus mūdžus, labi jau, labi, memmīt, un noguldījis māti uz sāniem, ar roku uz sirds, labi jau, labi, memmīt, čučī mierīgi, un nomutējis viņu uz pieres, nedaudzās stundās, kas vēl bija palikušas pāri paša miegam, viņš nosnaudies knūpus turpat pie mātes gultas, pakļauts viņas miega nemiera nebeidzamajiem samudžinājumiem, kuri, nāves stundai tuvojoties, kļuvuši aizvien gaišredzīgāki, tomēr no nakts naktī uzkrātais spīvums viņam palīdzējis izturēt neprāta sāpju brāzmu, kas viņā uzbangojusi tajā pirmdienas rītausmas stundā, kad viņu pamodinājis pasaulplašs, baismīgs klusums, jo manas dzīvības memmīte Bendisjona Alvarado bija izdvesusi savu pēdējo elpas vilcienu, un tad, iztinis mātes šķebinoši smirdīgo augumu no palagiem, pirmo gaiļu blāvajā rītausmā ieraudzījis uz tiem rēgojamies otru, pilnīgi līdzīgu augumu, ar tāpat uz sirds uzliktu roku, sānskatā, tikai šim uz palagiem nospiestajam attēlam nebija nekādu mēra vāšu, nedz arī vecuma vītuma pēdu, tas bija vingrs un tvirts, it kā ar eļļas krāsām uzgleznots abās sviedrauta pusēs un izdvesa tik tikamu un liegu dabisku ziedu aromātu, ka šķīstīts tika pat guļamistabas ar slimnīcas smakām pār-

sātinātais, smirdīgais gaiss, taču pats attēls nebija no palaga nodabūjams, nedz ar salpetri kodinot, nedz sārmos vārot, jo tas no abām pusēm itin kā ieaudies pašos pārklāja metos un velkos, tāpēc linaudums bija mērojams ar mūžības mēru, taču ģenerālim viņa nomāktībā nebija pietiekami atjautas piegriezt vērību šim brīnumu brīnumam, tāpēc viņš izgāja no mātes guļamistabas, aizsīzdams durvis ar tik sirdīgu blīkšķi, kurš, līdzīgi lielgabala šāvienam, atbalsojās tālā apkaimē, un tūdaļ arī sāka diundēt katedrāles sēru zvani, tiem piebalsoja baznīcas, bet pēc tam jau dunēja sērās visi dievnami, ne uz mirklī neapklustot veselās simt dienas, visi, ko pamodināja šī zvanu dimdēšana, bez jebkādam ikūzijām saprata, ka prezidents atkal ir pilnestīgs savas varas saimnieks un ka viņa nāves smagmes nomāktās sirds noslēpumi sparīgāk kā jebkad agrāk izslienas pret visiem saprāta apsvērumiem, pret jebkuru cieņu un iecietību, jo viņa māte, mana sirdsmemmīte Bendisjona Alvarado, bija mirusi divdesmit trešā februāra rītausmā un pasaulē sākās jauns juku un jembastu gadsimts. Neviens no mums nebija pietiekami vecs, lai pats būtu bijis šīs nāves liecinieks, taču sarikoto bērū skanīgās atbalsis bija saglabājušās līdz mūsu dienām, un mēs noteikti zinājām, ka nekad vairs savā mūžā viņš nebija tāds kā agrāk un nevienam nebija tiesību traucēt viņa bārenīgo bezmiegu ne tikai simt oficiālajās sēru dienās, bet vēl ilgi pēc tam, tālab neviens netika viņu redzējis šajā sājū namā, kur viss šķita nerimtīgo sēru zvanu atbalsu caurausts, tā ka stundeni tur nerādīja cita laika kā vien sēru stundas ievadīto, visi sarunājās tikai čukstošās balsīs, apsardze staigāja basām kājām tāpat kā viņa valdišanas sākumā, un vienīgi vistām viss bija atļauts šajā citiem nepieejamā namā, kura patvaldnieks bija kļuvis ncredzams un savas dienas pavadīja, aiz nīknuma noasiņodams no klūgām pītājā šūpu(krēslā, kamēr viņa, manas dvēseles memmīte, ieguldīta ar zāģu skaidām un sasmalcinātu ledu pildītā zārkā, lai nesāktu trūdēt vēl straujāk, nekā dzīvai esot, ceļoja pa drausmīgas svelmes un posta klajiem, jo viņas liķis svinīgā procesijā tika vadāts apkārt pa visu valsti līdz pat tās galējām, vēl pavisam mazizpētītajām robežām, lai nevienam nebūtu laupīta priekšrocība godināt viņas piemiņu, un tā, sēru karogu vējam plandot, himnas skaņu pavadībā zārks nokļuva augstkalnu stacijās, kur

to sagaidīja ar sēru mūziku tie paši klusie ļaužu bari, kuri kādreizējos slavas laikos bija pulcējušies skatīt krēslainajā prezidenta vagonā slēpto varas nesēju. Zārku ar viņas liķi izstādīja arī tajā pašā labdarības klosterī, kur kādreiz, pašos laiku sākumos, apkārtklaiņojoša putnu pārdevēja ieejas priekšelpā pāragri bija dzemdējusi nezināma tēva dēlu, kam vēlāk bija lemts kļūt par ķēniņu, tālab pirmo reizi kopš gadu simteņa plaši pavērās milzīgie svētnīcas vārti, armijas bruņotie jātnieki ielenca indiāņu ciematus, aizveda sev līdzī to iemītniekus un ar laidņu sitieniem sadzina logu vitrāžu ledaino sauļu drūmi apmirdzētajā, plašajā baznīcas jomā, kur deviņi pāvesta iecelti arhibīskapi dziedāja sēru dievkalpojumā, dusi nu slavas pilnā micrā, dziedāja diakoni, miers taviem pišļiem, dziedāja baznīcas kalpotāji, viņi dziedāja, bet laukā uz ģerānijām smidzināja lietus, mūķenes izdalīja cukurniedru degvīnu ar bērnu mielasta maizītēm, pārdeva zem akmens velvēn cūkgaļas kotletes, lūgšanu krelles un pudeles ar svētīto ūdeni, ceļmalas krodziņos skanēja mūzika, uzplandīja pulvera liesmas, lieveņu priekšā laudis dejoja, jo bija svētdiena, tagad un mūžu mūžos, tie bija svētku gadi bēgļu takās un miglas plēņu aizās, kuras māte, mana nelaiķe sirdsmemmīte, bija izstaigājusi, sekodama federālā kara virpuļi ierautajam dēlam, lai viņu pasargātu no visām briesmām, paglābtu no zirgēzeļu pakaviem, kas viņu varēja samīdīt, kad viņš nogāzās zemē un gulēja, šogā ietinies, bez atmaņas, trejdienu drudža murgos muldēdams visādas aplamības, tāpat viņa mēģināja dēlam iepotēt no senčiem mantotās bailes to briesmu priekšā, kas kalnu ļaudīm uzglūn drūmajās piejūras pilsētās, viņa baidījās no vicekaraļiem, no slatujām un pieminekļiem, pat no krabjiem, kuri dzerot jaunpiedzimušu bērnu asaras, haismās viņa drebēja valdības nama diženības priekšā, to ieraudzīdama aiz lietus aizkariem naktī, kad vajadzēja notikt uzbrukumam, toreiz nemaz nenogīzdama, ka šajā mājā pati kādreiz nomirs, šajā vientulības mitekļī, kur viņš pašlaik mīta un, knūpus uz grīdas izstiepies, spīva niknuma kvēlē taujāja, kur tu, sirdsmemmīt, esi pazudusi, kādos mangres krūmu čūkslajos aizķēries tavs augums, kas gan no tavas sejas aizgaiņā tauriņus, tā viņš sūrojās, sāpēs saļimis, kamēr viņa māte Bendisjona Alvarado banānu lapu pavēnī ceļoja cauri purvāju dvingai, lai pa ceļam tiktu

izstādīta ceļmalas skolās, salpetra tuksnešu barakās, indiāņu apmetnēs un turīgāku ļaužu namos, kur viņu rādīja reizē ar jaunības dienu fotogrāfiju, kad Bendisjona Alvarado bija vēl tvīksmes pilna un skaista, bet galvu viņai rotāja diadēma un ap kaklu, pretēji pašas gribai, aplūkta mežģiņu apkakle, tāpat, par spīti pašas iebildumiem, vienīgo reizi mūžā viņai bija nopūderēta seja un iekrāsotas lūpas, turklāt rokā zīda tulpe, nē, tā neturiet ziedu, senjora, ļaujiet tam itin kā nevērigi noslīgt klēpī, jā, jā, šādā veidā, kad no tālienes atbraucis meistars, kurš bija fotografējis Eiropas valdniekus, iemūžināja mūsu zemes pirmo dāmu attēlā, kuru tagad rādīja kopā ar viņas līķi, lai tādējādi neapgāžami atspēkotu jebkādas iespējamās aizdomas, ka notikuši kādi viltus gājieni, un patiesi, kā attēlā redzamā, tā zārkā gulošā sieviete bija pilnīgi vienādas, jo netika žēlotas nekādas pūles, lai līķi slepenībā pieskaņotu fotogrāfijai, šajā nolūkā pielietojot visus kosmētikas līdzekļus, sasprēgājušo ādu, uz kuras uzliktais parafīna slānis karstumā aizvien izkusa, atjaunoja nemitīgās devās, notīrīja lietavās appelējušās skropstas, armijas darbnīcās strādājošās šuvējas uzturēja mirējas apgērbu tādā kārtībā, it kā tas tikai vakar būtu uzvilkti, rūpējās, lai līķim galvā uzliktais apelsīnu ziedu vainags aizvien būtu svaigs, tāpat nesaburzīts jaunavīgais līgavas šķidrums, kādu nelaiķe savā mūžā nekad nebija valkājusi, citādi kāds šajā pagānu mauku mājā vēl būtu iedrošinājies palaist muti, apgalvodams, ka tu, manu sirdsmemmīt, esi citāda nekā fotogrāfijā skatāmā sieviete, jo ikvienam uz mūžu vajadzēja atcerēties, kam teitan ir noteikšana gadsimtu simteņos, līdz pat visnoplukušākajām būdelēm selvas pauguros un dūkstīs, kur pēc tik daudziem aizmirstības gadiem pusnakts stundā redzēja atgriezāties veco koka lāpstratu dzīto upes tvaikonīti ar žilbām ugunīm, un ļaudis to sagaidīja ar Lieldienu buņu rīboņu, domādami, ka atkal pienākušas senās slavas dienas, sveiks lai dzīvo vīrs, kam vara, viņi kļiedza, svētīts tas, kurš nāk patiesības vārdā, viņi kļiedza un metās ūdenī ar trekni nobarotiem bruņuru-pučiem un ķirbja traukiem krietna vērsēna lielumā, uzrausās pa režģveidīgi darinātajām borta margām uz klāja, tiekdami pasniegt padevības dāvanas neredzamajam varas nesējam, kurš kauliņu spēlē pēc savas leģribas noteica tēvzemes likteni, un bez elpas apstājās

pie katafalka ar sasmalcināto ledu un rupjajiem sāls graudiem, kas prezidenta ēdamistabas spoguļos atmirdzēja žilbās, sadrumstalota mēness fragmentu dzirkstošās izbrīna sprēgatās, pakļauti atklātai iztiesai zem zuzošo ventilatoru spārnu vėdām uz vecā izpriecu braucienu kuģīša, kurš mēnešiem ilgi klīda starp iluzoriskajām salīņām ekvatoriālajās pietekās, līdz beidzot apmaldījās lietuvēna mudžeklibā, kur gardēnijām piemita saprāts, krēslībā pa gaisiem apkārt pluduroja milzu ķirzakas, pasaule izbeidzās, kuģīša dzenratu lāpstīņas iestīga zelta sērēs un salūza, zārkā izkusa ledus, sāls sabojājās, liķis uzmilza, peldēdams zāgskaidu putrā, taču nesāka trūdēt, manu ģenerāl, bet, gluži pretēji, mēs redzējām atveramies nelaiķes acis, ielūkojāmies tajās un saskatījām, ka to redzokļi ir dzidri, janvāra zilo kurpīšu krāsā, zaigojoši kā mēness akmens, un tad pat visneticīgākie mūsu vidū pamanīja, ka zārka vāks apsvīst gulētājas elpā, no viņas miesas porām izgaro aromātiski sviedri un viņa pasmaida. Jūs, manu ģenerāl, nevarat iedomāties, kāds ļembasts sākās, mēs redzējām no dabas neauglīgos mūļus dzemdinām pēctečus, redzējām salpetrī uzziedam puķes, redzējām kurlmēmos, kuri gandrīz vai prātu zaudēja, izdzirdot paši savus pārsteiguma kliedzienu, brīnumi, brīnumi, brīnumi, ļaužu drūzma sašķaidīja zārka vāku sīkās drupačās, manu ģenerāl, un bezmaz saplosīja gabalos liķi, gribēdami to sadalīt relikvijās, tā ka mums vajadzēja izsaukt grenadieru bataljonu, lai tas atvairītu uzmacīgos, kā neprātā trakojošos ļaužu pūļus, kuri plūda šurp no visām Karību jūrā kā ar sētuvi izkaisītajām, neskaitāmajām salām, jo visus bija satraukusi vēsts, ka jūsu māmuļas Bendisjonas Alvarado dvēselei Dievs piešķīris brīnumdarītājas spējas rīkoties pretēji dabas likumiem. tāpēc pārdošanā jau parādījās no liķauta izrauti pavedieni, relikviju maisiņi, no mirušās sāniem izplūdušā šķidrums pudelītes, bildītes, kurās viņa bija redzama ķēniņienes tērpā, un visa šī nepārskatāmā, nepieredzēta satraukumā bangojošā cilvēku masa drīzāk atgādināja mežonīgu vēršu bara lavīnu, kas brāžas uz priekšu visu savā ceļā samīdama, ar zemestrīcei līdzīgu, pat šeit sadzirdamu dunēšanu, ieklausieties tikai vērigāk, manu ģenerāl, un patiesi, gliemežvāka veidā saliekto delnu pielicis pie auss, kas šobrīd džīnkstēja mazāk nekā parasti, viņš uzmanīgi ieklausījās un tad piepeši

sadzirdēja, memmīt manu, Bendisjona Alvarado, sadzirdēja nebeidzamus pērkona dārdus, saredzēja nepārskatāmus, līdz pat tālajam jūras apvārsnim kā bezgalīgas purvaines dūkstis burzguļojošus ļaužu barus, saredzēja degošu sveču bangotni, kas šajā gaišajā dienasvidus spozmē iededza otru, vēl mirdzošāku dienu, jo viņa māte, manas dvēseles memmīte, atgriezās savā sākotnējā baiļu pilsētā, kurā pirmo reizi bija ieradusies ar visām kara baismām, ar karam piemītošo jēlas miesas un brūču smirdoņu, taču šoreiz pilsēta uz mūžiem bija attīrīta no visām toreizējām drausmām, jo viņš bija pavēlējis no skolu mācību grāmatām izplēst visas tās lapas, kurās tika stāstīts par kādreizējiem vicekariņiem, tālab vēsturē viņu vairs nebija, bija aizliedzis uzstādīt jebkādas statujas, memmīt, kuras bija traucējušas lavu miegu, un tā viņa šoreiz atgriezās bez agrākajām bailēm, mierīga ļaužu bara plecos uzsēdināta, atgriezās bez zārka, zem klajas debess, kur jo stingri bija noliegts parādīties gaisā jebkādiem plēvspārnu kukaiņiem, atgriezās, tikko saskatāma zem milzīgā zelta pateicības dāvanu daudzuma, ar kurām bija tikusi apbērtā ilgajā ceļā no tālajām robežām viņpus selvas cauri visai plašajai lietuvēna murgu uzvandītajai valstij, tā ka tagad viņu no vienas vietas sedza veselas kaudzes zelta kruķīšu, ko bija sanesuši izdziedinātie tizlie, no kuģu bojāejas paglābto jūrasbraucēju pasniegtās zelta zvaigznes un tāpat zīdaiņu zelta statujas kā atzinības zīme no jebkuru ticību uz pēcnācējiem zaudējušām sievietēm, kurām tomēr lielā steigā bija vajadzējis kaut kur tuvumā augoša krūma biežnā laist pasaulē bērnus tikpat kā kara laikā, manu ģenerāl, un tā viņa nāca kopā ar nepārredzamo ļaužu drūzmu, pašā tās centrā, tikpat kā Bibeles laikos, kad pārvietojās visa tauta, nezinādama, kur novietot savus ēdiena gatavošanas traukus, mājlopus un visus pāri palikušos piederumus, bez lielākas paļāvības uz nākotni, kāda bija Bendisjonai Alvarado, kad tā kauju laikos skaitīja lūgšanas, cerēdama atvairīt lodes no sava dēla, kurš, galvu ar sarkanu lupatu aptinis, jaucās kauju burzmā, murgu svelmes pierimuma brīžos izkliegdam, jedritvai āzīt, lai dzīvo liberāļu partija, lai dzīvo liberāļu uzvara, nost ar konservatīviem sūdabraiņiem, lai gan patiesībā viņu bija aizrāvusi tikai atavistiskā ziņkāre redzēt jūru, taču noskrandušais pūlis, kurš ar viņa māti ielauzās

pilsētā, kur plosījās spīvākā niknumā nekā toreiz, kad valsts tika izpostīta federālā kara avantūrā, šoreiz bija alkātīgāks par jebkuru plēsoņu, drausmīgāks par paniku, briesmonīgāks par visu to, ko jebkad pieredzējušas manas acis un tāpat visa pasaule viņa neskaitāmajos valdišanas gados, palūkojieties, kāds tas ārprāts, manu ģenerāl. Acīm redzamo faktu pārlicināts, viņš beidzot iznāca no savu bēdu miglāja, iznāca gluži bāls, taču stingrs, ar melnu sēru lenti ap piedurkni, stingrā apņēmībā pielietot visus savas autoritātes līdzekļus, lai, dibinādamies uz pārsteidzošajiem brīnumdarītājas veikumiem, panāktu Bendisjonas Alvarado pasludināšanu svēto kārtā, un šajā nolūkā nosūtīja uz Romu savus labāko humanitāro izglītību baudījušos ministrus un alkā ielūdza pie sevis uz tasīti šokolādes ar cepumiem apustulisko nunciju, kuru pieņēma atraitnišu lapenes rēnajā gaismas akas pavēnī bez virssvārka, tikai kreklā vien un ar platmali apvēdinādamies, atlaidies guļamtiņā. Nuncijs ar karstas šokolādes tasīti rokā sēdēja prezidentam iepretim, no svētdienas suļanas izpludinādamis lavandas smaržu, kas šķīta viņu pasargājam no svelmes, putekļiem, tropiskā gurdenuma, kā arī no prezidenta nelaikes mātes putnu nepiedienīgās uzvedības, kuri, lapenes pārjumes dziļumā rosīdamies, palaikam nobirdināja kādu visai nepieklājīgu krikumiņu, taču viņš, mierīgi iebaudīdamis pa malkam vaniļas šokolādes un ar nule klosterī iestājušās nonnes kautrību piekodams kumosīņu cepuma, domāja, kā novilcināt pēdējo indīgo malku, pēc kura vajadzēs atbildēt prezidentam, bet pagaidām viņš sēdēja no klūgām pītājā krēslā, kuru prezidents nevienam nekad nepiedāvā, vienīgi jums, eminence, gluži tāpat kā tajos tālajos slavas laikos, kad šajā krēslā pēc malvām smaržojošās rēnās pievakarēs sēdēja cits vecs un godājams nuncijs, kurš, sholastiski citēdamis Akvīnas Tomu, nopulējies ģenerāli pievērst kristietībai, bet tagadīņ, cīentēv, es mēģinu jūs atgriezt, redziet, kādu kūleni pasaule apmetusi, jo esmu kļuvis ticīgs un pūlos par tādu padarīt jūs, viņš atkārtoja, ne aci nepamirkšķinādams, lai gan patiesībā neticēja nekam ne šajā, nedz viņā saulē, izņemot vienīgi to, ka viņa dzīves memmītei tiesības uz altāra svēto mocekļu slavu, ko viņa pelnījusi ar savu pašuzupurēšanos un nepieredzēto kautrību, tā ka viņš savu lūgumu nepavisam nedibināja uz ļaužu valodām, ka polārzvaig-

zne virzījusies līdzī sēru gājienam un skapjos uzglabātie stīgu instrumenti sākuši paši no sevis spēlēt, kad tiem garām nestas nelaiķes miesas, bet atsaucās vienīgi uz brīnišķīgo palagu, kuru tūlīt kā buru izpleta saules apmirdzētajā augusta dienā, lai nuncijs pats savām acīm redzētu patiesi saskatāmo nospiedumu, redzētu viņa memmītes Bendisjonas Alvarado attēlu sānskatā bez jebkādam vecuma iezīmēm vai mēra izkremstām vātīm guļam ar sirdij uzliktu roku, pats ar pirkstiem sajustu audekla mūžam negaistošo sviedru valgmī un ieelpotu dzīvo ziedu smaržu, visapkārt vīterojot un vidžerējot brīnišķīgās parādības dvesmas satrauktajiem putniem, redziet, cietēv, cik tas brīnumaini, viņš teica, rādīdams palagu vispirms no vienas, pēc tam no otras puses, pat putni viņu pazīst, taču nuncijs vērās audeklā ar tik asu uzmanību, kas būtu spējusi atsegt vulkānisku pelnu uzskapstējumu kristietības laikmeta visizcilāko meistarū gleznojumiem, pēc krāsu spilgtuma saskatīt vissīkākos sprēgājumus raksturā un atklāt šaubas ticējumos, estētiskā aizrautībā izjust zemeslodes apaļīgo izliekumu, kas atgādina debess velves pārjūmtu vienu tuļu kapelu kādā iztēles pilsētā, kur laika secību nosaka nevis ritējums, bet gan plūsma, līdz viņam radās drosme atraut skatienu no priekšā izklātā palaga un pēc dziļas apceres liegā, taču negrozāmā balsī paziņot, ka uz audekla redzamais attēls radies nevis dievišķīgā atklāsmē kā Visaugstākā bezgalīgās žēlastības pierādījums, bet to, jūsu augstība, sameistarojis kā labās, tā ļaunās mākslās vienādi izveicīgs gleznotājs, kurš izmantojis jūsu ekselences augstsirdību, jo izlietojis nevis eļļas, bet visparastākās un lētākās krāsas, vienkāršu ziedi, ko lieto logu aizlepšanai, jūsu augstība, jo zem dabisko, izšķīdināto sveķu aroma sajaužama lēta terpentīna smaka, saskatāma arī vēl gīpša smeltne, tāpat pastāvīgi samanāmais valgums radies nevis no mirējas pirmsnāves sviedriem, kā līdz šim bija ticējuši, bet veidots mākslīgi, palagu piesātinot ar lineļļu un to uzglabājot tumšā vietā, ticiet, man ir ļoti nepatikami, jūsu augstība, nuncijs nobeidza ar patiesu nožēlu, taču vairāk neko nepiebīlda, redzēdams kā granīta tēls sastingušo sirmgalvi, kurš no guļamtikla nolūkojās viņā ar nekustīgu skatienu, ne acu nepamirkšķinādams un ne vārda neiebilzdams, it kā iegremdējies drūmas, aziātiskas klusēšanas dūkstīs, lai gan viņam labāk nekā jeb-

kuram citam bija zināms liķauta brīnuma noslēpums, jo es, memmīt, pats ar savām rokām tevi tajā ievīstīju, nobijies tavas nāves baismīgā klusuma, itin kā visa pasaule piepeši būtu atmodusies jūras bezgalīgajās dziļēs, un pats savām acīm skatīju notikušo brīnumu, taču viņš nuncijs spriedumu neapstrīdēja, vienīgi pāris reižu, plakstus neaizvērdams, kā dižķirzaka samirkšķināja acis un tikko manāmi nosmīkņāja, labi, cīentēv, viņš nopūtās, lai jau nu būtu tā, kā jūs sakāt, tikai neaizmirstiet, ka uz jums gulstas atbildības nasta par visu. ko jūs sacījāt, un vēlreiz vārds vārdā atkārtoja nule izteikto brīdinājumu, lai jūs visu savu ilgo mūžu neaizmirstu, ka uz jums gulstas atbildības nasta par sacīto. cīentēv, es no sevis noņemu jebkuru atbildību. Visu šo ļauno nojausmu nedēļu tauta pavadīja kā drūmā snaudā, bet prezidents nepiecēlās no guļamtīkla pat ēdienu reizēs, gulēdams viņš ar vēdekli atgaiņāja pie cilvēka pieradušos putnus, kuri nosēdās uz viņa auguma, reizēm viņš ar vēdekli pūlējās pat atvairīt cauri atraitnīšu nojumes spraugām iespīdējušo saules starus, arī tos noturēdams par pieradinātiem putniem, nevienu viņš nepieņēma, nevicnam nedeva nekādu rīkojumu, taču publiskas drošības apsardze nepakustināja ne pirksta, kad fanātisku algotņu pūļi iebruka apustuliskās nunciatūras pili, izlaupīja vēsturisko relikviju muzeju, pašu nuncijs pārsteidza iekšējā dārza klusumā, kur viņš zem klajas debess bija atlaidies diendusas snaudā, pilnīgi kailu izvilka uz ielas, izkārnījās uz viņa, manu ģenerāl, taču prezidents savā guļamtīklā, ij nesakustējās un pat acis nepablisināja, kad pie viņa atsteidzās ar ziņojumu, ka uz ēzeļa uzsēdināto nuncijs pūlis vadādot apkārt pa tirdzniecības rajona ielām, kur no balkoniem uz viņu nemitīgi izgāžot spalņus ar virtuves samazgu ūdeņiem un mežonīgi aurojot, Vatikāna jumprava, jums vēders gana piebriedis, dzemdējiet vien laukā, kas tur iekšā, laidiet tos bērņiņus pie manis, un tikai tad, kad pūlis pusdzīvo nuncijs bija izgāzis tirgus mēslainē, prezidents, putnu barus ar rokas vēzienu izbiedēdams, uzslējās no sava guļamtīkla un parādījās audienču zālē, kur, sēru apsēju no piedurknes norāvis, vienā rokas vēzienā aizmēza visur saauostos zirnekļu tīmekļus un bezmiegā piesarkušām acīm deva pavēli nuncijs uzsēdināt uz glābšanas plota un, dodot viņam līdzī pārtiku trim dienām, palaist okeānā uz kuģu ceļa.

pa kuru parasti kursē no Eiropas nākošie satiksmes tvaikoņi, lai visa pasaule uzzinātu, kas sagaida ikvienu svešzemnieku, kurš iedrošinās pacelt roku pret mūsu tēvzemes varenību, un tāpat lai pašam pāvestam būtu skaidrs, ka kopš šā brīža uz mūsu mužiem viņš gan var būt pāvests Romā, kur, iegūrbies savos sūdabruņu meitiņu lindrakos un zīmoggredzenu pirkstā uzvilcis, pēc patikas drīkst dirnēt savā zelta zvilnī, bet teitan, jedritvai āzīt, es esmu tas, kas esmu. Tā bija visai ietekmīga izrīcība, jo jau kopš gada beigām tika ievadīts process, lai kanonizētu prezidenta māti Bendisjonu Alvarado, kuras netrūdošais līķis bija novietots publiskai godināšanai bīskapa baznīcas galvenajā jomā. No altāra nemitīgi skanēja slavinājumu dziesmas, atcelts bija arī karastāvoklis, ko prezidents bija izsludinājis pret svēto krēslu, lai dzīvo miers, Uzvaras laukumā auroja ļaužu bari, gods Dievam augstībā, pūlis kļiedza, kamēr prezidents pieņēma audiencē Rituālu svētās kongregācijas un reizē ticības veicināšanas un izplatīšanas auditoru monsinjoru Demetriju Aldousu, par kuru bija zināms, ka viņš pēc tautības ir abesīnietis un ieradies šeit, lai līdz pat pēdējiem sīkumiem noskaidrotu visus apstākļus sakarā ar Bendisjonas Alvarado dzīvi, tā ka nepaliktu vairs ne vismazāko šaubu, ka viņa patiesi pelnījusi piepulcināšanu svētajiem, iepazīstieties ar visu, cīentēv, kas vien jums liekas svarīgs, ģenerālis teica, ar abām rokām saturēdams monsinjora plaukstu, jo viņā tūlīt bija radusies uzticība pret šo tumšādaino abesīnieti, kurš par visu vairāk mīlēja dzīvi, ēda dižķirzaku olas, manu ģenerāl, bija stāvā sajūsmā par gaišu ciņu un mulatu meiču kvēli, lēkāja kumbao danci ar tādu pašu aizrautību kā mēs, manu ģenerāl, un nodevās visām citām nešķīstībām, tā ka pēc ģenerāļa pavēles monsinjora priekšā atvērās visrūpīgāk noslēgtās durvis, lai šim sātana advokātam nerastos nekādas grūtības patiesības izdibināšanā, jo prezidenta plašajā lietuvēna murgu valstībā nebija nekā slēpjama, nekā tāda, kas nesniegtu neapgāžamus pierādījumus par to, ka viņa mātei, manai sirdsmemmiņai Bendisjonai Alvarado, lemta vieta svēto pulkā uz altāra, visa tēvzeme ir jūsu rīcībā, cīentēv, saņemiet to, un viņš to, protams, saņēma pēc tam, kad ar bruņoto spēku palīdzību tika ieviesta kārtība apustuliskās nunciatūras pīlī, kur, jau gaismiņai svīstot, bezgalīgās rindās pulcējās izdziedinātie

spītālīgie, lai rādītu pār viņu izdziedinātajām čulgām uzaugušo jauno ādu, nesen vēl ar svētā Vita kaiti sirgstošie nāca, lai, ieverot adatā diegu, mazticīgajiem pierādītu, ka viņi ir atveseļojušies, savu bagātību apliecināt nāca viri, kuri ruletes spēlē bija iedzīvojušies, liekot uz tiem numuriem, kādus viņiem sapnī bija atklājusi Bendisjona Alvarado, nāca tādi, kuri bija sameklējuši savus pazudušos tuviniekus vai atguvuši noslikušos, tāpat tādi, kuri agrāk bija nīkuši badā un plikumā, bet tagad iedzīvojušies mantā, viņi visi nāca, nepārtrauktā virknē virzīdamies cauri ncciešamas sutoņas kveldētai dienesta telpai, kuras sienas bija rotātas ar kādreiz kanibālu apšaušanai pielietotām arkebūzām un sera Valtera Ralija aizvēsturiskajiem bruņurupučiem, un šeit nenogurdināmais abesīnietis uzklausa visus, neko nevaicādams un stāstījumā neiejaukdamies, caurcaurem sviedros izmīrcis, neievērodams kancelejas telpā aizvien tvanīgākā piesātinājumā uzkrājušos cilvēces atkritumu nepanesamo smirdoņu, kuru vēl smacīgāku vērtā paša smēķēto vislētāko cigāru dūmi, šeit viņš jo sīki atzīmēja visus liecinieku izteikumus un lika tos parakstīt, kā nu kurš prata, cits ar pilnu vārdu un uzvārdu, cits pavilkdams krustiņu vai, kā to, manu ģenerāl, mēdzat darīt jūs, atstādams sava ikšķa nospiedumu, taču, lai nu būtu kā būdams, paša paslāstīto apliecināja ikviens, bet pēc tam jau parādījās nākamais, kurš, cientēv, tāpat kā iepriekšējais, sirdzis ar delamo, rakstīja abesīnietis, bet tagad paklausieties, kas man par dziedamo rikli, es savukārt nekādi nespēju pienācīgi izmīlēt meitīšus, bet paskatīeties tagad uz manu zveņģeli, es savukārt nekādi nespēju izmīlēt meitīšus, monsinjors rakstīja ar neizdzēšamu tinti, lai attiecīgo dokumentu neviens nejaudātu izlabot vai sagrozīt līdz pat pastaram galam, man kuņģī bija iemeties kāds nezvērs, cientēv, bija iemeties kāds nezvērs, abesīnietis vienaldzīgi rakstīja, apskurbis no draņķīgās kafijas, saindējies ar lētajiem cigāriem, nākamo aizkūpinādams pie iepriekšējā izsmēķa, ar vaļā atrautu apkakli, tikpat kā uz galerām notiesāts katordznieks pie sava irkļa, ir gan vīrs ar pautiem šis melnsvārcis, manu ģenerāl, jā gan, senjor, tik tiešām vīrs ar vareniem pautiem, gods, kam gods nākas, bet abesīnietis turpināja strādāt bez mazākās atelpas, pat kumosīņa mutē neņēmis, lai tikai veltī nezaudētu laiku, līdz pienāca vakars, taču arī tad viņš

neļāvās atpūtai, jo, pie moliem jūrā izpeldējies, parādījās ostas krodziņos, ģērbies savā ar četrstūra ielāpiem salabotajā linaudekla sutanā, un, aiz izsalkuma vai garu izlaizdams, nosēdās pie kāda no garajiem galdiem, lai kopā ar ostas krāvējiem iebaudītu to pašu azaidu, ko visi citi, savu zivs gabalu sadalīdams tāpat ar pirkstiem un to sakošļādams ar visām asakām, kas bija pilnīgi pa spēkam viņa velnišķīgajiem, spoži baltajiem zobiem, kuri tumsā izstaroja paši savu gaismu, pēc tam šļurkstinādamiēs no šķīvja malas izdzēra pāri palikušo virumu tāpat, kā mēdz darīt koraļļu zvejnieki, jums, nudiens, manu ģenerāl, būtu vajadzējis viņu redzēt jaučamiēs no apskretušiem buriniekiem nokāpušo salašņu barā, kuri drīz vien atkal pacēla enkuru, lai tālāk nogādātu marimodas plūmes un zaļus banānus, kā arī vēl pavisam jaunas mauķeles uz stiklos zaigojošām Kurasao viesnīcām, uz Gvantanamo, cientsēv, pat uz Santjagodeloskavaļesu, kurp nemaz nav kuģniecības ceļu, tāpat uz pasaulē visskaistākajām un skumīgākajām salām, par kurām mēs sapņojam līdz pat pirmajam rītausmas mirdzumam, cientsēv, atcerieties, kā mēs pārvērtamiēs, kad ceļā devās pirmie šoneri, atcerieties papagaili, kurš Matildes Arenales mājā pareģoja nākotni, krabjus, kuri izrāpās no viras šķīvjiem, haizivju vējus, tālumā dunošās bungas, visu mūsu dzīvi, cientsēv, šo cūcīgo dzīvi, puīši, jo viņš runāja tāpat kā mēs visi, manu ģenerāl, itin kā pats būtu dzimis suņu kautiņu kvartālā, kopā ar citiem liedagā spārdījis futbola bumbu, akordeona spēlē iemanījies vēl labāk nekā mūsu pašu zēni, tāpat sita viņus pušu dziedāšanā, iemācījās matrožu puķaino valodu un bija pat vēl pārāks, jo nosvētīja viņus mātes vārdiem latīņu valodā, kopā ar visiem plostoja tirgus krodziņos un ar vienu, kurš bija nozaimojis Dievu, pat izkāvās, turklāt ne pa jokam, manu ģenerāl, bet ko mēs varējām iesākt, ja šis blāva, lai neviens neiejaucoties, un tā mēs, visapkārt sastājušies, noskatījamiēs, kā abi zvetējas, līdz viņš uzvarēja, nudiens, cientsēvs uzvarēja, manu ģenerāl, nu, es jau to zināju, prezidents ar patiku noteica, viņš ir vīrs ar pautiem, taču patiesībā monsinjors nebija tāds tūtiņu dreijers, kā visi bija iedomājušies, jo šajās trakulīgajās naktīs uzzināja tikpat daudz, cik nogurdinošajās aptaujas dienās apustuliskās nunciatūras pilī, un nesalīdzināmi vairāk nekā tumšajā priekšpilsētas savrupmājā,

kuru bija pārmeklējis bez jebkādas atļaujas lietainā pēcpusdiena, būdams pārliecināts, ka šādā suņa laikā prezidenta valsts drošības iestāžu vērīgā modrība atslābs, un tā viņš izokšķerēja katru nostūrīti šajā mājā, caurcaurēm izmirkdams ūdens šaltis, kas pa aizsērējušām noteku caurulēm ieplūda no griestiem, bet, nonācis ar mangres krūmu un indīgu kamēliju lakstu ļogano čūkslāju aizzēlušajās kādreizējās greznajās guļamistabās, jutās tikpat kā mazdūšības dūkstis iestidzis, jo Bendisjona Alvarado, cientēv, būdama labsirdīga un pazemīga, tās bija atstājusi savu kalpoņu priekam, ļaudama kalponēm izvalstīties pa batista palagiem, kamēr viņa pati naktis pavadīja uz karavīra saliekamai gultiņai uzklāta pļeņa, tāpat kalponēm atļāva valkāt savus valsts pirmajai dāmai paredzētos svētku tērpus, iesmaržoties ar viņas peldu ziepēm, pēc tam tās, izģērbušās pilnīgi plikas, meņģējās ar raitniekiem grezno, uz metāliskām lauvu ķetnām uzstādīto cinka vannu krāsainajās putās, dzīvodamas tikpat kā karalienes, bet Bendisjona Alvarado pa to laiku krāsoja putnus, vārīja sev strebekli ar malku kurināmā krāsnīņā un audzēja dziedniecības augus, ko tik bieži steidzami ievajadzējas kaimiņiem, kuri nakts vidū viņu modināja, ja kādam bija piemetušās vēdera graizes, un viņa sasirgušajam iedeva pakošļāt krešu sēkliņas, vai kāds cits krustdēls bija sācis šķielēt ar vienu aci, un kādam bija nepieciešams no balandu uzlieves sagatavots pretcērmju līdzeklis, bet reizēm kāds vaimanāja, ka, senjora, pienākusi mana pēdējā stundiņa, taču nedomā, jo Bendisjonas Alvarado rokās bija veselības atslēgas, tātad, redziet, cientēv, jau savas dzīves laikā viņa bija svēta, jo stāigāja pati savā šķīstības mirdzumā šajā pricka mājā, kura lietus gāzmēs drīz vien sāka sabrukt pēc tam, kad Bendisjona Alvarado ar varu bija tikusi pārvesta uz prezidenta pili, lietus šļācās uz pianīna lotosa ziediem, uz greznajā ēdamistabā novieloto alabastra galdu, kuru Bendisjona Alvarado nekad nebija izmantojusi, jo sēsties pie tā, cientēv, būtu tikpat kā azaida ieturēšanai izmantot altāri, redziet, cientēv, kāda sava nākamā svētuma nogieda, taču abesīnietis, sasodītais sātana advokāts, par spīti kaimiņu dedzīgajām liecībām, šajos gruvešos atrada vairāk bīkluma nekā pazemības, tāpat vairāk gara nabadzības nekā pašaieliedzības starp visiem melnkoka Neptūniem, pašu zemē izgatavoto dēmonu at-

lūzām un karavīru mundieros iegērtajiem eņģeļiem, kas peldēja kādreizējās deju zālēs sazēlušo purvāju augu čukstajā, turpretim nekur viņš neatrada ne visniecīgāko pēdu no šā otrā, grūtākā, vienīgā un trejvienīgā Dieva, kurš viņu bija atsūtījis no svelmainajām Abesīnijas ielejām meklēt patiesību tur, kur tās nekad nebija bijis, jo viņš nekā tāda, manu ģenerāl, nemanīja, un tā nu ir gatavā bezdeļu būšana. Turklāt monsinjors Demetrijs Aldouss neapmierinājās tikai ar pilsētas izokšķerēšanu, bet, uzrausies mugurā zirgēzolim, devās augstkalnu ledainajos līdzenumos, mēģinādams atrast Bendisjonas Alvarado svētuma iedīgļus tādā pusē, kur viņas tēls vēl nebija sagandēts ar varas spožuma izpausmēm, tālab, ietinies nokalnu laupītāju apmetnī, viņš ar septiņjūdžu zābakiem kā paša sātana iemiesojums iznīra augstieņu miglājos, vietējos nomaļniekos sākumā izraisīdams izbailes, bet pēc tam izbrīnu un, visbeidzot, ziņkārī, jo viņi nekad nebija redzējuši cilvēcisku būtni ar tādu ādas krāsu, taču viltīgais abesīnietis uzaicināja kalniešus viņu aptaustīt, lai pārliecinātos, ka siekalu vietā viņam mutē nav darva, tumsā nožilbināja spīdošos zobus, kopā ar viņiem plītēja, iedzērdams kukurūzas sīvo no vienas un tās pašas ķirbja krūkas un nolauzdams pa kumosam siera no kopējā klunča, tādā veidā mēģinot iemantot uzticību kalnu taku noplukušajās dzertuvītēs, kur ļaudis kopš citu gadsimtu rītausmas atcerējās redzējuši zem putnu būru nastas sagumušu meitieti sparīgi soļojam, lai mēģinātu pārdot kādu visvienkāršāko putneli, iegalvojot, ka tā ir lakstīgala, vai arī kādu prāvāku tukanu, kura melnās spalvas tagad mirdzēja zeltainā spozmē, vai par pāvu iztaisītu cita putna mazuli un tā piešūtu bārdu kādam no lētticīgākajiem kalniešiem, kad tie drūmajās svētdienās sapulcējās augstkalnes tirgū, tepat šis meitietis, cientēv, sildīdamies tupēja pie kāda no uguns kuriem, gaidīdams, vai neatradīsies puisietis, kurš viņai par prieku būtu ar mieru nakti pārgulēt kopīgi veikalīņa noliktavā uz tur sakrautajiem ādas maisiem ar brāgu, par to viņu pacienādams ar ko ēdamu, cientēv, vienīgi ar ko ēdamu, jo neviens šeit nebija tāds vientiesis, ka pirktu kādu no viņas ērmīgajiem putniem, kuriem krāsa nogāja pēc pirmā lietutiņa un pielipinātās spalvas nobira vēl agrāk, mēģinot pastaigāt ar paša kājām, bet citādi, cientēv, viņa bija ļoti lādzīga, ista putnu vai augstkalnes

svētā, kā nu kuram labāk patika, tikai šā meitieša vārds nevienam nebija zināms, tāpat kopš kura laika viņa sākusi saukties par Bendisjonu Alvarado, jo tas nevarēja būt viņas istais vārds, tāpēc ka šajā pusē tāds nebija pazīstams, vienīgi piejūras apvidos, tātad, jedritvai āzīt, tik tālu bija aizokškerējies šis elles izdzinums, kaut gan prezidenta drošības dienesta rokaspuīši visvisādi centās samudžināt patiesības pavedienus un likt viņam ceļā neredzamus šķēršļus, ierosinot, kā jums, manu ģenerāl, liekas, vai nebūtu laiks, ka viņš iegāztos kādā aizā, jo viņa zirgčozelim viegli varētu paslīdēt kāja, tomēr viņš ar personīgu pavēli jo cieši noteica, ka monsīnjors gan jo stingri uzraugāms, taču fiziski saglabājot viņu neskartu un atstājot viņam absolūtu rīcības brīvību savas misijas izpildē, turklāt to vēl visādi atvieglot, kas ir mana visaugstākā, absolūti izpildāma un ievērojama, manis paša, es atkārtuju, manis paša dota pavēle, lai gan pats labi apzinājās baismīgo risku, ka tādā kārtā varētu tikt noskaidrots viņa mātes patiesais veidols tajos stingri noliegtajos laikos, kad viņa gan vēl bija jauna un pievilcīga, bet staigāja apkārt noskrandusi, basām kājām, dienišķo maizīti nopelnīdama ar vēdera lejasgalu, taču nevainīgā vientiesībā turpināja vislētākajiem papagaiļiem pielipināt krāšņas gaiļu astes, lai tos pārdotu par cildenākajiem savas sugas pārstāvjiem, vai vistām izplūkātā spalvu vietā iesprauzdama kaut ko no pāvu greznības un uzdodama tos par paradīzes putniem, bet viņai, protams, neviens nenoticēja un nēuzķērās uz vientuļās putnu tirgones makšķeres, ko viņa izmeta svētdienas tirgu duļķainajos ūdeņos, icčukstēdama, ka ikvienam, kurš samaksāšot kaut vismazāko nieku par vienu no putniem, viņa visus pārējos atdošot par velti, tālab ka augstkalnē visiem bija labi zināms, cik viņa nabadzīga un vientiesīga, un tomēr izrādījās, ka toreizējās putnu pārdevējas personība nav noskaidrojama, jo klosterī, kur viņa bija tikusi kristīta, arhīvos nav uzglabājies attiecīgs reģistrs, un tāpat veltīgi bija meklēt viņas dzimšanas apliecību, toties bija veseli trīs atšķirīgi ieraksti par viņas dzemdēto dēlu, un katrā no tiem viņš izrādījās par kādu citu, trīs vietās trīs dažādas situācijās ieņemtu un trīs reizes priekšlaicīgi dzemdētu, pateicoties tēvzemes vēsturnieku pūlēm, kuri patiesības pavedienus bija tā samudžinājuši, ka neviens nevarēja

atšifrēt viņa izcelsmi, jo tā bija padarīta par neizskaidrojamu mistēriju, un vienīgi abesīnietis, atdalīdams citu no cita dažādos melu uzslāņojumus un vadoties no savas nojausmas, nonāca patiesībai uz pēdām, manu generāl, un bija gandrīz vai visu noskaidrojis, kad norībēja skaudrs šāviens, atbalsodamies tāltālu kalnu grēdas palsajās virsotnēs un bezdibenīgajās aizās, un atskanēja gari stieptais, drausmīgais zirgēzeļa izbaiļu brēciens, dzīvniekam virpuļu virpuļos gāžoties no mūžīgo sniegu augstienēm cauri visām klimatiskajām joslām, kas parasti redzamas tikai dabaszinātņu mācību grāmatām pievienotajos krāsainajos attēlos, tā ka acumirklīgā virtienē garām pavīdēja gan kraujās aizu sienas, gan sīkās tērces klintājos, kas ieplaku līdzenumos pārvērtās lielās kuģojamās upēs, gan stāvās kalnu atzāres, kur gudri zinātņu doktori botāniskās ekspedīcijās, indiāņu kumbros uzsēdusies, vāca savus noslēpumainos herbārijus, gan ar savvaļas magnolijām apaugušās lauces, kur ganījās garvilnas aitas, kuras mums tik lieti noderīgas gan barībai, gan siltu apģērbu izgatavošanai, turklāt ar savu padevību sniegdamas labas uzvedības paraugu, gan kafijas plantāciju apvidos saceltās mājas ar krāsaina papīra virtienēm rotātiem vientulīgiem balkoniem, nemitīgi sirgstošiem ļaudīm un no mutuļojošu upju šķirtnēm mūždien dzirdamu dārdoņu, kur sākas dienasvidus svelme, bet pievakarēs vēsmas atnesa miruša sirmgalvja liķa smaku, nodevīgi un slepšus noslepkavota sirmgalvja smirdoņu, kas plūda no plantācijām, kur auga kakao krūmi ar lielām, tvirtām lapām, sarkaniem ziediem un pākstis paslēptām seklām, kas tiek izmantotas kā galvenā sastāvdaļa šokolādes izgatavošanā, un visapkārt šeit strāvoja sastingušās saules svilinošie stari un visapkārt virmoja putekļu mākoņi, un visapkārt pletās arbūzu un meloņu stādījumi, un visapkārt bija ganības ar Atlantijas departamenta izģindušajām, sērīgajām govīm no divsimt judžu plašā apkaimē vienīgās bezmaksas skolas, bet visnotaļ vēl aizvien jaužami bija lejup krītošā zirgēzeļa gārdzieni, līdz tas beidzot cauri blīvi sazēlušo krūmāju biežņai un izbiedēto meža vistu barām triecās pret zemi, ar blikšķi sašķīzdams kā pārbriedis gvanavanas auglis, jedritvai āzīt, manu generāl, beidzot viņš ir nomedīts ar tīgeru medībās lietojamu šauteni Vientuļās dvēseles aizās bezdibenī, par spīti manas autoritātes

aizbildniecībai, sasodītie maitasgabali, par spīti manām pilnīgi skaidrajām telegrammām, jedritvai āzīt, bet tagad jūs, kuces dēli, redzēsiet, kam teitan īsti ir noteikšana, ģenerālis rēca, žultainas putas šķiezdams, taču ne tik daudz aiz niknuma par izrādīto nepaklausību, kā nomanīdams, ka aiz visa tā slēpjas kaut kas lielāks, jo citādi neviens nebūtu iedrošinājies pretoties viņa varas zibšņiem, tālab ieklausījās jo vērīgi ziņas atnesēju elpā, jo zināja, ka melot iedriksstēsies tikai tas, kam zināma patiesība, reizē izsekodams augstākās pavēlniecības slēptos nodomus, lai atklātu, kurš ir nodevējs, rasi, tu, kuru es izvīlku no mēslaines, vai arī tu, kuru es noguldīju zelta gultā pēc tam, kad biju pacēlis no klona, varbūt tu, kuram es izglābū dzīvību, vai tu, kuru es nopirku, samaksādams dārgāk nekā par jebkuru citu, jūs visi, plukatas un utizēdas, jo kāds no jums iedrošinājies nonievāt manu telegrammu, ko es pats biju parakstījis un ar sava zīmoggredzena nospiedumu apstiprinājis, un reizē ar to viņš personīgi uzņēmās vadīt glābšanas operāciju un izdeva neatsaucamu pavēli, ka pazudušais atrodams, vēlākais, četrdesmit astoņu stundu laikā un dzīvs nogādājams pie viņa, bet, ja to atrastu mirušu, arī tad tas dzīvs atgādājams šurp, tāpat gadījumā, ja tas nemaz netiktu atrasts, tomēr atgādājams šurp, un šī pavēle bija tik nepārprotama un barga, ka jau pirms noteiktā termiņa pienāca ziņa, manu ģenerāl, pazudušais atrasts bezdibeņa krūmu audzē ar ievainojumiem, bet tie izdziedināti ar «mūku zāles» dzeltenajiem ziediem, un pašreiz, manu ģenerāl, viņš ir veselāks nekā mēs paši, dzīvs un neskarts, par ko jāpateicas jūsu māmuļai Bendisjonai Alvarado, kura vēlreiz sniegusi pierādījumu par savas žēlsirdības un brīnumdarītājas spēku, turklāt palīdzot tieši tādām cilvēkam, kurš tiecās kaitēt viņas piemiņai, un tagad šis okšķeris tiek nogādāts lejup bomī uzkārtā guļamtīklā pa indiāņu takām grenadieru nodaļas pavadībā, gājiena priekšgalā jānot žandarimam, kurš, šķindinot zvārgulīti kā svinīgos dievkalpojumus, visiem dara zināmu, ka šeit tiek izpildīta valsts un tautas vadītāja griba, bet pēc monsinjora nogādāšanas prezidenta pilī viņš tika ievietots goda viesu istabā, atbildību par izglābtā labklājību uzdodot tieši veselības aizsardzības ministram, līdz monsinjors būs beidzis pašrocīgi rakstīt savu baismīgo izmeklēšanas ziņojumu, kas saslāvēja no septiņiem sē-

juniem ar trīssimt piecdesmit lapām katrā, kur ikviena lapa labējā malā bija atzīmēta ar iniciāļiem, bet ikviens sējums apstiprināts ar parakstu, turklāt vēl parafēts un nodrošināts ar zīmoga nospiedumu, ka mūsu Kunga un Pestītāja žēlastības šā gada četrpadsmitā aprīlī, es, Svētās rituālu kongregācijas auditors, ticības veicinātājs un aizbildnis, Visaugstākās institūcijas uzdevumā par godu taisnības triumfam šeit, cilvēku vidū zemes virsū un mūžīgai Dieva tā Kunga slavai debesīs, ar šo apliecinu un apstiprinu, ka viss šeit sacītais ir tikai patiesība, vienīgi patiesība un nekas cits kā patiesība, jūsu ekselence, kā jūs teitan redzēsiet. Un patiesi šeit tā bija izklāstīta septiņās aizzīmogatās bībelēs ar tādu tiešumu un nežēlību, kādu varēja atļauties tikai pret slavas ietekmi un varas interesēm gluži vienaldzīgs cilvēks, dzīvās miesās un vaigu vaigā atrazdamies iepretim nesatricināmajam vecūksnim, kurš sēdēja no klūgām pītajā krēslā un visu noklausījās, ne acu nepamirkšķinādams un tikai reizumis ar katru iznīcinošo atklājumu likko dzirdami nopūzdamies, pie katra jauna patiesības uzgaismojuma tikko jaužami izdvesdams a-ā, lai pēc brīža atkal nočukstētu a-ā un ar platmali atgaiņātu ēdiena palieku satrauktās aprīļa mušas, un turpināja norīt visu rūgto, kā uguns svilinošo patiesības pilnestību, kas turpināja kvēlot vēl viņa sirds tumsā, jo viss, jūsu augstība, bijis tikai farss, ākstīga blēdišanās un viņš, pašam negribot, bija visu ievadījis, pavēlēdams savu māti ar ledu pildītā katafalkā izlikt publiskai godināšanai, kad vēl nevienam ne prātā nebija nācis to pasludināt par svēto, jo tikai nebija varējis paciest melīgās baumas, ka viņa māte, vēl dzīva būdama, satrūdējusi, tādējādi, pats to nezinādams, iepriekš šajās cirka māžeklībās kopš tā brīža, kad pie viņa bija atsteigušies ar ziņu, jūsu māte Bendisjona Alvarado, manu ģenerāl, dara brīnumus, un viņš bija pavēlējis mirušās līķi svinīgā procesijā izvadāt līdz savas plašās valsts visnepazīstamākajiem nostūriem, kur nebija pat neviena svēto attēla, lai tikai nevienam nebūtu laupīta iespēja, memmīt, pēc tik daudziem ncauglīgiem pazemojuma gadiem, kuru laikā veltīgi tika izkrāsots tāds daudzums putnu, iepazīt tavas tikumības spēku, tikai man ne uz mirkli prātā nebija nākusi doma, ka mana pavēle izvērtīsies nejēdzīgajā ākstībā ar viltus lūskas slimniekiem, kuriem bija ticis samaksāts par to,

ka viņi publiski atbrīvojās no liekā, tūsku izraisošā ūdens, tāpat divsimt peso bija ticis samaksāts viltus mironim, kurš izrausās no kapa un, noskrandušā liķautā tinies, muti ar zemi piestūķējis, uz ceļiem rāpās pretī pārbiedētajam ļaužu pūlim, un līdzīgā kārtā astoņsimt peso liela atlīdzība bija tikusi izmaksāta kādai čigānietci, kura apņēmas uz ielas viltus dzemdībās laist pasaulē divgalvainu kropli it kā par sodu viņas agrāk izsacītajam apgalvojumam, ka visi Bendisjonas Alvarado izdaudzinātie brīnumdarbi nav nekas cits kā valdības iestāžu sarīkota mānīšanās, kādi tie patiesībā arī bija, jo neatradās neviena liecība, par kuru nebūtu samaksāts skaidrā naudā, tā ka viss šajā sakarā notlekošais bija tikai nelietīga sazvērestība, turklāt to nebija sagudrojuši prezidenta dievinātāji nevainīgā nolūkā izpatikt savam pavēlniekam, kā izmeklēšanas sākumā bija domājis monsinjors Demetrijs Aldouss, nē, jūsu augstība, tas izrādījās jūsu piekritēju sarīkots nekāds, komerciāls darījums, viszemiskākais un mūsu Debesu Tēvam vispretīgākais, kāds vien jūsu valdīšanas pavēnī ticis izdarīts, jo visi šie brīnumdarbu sagudrotāji un viltus liecinieku uzpircēji bija tie paši jūsu režīma cildinātāji, kuri izgatavoja un kā relikvijas iztirgoja jūsu nelaiknes mātes Bendisjonas Alvarado liķa tērpu, a-ā, tie paši, kuri lika iespiest kartītes un medaļas, kurās viņa tika rādīta ķēniņienes tērpā, tie paši, kuri iedzīvojās, pārdodami viņas matu šķipsnas, a-ā, pudelītes ar it kā no viņas sāniem iztecējušu šķidrumu, a-ā, ar sviedrautiem, uz kuriem ar vislētāko mālderu krāsu bija attēlota miegā dusoša jaunava sānskatā ar sirdij piespiestu roku, kurus tad, pa pavedieniem izārdītus un ar metrmēriem izmērītus, pārdeva indusu tirgus būdas aizkambaros, nedzirdēti nelietīga krāpšana, kas balstījās uz pieņēmumu, ka aizgājējas liķis nebojāts vēl aizvien atdusoties katedrāles galvenajā jomā, kur to varot aplūkot nebeidzamā straumē garām plūstoši ļaužu pūļi, lai gan patiesībā, jūsu augstība, viss bija pavisam citādi, jo jūsu nelaiknes māmuļas augums saglabājās, nevis pateicoties viņas izcilajiem tikumiem, nedz arī parafīna un citu kosmētisko līdzekļu pielietošanai, kurus izmantot bija licis pats prezidents, vadoties vienkārši no dēla lepnuma, bet patiesībā liķis šķietami neskarts saglabājās tikai tāpēc, ka tas bija ticis apstrādāts tādā pašā necienīgā veidā, kā mēdz izgata-

vot zinātņu muzejos uzglabātos dzīvnieku izbāžņus, par ko ģenerālis pārlicinājās pats ar savām rokām, manu memmīt, noceldams vāku, kura goda emblēmas pagaisa pišļos no nejauša elpas uzpūtiena, pēc tam noņemdams no satrusējušā galvaskausa citronziedu vainadziņu un atsegdams apelējušu virsmu, no kuras pa šķipsniņai bija izplūkti visi mati, lai tos pārdotu kā relikvijas. Izcēlis tevi no šķiedrainā postā sairstošā ligāvas tērpa, no dažādām dražām un kankariem un salpetra smacīgās liķa smirdoņas, sajutu, ka tu neesi smagāka par saulē izkaltušu ķirbja krūku un no tevis uzplūst ilgi nevedinātas lādes sasmakušā dvinga, bet tajā pašā laikā kaut kur tevī pašā sajutu divainu nīrboņu, kas it kā varētu būt tavas dvēseles trīsas, taču patiesībā nebija nekas cits kā ķirmju čirkstēšana, kuri tevi krimta no iekšienes, tāpēc arī tavi kauli sabira paši no sevis, kad es tevi gribēju paturēt uz rokām, jo no tevis bija izņemts viss, kas tevī atradies, viss, kas veidoja tavu augumu, mana laimīgā, ar sirdij piespiestu roku dusošā memmīte, lai pēc tam tevi piestūkētu ar visādu smelkni, tā ka no tevis nekas vairāk nebija pāri palicis ~~ka~~ ar izkaltušām pīrāga drupačām pildīta olas čaumala un, tevi uz augšu paceļot, tavi kauli ar spīdkukaiņiņiem līdzīgu zaigojumu sabira paši no sevis, bet tavas stikla acis ar klusu plakšķi nokrita un, kā blusas palēkdamās, aizripoja pa krēslainās katedrāles klona plākšņēm, un tā tu pagaisi nebūtībā, pāri atstādama izirstošas kādreizējās memmītes pabīras, ko tiesas sulaiņi savāca ar liekšķeri, lai kaut kā sabērtu atpakaļ zārkā, bet akmenscietā, neiebiedējamā un nevienam neatmināmā satrapa dižķirzakas redzokļiem līdzīgajās acīs nebija viežams pat vismazākais jūtu atplaisnījums, arī tad vēl ne, kad viņš jau atradās kariatē bez jebkādam prezidenta nozīmēm, divatā ar vienīgo cilvēku pasaulē, kurš bija iedrošinājies likt viņam ielūkoties patiesības spogulī. Cauri kariatetes lodziņa aizkaru miglai viņi vērās trūkcietēju pūļos, kuri tveicīgajā pēcpusdienā bija meklējuši pavēni zem portālu nojumēm, kur agrāk tika pārdotas grāmateles par baismīgiem noziegumiem, nelaimīgu mīlestību, dzīvniekus ēdoši ziedi un neiedomājami, cilvēka gribu paralizējoši augi, bet tagad ļaužu bari apdullinošā kņadā drūzmējās ap viltus relikvijām no brīnumdarītājas mātes Bendisjonas Alvarado drānām un miesas, bet prezidentā uzvilnīja skaidra no-

gieda, ka monsinjors Demetrijs Aldouss izlasījis viņa domas, kad, skatienu no kroplu bariem novērsdams, nomurmināja, ka izdarītā stingrā izmeklēšana galu galā nesusi arī savu labumu, un proti, nesatricināmu pierādījumu, ka visi šie nabaga ļaudis mīl jūsu augstību tikpat kā savu paša dzīvību, jo monsinjors Demetrijs Aldouss jau prezidenta pilī skaidri saredzējis tur vērtas nelietības, samanījis nekrietnu savtību, kura sazēlusi ap varas nesēju uzpūstā viltus dievināšanas un izkalpošanās gaisotnē, bet tajā pašā laikā atklājis jaunas mīlestības un godbijības veidus trenkātajos trūcīgo ļaužu slāņos, kuri no prezidenta neko negaidīja, jo vispar ne no viena neko negaidīja, taču viņam izrādīja tik cieši ar zemi saistītu godbijību, ka tā bijusi gluži vai rokām taustāma, tik pašaizliedzīgu, nesavtīgu, no jebkādam cerībām brīvu uzticību, kādu mēs varētu vēlēt tikai Dieva godības apliecinājumu, jūsu augstība, un tomēr, dzirdot šo brīnišķīgo atklāsmi, kura citos laikos viņu būtu aizkustinājusi līdz pašam sirds dzīlēm, viņš pat acu nepamirkšķināja, pat neizdvesa nevienas nopūtas, tikai pats pie sevis slēptā nemierā nodomāja, tā tikai vēl, cientēv, trūktu, ja mani tagad kāds milētu, kad jūs grasāties manu nedienu slavu izdaudzīnāt zem jūsu māņu pasaules zeltītājiem kupoliem, kamēr viņš paliktu ar patiesības nepelnīto nastu, tagad, kad nav vairs memmītes, kura viņam palīdzētu to nest, vientulīgāks par kreiso roku šajā tēvzemē, kuru es, cientēv, neesmu izvēlējis no brīvas gribas, bet kuru man pasniedza gatavā veidā tādu, kādu jūs to redzat, kāda tā bijusi mūždien, ar savu rēgainības izjūtu, ar savu sūdu smaku, ar ļaudīm, kuriem nav nekādas vēstures un kuri nekam netic kā tikai šodienas dzīvei, tāda ir šī tēvzeme, kuru man uzgrūda kaklā, man pašam neko nejautājot, cientēv, ar četrdesmit grādiem karstuma un deviņdesmit astoņiem grādiem mitruma pat šajā ar pārjumi noēnotajā prezidenta kariatē, kur man jārij putekļi, bet audiencē jānomokās ar tējkannas snīpja svelponai līdzīgiem pautu trūces pīkstieniem, bez nevienas dzīvas dvēseles, kurai varētu zaudēt domino spēlē, bez neviena, no kura varētu uzzināt patiesību, iedomājieties sevi manā stāvoklī, cientēv, taču viņš to visu neizsacīja vārdos, bet drīzāk izdvesa grūšā nopūtā, tik tikko acis samirkšķinādams un lūgdams monsinjoru Demetriju Aldousu, lai šīsdienas nesaudzīgā

saruna paliktu tikai starp mums, cīentēv, jūs man neko neesat teicis, bet es patiesību nezinu, cīentēv, apsoliēt man to, un monsinjors Demetrijs Aldouss beidzot to arī apsoliĶa, virs un vārds, jūsu augstība. Bendisjona Alvarado pasludināšana svēto kārtā tika atlikta pietiekamu pierādījumu trūkuma dēļ, bet Romas edikts pasludināts no visām kancelēm ar oficiālu atļauju, iepriekš saņemot valdības solījumu, ka jebkuri protesta un nemieru mēģinājumi tiks apspiesti, taču kārtības uzturēšanas spēki ij nedomāja iejaukties, kad sašutušie svēceļnieku bari Uzvaras laukumā sakūra sārtus no katedrālei izlauztajām durvīm un ar akmeņiem izdauzīja apustuliskās nunciatūras vitrāžas ar visiem tajos attēlotajiem eņģeļiem un gladiatoriem, visu izpostīdami, manu ģenerāl, bet viņš pat nepiecēlās no sava guļamtikla, arī tad ne, kad satrakotais pūlis aplenca biskapiju klosteri, lai mūķenes atstātu bez jebkādas apģādes, izlaupīja baznīcas un misionāru namus, sadragāja visu, kam vien, manu ģenerāl, bija kāds sakars ar garīdzniekiem, bet viņš vēl aizvien nekustīgi kvernēja guļamtiklā atraitnīšu lapenes paēnī, līdz viņa ģenerālštāba virsnieki pilnā sastāvā paziņoja, ka viņi bez asins izliešanas nespējot nomierināt satrauktos ļaužu prātus un nodibināt kārtību, un tikai tad viņš uzsvempās kājās un pēc tik daudz mēnešu ilgas dikdienības parādījās valdības kancelejā, kur pats vienpersonīgi un visiem dzirdot pasludināja savu gribu uzņemties svinīgu atbildību par tautas neapmierinātības pareizu iztulkojumu un šajā nolūkā, attiecīga riska nebīdamies un nebrīdinot armijas vadību, nedz arī konsultējoties ar saviem ministriem, nodiktēja dekrētu, kura pirmajā paragrāfā darīja zināmu, ka pēc brīvās un suverēnās tautas gribas Bendisjona Alvarado civilā kārtā tiek pasludināta par svēto un iecelta par nācijas aizbildni, vārgdieņu dziedinātāju un tautas aizgādni, bet viņas dzimšanas diena nosacīta par vistautas svētkiem, šā pašā dekrēta otrais paragrafs noteica, ka kopš tā publicēšanas brīža stājas spēkā karastāvoklis ar Svētā Krēsla varas iestādēm ar visām no starptautiskajām tiesībām un spēkā esošiem līgumiem izrietošām sekām, trešais paragrafs paredzēja nekavējoties publiski un svinīgi no valsts izraidīt senjoru augstāko arhibīskapu kopā ar visiem biskapiem, apustuliskajiem prefektiem, mācītājiem un mūķenēm, kā arī neatkarīgi no iekšzemes vai ārzemju pavalstniecības

visus tos, kuri ar kulta kalpotājiem bijuši jebkādos sakaros, vienalga, kādā līmenī un kādā veidā vai nu šis valsts robežās, vai arī tās teritoriālajos ūdeņos piecdesmit kilometru rādiusā, bet plektais un pēdējais paragrāfs pavēlēja ekspropriēt visu baznīcai, tās dievnamiem, klosteriem un kolēģijām piederošo mantu, tai skaitā visus zemes īpašumus kopā ar dzīvo un nedzīvo inventāru, tāpat cukura fabrikas, cita veida rūpnīcas un darbnīcas kopā ar visu, kas vien baznīcai faktiski piederējis, pat ja šī mantība būtu registrēta uz trešo personu vārda, un visu to ieskaitīt putnu aizgādnieces svētās Bendisjonas Alvarado pēcnāves fondā viņas kulta spožumam un piemiņas godināšanai, pie tam šis mutvārdos nodiktētais, ar visaugstākā varas nesēja spiedogu apzīmogotais, neatsaucamais dekrēts stājas tūlītējā spēkā vispārējai paklausīšanai un izpildīšanai. Svētku raķetēm sprakšķot, slavas zvaniem dunot un līksmes mūzikai skanot par godu Bendisjonas Alvarado civilai pasludināšanai svēto kārtā, prezidents pats personīgi rūpējās, lai izdots dekrēts tiktu izpildīts bez jebkādiem divdomīgiem aplinkiem un viņš varētu būt drošs, ka netiek apmānīts, un tādēļ valdības grožus ņēma atkal savās atlasa cindos iegērtajās rokās tāpat kā tajos dižas slavas apmirdzētajos laikos, kad kāpa augšup pa varas kāpnēm un ap viņu pulcējās ļaužu bari, lūgdami, lai atkal tiktu atļautas zirgu auļošanas sacīkstes ielās, un viņš tās atļāva, lai atjaunotu lēkšanas sacīkstes maisos iekāpušiem sacensoņiem, un ar savu pavēli viņš atļāva arī tās, un, tāpat kā tolaik, viņš personīgi ieradās vistrūcīgākajās zemnieku saimniecībās, pamācīdams, kā klukses guldāmas savos perēkļos un kā kastrējami bullēni, taču šoreiz viņš neapmierinājās tikai ar to, ka pats jo vērīgi pārbaudīja visus, pat gluži nesvarīgus baznīcas īpašumu inventarizācijas aktus, bet personīgi piedalījās formālās ekspropriācijas ceremonijās, lai nerastos visniecīgākā plaša starp viņa gribu un izpildes aktiem, salīdzināja papīru patiesību ar mānīgo reālās dzīves istenību, pārraudzīja lielāko baznīcas institūtu izsūtīšanu, kurus turēja aizdomās, ka tie centīsies somās ar dubultu dibenu vai zem plašiem ņieburjiem paslēptus izvest pēdējo vicekaraļu noglabātos dārgumus, kuri savā laikā bija tikuši ierakti nabadzīgo ļaužu kapsētās, lai gan federālā karaspēka grupu barveži ilgajos kara gados ar sīvu neatlaidību

tos bija meklējuši, un tāpēc ģenerālis tagad ne tikai izdeva rīkojumu, ka izsūtāmie drikst ņemt sev līdzī ne vairāk kā vienu lieku veļas pāri nomaiņai, bet noteica, ka tiem visiem pirms iekāpšanas kuģos jāizģērbjas pilnīgi kāliem, kā no mātes miesām nākušiem, un to darīt vajadzēja visiem, gan rudmatainajiem lauku melnsvārciem, kuriem bija viens pīpis staigāt plikiem vai apģērbtiem, kā vien liktenim tas iepatiktos, gan no malārijas piemeklētiem apvidiem nākušiem baznīcas zeniju izģindušajiem prefektiem, gan plikpaurainajiem, cienīgajiem bīskapiem, gan arī tiem sckojošām sievietēm, klīrīgajām labdarības māsām, gan arī mežonīgo līdzenumu sparīgajām misionārēm, kas bija pieradušas spītēt dabai un tuksneša smiltis audzējušas dārzeņus, gan smuidrajām klavihordu spēlētājām biskajietēm, gan salesiānietēm ar liegām rokām un neskartiem ķermeņiem, jo arī pilnīgi plikās miesās, kā tas bija tikušas dzemdētas, nosakāma bija viņu šķiras piederība, dažādība dzīves līmenī un ieņemamo amatu nozīmīgums, kad viņas tagad rindā virzījās starp kakao un žāvētu zivju saiņiem milzīgajā muitas noliktavu šķūnī, juceklīgi mīdīdamās kā izbiedētu aitu bars, rokas uz krūtīm sakrustojušas, lai cita citai noslēptu sievišķīgo kaunu no vecūkšņa, kurš kā akmenī kalts, stāvēdams zem milzīgo ventilatoru spārniem, blenza viņās, gandrīz vai neelpodams un acis nenovērsdams no tās vietas, kurai garām vajadzēja iet visai kailo sieviešu straumei, taču viņa skatiens palika vienaldzīgs un plaksti pat nesamirkšķinājās, līdz valsts teritorijā vairs neviena nebija palikusi, manu ģenerāl, šīs bija pcdējās, bet viņš ašā acu uzmetienā bija ievērojis tikai vienu no visa šo iebiedēto mūķeņu bara, izdalījis no pārējām, lai gan tā ne ar ko neatšķīrās no citām, bija pazema, drukna auguma, ar kuplu sēžamvietu, lieliem, akliem cīciem, raupjām rokām, spēji nošļauptu iegurni, ar dzirklēm, apcirptiem matiem, retiem, kā cirvja asmens asiem zobiem un strupu degunu, plakanām pēdām, pavisam parasta, citām gluži līdzīga mūķene, taču viņš sajuta, ka tā bija vienīgā sieviete visā šajā pliko meitiešu dzīvnieciskajā barā, vienīgā, kura, uz viņu pat nepalūkojusies, atstāja aiz sevis meža zvēra tumšo smārdu, aizraudama sev līdzī manu dzīvības spēku, tā ka viņš tikko paguva nemanāmi pavērst skatienu, lai vēlreiz uzmetu acis tai, kuru nemūžam vairs neredzēs, kamēr personības

noskaidrošanas dienesta virsnieks atrada alfabētiskā kārtībā reģistrēto vārdu sarakstu un uzsauca, Nasareno Letisija, uz ko viņa vīrišķīgā balsī atbildēja, šeit. Un tā viņš to redzēja šeit, līdz pēdējās alkas aizsūcās pa atmiņas spraugām un pāri palika tikai viņas tēls papīra strēmelē, kurā viņš bija uzrakstījis, manas dvēseles Letisija Nasareno, paskaties, kāds esmu bez tevis kļuvis, un paslēpa to turpat, kur uzglabāja burkas ar bišu medu, kad neviens nemanīja, zīmiti atkal un atkal pārslasīja, pēc tam savīstīja un paslēpa, līdz kādas mirdzoši lietainas dienas pēcpusdienā piedzīvoja neaizmirstami žilbinošo mirkli, kas viņu pārsteidza ar vēstīmanu ģenerāl, ka, izpildot pavēli, kuru viņš nemaz nebija devis, tikai klusībā nomurmulējis, Letisija Nasareno, un nolūkojies pakaļ aiz apvāršņa nogrimstošajam palsajam preču kuģim un tad skaļā balsī, lai neaizmirstos viņas vārds, Letisija Nasareno, vēlreiz noteicis, Letisija Nasareno, bet ar to prezidenta drošības apsardzes darbiniekiem pietika, un tie aizvesto mūķeni bija nolau-pījuši no kāda klostera Jamaikas salā, aizbāzuši viņai muti, ar varu satuntuļojuši trako kreklā, iespundējuši kādā ar dzelzs stipām apjoztā priežkoka kastē, uz tās ar darvu uzrakstījuši, plīstošs, negāzt ar augšgalu uz leju, bet pēc tam, izmantojot diplomātiskajiem sutījumiem paredzētās priekšrocības, uzdevuši, ka tajā iesaiņotas tūkstoš astoņi simti kristāla glāzes šampanietim prezidenta vīna pagrabos, un ar kādu atceļā uz tēvzemi braucošu ogļu kuģi nosūtījuši mājup, tur zem narkozes Letisiju Nasareno izģērībuši kailu un noguldījuši prezidenta godaviesiem paredzētajā, ar kolonnām rotātajā gultā, un tad tad nu prezidents arī viņu atcerējās, pulksten trijos pēcpusdienā moskītu aizsarglīkļa militainajā gaismā gulošu tikpat dabīgā miegā kā daudzas citas stingas sievietes, kuras prezidents, viņu piekrišanu neizlūgdams, bija izmantojis un padarījis par savam šajā pašā istaba, pat nepamodinādams no baismīgā un apkaunojošā, ar lumināla palīdzību izraisītā pazemojošas nevarības un neatvairāma noniecinājuma pilnā, murgainā miega, vienīgi ar to atšķirību, ka Letisiju Nasareno viņš neaizskāra, tikai savdabīgā bērnišķīgā izbrīnā pārsteigts vēroja, cik ļoti iznainijies gulētājas kailums kopš brīža, kad viņš to bija redzējis ostas noliktavas šķūnī, jo tagad viņai bija sacirtoti mati, noskūts viss apspalvojums līdz pat visintīmākajai mie-

sas spraudziņai, roku un kāju nagi nolakoti sarkanā krāsā, tāpat lūpas iekrāsotas sarkanas, vaigiem uzlikti krāšļi, plaksti ieziesti ar muskusu, tāpēc viss viņas augums uzdvesa saldenu smaržu, kura pilnīgi izgaiņājusī kādreizējo slēpta meža dzīvnieka smārdu, gatavā cūku bušana, ar visu šo apskūšanu un izkrāšļošanu Letisija Nasareno bija tā pārvērsta, ka viņš, vērodams lumināla skurbumā gulošo kailo sievieti, vairs lāgā to nepazina, līdz atkal ieraudzīja parādāties, ieraudzīja pamostāties, noģida, ka arī tā viņu redz, nūdien, sirdsmemmit, tā taču patiesi bija viņa, mana apmulsuma Letisija Nasareno, bet aiz šausmām pilnīgi sastingusī sieviete vērās pārakmeņotajā vecūksnī, kurš viņpus moskītu tikla miglāja bez jebkādas žēlastības blenza kailajā gulētājā, un viņai nebija ne mazākās atskārtas par šā vecā sakārņa nodomiem, tāpat nekas neliecināja, ka vecūksnis, par spīti saviem gadiem un neizmērojamo varu, ir vēl vairāk nobijies nekā viņa pati, vēl vientulīgāks, tikpat apmulsis un nevarīgs kā toreiz, kad viņam bija ienācis prātā pirmo reizi spēlēt ista vīrieša lomu, kādreiz viņās dienās pusnakts stundā pārsteidzot kādu zaldātu meitieti pliku peldāties upē, kur viņa pēc ikreizējās ieniršanas, kā ķēve sprauslājot, izverda savus tumšos un vientuļos smieklus, likdama nomanīt kārdinoši spēcīgo augumu, bet viņš aiz bailēm stāvēja kā paralizēts, jo ar visu artilērijas leitnanta dienesta pakāpi un piedalīšanos jau trešajā pilsoņu karā vēl aizvien bija nevainīgs, un tikai tad, kad bailes palaišt garam izdevīgu gadījumu beidzot pārspēja bailes no tā, kas viņam varētu tikt izdarīts, viņš pilnā ietērpā un apbruņojumā metās upē ar apstilbeņiem ap kājām, mugursomu, munīcijas siksnām, mačeti un karabīni, pie tam, vēl aizvien būdams savu baiļu varā un tik lielā mērā savas kareivīgās uzkabes traucēts, izrīkojās tik neveikli, ka meitietis sākumā nodomāja, ka ūdenī, zirgam mugurā sēdēdams, iedrāzies kāds jātnieks, un tikai pēc brīža apjēdza, ka nekāda kavalērista tur nav, ir tikai nabaga nobijies puisietis, un tūlīt to pieņēma savas žēlsirdības rāmajā atvarā, pie rokas satvertu, izveda cauri apjukuma neziņai, jo pats viņš neattapa atrast ceļu, mātišķā balsī pamācīja cieši turēties pie viņas pleciem, lai tumsā neiekultos spēcīgās straumes savirmotajā dzelmē, piekodināja ūdenī netupēt, bet nomesties ceļos, ar kājām cieši atbalstoties upes dibenā,

un elpot lēnītēm, lai neaizelstos, un viņš bērnišķīgā paklausībā izpildīja visus norādījumus, prātā vēl pavīdot domai, jedritvai āzīt, manu sirdsmemmi, kā gan meitēši visas šīs padarīšanas pieprot, itin kā pašas būtu sagudrojušas, šajā ziņā pieveikdamas puisiešus, bet peldētāja pa to laiku viņu atbrīvoja no visa aprikojuma, kurš varēja būt noderīgs citā, daudz mazāk bīstama karā nekā šis ūdenī vientuļi līdz kaklam stāvēt izcīnāmais, un viņš padevīgi, aiz bailēm vai puspamiris, ļāvās šim pēc priežu skuju ziepēm smaržojošam augumam, kad viņa tam atdarīja uzkabes siksnu sprādzes un atpogāja bikšu priekšu, un tūlīt bailēs paliku kā pārakmeņojusies, jo es neatradu to, ko meklēju, bet gan milzīgu pautu maisu, kas peldēja tumšajā ūdenī tikpat kā krupis, tāpēc palaidu to vaļā, parāvos atpakaļ un teicu viņam, ej pie savas māmuliņas, lai tā tev apmaiņītu šitento ierīci pret citu, jo šī ne velnam neder, tāpēc ka mantotais biklums to pagalam bija noļendzinājis, tāpat kā šobrīd viņš nekustīgi stāvēja Letisijas Nasareno priekšā, kuras upju nejaužamajos ūdeņos neiedrošinājās mesties pat ar visu savu apbruņojumu, iekams tā viņam nebija nākusi talkā ar savas žēlsirdības paskubinājumu, un tā viņš Letisijas Nasareno kailumu apklāja ar palagu un sāka uz gramofona spēlēt dziesmiņu par nabaga Delgadinu, kurai nācies ciest pašai no sava tēva uzplijības, līdz cilindrs ar ierakstu bija beidzies, pēc tam pavēlēja vāzēs salikt no voiloka veidotus ziedus, kuri zem viņa nekautro roku pieskāriena tik ātri nenovīstu, kā tas notiktu ar dabiskajiem. izkārtēja visu, kas vien Letisiju Nasareno spētu darīt laimīgu, taču visā stingrībā paturēja spēkā gūstniecības un kailuma sodu, lai viņa apjēgtu, ka tiks visvisādi lolota un mīlēta, bet savam liktenim nekādā ziņā neizbēgs, un Letisija Nasareno tik labi to saprata, ka, pirmajam izbīja mirklim pārcējot, prezidentam pavēlēja, nevis palūdza, ģenerāl, atveriet logu, lai šeit ieplūstu kāds mazumiņš svaiga gaisa, un viņš paklausīja, bet pēc mirkļa viņa lika logu aizvērt, jo mēness spīd man taisni scjā, un viņš atkal paklausīja, un prezidents izpildīja visas Letisijas Nasareno pavēles, it kā tās būtu devusi pati mīla, un kļuva aizvien paklausīgāks, jūzdams, ka tuvāk nāk tas mirdzoši lietainās pēcpusdienas brīdis, kad viņš ielavīsies zem moskītu tīkla un pilnā formas tērpā nogulsies līdzās Letisijai Nasareno, ne-

maz viņu nepamodinot, un tā viņš augas naktis pavadīja, kāri ieelpodams viņas auguma slēptākos izgarojumus, skuŗbdams no meŗa kucei līdzīgā smārda, kas mēneŗa ritmā kļuva aizvien kvēlāks un viņas vēdera apsūnojums aizvien kuplāks, līdz Letisija Nasareno kādu reizi uztrūkās no miega, iekliegdamās, tūlīt, ģenerāl, aizvācieties, un viņš patiesi gausā piesardzībā piecēlās, bet, kolīdz Letisija Nasareno bija no jauna iemigusi, atkal nogūlās viņai blakus, tādā kārtā ģudams baudu bez jebkādas pieskarŗanās visu Letisijas Nasareno pirmo ģustniecības ģadu, līdz viņa pierada pamostoties just ģenerāli sev blakus, pat neatskārzdama, kurp īstēni plūst lecējuma ģultne šim neizdibināmam vecūksnim, kurŗ bija atsacījies no varas ģlaimiem un izdabāŗanas, lai nodotos viņas apkalpoŗanai un vēroŗanai, un, jo tuvāk nāca mirdzoŗā lietus pēcpusdiēna, jo lielāka kļuva viņas neizpratne, līdz kādu reizi vecūksnis uzģulās viņai virsū visā savā karavīra aprikojumā, pilnā ietērpā, ar nozīmēm, apjoztu zobēnu, siksnām, slēdzeņu saiŗķi, apstīlbeņiem, jātnieka kājaviēm ar zelta piesi, tikpat ka lietuvēna murgs, pamodinādams Letisiju Nasareno briesmīgās izbailēs un pūliņos nokratīt no sevis šo pilnīģai izjādei sagatavoto kaujas zirģu, taču šoreiz viņŗ bija tik apņēmīģs, ka Letisija Nasareno mēģināja iegūt laiku, ģlābiņam pielietojot pēdējo paņēmiēnu, ģenerāl, noņēmiēt savu uzķabi, jo jūsu metāla apļi skrāpē man sirdi, un viņŗ tos atķabināja, noraisiēt savu piesi, ģenerāl, jo tas ar savu zelta zvaigzni berzē man potītes, un viņŗ no tā atbrīvojas, novāciēt savu slēdzeņu saiŗķi, jo tas man spieŗ ģurnus, un viņŗ to aizmeta, un tā ģenerālis darīja visu, ko Letisija Nasareno pavēlēja. lai ģan pagāja trīs mēneŗi, iekāms viņŗ iedroŗinājās atbrīvoties no zobēna siksnām, kas man neļauj elpot, un vēl divi mēneŗi, līdz viņŗ novīlķa apstīlbeņus, kuri ar savām sprādzēm man visu dvēseli jēlu noberzuŗi, un tā bija ilģa un ģrūta cīņa, kurā Letisija Nasareno neatlaidās, taču sargādāmās ģenerāli aizķaitināt, ķamēr viņŗ tai par patīķu aizvien pieķāpās, tā ka neviēns no viņēiem lāģā neatsķārta, kā beidzot divus ģadus pēc Letisijas Nasareno nolaupiŗŗanas pienāca pēdējais pieķāpŗanās brīdis un viņa lieģās un siltās roķas, kurās vairs nebija nekā liktenīģa, itīn kā neviņus piesķārās iemīģuŗās mūķēnes pretestības akmeņlem, un viņa, trīsēdama un svīdros izmīrkusi, pamodās kā mīrstamās

stundas nevarībā un vairs ne dusmās, ne labvēlībā nemēģināja atbrīvoties no mežonīgā zvēra, kurš bija uzvēlies viņai virsū, bet Letisija viņu aizkustināja ar savu lūgumu, novelc taču saišu zābakus, ar kuriem tu noķēzī manus smalkos palagus, un viņš kā nu spēdams tos novilka, noņem apstilbeņus, novelc bikses un atraisi trūces jostu, met visu nost, mana dzīvība, jo citādi es tevis nejūtu, un viņš, pats neapzinādamies, kā visu to izdarījis, izpildīja Letisijas Nasareno lūgumu un palika plikās miesās, kādu viņu ģerāņu melanholisko arfu gaismā bija redzējusi vienīgi māte, atbrīvojies no bailēm, atraisīts, pārvērties ciņu bizonā, kurš pirmajā uzbrukuma jonī sadragāja visu ceļā sastapto, un ar lejup pavērstu seju gāzās klusuma bezdibenī, kur dzirdama bija tikai kuģa klāju dēļu brīkšķiem līdzīgā Letisijas Nasareno cieši sakosto zobu šņarkstēšana tepat līdzās, un viņa ar abu roku pirkstiem bija iekērusies manos matos, lai vienai nevajadzētu mirt šajā galvū skurbinošajā bezdibenī, kurā miru arī es, vienlaicīgi, pēc viņas lūguma, visu dzīvības neatvairāmo spēku trenkts un jundīts, tajā pašā laikā viņu aizmirsdams, palikdams viens tumsā un meklēdams sevi pats savā sāļajā asaru jūrā, manu ģenerāl, savu vērša slienu maigajos velkos savīstīts, manu ģenerāl, manas sirdsmemmes Bendisjonas Alvarado izbrīnā izbrīnēts, kā gan bijis iespējams tik ilgi nodzīvot, nepazīstot šīs mokas, un viņš raudāja, savu nieru izbaiļu nobiedēts, savu burkšķošo zarnu burzguļojošos smieklos, savu vārīgo pautu nāves graizēs, kas viņam plēstin plēsa laukā visas iktis, līdzinādamies dzīvniekam, kam nocirsta galva un pāri palikušais ķermenis savērpjas nāves konvulsijās, moku izvirdumā noķēpādams sniegbaltos palagus ar kādu svilinoši kodīgu vielu, kura viņa atmiņā sagandēja moskītu tikla mirdzošā lietus pēcpusdienu, jo jūs, manu ģenerāl, bijāt apcūkojies, jānudien, vienkārši apcūkojies pats ar saviem izkārnījumiem.

Isi pirms nakts iestāšanās, kad beidzām novākt sapuvušās govju maitas un kaut cik ieviesām kārtību drausmīgajā haosā, mums tomēr vēl nebija izdevies identificēt liķi, kurš izskatījās pēc pasakās aprakstītiem

briesmoņiem. Mēs bijām viņu nokasījuši ar zivju atzviņošanai lietojamiem skrāpjiem, lai atbrīvotu no glēmju apsubējuņa, kāds parasti sakrājas jūras dibenā, nomazgājuši ar kreolīnu un sālsūdeni, pūlēdamies notīrīt no puvešainu vāšu krevelēm, mirušā seju nopūderējuši ar cieti, kurai vajadzēja nosegt pakulu vīkšķus un parafīnu, ar kuriem bijām aizpildījuši mēslaines putnu izknābātos dziļos robus, sejas atsvaidzināšanas nolūkā to nozieduši ar krāšļiem un lūpas iekrāsojuši ar karmīnu, ko šim nolūkam lieto meitieši, taču pat acu dobuļos ielikās stikla acis nespēja viņam piešķirt visvaronā valdnieka izskatu, kāds bija nepieciešams; liķi izlietot ļaužu apskatei. Tajā pašā laikā mēs valdības padomes sēžu zālē sasaucām visu gadsimtiem ilgā despotisma pretinleku sapulci, lai vienlīdzīgi sadalītu viņa varas paliekas, jo, uzzinot slepenībā turēto, bet nenoslēpjamo vēsti par tirāna nāvi, steigšus bija atgriezušies pie laika tecējuma siltās uguntiņas, samierinājušies un agrākās pretenzijas uz laiku piemirsušie liberāļi un konservatori, autoritātes kompasu tagad pazaudējušie augstākās virspavēlniecības ģenerāļi, trīs vēl pāri palikušie civilo lietu ministri un augstākais virsbīskaps, ar vārdu sakot, visi tie, kurus mirušais nelabprāt bija redzējis, tagad sēdēja pie garā riekstkoka galda, mēģinādami vlenoties par to, kādā veidā vajadzētu publicēt paziņojumu par tik ārkārtēju notikumu, lai ielās pārāgrī nesāktos pūļa nemieru eksplozija, un šajā nolūkā tad nu arī pirmajā naktī vispirms tika izziņots biļetens nr. 1., kurš darīja zināmu, ka prezidents viegli savārdzis un tāpēc atlikta visas sanāksmes, kā arī civilās un militārās audiences, kādas bija paredzētas viņa augstībai, pēc tam otrs medicīniskais biļetens pavēstīja, ka ar prezidenta gadiem saistīta veselības stāvokļa dēļ viņa augstība spiests palikt savos apartamentos, līdz beidzot bez jebkāda iepriekšēja paziņojuma kādā kvēlā augusta trešdienas mirdzošā rītā sāka dimdēt katedrāles zvani, pavēstot par oficiālas personās nāvi, lai gan neviens netelktī nevarēja pasacīt, ka miris būtu tieši pats prezidents. Šādos apstākļos mēs nezinājām, ko iesākt, jo viņa smirdošais liķis atklātībā nebija rādāms, vēl vairāk tāpēc, ka savā vecuma plānprātībā viņš bija liedzies pieņemt jebkādu lēmumu par tēvzemes turpmāko likteni pēc savas nāves, bet pēc valdības pārceļšanās uz jauno, spožos stiklos mirdzošo namu pali-

cis dzīvot vecajā absolūtas varas mājā un nesatricināmā vecūkšņa ietiepībā noraidījis ikvienu ierosinājumu par varas pēctecību, un mums neatlika nekas cits kā vien noskatīties, kā viņš murgos klaiņoja pa govju piegānitajām telpām, ar rokām pa gaisu airēdamies. lai gan tur nebija neviena, kam viņš varētu dot kādus rīkojumus, atskaitot aklos, spītālīgos un tizlos, taču arī tie neapmira kaut kādu slimību dēļ, bet nobeidzās ar nezālēm aizaugušajos rožu ceros aiz vecuma nevarības, turklāt viņš, par spīti visam, saglabāja tādu prāta skaidrību un nelokāmību, ka aizvien, ja viņam mēģināja ieskaidrot, ka nepieciešams lēmums par valsts pārvaldes turpmāko likteni, izvairījās ar visvisādām aplinku atrunām un aizrādījumiem, ka domas par to, kāda būs pasaule pēc tavas nāves, ir tādi paši pelni un pīšļi kā pati nāve, jedritvai āzīt, kad es beidzot un galīgi atstiepsu kājas, tad jau saradīsies šie paši konservatīvie, kurus es kādreiz patriecu ratā, un sāks cūkoties tāpat kā savos agrākajos valdīšanas laikos, gan jau jūs paši to savām acīm redzēsiet, viņš teica, saradīsies atkal un visu sadalīs starp melnsvārčiem, jenkijiem un bagātniekiem, bet mazajiem ļaudīm paliks piķis uz puļķa, jo no tiem aizvien dīrātas deviņas ādas. Ja pienāktu tāda diena, kad sūdi būtu lielākā vērtē, tad nabagie dzimtu bez pakaļām, gan jau jūs paši savām acīm to pieredzēsiet, teica, citēdams kādu izteicienu no savas slavas laikiem, un, smieklos aizelsdamies, pats par sevi pazobojās, sak, nebūšot jau vērts to trīs dienu dēļ, kuras šis būšot miris, viņu transportēt uz Jeruzālemi un guldīt svētajās kapenēs, izbeigdams strīdu ar argumentu, ka neesot svarīgi, lai šodien būtu parcizi tas, kas, jedritvai āzīt, par pareizu atklāšoties nākotnē. Un viņam izrādījās taisnība, jo mūsu dienās nebija neviena, kas varētu apstrīdēt viņa laika vēstures patiesgumu, neviena, kas to varētu pierādīt vai noliegt, jo mēs pat nespējām noskaidrot viņa liķa identitāti, un nebija otras tēvzemes kā vien pēc viņa ģimja un līdzības radītā, kurā viņš pēc savas absolūtas gribas bija mainījis telpu un grozījis laika tecējumu, kuru viņš bija pārveidojis kopš savas atmiņas vismiglainākajiem pirmsākumiem, pats bezmērķīgi klaiņodams pa šo negoda un apkaunojuma māju, kurā nekad nebija gulējis neviens laimīgs cilvēks, tikai viņš tur bārstīja kukurūzas graudus sava guļamtikla tuvumā knābājošām vis-

tām un laiku pa laikam mulsnāja kalpotājus ar pret-runīgām pavēlēm, likdams atnest sev limonādi ar samalcinātu ledu, to turpat rokas snieguma attālumā atstādams neskartu, vai arī pavēlējams šeit stāvošo krēslu pārvietot citur, bet otru no turienes atnest šeit un pēc tam atkal izdarīt pretējo, lai šādā smieklīgi sīkumainā veidā pie tikko gruzdošās godkāres plēnēm apmierinātu savu bezgalīgo pavēlētkāri un dikās, diendienā atmirstošās varas stundās, zem pagalmā augošā seibas koka miegaini snauduļodams, uzrušinātu kādas tālas, tikpat kā no bērnu dienām uznirstošas atmiņas, ja pēkšņā nogiedā izdevās ko iekustināt kā minējumu mīklas atsevišķu akmentiņu no bezgalīgi plašās, pirms viņa pastāvošās himēriskās tēvzemes, kurai nebija ne gāla, ne malas, kaut ko no nepārredzamajām manglares koku biežņām, balsas gausajiem plostiem un stāvajām, jau ilgi pirms viņa pastāvējušām klinšu kraujām, kad vīri bijuši tik drosmīgi, ka kaimanus ķēruši ar rokām, tiem rīklē ieogrūzdami mietus, un viņš, iespraudams sev smaganās ikšķi, paskaidroja, kā tas ticis darīts, un pie reizes vēl pastāstīja, ka reiz gavēņa piektdienā dzirdējis vēja graboņu, saodis tā zvīņu smārdu un vērojis sienāžu mākoņu gūzmas dienasvidū aizmūšojam debesis un nošķērējam visu, kas vien tiem ceļā pagadījās, pametot pasauli aiz sevis kaili apcirptu un gaismu skrandās saplosītu tikpat kā radīšanas priekšvakarā, un šo nedienu viņš pats piedzīvojis, pats savām acīm redzējis zem nojumes kādā lielā, noplukušā lauku ciematā aiz kājām virknē sakarinātas vistas ar nocirstām galvām, no kurām lāsi pa lāsei vēl pilējušas asinis, jo tur nule bija nomiris kāds sievišķis, un viņš pats, mātei pie rokas pieķeries, basām kājām klenderējis nopakaļ kaut kādās lupatās savīstītam līķim, kuru uz siseņu apvirmotām nestuvēm nesuši uz kapsētu, lai tāpat bez zārka apbedītu, palūk, tāda bija toreizējā tēvzeme, kad mums nebija pat zārku mirušajiem, vispār nekā, viņš pats bija redzējis vīru, kurš ciemata laukumā mēģināja pakārties kokā ar virvi, kurā jau kāds bija kāries, taču satrusējusi cilpa pārtrūkusi un nabaga pašnāvnieks pirms laika nogāzies zemē, kur palicis agonijā valstāmieš, par šausmām visām no baznīcā noturētā dievkalpojuma iznākošajām senjorām, tomēr nav paspējis nobeigties, jo viņu atdzīvinājuši ar mietiem, nemaz nepainterēsējoties, kas šis tāds īsti ir, jo

lolaik vispār neviens neko par otru nezināja, ja vienas nebija baznīcas interesēs, viņa kājas vienkārši ieslēdza starp ķīniešu siekstas diviem dēļiem un atstāja lurpat saules tveicē un nakts dzestrumā kopā ar citiem nedienu biedriem, jo tādi bija konservatīvo pirdaku valdīšanas laiki, kad Dievam bija lielāka noteikšana nekā valdīšanai, tēvzemes posta un bēdu laiki, pirms es vēl nebiju devis pavēli ciematu laukumos nocirst visus kokus, lai pasargātu tautu no šādiem publiskiem pakāršanās skatiem, aizliedzis likuma pārkāpējus publiski ieslēgt siekstās, apbedīt mirušos bez zārkiem un visu citu, kas vien ļaužu atmiņā varēja atsaukt pirms manas valdīšanas spēkā bijušos apkaunojošos likumus, licis uzbūvēt augstkalnē dzelzceļu un vienreiz darijis galu brēcošai nejēdzībai, kad no bezdibeņu zīmzēm lejup gāzās zirgēzeļi ar kumbrā uzkrautiem flīģeļiem, kuri tādā veidā tika piegādāti lielajiem kafijas plantāciju īpašniekiem, lai liem būtu mūzika viņu sarīkotajās masku ballēs, jo viņš pats bija pieredzējis šausmu skatu, kad bezdibeni tika sadragāti trīsdesmit flīģeļi, par ko rakstīja visās avīzēs pat ārzemēs, taču bijis vienīgais aculiecinieks, jo nejauši pa logu bija redzējis, ka pēdējam no virtenē sasaistītajiem mūļiem bija paslidējusi kāja un tas kumurojis lejup, aizraudams sev bezdibeni līdzī arī visus pārējos, tāpat neviens cits nebija dzirdējis jucekļīgā kamolā sajukušo mūļu baismīgos brēcienus un bezgala ilgos klavieru akordus, kas korī atskanēja, instrumentiem vientuļi gāžoties lejup tukšumā reizē ar zirgēzeļiem, līdz tie sašķīda triecienā pret bezdibeņa klintīm šajā tēvzemē, kura pirms viņa bijusi bezgala plaša, tukša un neizveidota tik lielā mērā, ka nebijis iespējams pat nosacīt, vai šajā mūžīgas krēslības valstībā pašlaik ir diena vai nakts, jo dziļās aizas un bezdibeņi, kuros sašķīdušas no Austrijas ievestas klavieres, mūždien izverduši karstu garaiņu un tvaika miglājus, visu to un vēl daudz ko citu viņš piedzīvojis šajā tālajā pasaulē, lai gan šobrīd pilnīgi droši pats nevarot apgalvot, vai tas viss saglabājies atmiņā no paša pieredzes vai arī viņš dzirdējis par to stāstām kara drudža jaunajās naktīs, vai arī varbūt redzējis ceļojumu aprakstu grāmatās ielīmētos attēlos, pie kuriem aizrautīgi pavadīja no valdīšanas reizēm un nemierniem brīvās stundas, taču tas viss, jēdritvai āzīt, nav svarīgi, jo gan jūs paši, viņš teica, ar laiku pieredze-

siet, ka tas kļūs patiesība, pats labi apzinādamies, ka viņa bērniņu aizpildīja nevis šis murgainais atmiņu dūksnājs, kurš divainā kārtā viņam nāca prātā, tikai uzvēdot pili izkaisīto svaigo govju pļecku smakai, lai tūdaļ atkal uz laiku laikiem aizmirstos, bet īstenībā tajā bija saglabājusies rāmā atceru joma par manu vienīgo un likumīgo laulāto draudzeni Letisiju Nasareno, kura katru pēcpusdienas cēlienu no pulksten diviem līdz četriem bija nosēdinājusi viņu uz ķebliša zem atraitnišu vītenu izaustā lapenes jumta un mācījusi lasīt un rakstīt, ielikdama šajā varonīgajā piepūlē visu savu mūķenes sīkstumu un neatlaidību, bet viņš savukārt tai atbildējis ar baismīgu vecūksņa pacietību, ar savas neaprobežotās varas drausmīgo gribasspēku, ar visu sirdi, burtodams, ā-bē-cē-dē, kaķis lēca smēdē, bullis bauro baismā balsī, kaķis kārnis kāpj kuplā kokā, burtoja, pats savu balsi nedzirdēdams un arī nevienam citam to nedzirdot, jo nelaiķes mātes pamodinātie putni sacēla tādu kņadu, kas nomāca jebkādu citu skaņu, klupdams krizdams, kokā kozdams, kraujā krastā kāpj kāds kaimans, saulē sutis salds un sālīts, velku velkiem, vālu vāliem vadmalu veļ večuks vannā, večuks veļ visu, viņš smējās, cikāžu sisināšanā atkārtodams Letisijas Nasareno uzdoto lasāmvielu, kuru viņa skaitīja priekšā sava mūķenes metronoma pavadībā, līdz visa pasaule šķita piesātināta ar tavas balss izraisītiem radījumiem un viņa plašajā lietuvēna murgu valstībā vairs pāri palika tikai ābecešs piemēru patiesība, kas nozīmēja vienīgi to, ka mēness ienirst mākoņos, bumba un banāns, bullis pieder saimniekam, meita uzvelk smuku kleitu, lasāmviela, kura atkārtojās vienmēr un visur, vietā un nevietā tāpat kā viņa ģimētnes, pat Holandes finanšu ministra klātbūtnē, kurš aizmirsta savas oficiālās vizītes uzdevumu, kad drūmais vecūksnis savas neaprobežotās varas krēslainībā pacēla atlasa cimdā ietērpto roku, tādējādi pārtraukdams audiencē aizsāktu sarunu un uzaicinādams svešās valsts pārstāvi kopā ar viņu noskandēt, mamma mani mīlēdama mīl, Ismaels septiņas dienas nodzīvoja salā, dāma ēd tomātu, ar īšķi atdarinādams metronoma ritmu un no galvas atkārtodams iepriekšējā dienā uzdoto lasāmvielu tik teicamā dikcija, bet ar tik niecīgu un situācijai nepiemērotu jēgu, ka finanšu ministra vizīte beidzās ar Holandei parādā palikušo summu nomaksas termiņa pagarinā-

Šanu līdz izdevīgākam brīdīm, kad prezidentam būs vairāk laika šā jautājuma izskatīšanai, kā viņš pats to izlēma par lielu izbrīnu spitālīgajiem, aklajiem un tizlajiem, kuri rīta agrumā, piecēlušies no rožu ceru ziedu sniega, ieraudzīja krēslainības vecūksni izdalām klusu svētību un trīs reizes svinīga dievkalpojuma balsī noskandējam, es esmu ķēniņš un likumu cienu, viņš skandēja, pravietis ir salda viņa pilns, viņš skandēja, bāka ir ļoti augsts tornis ar uzliesmojošu, zilbu gaismu, kas naktīs rāda kuģiem ceļu, viņš skandēja, apzinādamies, ka savas vārgās sirmgalvja laimes pavenī viņam nebija vairāk laika kā vien tas, ko sniedza mana mūža Letisija Nasareno dienvidus svelmīgajā šķelmībā, kas bija karsta kā ūdens, kurā nule uzvārīti krabji, nebija citu alku kā vien kailam ar tevi vāļāties pa sviedriem piesūcināto paklāju, virs kura, līdzīgi sagūstītam sikspārnim, plandījās elektriskā ventilatora spārni, nebija citas gaismas kā vien tā, ko izstaroja viņas apaļīgais dupsis, Letisija, nekā vairāk kā vien tavi elkdievīgie zīdekļi, tavu kāju plakanās pēdas, nekādas citas dziedes pret manu podagru kā tavas rūtu ziedes, kā tveicīgās janvāra dienas tālajā Antigvas salā, kur tu nāci pasaulē kādā saulainā, kvēlu vēju uzvandītu, smirdīgu dūksnāju rītā, lai mēs abi ieslēgtos godaviesiem paredzētajās telpās pēc iepriekš izdotas visaugstākās pavēles, ka neviens nedrīkst pienākt tuvāk durvīm piecu metru attālumā, jo prezidents ļoti aizņemts, mācīdamies lasīt un rakstīt, un tā neviens neiedrošinājās viņu traucēt ar ziņu, ka, manu ģenerāl, lauku apvidos plosās melnais mēris un ļaudis mirst kā mušas, kamēr manas sirds ritms, tava neredzamā meža zvēra smārda uzbudināts, skanēdams apsteidza pat metronomu, puķītis danco kā rūķītis, milti maļas baltu baltie, Grieta sijā miltus sietā, vārda pauts beigās rakstāms nevis -c vai -ds, bet -ts, viņš skandēja, kamēr Letisija pašķīra viņa trūci, lai no tās notīrītu pēdējā mīlas akta izkārņījumus, bet pēc tam iegremdēja cinkotā vannā uz lauvas ķetnām ar mirdzoši tīru ūdeni, ieputoja ar dezinficējošām ziepēm, noberzēja ar vīšķi un apskaloja ar speciālu saplaucētu koka lapu uzlievi, abiem kopā skandējot, vārdu labs, skābs, darbs beigās raksta nevis -ps, bet -bs, pēc tam Letisija viņa cirkšņus iezieda ar kakao eļļu, lai mazāk sūrstētu trūces jostas noberztās vietas, bet izlekušo oksti apmazgāja ar borskābi, mātišķi paplikšķinādama pa pēcpusi;

tas par tavu nepilēdienīgo uzvedību, pieņemot Holandes finanšu ministru, plakšķ, plakšķ, pie reizes arī izlūgdamās, lai viņš atļautu valstī atgriezties baznīcu labdarības iestādēm, jo tās atkal aprūpētu bāriņus, slimnīcas un visu citu, kam vien nepieciešama palīdzība, taču no viņa uzvēdīja bargas nepielūdzamības oreols, nekādu pekstiņu nebūs, viņš nošņāca, nedz šajā, nedz arī viņā saulē nav tāda spēka, kas piespiestu mani atcelt lēmumu, ko es pats personīgi esmu pieņēmis, tad Letisija izmēģinājās to pašu panākt dienasvidū pulksten divos, kad neciešamās tveices mīlas elsās abi tikko varēja atvilkt elpu, čabulīt, es no tevis izlūdzos tikai vienu vienīgu labvēlību, ļauj atgriezties trūcīgajiem mūku ordeņiem, kuri darbojās tālā valsts nomalē un nekad nav sadūrušies ar tavu varu, un tomēr, pat steidzīgajā saldkaislē sēkdams, viņš nepiekāpās, nekādu pekstiņu, manu sirsnī, nebūs, es labāk uz līdzenas vietas atstiepu kājas nekā ļauju atgriezties šiem lindrakolajiem pintiņiem, kuri nevīžo uzkāpt mugurā zirgēzeļiem, bet labāk jāšus uzsēžas indiāņiem kumbrā, lai krāsaina stikla krelles izmainītu pret tīra zelta degurīņiem, auskariem un aprocēm, nē, nekādas cūku būšanas, viņš protestēja, pilnīgi nejūtīgs pret Letisijas Nasareno, manu nedienu likstas, lūgumiem arī tad, kad viņa sakrustoja gurnus, pūloties panākt, lai viņš tiesības atjaunotu valsts varas ziņā pārņemtās konfesjonālās skolas, baznīcas neatsavināmo mantu atdotu to kādreizējiem īpašniekiem, tāpat atjaunotu reliģisko iestāžu tiesības uz tām kādreiz piederējušām cukura fabrikām un citiem īpašumiem, to skaitā arī par kazarmām pārvērstajām baznīcām, bet tad viņš pavērsās ar seju pret sienu, gatavs labāk atsacīties no mīlas neremdināmi saldo moku bezdibenīgajām, tīši paildzinātajām izjūtām nekā ļaut izmežgīt sev rokas par prieku šiem Dieva rīklurāvējiem un plēsoņām, kuri gadsimtiem ilgi barojušies no tēvzemes labuma, nē, tādas bezdeļu būšanas vairs nebūs, viņš nosprieda, un tomēr, manu ģenerāl, viņi atgriezās, reliģiozās labdarības organizācijas iespraucās pa visniecīgākajām šķirbiņām atbilstoši jūsu oficiālai pavēlei, ka tās drīkst paklusām izcelties malā slēptos jūras ličos, tām tika izmaksātas pārmērīgas zaudējumu atlīdzības summas, apķīlātie īpašumi tām atdoti ar augļu augļiem, tāpat tika atcelti likumi par civilām laulībām, liegta to šķiršana un izglītība

atkal nodota baznīcas iestāžu pārziņā, ar vārdu sakot, viss, ko viņš tik svētā sašutumā bija paziņojis tajā laikā, kad risinājās nirdzīgā procedūra par viņa mātes Bendisjonas Alvarado, lai Dievs mielo viņas dvēseli, izsludināšanu svēto kārtā, jedritvai āzīt, taču Letisija Nasareno neapmierinājās tikai ar to, bet prasīja vairāk, pieliec ausi pie mana vēdera, un tu dzirdēsi dziedam tajā augošu būtņi, jo nakts vidū viņa bija pēkšņi uztrūkusies no dziļas balss, kura pauda vēsti par tava augļa ūdens paradīzi, no kuras uzdvesmoja liegs pievakares nralvu aromāts un tavu darvas caurstrāvoto iekšu smārds, balss, kura runāja par tavu nieru polīpiem. zarnu maigo tēraudu, avotos dusošo urīna ambru, un prezidents piespieda savu pašlaik jau mazāk džinkstošo ausi pie Letisijas Nasareno vēdera un sadzirdēja vieglu guldzoņu, ko izdeva viņu grēkā radītā dzīvā būtne, viņu vēderu nešķīstībā radītais dēls, kuram būs tikt nosauktam Emanuela vārdā, jo tas ir vārds, pēc kura citi dievi pazīst vienvienīgo un augstāko būtņi, un viņam uz pieres būs valkāt savas augstās izcelsmes rīta zvaigzni, kas apliecinātu kā mātes pašaizliedzīgo uzupurēšanos, tā tēva diženumu līdzās sava neredzamā vadītāja un likteņu lēmēja liktenim, taču savas nelikumīgās cilmes dēļ viņš kļūtu par zaimojumu debesīm un savas tēvzemes kauna zīmi, ja vien viņa radītais neizšķirtos saņemt altāra svētību tam, ko pats tik ilgi nopulgojis ar grēcīgu netiklību, bet tad cildenās būtnes rašanās miesīgais vaininieks, kā kuģa tvaika katls šņākdams un sniegbaltos moskītu pārvalkus kā jūras bāngas uzviļņodams, no savas būtības visbezdzibenīgākām dzīlēm briesmīgu sašutumumu izvīrzdams, vienā lēcienā bija laukā no gultas, iebrēkdams, nekādus jampampus, labāk nāve uz līdzenas vietas nekā laulāšanās, un, ar savām stampveidīgajām ziloņa kājām šļūkdams. ligavainis aizgāja pa tagad jau tikpat kā nepazīstamās mājas sāloneim, jo pēc ilgajām oficiālajām sērām to agrākais krāšņums jau atkal bija ticis atjaunots, no logiem norauti laika gaitā izplēnējušie krepa aizkari, telpas pārplūdināja spoža gaisma, balkonūs rotāja puķes, visur atskanēja militāri marši saskaņā ar pavēli, kādu viņš nekad nebija devis un kura tomēr bez jebkādam šaubām bija jūsu, manu ģenerāl, jo to raksturoja jūsu balss mierīgā apņēmība un jūsu kategoriskais stils, un viņš tam bija piekritis, labi, lai notiek tā, un

tāpat tika atvērti slēgtie dievnamī, bet klosteri un kap-
sētas nodoti baznīcas pārziņā un atkal pēc viņa pavē-
les, kuru viņš nemaz nebija devis, tikai vienīgi akcep-
tējis, labi, lai jau notiek tā, tāpat tagad vajadzēja ievē-
rot arī agrākos baznīcas svētkus un gavēņus, un pa
atvērtajiem balkoniem atkal ieplūda pūļa gaviļu dzies-
mas, tā paša pūļa, kurš agrāk bija uzgavilējis viņam,
bet tagad, ceļos nometies, svilinošajā saulē dziedāja
apsveikuma dziesmas par godu priecīgajai ziņai, ka ar
kuģi atkal atgriezies Dievs, un patiesi, tas bija atgādāts
šurp pēc tavas pavēles, Letisija Nasareno, pēc milas
gultā sagudrota likuma, kādus viņa slepenībā bija izde-
vusi ne mazums, ne ar vienu neaprunājusies, un kurus
prezidents atklātības priekšā akceptēja, lai tautas acīs
neizskatītos, ka viņš zaudējis jebkuras savas gaišredzī-
gās varas paliekas, taču patiesībā tu, Letisija Nasareno,
biji tas slepenais spēks, kurš iekustināja bezgalīgās
manifestācijas, un viņš no savas guļamistabas loga
tikai izbrīnā vēroja iznirstam fanātiskās ordas tālā pa-
malē, no kurienes ļaudis nebija nākuši pat tad, kad
svēto kārtā vajadzēja iecelt viņa māti Bendisjonu Al-
varado, kuras piemiņa ļaužu prātos jau bija izdzisusi,
vējos izkaisīti viņas mūķenes tērpa skrandu un satru-
sējušo kaulu cietei līdzīgie pīšļi, bet uz viņas kapa gul-
dītā plāksne bija apvērsta otrādi, ar uzrakstu uz leju,
lai tādā kārtā no ļaužu atmiņas uz laiku laikiem izzustu
šeit dusošās putnu tirgones un viltoto vālodžu izkrā-
sotājas vārds, un tas viss bija noticis tavas vainas dēļ,
jo tu biji pavēlējusi tā rīkoties, negribēdama, ka citas
sievietes vārds mestu ēnu uz tavējo, manu nedienu Le-
tisija Nasareno, sasodītā kuces meita. Letisija Nasareno
viņu bija izmainījusi tādā vecumā, kad neviens vairs
nemēdz mainīties, ja nu vienīgi nomirstot, ar kopējā
gultā pielietotiem līdzekļiem viņa bija salauzusi bēr-
nišķīgo pretestību, kad prezidents tiepās, labāk mirt
nekā doties laulībā, viņa bija piespiedusi tevi valkāt
jaunu trūces bandāžu, paklausies taču, vecā trinkšķ kā
tumsā nomaldījušās avs zvārgulītis, piespiedusi tevi
atkal valkāt lakādas kurpes, kuras tu biji uzvilcis tikai
toreiz, dejojot valsi ar skaistuma karalieni, tāpat pie-
kreisās kājas papēža piestiprināt jūru un okeānu admi-
rāļa dāvināto piesi, lai tas līdz pat tavai mirstamai
stundai būtu visaugstākās varas simbols, kā arī nēsāt
zeltā izšūtu, akselbantēm un bārkstīm apkarināto mun-

dierī ar tādām epoletēm, kādas šodien redzamas tikai uz vēsturiskām statujām un ko viņš nebija ne reizi uzvilcis kopš tiem laikiem, kad vēl braukāja apkārt prezidenta kariatē un ļaudis aiz tās lodziņa aizkariem bija paraduši redzēt prezidenta grūtsirdīgās acis, domīgo zodu un atlasa cimdā ietērpto kluso roku, bija tevi piespiedusi uzkabināt pie jostas kara zobenu, lietot vīriešu smaržas, nēsāt medaļas un Svētā kapa ordeņa lenti, kuru pāvests bija atsūtījis kā pateicības zīmi par baznīcai atpakaļatdotajiem konfiscētajiem īpašumiem, un tā Letisija Nasareno, izgreznojusi mani kā tirgus laukuma altāri, lika paša kājām aizklunkurot uz krēslaino audienču zāli, kas bija rotāta ar saldi smaržojošām bērū svecēm, logos saliktiem apelsīnkoka ziediem un pie sienām sakarīnātiem tēvzemes simboliem, vienu, bez lieciniekiem piejūgusi pie saviem iecietinātajiem un kupli uzbužinātajiem mūķenes lindrakiem ar linaudekla apakšsvārkiem un, pārsegusies ar līgavas šķidrautu, lai kaut cik aizsegtu savas slepenās nešķīstības septiņu mēnešu kaunu, stieptin aizstiepa mani turp, pati gluži ļengana jūras izeļstajā sutā visapkārt drūmajai svinību zālei ar aizmūrētiem logiem un slēgtām ieejām, lai tuvumā tiktu izdzēstas jebkuras dzīvības pēdas un nevienam nebūtu ne mazākās nojausmas par šeit notiekošo svarīgo laulību ceremoniju, un tā viņa stāvēja gluži vai bez elpas neizturamajā tveicē un pirmdzemdību smacējošos žņaugos, septiņus mēnešus vecajam puikam, jo ģenerālis bija nospriedis, ka tam noteikti jābūt vīrišķa dzimuma, un tā tas patiesi arī bija, pirmļaicīgi spraucoties pasaule no tavu iekšu tumšajām smilšu sērēm, dūcot tādā pašā pazemes ūdeņu balsī, kādā dūca arhibīskaps svinīgajā amata lērpā, jo to nedrīkstēja dzirdēt pat iemidzinātā apsardze, tādā pašā nomaldījušās ūdenslīdēja izbīlī, kādā arhibīskaps savu dvēseli novēlēja Dieva aizgādībā, neizdibināmajam vecūksnim jautādams ko tādu, ko neviens līdz šim nebija iedrošinājis jautāt un neiedrošināsies arī turpmākos gadsimtos, un proti, vai viņa augstība ar mieru ņemt sev par sievu Letisiju Mercedesu Mariju Nasareno, uz ko prezidents tikai nomirkšķināja ar acīm, jā, ar mieru, militārām medaļām uz krūtīm zem sirds slepenā spiediena mazlietiņ ietrinkšķoties, taču šajā balsī bija tāda varas apziņa, ka Letisijas Nasareno iekšienē iesprostotais baigais neradījums apkārtējā blīvā šķidrums saulgrie-

un vārgā augumiņa dēļ nevarēja neuzskatīt par meiteni, kura iegērbta ar zeltu izšūdinātā, tik cieši pieguļošā parādes formas tērpā, ka tas izskatījās kā uz ādas uzaudzis, jo Letisija Nasareno bērnam to bija uzvilksusi jau pēc pirmo zobu parādīšanās un uz riteņiem uzrīkotā šūpulī vadījusi sev līdzīgos oficiālos aktos kā prezidenta pārstāvi, militāro parāžu laikā, rokās paceltu, nēsājusi gar ierindu, sporta spēļu laikā turējusi augstu gaisā, lai viņš varētu saņemt puķu ovācijas, un tāpat patriotisku demonstrāciju laikā vaļējā automobilī zīdīnājusi ar krūti, nepiegrīzdama nekādu vērību intīmajām zobgalībām, ko izraisīja aina, redzot piecvaigžņu ģenerāli gluži kā bāreņos palikušu telēnu kāri šmakstīnām mātes zīdekli. Kopš viņš bija iemanījies kaut cik sevi apkopt, Letisija Nasareno bērnu vadāja arī uz diplomātiskām pieņemšanām, un tad viņam pie formas tērpā bija piespraustas daždažādas militāras medaļas pēc paša izvēles no tēvam piederošās goda zīmju etvijas, kuru ģenerālis viņam bija iedevis, lai bērns ar to parotajātos, ar vārdu sakot, tas bija reti nopietns zēns, kurš jau kopš sešu gadu vecuma prata uzvesties sabiedrībā, šampanieša glāzes vietā rokā turot pokālu ar augļūdeni, ko no neviena nebija mācījies, un dabiskā nepiespiestībā prātīgi sarunājies ar pieaugušiem ļaudīm par svarīgām lietām, lai gan dažu labu reizi svīnību zāli apēnoja neizpratnes mākonis un laika tecējums šķita apstājies, kuš, ar visaugstākajām pilnvarām apbalvotais bālais dofinis aizmidzis, visi cits caur citu čukstēja, kamēr adjutanti viņu paņēma uz rokām un, klātesošo sarunām pārtrūkstot, mazo ģenerāli aiznesa, viesu vidū ar pārakmeņotām sejām atstājot slepenos lepni uzpostos bendeskalpus, tā ka klīrīgās senjoras, aiz vēdekļiem aizslēpušās un skurbos smieklus apvaldīdamas, tikko jaužami iedrošinājās izdvest, ah, kādas šausmas, ja prezidents to zinātu, taču viņš pats bija gādājis, lai visnotaļ izplatītos viņa paša sagudrotā nostādne, ka prezidentam nekas nav zināms no visa apkārt notiekošā, ja tas neatbilda viņa stāvokļa diženībai, un pie šādiem viņa ranga ievērībai neatbilstošiem faktiem piederēja atklātībā izdarītās aušības, ko pastrādāja mazais ģenerālis, kuru viņš kā vienīgo no neskaitāmajiem paša radītajiem pēcnācējiem atzina par savu likumīgo dēlu, tāpat arī viņa vienīgās un likumīgās laulātās draudzenes Letisijas Nasareno uzpūtīgās pārmērības, kad viņa

trešdienas rītos, savu rotaļu ģenerāli pie rokas vedama, kopā ar laupītāro apsargu un alkatīgo kalpotāju trokšņaino varzu Karību jūras mirdzošajai rītausmai līdzīgā retā pašapziņas spozmē pirms nenovēršamā saules lēkta parādījās tirgū un, līdz jostasvietai brīzdama pa smirdošajiem līča ūdeņiem, izlaupīšanas nolūkā devās pie vecajiem kugīšiem ar salāpītajām burām, kuri ar Martinikas salu puķu un no Paramaribo atvestajiem ingvera saišķiem bija apstājušies kādreizējā nēģeru vergu tirgus ostā. Pa ceļam Letisijas Nasareno banda ar varu sagrāba zivju kravu zvejas laivās un ar šauteņu laidēm apsita cūkas, kuras šmakstinādamās rija tām par ēsmu izmestās nobeigušās zivis pie senlaicīgajiem decimālsvariem, uz kuriem kādu citu trešdienu kādā citā laikmetā bija tikusi svērtā burvīgi skaista senegāliete, lai to pārdotu izsolē par tādu daudzumu zelta, kas pārsniedza viņas pašas svaru, bet tagad šeit, manu ģenerāl, izrikojās jūsu ļaudis, un tas bija ļaunāk nekā pieredzētās siseņu briesmas, ļaunāk nekā ciklona postījumi. Taču ģenerālis par to nelikās ne zinīs, nelikās ne zinīs arī tad, kad Letisija Nasareno izdarīja pat kaut ko tādu, ko viņš pats nekad nebija atļāvis, un proti, ielauzās raibajā putnu un dārzeņu paviljonā, un viņai nopakaļ trakā jezgā joza ielas kranču bars, aizgūtnēm riedami uz viņas plecos sakrauto sudrablapsu stingajām stikla acīm, bet Letisija Nasareno nekaunīgā lielmanībā soļoja uz priekšu gar slaidajām dzelzs kolonnām ar zarotnēm, lielām, dzeltenīgām lapām uz tām, sārtiem un ziliem stikla pārpilnības ragiem pie milzīgajiem gaismas jumoliem, zem kuriem Letisija Nasareno sev izvēlējās viskārdinošākos augļus un maigākos dārzeņus, kuri no viņas roku pieskāriena acumirkļi savīta, taču viņa pati neapzinājās savu roku gaudējošās īpašības, kas lika nule izceptai, vēl siltai maizei pārvilkties ar pelējuma plēvi un pat pašas laulības gredzenu klāja ar melnu apskapstējuma kārtu, un tāpēc viņa sāka nešķīstiem vārdiem šķendēties par tirgus sievām, kuras itin kā no viņas noslēpjot savu labāko preci un valdības mājas vajadzībām atstājot tikai cūkām izbarojamus augļus, sasodītās mačkas, šitenais izkurtušais ķirbis uzsitot taču skan kā orķestra bungas, nekrietnās kuņas, bet uz šo sūdīgo sāngabalu, kurš mudzēt mudž no asiņainiem tārpiem, paskatoties vien jau pa gabalu redzams, ka tā nav vis vērša, bet mērī nosprāguša ēzeļa

gaļa, nelietīgas, ar pirkstu taisītās maitas, un tā viņa gānījās, kamēr kalpones savos kurvjos un dieninieki lopu dzirdināmās silēs pievāca visu ēdmaņu, kas vien pagadījās pa ķērienam. Laupītāju klaigas pārspēja pat nopakaļskrejošā suņu bara neganto vaukšķēšanu, ko tie sacēla, zem Letisijas Nasareno plecos sakrauto, no prinča Edvarda salas atvesto sudrablapsu sniegbaltajām astēm saozdami kaut ko nelāgu, un tas viss kopā bija vēl briesmīgāk nekā savu saimnieču slepeni apmācīto papagaiļu nepieklājīgās klaigas, kurām vajadzēja paust saimnieču vārdos neizsacītās domas, Letisija zagle, Letisija mūķeņu mauka, ko lielie putni izbrēca, satupušies zem augstā tirgus pārjumes kupola apputējušās zarotnēs un krāsainā stikla augļos, kur tie jutās pilnīgā drošībā no katru trešdienu rītausmā saceltā negantā laupīšanas jampadrača virpuļviesuļa mazā viltus generāļa vētrainās bērnības dienās, kad tas kļuva aizvien maigāks un uzvedībā tīkamāks, tikai jo vīrišķīgi vicināja savu aizvien līdzī vilkto kāršu spēles ķēniņa zobentiņu. Apkārt plosoties laupītāju izraisītajai kņadaī, viņš palika nesatraucams, augstmanīgs un saglabāja negrozāmi cildeno uzvedību, kādu māte viņam bija mācījusi ievērot kā savas dižciltības košāko ziedu, lai gan pati, plosīdamās ar trakas kuces niknumu, pilnām rieksām to izsvaidīja tirgū, kur viņas nekaunīgos lamuvārdus mierīgi noklausījās vecās nēģeru tirgotājas ar raibiem turbāniem apsietām galvām, rāmi apvēdinādamās ar vēdekļiem, ne acu nepamirkšķinādamas un nelpodamas pat tad, kad Letisija Nasareno izgrūda sevišķi treknu vārdu straumes, savā nesatricināmajā sastingumā atgādinādamas elku dievietes, kuras to vien zina kā zelēt savus tabakas vai kokoslapu vīkšķus, mazo ļaužu labāko dziedniecības līdzekli, kas tām ļāva pārciest kā nodarītos zaudējumus, tā arī visus apvainojumus, ar kuriem šķiezdāmās Letisija Nasareno savu militāro bandītu pavadībā atbrīvoja sev ceļu caur saņiknoto suņu baru, kas ar saboztām spalvām viņu apstāja no visām pusēm, pie izejas vēl uzkliegdama, lai rēķinu par pievāktajām precēm, kā aizvien, piesūta valdībai, bet nēģerietes, tikko elpodamas, izdvesa, augstā debess, ja vien generālis to zinātu, ja tikai atrastos kāds, kam būtu pietiekami dūšas viņam to visu pastāstīt, jo viņas līdz pat savai nāves stundiņai nodzīvoja neapjēgdamas visiem zināmo manu piemiņu uz mūžu

mūžiem apkaunojošo faktu, ka mana vienīgā un likumīgā laulātā draudzene izlaupa indusu tirgus būdas, sagrābdama bezgaumīgos stikla gulbīšus, spogulišus, gliemežvāku un koraļļu pelnutraukus, tāpat no sīriešu bodītēm līdz pēdējai skrandai ierausdama bērū vainagiem paredzētās lentes, pilnām saužām grābj no zivtiņām veidotās krelles un pa tirdzniecības kvartāla ielām apkārtklaiņojošu sudrabkaļu darinātus dūres veida amuletus, bet meistari Letisijai Nasareno nopakaļ brēc, ka viņa ir vēl alkātīgāka nekā visas viņai uz kakla pakārtās lapsas kopā, un viņa patiesi nevienai mantai nevarēja paiet garām, kas vien bija pievācama, lai tikai apmierinātu vienīgo dziņu, kas viņai bija palikusi kopš agrākās mūķenes kārtas, un proti, savu bērnišķīgi neizkopto gaumi un tieksmi pat bez jebkādas vajadzības diedelēt, vienīgi ar to atšķirību, ka tagad viņai nevajadzēja Jēzus Kristus vārdā ubagot kādreizēja vicekaraļu kvartāla jasmīnu smaržas apdvestos priekšnamos, bet viņa varēja savāktu pēc patikas sakraut armijas automobiļos, bez jebkādas citas piepūles kā vien obligāti uzsaucot, lai rēķinu piesūta valdībai. Tas bija tikpat kā aplaupītos maksas saņemšanai nosūtīt pie Dieva tā Debestēva, jo neviens noteikti nezināja, vai prezidents jēl maz ir pasaulē, tāpēc ka viņš nevienam nerādījās un mums redzami bija vienīgi Uzvaras laukuma pauguros uzceltie nocietinājumu mūri un valdības nams ar leģendāro runu balkoniem, logi ar mežģiņu aizkariem un puķupodiem uz karnīzēm, un viss šis nams naktīs šķita padebešos peldošs kuģis, kurš bija saredzams ne tikai no jebkuras vietas pilsētā, bet, kopš tas bija nokrāsots balts un par godu pazīstamā dzejnieka Rubena Dario apciemojumam apgaismots arī ar stikla bumbām, pat vēl septiņas jūdzes tālu seļgā, taču neviena no šīm pazīmēm nebija nekāds pierādījums, ka tur atrodas arī pats prezidents, gluži pretēji, mums bija pamats domāt, ka šīs šķietamās dzīves pazīmes nav nekas cits kā militāras ārišķības, lai atspēkotu vispār pieņemto versiju, ka viņš iegrimis senila misticisma plānprātībā, atteicies no visām ar valdības varu saistītām priekšrocībām un greznības un apņēmieš atlikušos mūža gadus nodzīvot dziļā pazemībā, dvēseles šķīstīšanas labā atsakoties no jebkurām dzīves ērtībām un pakļaujot savu miesu visādām mocībām, pārtiekot tikai no rudzu maizes un ūdens un guļot kādā biskajiešu

mūķeņu klostera cellē uz kaila klona, lai izpirktu drausmīgo grēku, kādu viņš bija pastrādājis, varmācīgi uz netikliem sakariem piespiežot un apaugļojot ar bērnu sievieti, kurai nedrīkstēja pieskarties un kura tikai Dieva bezgalīgās dižēnības dēļ vēl nebija saņēmusi visaugstāko svaidījumu. Un tomēr viņa plašajā lietuvēna murgu valstī nekas nebija mainījies tādēļ, ka Letisija Nasareno savās rokās turēja varas atslēgas, un viņai vajadzēja tikai paziņot, ka prezidents liekot pasacīt, lai rēķinus piesūta valdībai, un šis apgalvojums, kurš sākotnēji bija šķitis tik ērts apiešanai, kļuva aizvien nedrošāks, līdz grupa apņēmīgu kreditoru, savākuši somā daudzu gadu laikā izrakstītus, jau sen notecējušus rēķinus, iedrošinājās parādīties pils apsardzes telpās, kur mēs, pašiem par lielu izbrīnu, tikām laipni uzņemti, nesakot mums ne jā, nedz nē, bet nododot kāda kareivja rīcībā, kurš visus ieveda klusā uzgaidāmā zālē. Tur mūs sagaidīja ļoti laipns un ļoti jauns flotes virsnieks ar rītu balsi, pacienāja ar maigu, smaržīgu kafiju no paša prezidenta plantācijām un izrādīja mums baltās, labi apgaismotās kancelejas telpas ar smalku stieņu pinumu logos un lieliem ventilatora spārnēm pie zemajiem griestiem, un tur viss bija tik caurredzams un cilvēcīgs, ka dažam labam no mums vajadzēja apmulsumā sev pašam vaicāt, kur tad īsti ir šī ar medikamentu smārdu piesātinātā varas mītne, kur atrodams šis varas ļaunums un nežēlīgums, redzot zīda kreklos tērptos rakstvežus, kuri nesteidzīgi un klusītēm kārtoja savas pārvaldes darīšanas. Mūs vēl ieveda nelielajā iekšpagalmā ar pašas Letisijas Nasareno apcirtajiem rožu krūmiem, agrīnā rīta rasā pasargātu no atmiņām par spītālīgajiem un aklajiem, un tizlajiem, kuri bija nosūtīti uz patversmēm, lai tur aizmirstībā nomirtu, tāpat parādīja agrākās barakas, kur bija mitinājušās ģenerāļa piegulētājas, sarūsējušās šujmašīnas, kazarnu gultas, kurās harēma verdzenes bija gulējušas pat pa trim uz viena matrača kādā no šā negoda aizgaldiem, kas tagad bija noplēsti, lai to vietā uzceltu privātu kapelu, un tāpat mums pa kādu iekšlogu parādīja prezidenta personīgās dzīvojamās mājas intimāko galeriju, vēlīnās pēcpusdienas zeltainās saules apmirdzēto atraitnīšu lapeni un zaļi krāsotās režģu durvis, aiz kurām prezidents medus cepumu kambarī nule bija pusdienojis kopā ar Letisiju Nasareno un savu dēlu, vienīgajiem

cilvēkiem, kuri drikstēja sēsties pie galda reizē ar viņu. ~~Vēl~~ mēs redzējām legendāro seibas koku ar tā pavēnī uzkarināto linauduma guļamtīklu nacionālā karoga krāsās, kurā gulēdams viņš pavadīja dienasvidus svelmīgākās stundas, tāpat redzējām laidaru, kur tika slauktas viņa govīs, siernīcas un medus kāres, bet, nākot atpakaļ pa taku, pa kuru viņš rīta stundās devās pārlūkot slaukšanu, adjutants dievišķā atklāsmē pēkšņi notrīsēja un mums ar pirkstu norādīja uz dubļos samanamu zābaka pēdu, palūkojieties, viņš teica, tā ir viņa pēda, un arī mēs palikām kā akmenī sastinguši stāvam, vērdamies milzīgajā, ciešiem dūrieniem nošūdinātās zoles nospiedumā, kurai šķita piemītam mierīgas pašpārliecinātības spozme un vientuļi klaiņojoša, veca tīģera savdabīgā smaka, un šajā pēdā mēs vēl skaidrāk saredzejām varenu spēku, nojautām tā mistiskās varenības atklāsmi vēl pārliecinošāk nekā tad, ja kādam no mums būtu dota iespēja skatīt viņu vaigu vaigā, jo armijas dižvīri jau bija sākuši uzstāties pret iznīreļiem, kuriem bija izdevies gūt lielāku varu nekā augstākai virspavēlniecībai, pat vēl lielāku nekā valdībai un prezidentam pašam, jo Letisija Nasareno savā ķēniņienes nekaunībā bija aizgājusi tik tālu, ka pat prezidenta ģenerālštābs bija uzņēmis risku vienu, tikai vienu no savējiem nosūtīt pie prezidenta, lai viņam sniegtu kaut vai niecīgu priekšstatu, manu ģenerāl, kas aiz jūsu muguras notiek tēvzemē, un tā tad es arī viņu ieraudzīju vienu karstajā dienesta telpā ar nobalsinātām sienām, pie kurām karājas gravīras ar angļu tīrasiņu zirgiem. Viņš sēdēja atļaidies vienā no mīkstajiem sēdekļiem zem platajiem ventilatora spārniem baltajā, saņurcītajā linauduma formas tērpā ar vara pogām, bet bez jebkādam zīmotnem, atlasa cimdā iegērbto labo roku turēdams uz koka rakstāmgalda, kur nekā cita nebija kā vien trīs pāri vienādu, ļoti mazu aceņu zelta ietvaros, aiz muguras viņam bija stiklots skapis ar noputējušām grāmatām, kuras atgādināja cilvēka ādā iesietas rēķinvedības dižformāta sējumus, bet pa labai rokai liels, atvērts, tāpat ar metāla tīklu aizvilktis logs, no kura pavērās skats uz visu pilsētu, kā arī debess plašumu bez jebkāda mākonīša vai putna līdz pat jūras viņam krastam, un es jutos ļoti atvieglots, ka prezidents šķita mazāk apzināties savu varu nekā jebkurš no viņa pakalpiņiem, tāpat izskatījās daudz mājīgāks nekā fotoallēlos un modināja

lielāku žēlumu, jo viss viņā bija vecs un smagnējs un pats šķita kādaš nedziedināmas kaites kremsts tik lielā mērā, ka nespēja atvilkt elpu, lai uzaicinātu mani ap-sēsties, tikai ar atlasa cimdā tērpto roku skumji norā-dija uz sēdekli, uzklaušoja manus vārdus, uz mani ne-maz nepalūkodamies, turklāt elpodams ar grūšu, smalku svelpoņu, kas telpā viesā naksnīgu kreosota smaku, tajā pašā laikā vērīgi pētīdams manis iesniegtos rēķi-nus, kas bija pielīdzināti skolas aritmētikas uzdevu-miem, jo prezidents nespēja saprast abstraktus jēdzie-nus, un tāvad es sāku ar piemēru, ka Letisija Nasareno mums palikusi parādā par tādu daudzumu taftas, ar kuru divas reizes varētu nosegt attālumu pa jūru no šejienes līdz Santamarijadelaaltarai, tas ir, simt deviņ-desmit jūdžu, uz ko viņš atbildēja, ilin kā pats pie se-vis nosacīdams, a-ā, un beidzu savu izklāstu ar pierā-dījumu, ka viss parāds, atskaitot viņa augstībai pare-dzēto atlaidi, līdzinās sešas reizes lielākai summai nekā desmit gadu laikā saņemamie galvenie laimesti loterijā, un viņš atkal noteica, a-ā, un tikai tad bez brillēm pa-skatījās tieši uz mani, un es ievēroju, ka viņa acis bija biklas un iecietīgas, un tāpat tikai tad viņš dīvainā har-monija spēles balsī piezīmēja, ka mūsu prasības ir skaidras un taisnīgas, katram viņa pienācīgo tiesu, viņš noteica un lika rēķinus iesniegt valdībai. Un tā patiesi notika šajā laikmetā, kad Letisija Nasareno bija no ceļa novākusi visus kavēkļus, ko Bendisjona Alvarado bija aiztapinājusi no meža biežņām un kalnājiem, atra-dinājusi viņu ēst, apkārtstaigājot ar šķīvi vienā un ka-roti otrā rokā, un iemācījusi ieturēt azaidu pie zemā saliekamā galdiņa zem atraitnišu nojumes iepretim zē-nam, pašai Letisijai Nasareno nosēžoties starp viņiem, lai abus iedīdītu ēst pilsētnieciskā pieklājībā un atbil-stoši higiēnas noteikumiem, ar muguru balstoties pret sēdekļa atzveltni un dakšiņu turot kreisajā rokā, bet karoti labajā, turklāt katru kumosu sakošļājot vienā pusē piecpadsmit reižu un otrā tikpat daudz, muti neat-verot un galvu turot taisni izslietu, par spīti pre-zidenta protestiem, ka tik stingra izrikošanās atgādinot kazarmu režīmu, tomēr pēc tam ģenerālim vēl vajadzēja lasīt avīzi, kurā viņš bija uzrādīts par aizbildni un goda redaktoru, jo Letisija Nasareno ģenerālim to iespieda rokā, kolīdz ieraudzīja viņu atpūtā atlaidušos ģimenes iekšpagalmā zem milzu seibas koka uzkarinā-

tajā guļamtīklā, nostrostēdama, ka nav glīti, ja valsts galva neko nezina par notikumiem pasaulē, tālab viņa tam uzlika zelta acenes un atstāja ķepurojamies pa avīzes slejām, bet pati pa to laiku zēnu apmācīja mūķeņu sporta spēlēs ar bumbu, kamēr prezidents pētīja fotoattēlus, no kuriem daudzi bija tik seni, ka nemaz nerādīja viņu pašu, bet gan kādreizējo dubultnieku, kurš bija miris viņa vietā un kura vārdu ģenerālis pats nemaz vairs neatcerējās, vai arī redzēja sevi piedalāmie otrdienas kabineta sēdēs, uz kurām viņš nebija gājis kopš Komētas parādīšanās laikmeta, uzzināja vēsturiskus izteicienus, ko izglītotie ministri piedēvēja viņam, galvu snaudā klanīdams, lasīja vēl aizvien spiedīgajā augusta tveicē, ko nespēja remdināt debesīs klaiņojošas tūces, aizvien vairāk iztvīkdams pats savos sviedros kā kukurūzas strebekļa lipīgajā žļurgā un sirīgi murminādams, kas tā par sūda lapu, jedritvai āzīt, nesaprotu, kā ļaudis tādas blēņas var paciest, tā viņš burkšķēja, taču kāds nieciņš no šīs piespiedu lasīšanas viņam pielīpa, jo, pamostoties no īsas un paviršas snaudas, viņam pēkšņi prātā uzradās kāda avižu raksta iedvesta ideja, un viņš ar Letisijas Nasareno starpniecību nosūtīja saviem ministriem pavēles, uz kurām tie viņam atbildēja tādā pašā veidā, pūlēdamies caur Letisijas Nasareno domām uzminēt prezidenta domas, jo tu taču biji tā, kuru es izvēlējos par savu visaugstāko ieceru tulku, tu biji mana balss un mans spēks, un viņa patiesi bija prezidenta uzticamākā un vērīgākā auss šajā nepieejamās pasaules nerimtīgās kņadas lavīnā, kas uzmācās no visām pusēm, lai gan augstākais orākuls, kurš nosacīja viņa likteni, bija anonīmie, uz apkalpojošā personāla atejas sienām rakstītie vēstījumi, no kuriem viņš atšifrēja visslēptāko patiesību, kādu neviens, pat ne Letisija, nebūtu iedrošinājies atklāt, viņš tos lasīja agrā rīta stundā, atgriezdamies no slaukšanas laidariem, pirms šie uzraksti vēl nebija nodzēsti, jo pēc viņa rīkojuma pils apkalpotājiem ķemertiņu sienas vajadzēja no jauna nokaļķot, lai neviens nevarētu pretoties kārdinājumam izgāzt savu slēpto īgnumu, jo tur viņš iepazina sarūgtinājumu, kāds valdīja augstākās virspavēlniecības aprindās, kā arī slēptos nodomus, kādus loloja ļaudis, kuri viņa pavēnī tikuši augšup, bet aizmuguriski viņu visādi nozākāja, un tā, nekrietnu uzrakstu spoguļi izdibinādams svešu siržu noslēpumus, viņš

atkal juta savas varas pilnestību un atkal pēc tik daudz gadiem pasāka dziedāt, rītos caur moskītu tīkla miglāju nolūkodamies, kā miegā guļ viņa vienīgā un likumīgā laulātā draudzene Letisija Nasareno, atgādinādama jūras krastā izmestu vali, slejies augšā, viņš dziedāja, manas sirds stundenis jau rāda septīto stundu, jūra atrodas savā vietā, dzīve turpinās, Letisija, nepārdzamā dzīve tev vienīgajai no daudzajām sievietēm kuras bija pratušas panākt no viņa visu, izņemot šķietami tik vieglo priekšrocību rītos pamosties kopā ar viņu vienā gultā, jo viņš aizvien pēc pēdējās izmīlēšanas reizes piecēlās, uzkarināja pēkšņai bēgšanai paredzēto laternu pie savas guļamistabas durvju aplodas, nostiprināja durvis ar trejiem aizbīdņiem, trejām šautrām un trejām atslēgām un tad nometās knūpus uz grīdas, viens un neizgērbies, kā aizvien to bija darījis jau ilgi pirms tevis, kā bija darījis arī tavā laikā līdz pat pēdējai savu vientuļā slīkoņa sapņu naktij, bet pēc govju izslaukšanas iegriezās tavā istabā, kur dvašoja tumsas dzīvnieka smārds, lai tev vēl dotu visu, ko vien vēlies, daudz vairāk nekā savas mātes Bendisjonas Alvarado nenovērtējamo mantojumu, daudz vairāk, nekā jebkad savā dzīvē zemes virsū kāda cilvēciska būtne bija sapņojusi, un ne tikai tev vienai pašai, bet arī tavai radu un tuvinieku neskaitāmajai varzai, kuri šeit bija savākušies no visām sikajām bezvārda Antiļu salīņām, kuriem nepiederēja nekas cits kā vien paša āda, kuriem nebija nekāda cita titula vai sabiedriska stāvokļa kā vien piederība pie Nasareno dzimtas, skarbas uzņēmīgu vīriešu un mantkāres drudža pārņemtu sieviešu kopas, kas bija sagrābušas privileģētās monopoltiesības uz sāls, tabakas un dzeramā ūdens pārdošanu, kuras agrāk prezidents mēdza piešķirt dažādu ieroču šķirū virspavēlniekiem, lai tos atturētu no citām iekārēm, bet tagad Letisija Nasareno tās pamazītēm bija pārņēmusi savā pārziņā, dibinādāmās uz pavēlēm, kuras prezidents gan nebija devis, taču atzinis, lai jau būtu tā, es piekrītu, tāpat bija ticis atcelts barbariskais nāves sods, saraustot gabalos pie zirgiem piesietu cilvēku, šo soda veidu aizvietojojot ar elektrisko krēslu, kuru prezidentam bija uzdāvinājis jūras desanta pavēlnieks, tādējādi mūs iepazīstinot ar kumānāku cilvēku slepkavošanas paņēmieni. Prezidents pats bija apmeklējis ostas cietokšņa moku kambarus un izvēlējies vārgākos politiskos ieslo-

dzītos, lai būtu iespējams trenēties nāves soda izpildei uz šā slepkavošanas troņa krēsla, kurš pieslēgšanas brīdī patērēja visu pilsētas apgaismei vajadzīgo strāvas daudzumu, un tā mēs, ar šausmās aizturētu elpu paliekot tumsā, aizvien zinājām, kad sākas šie cilvēku nogalināšanas eksperimenti, un tādās reizēs ostas meitu mājās aizvien ievērojām svinīgu klusuma brīdi, iztukšodami pokālus par godu notiesātā dvēselei, turklāt daudzus, jo vairums upuru ar sačervelējušos ādu, kūpēdami, degošas gaļas smaku izplatīdami un nāves mokās gārgdami, palika karājamies krēsla siksnās, iekāms pēc vairākkārtējiem mēģinājumiem kāds aiz līdzietības tos nobeidza ar žēlastības šāvienu, un tas viss, Letisija, notika, lai izpatiktu tev, tevis dēļ tika iztukšoti pazemes kazemāti, tāpat tika atļauts atgriezties tēvzemē kādreizējiem prezidenta ienaidniekiem, kā arī uz Lieldienām izdots dekrēts, pēc kura nevienu nedrīkstēja sodīt par uzskatiem vai iekšēju pārliecību, jo sava rudens vēlinajās dienās prezidenta sirdī bija uzradusies atskārta, ka pat viņa vissivākajiem ienaidniekiem ir tiesības baudīt kripatiņu viņa izjustās laimes kairajās janvāra naktis kopā ar vienīgo sievieti, kuru viņš pagodināja, parādīdamies garajās apakšbiksēs un ar milzīgo, mēnesnīcas zeltīto pautu trūci dzīvojamās mājās terasē, noskatoties uz mistiskajiem Lietus dārzā iedestītajiem vītoliem, kurus uz Ziemassvētkiem kā dāvanu viņam bija atsūtījis Bābeles ķēniņu pāris, priecājās par ūdens šaltis lūstošo saules staru rotaļu, apbrīnoja caur lapu biežņu dzirkstošās polārzvaigznes vizmojumu, grozot radiolas kloķus, cauri joņojošo planētu sprakšķu zobgalīgajiem smiekliem pētīja Visumu, ik dienas kopīgi noklausījās lasāmā romāna fragmentu, ko no Kubas raidīja Santjago radiostacija, bažās drebēdami, kauču tikai būtu lemts nodzīvot līdz rītdienai, lai uzziņātu, kā beigsies kārtējā milas dēka, pēc tam pirms gulētiešanas viņš parotaļājās ar puisēnu, pūlēdamies delam ierādīt visu, ko vien vīrietim bija nepieciešams zināt kara ieroču lietošanā, jo tas bija vienīgais kaut cik pienācīgi paša apgūtais no cilvēces pieredzes krājuma, taču pati galvenā dēlam iekājamā gudrība bija tāda, ka nekad nedrīkst izdot pavēli, ja iepriekš nav zināms, vai tā tiks izpildīta, un to viņš lika zēnam atkārtot tik bieži, līdz bija pārliecināts, dēls nekad neaizmirsīs, ka vienīgā, visā mūžā nepieļaujamā kļūda,

ko var izdarīt noteicošu varas posteni ieņemošs cilvēks, ir pavēles došana, iekāms nav skaidrs, ka tā patiesi tiks izpildīta, lai gan tas patiesībā bija ne tik daudz tēva, kā jau dažu labu reizi dimbā nokļuvuša gudra vectētiņa padoms, kuru zēns nekad neaizmirsīs pat tādā gadījumā, ja viņam būtu lemts nodzīvot tikpat garu mūžu, jo tas tika dots tādā reizē, kad sešus gadus vecajam zeņķim lika izšaut ar atsitienu lielgabalu, kura apdullinošajam grāvienam piedēvēja drausmīgo pērkonu negaisu bez lietus, bet ar negantiem zibšņiem, vulkāniskiem rībieniem un baismīgo, no Komodoro Rivadavijas puses nākošām virpuļviesuļu brāzmām, kuras līdz pat dibenam otrādi uzvandīja jūras dzīles, aizraujot gaisā vecajā nēģeru vergu tirgū apmetušos dzīvnieku cirku, tā ka mums vajadzēja ar trošu tikliem izzvejot jūrā iemestos zilonus, noslikušus klaunus, trapeces virvēs uzsviestās un tur sapinušās žirafes, un vienīgi brīnums no trakojošās vētras dusmām paglāba pēc dažām stundām iebraukušo banānu kuģi ar jauno dzejnieku Feliksu Rubenu Garsiju Sarmjento, kurš vēlāk kļuva slavens ar Rubena Dario vārdu, jo laimīgā kārtā jūra ap četriem pierīma, atsvaidzinātajā gaisā parādījās lidojošu skudru bari, un ģenerālis, izliecies pa guļamistabas logu, ostas pauguru aizvējā ieraudzīja uz labo bortu nošķiebušos balto kuģīti ar saplosītu takelāžu tagad jau droši peldam rāmajā ielīcī, negaisa šķīstītajā pēcpusdienas cēlienā saredzēja kapteini uz kuģīša komandtilta vadām grūtos manevrus par godu tumšā divbortu vestē ģērbtajam pasažierim, kura vārdu prezidents nebija dzirdējis līdz nākamās svētdienas vakaram, kad Letisija Nasareno pie laulātā drauga griezās ar neiedomājamo lūgumu, lai tas pavadītu viņu uz liriskās dzējas lasījumiem Nacionālajā teātrī, un viņš, ne acu nepamirkšķinājis, piekrita, labi, lai notiek tā. Tveicīgās svelmes piekarsētajā parterī, ģērbušies parādes mundieros, ko mums uzvilkt steidzīgi pavēlēja pašā pēdējā brīdī, kājās stāvēdami, mēs gaidījām trīs stundas, līdz sāka spēlēt nacionālo himnu un mēs aplaudēdami pievērsāmies ar tēvzemes ģerboni greznotajai ložai, kurā parādījās resna mūķene ar kuplu spalvu pušķi rotātu cepuri galvā, taftas tērpu mugurā un sudrablapsu astu gubu uz pleciem. Svecieniem neatbildējama, viņa nosēdās blakus mazajam, tāpat parādes tērpā ģērbtajam ģenerālim, kurš, atsaukdamies uz aplausiem, pavicināja

ar vienā rokā sažņaugto atlasa cimdu, kura baltie pirksti saskurinjās kā lilijas ziedi, jo māte viņu bija mācījusi, ka vecos laikos uz ovācijām tā atbildējuši prinči, taču vairāk neviena mēs prezidenta ložā neredzējām, kaut gan visu laiku, kamēr ilga dzejas lasījumi, nešaubīgi apzinājāmies, ka viņš ir tur, sajūtām viņa neredzamo klātieni, nojautām, ka viņš ir nomodā par mūsu likteni, lai tajā nekārtību neievieštu neaprēķināmā dzejas ietekme, jo viņš regulēja mūsu milu un noteica pašas nāves iestāšanos un tās spriedzi, iespiedies ložas kaktā, no kurienes, palikdams neredzams, redzēja drukno minotauru ar skanīgo, jūrā lāsmojošai zvaigznei līdzīgo balsi, kura viņu parāva augšup un bez paša atļaujas atstāja lidināmies zeltaino tauru pārkonīgajās sfērās pāri Marsa un Minervas triumfa arkām līdz šim neapjaustas slavas atskārtā, lai gan tā, manu ģenerāl, nebija jūsu slava, redzēja varonīgu cīkstoņu karogus, melnu medību suņu žokļu neatlaužamo tvērienu, nevaldāmus karazirgus dzelzs pakaviem apkaltām kājām, ar kuplu spalvu rotām izgreznotos paladīna šķēpus un piķus paceļam sīvās cīņās gūtus karogus par godu uzvarām, kuras, manu ģenerāl, nebija jūsu uzvaras, redzēja neiedragājamus jauniešu karapulkus, kuri bija spītējuši sarkanās vasaras saulei, ledainas ziemas sniegiem un vējiem, naktij un sarmai, un ienaidam un nāvei par godu nemirstīgas tēvzemes mūžīgas diženības mirdzumam, bet šī tēvzeme bija daudz varenāka un cildenāka nekā tolaik ilgos drudža sapņos redzētā, kad viņš vēl bija baskājains ierindas kareivis. Kā zemestrīce pārkonīgi dimdošajos aplausos viņš sev šķita bezgala sīks un niecīgs, lai gan, kvernot savā pakrēšļa kaktā, tie viņam bija tikami, un viņš nodomāja, manu sirdsmemmīt Bendisjona Alvarado, tā tikai ir parāde, nevis kaut kāda pirdaku būšana, ko man reizēm sarīkojuši šie gnīdas, viņš domāja, juzdamies pazemots un vientuļš, tveices, uzmācīgo garkājaino odu, ar zelta apdarēm rotāto kolonnu un goda ložas izbalējušā samta pārvalka nomakts, jedritvai āzīt, kā gan šis indiānis spēj uzrakstīt kaut ko tik vareni jauku, turklāt ar to pašu roku, ar kuru viņš sev slauka dibenu, noteica ģenerālis, kuru tik dziļi bija saviļņojis uzrakstītā vārda skaistums, ka, ar savām neveiklajām sagūstīta ziloņa stampām mīdīdamies timpānu kareivīgo šķindienu ritmā un pat miegā grimdams, vēl dzirdēja kvēlā kora skanīgās dziesmas

slavas balsis, ko Letisija Nasareno viņam atdarināja iekšpagalma seibas koka triumfa arkas pavēnī, un arī pats viņš uz ķemertiņa sienām pēc atmiņas rakstīja vārsmas vai pūlējās noskaitīt dzirdēto poēmu, govju slaukšanas laikā stāvēdams laidarā uz silto mēslu olimpa kalna, kad zeme nodrebēja varenā grāvienā, ko izraisīja priekšlaicīgi uzsprādzis ratnicā novielotā prezidenta automobiļa bagāžas tvertnē ieliktais dinamīta lādiņš, tā, manu ģenerāl, bija tik baismīga eksplozija, ka pat vēl pēc daudziem mēnešiem visā pilsētā varēja atrast ķeburainus dzelzs gabalus, kas bija palikuši pāri no bruņautomašīnas, ar kuru Letisijai Nasareno un mazajam ģenerālim stundu vēlāk vajadzēja doties kārtējā trešdienas sirojumā uz tirgu, tā ka, manu ģenerāl, nevarēja būt nekādu šaubu, ka šis atentāts nebija vērst pret jums, un viņš, ar plaukstu sev pa pieri ieplājis, pēkšņi attapās, jedritvai āzīt, kā gan es to neapjēdzu, kur palikusi mana izdaudzinātā gaišredzība, jo visus pēdējos mēnešus uzraksti uz ķemertiņa sienām nebija mērķēti, kā parasti, viņam vai kādam no viņa civilajiem ministriem, bet tos bija izraisījusi Nasareno saviešu un istenieku bara nekaunība, ar kādu tie sākuši krimst augstākās pavēlniecības vīriem paredzētos trekunos kumosus, kā arī garīdzniecības neremdināmā, pārliekā kāre pēc dažādiem laicīgās varas amatiem. Prezidentam jau agrāk bija iespēja pārlicināties, ka savā laikā par māti Bendisjonu Alvarado sacerētie, samērā nevainīgie nozākājumi drīz vien pārvērtās par papagaiļu mutēs ieliktam nepieklājīgām lamām, un arī citkārt ķemertiņu siltumā nesodīti sagudrotās paskvilas beidzot izgāja uz ielas, turklāt mazāk svarīgos gadījumos viņš pats reizēm to veicināja, taču nekad nebija iedomājies, ka šis ienaidis varētu pieņemt tik negantu veidu, ka viņa paša mājā slepkavnieki nogādātu divus centnerus dinamīta, jedritvai āzīt, kā gan tas varēja notikt, ka viņš ļāvies tā aizrauties no trompešu triumfalās bronzas, notrulinājis savu cilvēkēdāja tīģera kādreizējo ožu un nenieka nav matījis no uzglūnošām briesmām, gatavā bezdeļu būšana, tālab viņš nekavējoties sapulcināja bruņoto spēku augstākos pavēlniekus, četrus drebelīgus formas tērpā iegērbtus sēnalu pakaušus, kuri ilgu gadus bija paraduši saņemt tikai ar starpnieku nodotas pavēles, bet tagad atkal pēkšņi pāris soļu attālumā ieraudzīja izkurtējušo vecūksni, kura esamība

reizē bija viņa pastāvēšanas visgrūtākā mikla, un šis pēc seska mīzaliem smirdošā vienkārša ierindnieka uniformā ietērptais sakārnis ar brillēm pavisam tieviņos, pavedienam līdzīgos zelta ietvaros uz deguna, kādās nebija redzēts pat pavisam nesen publicētos fotouzņēmumos, viņus sagaidīja audiences zālē, nosēdies troņveida atzveltnē, un izskatījās daudz vecāks un tālāks, nekā mēs bijām spējuši iedomāties, atskaitot ļengnās delnas bez atlasa cimdiem, kuras nemaz nelīdzinājās dabiskām karavīra rokām, bet drīzāk šķita pierdam daudz jaunākam un iejūtīgākam cilvēkam, viss viņā bija izžuldzis un sakretis, un, jo ciešāk mēs viņā ielūkojāmies, jo skaidrāks mums kļuva, ka viņš pūš pēdējo dvašu, taču šajā dvašā bija jauzama nelokāma un postīga varaskāre, kuru viņš pats tikai ar pūlēm varēja apvaldīt, tāpat kā no visa spēka noturamu mežonīgu rumaku. Kamēr mēs atdevām augstākajam virspavēlniekam pienācīgo godu un sasēdāmies iepretim pusaplī izvietotajos krēslos, viņš neteica ne vārda, nepakustināja pat galvu un tikai pēc tam, acenis noņēmis, sāka mūs nopētīt ar savām vērigajām acīm, kuras likās atsedzam pat visslēptākos nostūrus, kuros kā biklas zebiekstes bija ielavījušies mūsu neizsakāmie, tikai zemapziņā viežamie nodomi, bet viņš bez jebkādas žēlastības izurķēja tos citu pēc cita, patērēdams tam visu vajadzīgo laiku, kāds bija nepieciešams, lai precīzi novērtētu, cik lielā mērā mēs katrs esam mainījušies kopš tās atmiņas miglāja segtās pēcpusdienas, kad viņš, vadīdamies tikai no impulsīvas apjautas un ar pirkstu uz katru norādīdams, mūs bija paaugstinājis visizcilākajās dienesta pakāpēs, bet tagad pēc vērigās nopētes jūta sevī aizvien vairāk nostiprināties pārliecību, ka šo četrpadsmit slēpto ienaidnieku vidū meklējami atentāta sarīkotāji, taču tajā pašā laikā bija viņu priekšā tik vienuļš un neaizsargāts, ka tikai ar grūtībām varēja samirkšķināt acis, lai, visus spēkus saņēmis, tiem atgādinātu, ka tagad vairāk nekā jebkad agrāk tēvzemes un tās bruņoto spēku goda labā nepieciešama vienotība, ieteiktu tiem rīkoties sparīgi un reizē piesardzīgi, un uzlika visiem par goda pienākumu bez kādas vilcināšanās atklāt atentāta vaininiekus un tos nodot karatiesai jo barga soda saņemšanai, tas tad arī viss, senjori, ko es jums gribēju sacīt, viņš piebilda, skaidri apzinādamies, ka atentāta sarīkotājs ir viens no viņiem vai arī

viņi visi kopā, tajā pašā laikā juzdamies nāvīgi ievainots nesatricināmajā pārliecībā, ka Letisijas Nasareno dzīvība vairs nav atkarīga no Dieva gribas, bet gan vienīgi no tās izmanības, ar kādu viņš pratīs to pasargāt no nāves draudiem, kuriem, jedritvai āzīt, nenovēršami vajadzēja piepildīties. Viņš piespieda Letisiju Nasareno atsacīties no piedalīšanās publiskos sarīkojumos, novāca rijīgākos no viņas īsteniekiem, kuri bija ielauzušies augstākās virspavēlniecības interešu jomā, saprātīgākos ieceldams nevienam nevajadzīgos konsulu amatos, bet nepieņēma ietiepīgos mēs laiku pa laikam redzējam uzpeldam ar taruljas krūmu biežņu apaugušos kanālos, kuri savienoja tirgus laukumu ar jūru, tāpat pēc ilgu gadu pārtraukuma viņš atkal sēdēja savā parasti tukšajā krēslā ministru padomē, apņēmies izbeigt garīdzniecības iespiešanos valsts varas aparātā, lai, Letisija, kaut cik nomierinātu tavus ienaidniekus, taču pēc pirmajiem radikālajiem soļiem pievērsās pamatīgai augstākā komandējošā sastāva pārbaudei un pārliecībā, ka septiņi no tā viņam ir noteikti uzticīgi, tāpat arī pats virspavēlnieks, kurš bija viens no viņa visnenākajiem draugiem, bet neko viņš nevarēja uzsākt pret pārējiem sešiem, jo to nostāja bija mīklaina, un šis apstāklis viņa naktis vērtā pārlieku garas, jo Letisija Nasareno vēl aizvien pat viņa tiešā tuvumā šķita nāvei lemta, par spīti visiem stingrajiem aizsardzības pasākumiem ēdiena pārbaudē, it īpaši pēc tam, kad Letisijas maizes riecienā atrada zivs asaku, aizvien tika pārbaudīta arī viņas ieelpotā gaisa tīrība, baidoties no tā sagandēšanas ar kādu aerosolam piejauktu bīstamu indi, reizēm pie azaida galda prezidentam viņa likās neparasti bāla vai mīlēšanās reizēs zaudējam balsi, bet tad atkal uzmācās mokošas bažas, ka viņas dzeramais ūdens varētu būt saindēts ar dzeltenā drudža mikrobiem, viņas lietotajām acu pilēm pielikti sērskābes sāļi vai sagudroti kādi citi nogalināšanas līdzekļi, tā ka šo bažu dēļ viņam dienā nebija neviena mierīga mirkļa un arī naktīs viņš nereti uzmodās no lietuvēna murgiem, iedomādamies, ka Letisijai Nasareno pēkšņi uzlaistas bīstamas indiāņu burvestības, kuras spēj izraisīt neapturamu asiņošanu, un visu šo iedomāto briesmu reālā pastāvošo draudu dēļ prezidents dzīvoja tādā satraukumā, ka aizliedza viņai rādīties uz ielas bez īpaši atlasītiem prezidenta miesassargiem, kuriem aizdomī-

gos gadījumos bija tiesības atklāt uguni bez jebkāda brīdinājuma, taču viņa to neievēroja, manu ģenerāl, un gaja, līdzī nēmdama arī bērnu, bet viņš, redzēdams abus iekāpjām jaunajā bruņautomobilī, ar mokām pārvarēja jaunās nojautas un izvadīja no iekšējā balkona ar dažādiem briesmas atvairošiem žestiem, vienlaikus lūgdamies, manu sirdsmemmīt Bendisjona Alvarado, ņem viņus savā aizsardzībā un liec, lai lodes atlec no viņas ņiebura, atvairi indes spēku, memmīt, atgriez uz taisnas takas neceļos noklīdušas greizas domas, un ne brītiņa viņam nebija miera, līdz Uzvaras laukumā nedzirdēja atskanam sirēnu, kas liecināja par eskorta laimīgu atgriešanos, un vēlino bākas ugunu gaismā ieraudzīja Letisiju Nasareno ar mazo ģenerāli šķērsojam pagalmu, kur apsardzes vīri izkrāva dzīvus titarus, no Envigado atvestus ziedus un Ziemassvētku vakaram domātas krāsainu rotājumu un spuldzišu virtenes, kādas viņš jau bija licis iedegt pilsētas ielās, lai ar to zaigojošām zvaigznītēm noslēptu savas bažas, bet Letisija Nasareno nāca reizē ar visiem, laimīgi smaidīdama, un prezidents viņu sagaidīja uz kāpnēm, priecādamies par to, ka viņa vēl dzīva un uzvēda ap sevi kā sudrablapsu naftalīna, tā piesviedroto šķidro matu pinku kodīgo smaku, palīdzēja sanest guļamistabā visas atvestās dāvanas divainā nogiedā, ka izbauda sava iepriecinājuma pēdējās, nāvei lemtās drupačas, kuru zaudējums būtu vieglāk panesams, ja viņš nekad ar tām nebūtu iepazinies, jo dziļākā izmisumā grimdams reizē ar atziņu, ka ikviens mēģinājums atvairīt neizturamās bažas, ikviens pasākums novērst draudīgo nelaimi neatduramā kārtā viņu tuvināja šausmu pilnajai, nežēlīgajai mana posta pilnajai trešdienai, kad viņš pieņēma baismīgo lēmumu, eh, ko tur velti tirināties, jedritvai azīt, lai jo ašāk notiek neizbēgamais, viņš nosprieda, un tas bija tikpat kā zibenīga, paša vēl līdz galam neatšķārsta pavēle, kad divi no prezidenta adjutantiem lebrāzās kancelejā ar šausmīgo vēsti, ka Letisija un zens saraustīti gabalos un tos tirgū aprijuši mežonīgi suņi, jā, jā, manu ģenerāl, aprijuši dzīvus, bet tie nav bijuši parastie, pa ielām klejojošie kranči, bet atlasīti plēsoņas ar izvalbītām, dzeltenām acīm un gludu krokodila ādu, īpaši apmācīti uzbrukt sudrablapsām, sešdesmit vienādi suņi, kuri pēkšņi parādījušies no dārzu paviljona aizmugures un gāzušies virsū Letisijai Nasa-

reno un zēnam, nedodami mums laika šaut, jo baidījā-
mies trāpīt viņiem, visi bija savijusies vienā elles mur-
skulī, tā ka redzējām tikai pavīdam kādu glābiņam uz
mūsu pusi pastieptu roku, tad viss atkal sajuka jēlas
gaļas gabalu, šausmu, reizēm līdzjūtības un dažkārt
pat jauna prieka pārņemtu seju nudzeklī, lai no jauna
pagaistu drausmīgas jezgas atvarā, no kura iznira tikai
ar vijolitēm rotātā Letisijas Nasareno cepure un sil-
tām asins šļacēm notašķītās dārzeņu pārdevējas, kuras
brēca, žēlīgais Dievs, tas viss nebūtu iespējams, ja ge-
nerālis pats to nebūtu vēlējies vai vismaz zinājis, par
mūžīgu apkaunojumu prezidenta apsardzei, jo tai nekas
cits neatlika kā bez neviena šāviena uzlasīt starp asi-
ņainiem dārzeņiem izkaisītos tīri apkremstos kaulus,
nekas vairāk, manu generāl, vienīgais, ko mēs vēl atra-
dām, bija zēna medaļas un rotaļu zobentiņš ar norautu
bārksu rotājumu, Letisijas Nasareno safjāna kurpes,
kuras neizskaidrojamā kārtā tika uzietas kādu jūdzi tā-
lāk jūras līcī, kā arī vēl viņas krāsaino stiklu krelles,
metāla stieplu pinuma maks, kuru, manu generāl, mēs
šeit nododam jūsu rokās kopā ar trim slēdzenēm, ap-
skapstējušu zelta laulības gredzenu, un šās piecas des-
mitsentlavo monētas, kuras noliekam uz jūsu galda un
lūdzam saskaitīt, jo tas ir viss, kas no viņiem pāri pa-
licis. Ja generālis būtu zinājis, ka no atmiņas sa-
mērā nedaudz gados un tīri viegli izdzēsīs visu,
kas saistīts ar šīs neizbēgamās trešdienas baismīgajiem
notikumiem, viņam vienaldzīgāks būtu bijis viss no lik-
tenīgās posta dienas pāri palikušais, bet tobrīd viņš
aiz niknuma raudāja un, naktī pamodies no pagalmā
piesieto suņu rejām, balsī kļiedza, nezinādams, ko ar
tiem iesākt, jo suņus nogalināt, manu generāl, likās
tikpat kā vēlreiz viņu iekšās nobeigt Letisiju Nasareno
un mazo zēnu, tāpēc viņš pavēlēja nojaukt dārzeņu tir-
gus dzelzs kupolu un tā vietā iekārtot magnoliju dārzu
ar paipalām, un uzcelt milzīgu marmora krustu, virs
kura atmirdzētu tālāka un spilgtāka gaisma nekā bākas
ugunis, lai nākamo paaudžu atmiņā gadsimtos sagla-
bātos Letisijas Nasareno vēsturiskā atcere, kuru gan
viņš pats bija piemirsis jau daudz agrāk pirms tam,
kad šis piemineklis kādu nakti nesodīti bija ticis uzspri-
dzināts, bet magnolijas apēda cūkas un piemiņas dārzs
pārvērtās smirdīgā mēslaines zampā un ne tikai tāpēc,
ka viņš savam šoferim bija pavēlējis nekad nebraukt

gar bijušo dārzu tirgu, lai arī tādēļ nāktos mest likumu apkārt kauču visai zemeslodei, bet galvenokārt tā iemesla, ka viņš pēc tam, kad visas valdības iestādes bija pārvietotas uz jaunajām, stiklos mirdzošajām ministriju celtnēm, vecajā valdības namā palika viens ar visnepieciešamāko apkalpotāju skaitu, lai varētu izdzīvot nolaistajā ēkā, kurā pēc viņa pavēles vairs nebija atstātas nekādas, pat visniecīgākās pēdas, Letīsiņ, no tavas kādreizējās ķēnišķīgās greznības, un tā viņš tur tagad mitinājās, klaiņodams apkārt pa veco māju un nepiedalīdamies gandrīz nekādos valdības pasākumos, atskaitot retās reizes, kad apspriedās ar bruņoto speku pavēlniecību, atsevišķu, grūtāk izlemjamo jautājumu apspriešanā piedalījās ministru padomes sēdēs vai arī pieņēma vēstnieku Vilsonu, kas ieradās pie viņa savās ļaunprātīgajās vizītēs un seibas koka pavēnī uzkavējās līdz vēlai pievakarei, pacienādams prezidentu ar karamelēm, ko bija atvedis no Baltimoras, vai arī uzdāvinādams viņam žurnālus ar pliku sieviešu attēliem un nopūlēdamies viņu pārliecināt milzīgo valsts ārējā aizņēmuma procentu nolīdzināšanai atsacīties no teritoriālajiem ūdeņiem, taču prezidents ļāva vēstniekam mierīgi runāt, ieklausīdamies sacītajā, ja tas bija izdevīgi, vai pretējā gadījumā laizdams visu gar ausīm, un, no apmeklētāja daiļrunības vairīdamies, ieklausījās, kā tuvējā meiteņu skolā koris dzied, citronkoka zarā zaļā putniņš raibs dzied balsī skaļā, bet pēc tam, krēslai metoties, izvadīja ciemiņu pa kāpnēm, paskaidrodams, ka varot atdot visu, tikai ne jūru pie maniem logiem, iedomājieties taču, ko es viens iesākšu tik plašā mājā, ja nevarēšu tā kā tagad nolūkoties tāles kveldinošā rieta dziesnā, ko es darīšu, nedzirdēdams decembra vējus gaudojam izsistajās loga rūtīs, kā es dzīvošu bez bākas mainīgās uguns atplaiksnas plandiem, es, kurš esmu pametis manas nokalnes miglājus un meties federālo karu smacējošā svelmē, neticiet, ka esmu to darījis aiz patriotiskiem apsvērumiem, kā apgalvots vārdnīcās, nedz arī piedzīvojumus meklēdams, nedz arī tāpēc, ka man rūpētu federālistu principi, jedritvai āzīt, visi tie man pie vienas vietas, un lai Dievs mielo viņu dvēseles, nē, manu dārgo Vilson, visu to es darīju vienīgi tāpēc, lai redzētu jūru, tāpēc sagudrojiet kādus citus jampampus, viņš teica, vēstniekam kāpnēs ar plaukstu plādams pa plecu, bet pēc tam atgriezās lielajā

mājā, iededzinādams agrāko kanceleju spuldzes pamestajos salonos, vienā no kuriem viņš kādu vakaru bija sastapis noklīdušu govi, izdzinis uz kāpnēm, taču dzīvniekam bija aizķērusies kāja salāpītajos paklājos, tas klupis un tenteriski nokūleņojis pa kāpnēm un lauzis sev sprandu, par lielu iepriecinājumu un gavilēm spitālīgajiem, kuri pēc Letisijas Nasareno nāves bija atgriezušies kopā ar neredzīgajiem un tizlajiem un apmetušies iekšpagalma mežrožu krūmos, lai no prezidenta rokām saņemtu dziedniecisko sāli. Tie nekavējoties metās virsū nokritušajai govij, lai sadalītu to gabalos, un naktīs, prezidentam piebalsojot, dziedāja kopš viņa slavas dienām pazīstamo dziesmiņu, Suzanna, steidzies jei šurpu, Suzanna, bet viņš pats ap pulksten pieciem pēcpusdienā, pa pūnes lodziņu izliecies, blenza no skolas mājup ejošajās meitenītēs, nespēdams vien nopriecāties par skolnieču zilajiem priekšautiem, pusgarajām zeķēm un matu pīnēm, taču mēs, māmiņ, izbijušās no spokam līdzīgajām iedubušajām diloņslimnieka acīm, metāmies bēgt, lai gan viņš, ar sadriskātajiem atlasa cimdu pirstiem caur dzelzs stieņu režģiem mādams, mūs aicināja mazulīt, ei, mazulīt, nāc šurp, es tevi parubināšu, bet redzēdams skolnieces bikli aizskrienam, nodomāja memmīt manu, Bendisjona Alvarado, cik tramīgas gan ir šodienas meičiņas, pats par sevi noirgodamies, bet atkal nomierinājās, kad viņa personīgais ārsts, veselības aizsardzības ministrs, būdams ielūgts pusdienās, katru reizi ar lupu nopētīja viņa tikleni, skaitīja pulsu un nopūlējās mani pierunāt pa ēdamkarotei ieņemt sveču vasku, lai aizlipinātos robi manā atmiņā, tie nu gan ir gatavie pekstiņi, mani, kuram visā mūžā nekādu kaišu nav bijis, izņemot kara laikā reizēm uznākušo trejdienu drudzi, vācieties aiz pakša ar saviem jampampiem, dakter, un palika viens ēdam pie galda ar visai pasaulei pievērstu muguru, kā, pēc skolotā vēstnieka Merilenda vārdiem, ēdot Marokas karaļi, un arī viņš ēda tāpat ar dakšiņu un karoti, augsti galvu izslējis atbilstoši stingrajiem norādījumiem, ko viņam savā laikā bija devusi tagad jau aizmirstā labas uzvedības skolotāja, bet pēc tam izrakņāja visu māju, meklēdams noslēptās medus burkas, lai pēc brīža atkal aizmirstu to glabātuves un aiz pārskatīšanās burku vietā atrastu rullīšos savīstītas noplēstas kantora grāmatu apmales, uz kurām savā laikā, kad vairs neko nebija varējis at-

cerēties, uzrakstīja visu, ko gribēja paturēt atmiņai, un tagad viņš lasīja, rīt būs ceturtdiena, lasīja, uz tava baltā kabatlakatiņa, mans kungs un pavēlniek, ir izšūti sarkani iniciāļi, kuri nav tava vārda pirmie burti, ieinteresēts lasīja, manas dvēseles Letisija Nasareno, paskaties, kāds es esmu kļuvis, kopš tu vairs neesi pie manis, un tā visnotaļ lasīja Letisijas Nasareno vārdu, nespēdams saprast, kā īsti varējis būt tik nelaimīgs, ka atstājis aiz sevis šādu rakstītu nopūtu virtēni, taču tas ir mans rokraksts, vienreizējais kreīļa glītraksts, tas pats, kurš tolaik bija atrodamš uz visām ķemertiņu sienām, uz kurām, sev par prieku, viņš mēdza rakstīt, lai dzīvo ģenerālis, un viņš, jedritvai āzīt, dzīvoja, pilnīgi izārstējies no šā neprāta, kas liecināja, ka viņš bijis visvientiesīgākais no visiem sauszemes, jūras un gaisa bruņoto spēku karavīriem, tā aizraudamies ar klosteri pametušu mūķeni, no kuras nekas vairāk nebija palicis pāri kā vien ar zīmuli uz papīra strēmelēm uzkrīcelēts vārds atbilstoši lēmumam, kādu viņš bija pieņēmis toreiz, kad nebija gribējis pieskarties tām mantiņām, kuras viņam uz rakstāmgalda nolika adjutants, un, uz tām pat nepaskatījies, bija pavēlējis novākt atnestās kurpes, tāpat arī atslēgas, ar vārdu sakot, visu, kas vien varēja saukt atmiņā mirušos, un tādēļ visu to lika aiznest uz Letisijas Nasareno guļamistabu, kur viņi abi bija pavadījuši neprātīgās diendusas stundas, noslēgt istabas durvis un logus, viskategoriskākā veidā pavēlot, lai neviens tajā nespertu kāju, pat ja viņš liktu to darīt, jedritvai āzīt, tomēr viņam vajadzēja daudzus mēnešus ilgi katru nakti šausmās drebēt, dzirdot pagalmā pieķēdēto suņu briesmīgo gaudošanu, jo viņam šķita, ka suņus kaut kādā veidā aizskart nozīmētu nodarīt pārestību viņa mirušajiem, un tā viņš valstījās savā guļamtiņā, aiz niknuma drebēdams, jo labi zināja, kuri ir viņa asins slepkavas, un bija drausmīgs pazemojums tos ik brīdī redzēt savā mājā, taču tolaik viņa stāvoklis nebija pietiekami drošs, lai pret tiem uzstātos, un viņš tikai noliedza jebkādas piemiņas svinības par godu nogalinātajiem, nepieņēma apmeklētājus, kuri ieradās viņam izteikt līdzjūtību, neatļāva nekādus sēru tērpus, un, gaidīdams pienākam savu stundu, seibas koka gādīgajā pavēnī gulšņāja guļamtiņā, kur mans pēdējais draugēlis ieradās izsacīt augstākās pavēlniecības lepmumu par priekšzīmīgo mieru

un kārtību, kādā tauta pārdzīvojusi notikušo traģēdiju, taču generālis tikai nosmīkņāja, neesiet tāds salmu pakausis, manu draudziņ, kāds tur miers un kārtība, tautai vienkārši tas viss ir pie vienas vietas, jedritvai āzīt, un turpināja pētīt avīzi no sākuma līdz beigām un no beigām līdz sākumam, meklēdams, vai tur neparādīsies kāda no oficiālā preses dienesta ziņām atšķirīga informācija, tāpat lika pa rokas tvērienam novietot radio-uztvērēju, lai šis pašas ziņas noklausītos pārraidām no Verakrusas līdz Riobambai, un proti, ka drošības dienesta spēki esot uz pēdām atentāta rīkotājiem un tos noteikti notveršot, bet viņš nomurmināja, kā gan citādi nolādētais odžu dzimums, jūs jau gan esat laundarus noteikti identificējuši, ielenkuši kādā no priekšpilsētas meitu mājām un ar minmetēju uguni noslaucījuši no zemes virsas, nabaga ļautiņi, taču palika vājajamies guļamtīklā, ne ar ko neizrādīdams kremtošo naidu, un tikai lūdzās, manu sirdsmemmīt Bendisjona Alvarado, dāvā man dzīvību, lai es visu atriebtu, nenovērs no manis savu palīdzīgo roku, memmīt, iedvesmo mani, un bija tik pārliecināts par sava lūguma panākumiem, ka atradām viņu jau no bēdām atspirgušu, kad mēs par sabiedrisko kārtību un valsts drošību atbildīgie galvenā štāba virsnieki, ieradāmies pie viņa, lai paziņotu, ka trīs no nozieguma vaininiekiem nogalināti sadursmē ar drošības spēkiem, bet pārējie divi, manu generāl, atrodas jūsu rīcībā Sanheronimo kazemātos, bet viņš tikai noteica, a-ā, un palika mierīgi sēžam savā guļamtīklā ar augļu sulas krūku rokās, no kuras ar drošu laba strēlnieka tvērienu ielēja pa glāzei katram no mums, izturēdamies tik neparasti rāmi un nosvērti, ka uzminēja pat manu vēlēšanos aizsmēķēt cigareti un atļāva man to darīt, kas agrāk nekad nebija noticis ne ar vienu karavīru dienesta izpildes laikā, zem šā seibas koka mēs visi esam vienlīdzīgi, viņš piebilda un gluži bez jebkāda satraukuma noklausījās atreferējumu par tirgus laukumā notikušo noziegumu, piemēram, kā noziedznieki pa atsevišķām grupām no Skotijas ievēduši nesen dzimušu kucēnu metienus, skaitā pavisam astoņdesmit divus dzīvniekus, no kurlem divdesmit divi nobeigušies, bet pārējos slepkavībai dresējis kāds skotu speciālists, dzīvniekos ieaudzinādams noziedzīgu naidu ne tikai pret sudrablapsām, bet arī pret pašu Letisiju Nasareno un mazo generāli, šajā nolūkā izmanto-

dams no valdības mājas veļas mazgātavas mazpamazām pievāktos apģērba piederumus, piemēram, šo Letisijas Nasareno ģieburu, šo mutautiņu, šīs zeķes, tāpat zēna formas tērpu, ko mēs jums šeit uzrādām, lai jūs savām acīm par to pārlicinātos, taču viņš, uz tiem pat nepaskatījies, atkal tikai noburkšķēja, a-ā. Tālāk mēs viņam paskaidrojām, kā visi sešdesmit divi suņi dresēti, starp citu atradinot tos no riešanas, kad tā bija nevajadzīga, visus grūtos apmācības gadus pieradināti ēst cilvēka gaļu, turēti ieslodzīti, pilnīgi bez kontaktiem ar ārējo pasauli, kādā vecā ķīniešu lauku mājā septiņu kilometru attālumā no galvaspilsētas, kur dresēšanas nolūkā novietotas arī Letisijas Nasareno un zēna statujas dabīgā lielumā, ietērptas viņu drēbēs, turklāt, lai suņus iemācītu viņus labāk pazīt, tiem rādīti arī abu oriģinālattēli vai no avīzēm izgrieztas ģimenes, kurus mēs jums izsniedzām albumā ielīmētus, lai jūs, manu ģenerāl, labāk redzētu, ar kādu velnišķīgu izmanību darbojušies šie izdzimtieņi, rīkojoties katrs savā nozarē, tomēr arī šoreiz viņš tikai noņurdēja, a-ā, un uz albumu pat nepalūkojās, bet mēs beidzot viņam vēl paskaidrojām, ka slepkavas nebūs rīkojušies tikai uz savu roku, bet droši vien saziņā ar ārzemēs darbojošos graužošu organizāciju, kuras simbols ir, lūk, šīs spalvas un dunča krustveida salikums, a-ā, un tie visi ir pretvalstiski elementi, kuriem izdevies izvairīties no karatiesas par agrāk izdarītiem noziegumiem, arī šie trīs nošautie, kuru fotoattēli redzami šajā albumā ar kaklā uzkarinātiem attiecīgiem policijas izziņas lietas numuriem, bet šie divi, manu ģenerāl, kuri atrodas ieslodzījumā, lai sagaidītu jūsu augstāko un nepārsūdzamo sava likteņa izlēmumu, ir brāļi Maurisio un Gumaro Ponse de Leonī, 28 un 23 gadus veci, pirmais dezertieris no armijas rindām, bez noteiktas nodarbošanās un dzīvesvietas, turpretim otrs podniecības meistars mākslas un arodskolā, un pret abiem suņi izturas ar tādu uzticību un prieku, ka par viņu vainu, manu ģenerāl, nevar būt ne vismazāko šaubu, bet ģenerālis arī šoreiz noburkšķēja savu a-ā, taču dienas pavēlē izsacīja pateicību trim virsniekiem, kuri nozieguma izmeklēšanu bija noveduši līdz galam, un apbalvoja viņus ar militāro medaļu par nopelniem tēvzemes labā, kas tika pasniegta svinīgā ceremonijā, reizē nodibinot arī karatiesu brāļu Maurisio un Gumaro Ponse de Leonu lietas izskatīšanai, pie kam

abi tika notiesāti uz nāvi, nošaujot četrdesmit astoņu stundu laikā, ja vien jūs, manu ģenerāl, viņus neapzēlojat, tātad noteikšana jūsu rokās. Bet viņš palika nevērīgi vāļājoties savā guļamtiņā, vienaldzīgs pret visā pasaulē atskanošiem apzēlošanas lūgumiem, tikpat vienaldzīgi pa radio noklausīdamies neauglīgajās debatēs Apvienoto Nāciju Organizācijā, vienaldzīgi noklausīdamies kaimiņu valstīs atskanošajos apvainojumos un drūmas nākotnes pareģojumos, tāpat ar vienādu nevērību uz klausīdams kā dažu apzēlošanai labvēlīgi noskaņotu ministru, tā arī soda izpildes piekritēju balsis, liegdamies pieņemt apustulisko nunciiju ar pāvesta personīgu vēstījumu, kurā bija izteiktas bažas par abu nomaldījušos avju likteni, vienaldzīgi savā guļamtiņā viņš palika vāļājamies arī tad, kad valsts drošības orgāni ziņoja par nemieriem visās valsts malās, kuri bija izcēlušies viņa klusēšanas dēļ, dzirdēdams tālos šāvienus un juzdams nodrebam zemi, kad neizprotama iemesla pēc notika eksplozija uz viena no līcī noenkurotajiem karakuģiem, vienpadsmit bojā gājušo, astoņdesmit divi ievainotie, bet kuģim nodarīti nopietni bojājumi, manu ģenerāl, skaidrs, viņš noteica, pa guļamistabas logu vērdamies ostas līča apgaismei iededzinātā ugunskurā, kamēr abiem uz nāvi noliesātajiem sākās pēdējā nakts Sanheronimo bāzes nāvinieku kamerā, viņš atcerējās abus šajā brīdī tādus, kādus bija redzējis fotogrāfijās, ar kuplām, no kopīgās mātes mantotām uzacīm, atcerējās viņus bailēs drebošus, vienus, ar kaklā pakarinātām numerācijas tabelītēm nāvinieku kamerā zem nepārtraukti degošās spuldzes, juta, ka abi brāļi domā par viņu, zināja, ka viņš tiem nepieciešams, ka viņi to gaida, taču ģenerālis nelika nojaust, kādi viņa nodomi, un, dienu pavadījis tādā pašā ierastības rutinā kā visu savu mūžu, atvadījās no dežurējošā apsardzes virsnieka, kuram vajadzēja palikt nomodā pie viņa guļamistabas durvīm, lai jebkuru brīdī līdz pirmajiem gaiļiem varētu saņemt un tālāk nogādāt viņa lēmumu abu uz nāvi notiesāto brāļu lietā, atvadīdamies uz virsnieku pat nepaskatījās, tikai nopurpināja, arlabunakti, kaptein, uzkarināja pie aplodas bēgšanai paredzēto laternu, aizdarīja trejas šautras, trejus aizbīdņus, trejas atslēgas un nogūlās knūpus nemierīgā snaudā, cauri tās trauslajam aizsegam dzirdēdams satrauktās suņu rejas pagalmā, pa ielām aiztraucošo medicīniskās palīdzības mašīnu sirē-

nas, petaržu sprakšķus un mūzikas uzbrāzmojumus kādās aizdomīgās svītlbās bargā sprieduma uzbudinātās pilsētas satrauktajā naktī, katedrāles stundenim nositot divpadsmit, pamodās, vēlreiz pamodās pulksten divos, tad atkal jau pirms trim, dzirdot pret logu stieplu aizsargpinumu smīdzināmieš lietus šaltis, pēc tam viņš sūrā piepūlē svempās augšup tikpat sarežģīti kā vērsis, kurš vispirms uzslīen dibenu, tad iztaisno priekškājas un vispēdīgi paceļ smagnējo galvu, siekalu slīenāmi pavedienveidīgi nostiepjoties no purslām, un tikai tad prezidents nodeva savas pavēles dežurējošam virsniekam, vispirms, lai suņus, kuru gaudas vairs nebija paciešamas, uz valdības rēķina aizgādā kaut kur tālāk un uztur tos līdz dabiskās nāves stundai, otrkārt, pavēlēja nekavējoties un bez jebkādiem noteikumiem kā pilnīgi nevainīgus atbrīvot visus Letisijas Nasareno un mazā ģenerāļa apsardzes kareivjus, treškārt, brāļiem Maurisio un Gumaro Ponse de Leoniem tūlīt pēc šīs visaugstās un negrozāmās pavēles saņemšanas izpildāms nāves sods, taču nevis nostādot pie sienas un nošaujot, kā bija paredzēts, bet gan ar zirgiem saraustot gabalos, tāds sods jau sen vairs nebija ticis pielietots, turklāt atsevišķas viņu miesas daļas par biedinājumu un apsmieklu publiski izrādot mūsu bezgala plašās lietuvēna murgu tēvzemes visredzamākajās vietās, nabaga puīši, pēc tam prezidents, šļūkdams ar savām nāvīgi ievainota ziloņa milzīgajām stampām, nevaldāmās dusmās lūdzās, manu sirdsmemmīt Bendisjona Alvarado, stāvi man klāt, neatrauj, memmīt, man savu palīdzīgo roku un palīdzīzi sastapt vīru, kurš man nāktu talkā atriebt šīs nevainīgās asinis, augstākās aizgādības izredzētu vīru, kādu bija iztēlojies sava niknuma neprātā un kādu nelokāmā neatlaidībā bija meklējis, jo dziļi ar acīm ieurbdamies katra sastapta cilvēka redzokļos, ieklausīdamies tā balss visslēptākajos reģistros, uztverdamš tā sirds visdziļākos impulsus un iztaustīdamš atmiņas vis-sīkākās spraudziņas, taču ģenerālis jau bija tikpat kā atsacījies no cerībām tādu atrast, kad pilnīgi negaidot, memmīt manu, viņš pats ar neatvairāmu valdzinājumu nostājās manu acu priekšā, ģērbies, līdzīgi ārzemju modes pintiķiem, Henrija Pūla žaketē ar gardēnijas ziedu pogas caurumā un sudrabaini vizmojošā brokāta divrindu vestē, pēc tam kad ar savu dabisko eleganci bija jau mirdzējis Eiropas visgrūtāk pieejamos salonos, sik-

snā vadādams sev līdzīgu klusu dobermanu sugas suni krietna teļa lielumā ar cilvēciskām acīm, Hosē Ignasio Saenss de la Barra, jūsu augstības padevīgais kalps, tā viņš stādījās man priekšā, šī pēdējā mūsu aristokrātijas atvase, kas bija saglabājusies pēc tam, kad mūsu augstmaņus bija aizmēzušas federālo kara vētru brāzmas, izmētādamas tos no tēvzemes ar visiem viņu dižmanības sapņiem, plašajām un melanholiskajām muižām un viņu valodas francisko akcentu, lielisks savas izdeldētās rases pārstāvis, kuram nekā cita nebija kā vien viņa trīsdesmit divi gadi, septiņu valodu prasana, četras medaļas par izciliem panākumiem Dobilas baložu medībās, solīds, stalts, ar ādu dzelzs krāsā, melniem, celiņā pāršķirtiem metisa matiem, kuros iezīmējās balti nokrāsota šķipsna, nesatricināmu gribasspēku apliecināšanas lineālvēdīgas lūpas, augstākas aizgādības izredzēta vīra caurbjošs skatiens, cilvēks, kurš, savu ķirškoka spieķīti vicinādams it kā kriketa spēlē, viesībās labprāt pozēja krāsaino gobelēnu priekšā ar pavasara ainavām, it kā gaidīdams iemūžināšanu attēlā, bet, kolīdz prezidents šo cilvēku ieraudzīja, viņš ar atvieglojuma nopūtu pie sevis noteica, tas ir īstais vīrs, un tas patiesi arī bija īstais. Labprāt viņš stājās ģenerāļa dienestā ar vienkāršo noteikumu, ka jūs, augstība, paredzat man astoņsimt piecdesmit miljonus lielu budžetu, par kuru man neviena priekšā nav jāatskaitās, un ka nebūšu padots nevienam citam kā vienīgi jums, bet es par to apņemos divu gadu laikā jums nodot Letisijas Nasareno un mazā zēna patieso slepkavu galvas, un prezidents šos noteikumus pieņēma, labi, esmu ar mieru, jo bija pārliecinājies par šā vīra uzticamību un prasmī pēc daudziem izmēģinājumiem, kas tika veikti, lai pārbaudītu viņa dvēseles visslēptākos nostūrīšus, izdibinātu viņa gribasspēka robežas un rakstura robus, taču pirms varas atslēgu uzticēšanas svešajām rokām viņu pakļāva vēl vispēdīgai un nežēlīgākajai pārbaudei sīvas domino spēles sacensībās, kurās Hosē Ignasio Saenss de la Barra izrādīja tādu virišķību, ka bez atļaujas iedrošinājās uzvarēt un patiesi uzvarēja, jo viņš bija visdrosmīgākais vīrs, kādu vien jebkad redzējušas manas acis, sirdsmemmit, viņa pacietībai nebija nekādu šķautņu, viņš zināja visu, viņš mācēja pagatavot kafiju septiņdesmit divos atšķirīgos veidos, zināja noteikt gliemežu dzimumu, pazina notis un prata lasīt aklo rakstu,

spēja klusēdams izturēt manu skatienu, tā ka es nezināju, ko iesākt šā cilvēka nesatraucamās sejas priekšā, ar viņa dīkajām, uz ķirškoka spicča roktura bumbiņas sakļautajām rokām, ar akmeni rīta ūdens krāsas gredzenā uz pirksta, ar milzīgo, pie kājām nogūlušos, mūžam nikni modro suni dzīvā miegainu samta spalvu letērpā, ar šo pēc vannas sālīm smaržojošo, pret maigumu un nāvi nejūtīgo vīru, par kuru skaistāku un apvaldītāku es nekad nebiju redzējis, jo viņam bija pietiekami drosmes man tieši acīs pasacīt, ka es esmu kļuvis par karavīru tikai aprēķina dēļ, jo karavīri, manu ģenerāl, ir kaut kas pilnīgi pretējs jums, viņi ir cilvēki ar tiešu un vieglu godkāri, iespēja komandēt pievelk viņus vairāk nekā iespēja valdīt, un kalpo viņi nevis kaut kam, bet aizvien kaut kādam, tāpēc arī ir tik viegli tos izmantot savā labā, viņš teica, jo sevišķi, ja uzrīda citu citam, un man tad neatlika nekas cits kā pasmīkņāt pārliecībā, ka nespēšu noslēpt savas domas šim spīdošajam cilvēkam, kura rokās biju nodevis tādu varu kā nevienam citam savas valdīšanas laikā, atskaitot manu bijušo sirdsdraugu ģenerāli Rodrigo de Agilaru, lai viņam vieta pie Dieva tā Kunga labās rokās, un padarīju viņu par absolūtu noteicēju veselā slepenā impērijā savas paša privātās impērijas robežās, pilnībā uzticējies viņam speciālu represiju un iznīcināšanas neredzamu dienestu, kuram ne tikai nebija oficiāla statusa, bet kura pastāvēšanai vispār bija grūti noticēt, jo neviens nenesa atbildību par tā rīcību, tam nebija pat noteikta nosaukuma un adreses šajā pasaulē, taču nebija noliedzama baismīgā patiesība, ka ar terora palīdzību tas bija uzkundzējies citiem valsts represiju orgāniem jau ilgi pirms tam, kad augstākā pavēlniecībā noteikti bija pārliecinājusies par tā izcelsmi un nenosakāmo raksturu, un tāpat man pašam nebija ne mazākās nojausmas, ka, ielaižoties šajā pasākumā ar man piedāvātajiem noteikumiem, es pats biju pakļauts šā cilvēka neatvairāmajam valdzinājumam. Viņš ģērbās kā princis, bet patiesībā bija īsts mežonis, un arī man nebija glābiņa no viņa visur izstieptajiem taustekļiem. Jo skaidri es par to pārliecinājos, kad viņš uz prezidenta piļi atsūtīja rupja auduma maisu, šķietami it kā ar kokosriekstiem, un pavēlēja novietot to kādā no arhīvā nodoto dokumentu sienas skapjiem, lai maiss nemētātos pa kājām, un es to pavisam aizmirsu,

bet pēc trim dienām vairs nebija nekāda glābiņa no neciešamas liķu smakas, kas spiedās cauri sienām un kā smirdīgs uzsūbējums nosēdās uz visiem spoguļiem, lai gan mēs veltīgi izmeklējāmies tā avotu gan virtuvē, gan aizdomās turētajās kūtīs un nopūlējāmies ar kvēpināšanas palīdzību no tās atbrīvot kanceleju telpas, jo drausmīgā smirdoņa tūlīt ieviesās audienču zālē, ar savu pūstošu rožu ceriem līdzīgo salkano smārdu pildīdama pat visslēptākās spraudziņas, kurās nekad nebija iekļuvusi nekāda cita nojaužama smaka, pat ne mēra nakts vēju nestā pūžņojošu augoņu šķērmā dvesma, līdz beidzot mēs to atklājām tādā vietā, kur tā vismazāk bija gaidāma, un proti, šķietamajā kokosriekstu maisā, kuru Hosē Ignasio de la Barra bija atgādājis uz pili kā pirmo iemaksu mūsu nolīgumam ar sešām nogrieztām galvām, katrai pievienojot atbilstošu miršanas apliecību par nāves cēloni, un no šiem dokumentiem bija redzams, ka maisā ir šādu personu galvas: aklā un vecā, tikpat kā akmens laikmetā dzimušā, 94 gadus vecā patricieša, lielā kara pēdējā veterāna un radikāļu partijas dibinātāja dona Nepomuseno Estradas galva, par kuru pievienotajā miršanas apliecībā bija uzrādīts, ka viņš miris 14. maijā no vecuma nespēka, tālāk sekoja doktors Nepomuseno Estrada de la Fuente, iepriekš minētā patricieša 57 gadus vecais dēls, miris vienā dienā ar savu tēvu, homcopātijas mediķis, par kuru miršanas apliecībā kā nāves cēlonis bija uzrādīts koronārās sistēmas tromboze, tad nāca galva, kura bija piederējusi 21 gadu vecajam literatūras studentam, kurš saskaņā ar klātpielikto miršanas apliecību bija miris no kādā krogus kautiņā gūtiem duramā ieroča ievainojumiem, pēc tam 32 gadus vecas pagrīdnieces Lidises Santjago galva, par kuras nāves cēloni bija minēts nelikumīgi izdarīts aborts, tālāk, Roke Pinsona, alias Hasinto Neredzmais, 38 gadus vecs krāsainu gaisa balonu fabrikants, miris tajā pašā dienā, kad iepriekšējais, no saindēšanās ar etilspirtu, Natalisio Ruisa galva, pagrīdes organizācijas sekretārs, miris 17. oktobrī, 30 gadu vecs, pēc miršanas apliecības, beidzis dzīvi pašnāvībā nelaimīgas mīlestības pēc, iešaudams sev lodi aukslējās, tālād pavisam sešas galvas ar klātpievienotu kvīti, kuru ģenerālis parakstīja, drausmīgajā smirdoņā šķebinādamies un ar šausmām nodomādam, memmit manu, Bēndisjona Alvarado, šis cilvēks taču ir nezvērs, kam tas

būtu varējis nākt prātā, redzot viņa mistiskās manieres un pogas caurumā iesprausto ziedu, un viņš pavēlēja, Ignasio, draudziņ, nesūti man vairs šos miesnieka izstrādājumus, man pietiek ar jūsu vārdu, bet Saenss de la Barra prezidentam atbildēja, ka viņu noruna ir vīru darīšana, ģenerāl, ja jums nav pietiekami dūšas skatīties patiesībai acīs, tad šeit bus jūsu nauda un šķiramies kā draugi, kas nu tur liels, par daudz mazāku summu es liktu nošaut paņ savu māti, un tad ģenerālis iekoda sev mēlē, neņem ļaunā, Ignasio, draudziņ, viņš piebilda, pildi vien savu pienākumu, un tā prezidentam turpināja piesūtīt drūmos rupjā auduma maisus, kuros šķietami bija kokosrieksti, bet patiesībā atradās liķu galvas, un, pretīgumā šķebinādamies, viņš lika nogādāt tās kaut kur tālāk, kamēr viņam nolasīja klātpielikto sarakstu, lai par sūtījumu izsniegtu kviti, jā, tas saskaņēja, pavisam prezidents bija parakstījis par deviņsimt astoņpadsmit savu nīknāko pretinieku galvām, kad naktī viņš redzēja sevi sapnī pārvērstu par vienpirksta dzīvnieku, kurš klumpačoja pa svaiga betona līdzenumu, atstādams aiz sevis vienīgā pirksta uzrakto vagu, bet pēc tam pamodās žultainu atraugu gaisā un pārvarēja agrīnā rīta īgnumu, saskaitīdams slaucamā laidara sūro atmiņu mēslu bedrēs samestās pretinieku galvas un tā iegrimdams savos vecūkšņa juceklīgo prātījumu likločos, līdz džinkstēšanu paša ausīs sajauca ar trūdošajā zālē mītošo kukaiņu čirkstēšanu un vairs tikai spēja nodomāt, sirdsmemmit manu, Bendisjona Alvarado, kā gan iespējams tāds naidnieku skaits, bet istie vaininieki vēl aizvien nav notverti, tomēr Saenss de la Barra viņam jau bija paskaidrojis, ka ik reizi apmaiņā pret sešām galvām tiekot iemantoti sešdesmit jauni pretinieki, katru sešdesmit vietā rodoties jauni seši simti, pēc tam seši tūkstoši un, vispēdīgi, seši miljoni, tas jau ir visas valsts iedzīvotāju skaits, jedritvai āzit, prezidents iesaucās, tā jau mēs nekad netiksim galā, uz ko Saenss de la Barra vienaldzīgi atbildēja, lai prezidents atdusoties vien mierīgi, tiksim ar tiem galā tad, kad viņi visi būs pieveikti, nu, ir gan bendesmaiss. Nekad viņam neuzmācās šaubas, nekad viņš neatstāja ne vismazākās spraudziņas kādai alternatīvai, balstīdamies vienīgi uz savu dobermani, kuru allaž vadāja sev līdzī un kurš bija vienīgais sava saimnieka un prezidenta sarunu liecinieks, lai gan kopš pirmās reizes

prezidents cēla iebildumus, ieraugot Hosē Ignasio Saensu de la Barru ierodamies kopā ar siksniā vesto suni, kura augumā jaudās dzīvsudrabam līdzīgas spēka trīsas un kurš paklausīja sava saimnieka pat visnemanāmākajam mājienam, atstājiet suni ārpusē, prezidents pavēlēja savam apmeklētājam, visdrosmīgākajam, bet reizē arī visnepatīkamākajam cilvēkam, kādu vien jebkad bija redzējušas viņa acis, taču Saenss de la Barra atbildēja, nē, manu ģenerāl, pasaulē nav tādas vietas, kur es drikstētu ieiet, bet lordam Kehelam tas būtu liegts, un tā viņam līdzī ienāca arī suns un palika gulam pie saimnieka kājām, kamēr prezidents un viņa ciemiņš kārtoja parastos rēķinus par piegādātajām galvām, bet, kolīdz jautājums kļuva strīdīgāks, suns sirdīgi nodrebēdams, paslējās augšup, un man domas samudžinājās no viņa acu neparasti sievišķīgā skatiena un dzīvnieka cilvēcīgi elsojošā elpa uzdzina baiļu drebuļus, bet, kad es, atradis maisā kāda man ilgus gadus uzticīga adjutanta un pastāvīga domino spēles partnera galvu, nikni zvēlu ar dūri pa galdu, jedritvai āzīt, vienreiz šī cūku padarīšana jāizbeidz, lords Kehels pielēca kājās un viņa purns izvirda kareivja katliņā vārošās biezputras pļepēšanai līdzīgu draudīgu rūcienu, taču, kā aizvien, tā arī šoreiz Saenss de la Barra prezidentu nomierināja ne tik daudz ar argumentāciju, kā mežonīgu suņu dresētāja liego nepielūdzamību, lai gan vēlāk ģenerālis sev pārmeta glēvu pakļaušanos vienīgajam no mirstīgajiem, kurš iedrošinājās pret viņu izturēties kā pret savu apakšnieku, vienatnē dumpojās pret šādu uzkundzēšanos, apņemdamiem nokratīt šo paverdzināšanu, kura pamazītēm iespiedās visās viņa autoritātes porās, no tām izstumdama paša gribu un noteikšanu, nē, tūda! un uz līdzenas vietas tam jādara gals, viņš šķendējās, galu galā, jedritvai āzīt, Bendisjona Alvarado nav mani dzemdīnājusi tādēļ, lai es uzklausītu pavēles, bet gan lai tās dotu, tomēr šī naktī uzradusies apņēmība atkal izgaisa tajā pašā brīdī, kad Saenss de la Barra no jauna parādījās kancelejā ar savas uzvedības mirdzumu, svaigo gardēnijas ziedu pogcaurumā, labskanīgo balsi, iesmaržojies, smaragda manšetu pogām mirdzoši baltajās aprocēs, eleganto spieķi, visā savā pievilcīgajā un reizē atbaidošajā skaistumā, kādu es vēl nekad nebiju redzējis piemītam jebkuram citam cilvēkam, un tad ģenerālis atkal bija pieveikts, nekas, nekas, drau-

dziņ Ignasio, viņš atkārtoja, pildi vien savu pienākumu, un turpināja saņemt rupjā auduma maisus ar galvam un parakstīt kvītis, tajās nemaz neielūkojies. Bez neviena atbalsta punkta viņš grima aizvien dziļāk savas varas irdeņajā smiltājā, katru ritausmu ik uz soļa ikvienas jūras krastā sev vaicādams, kas galu galā notiek pasaulē, jo šajā kapsētas izmiruma mājā pulkstenis jau rada vienpadsmito stundu, un veltīgi viņš taujāja, kas tur nāk, — patiesībā viņš bija viens pats, gluži viens, un veltīgi bija taujāt, kur es īsti esmu, ja pats sevis vairs neatrodu, kur palikuši baskājaino kalpotāju bari, kuri rīta agrumā no ēzeļiem nokrāva gaitenšos dārzenus un grozus ar vistām, kur mana plāpīgā meitīšu varza ar netīrā ūdens pančkā, ko viņas iztašķīja, naktī vāzēs novītušos ziedus apmainīdamas pret svaigiem, bet pēc tam tīrīja putnu būrus un uz balkoniem izpurināja paklājus, tos izdauzot ar sauszaru slotām un to plīkšķu ritmā dziedādamas, Suzanna, jel šurpu steidzies, Suzanna, jo milas tavas es alkstu, kur pazuduši mani septiņu mēnešu vecumā dzimušie vanckaru kverplī, kuri aizdurvēs kakāja un, čurādami uz audienču zāles sienām, ar savu pinguļu sīkajām strūklām izzīmēja divkuprainus kamieļus, kas noticis ar maniem aizkaitinātajiem kancelejas darbiniekiem, kuri no rakstāmgaldu atvilktnēm trenkāja tur dēt salīdušās vistas, manām padauzām un zaldātiem, kuri meņģējās kopējos ķemerīšos, maniem ielas krančiem, kuri aprēja audiencē ieraušos diplomātus, kas atkal padzinis no kāpnēm manus tizlos, manus spitālīgos no rožu krūmiem, manus ik uz soļa sastopamos uzplijīgos apglaimotājus, tāpat savus pēdējos draugus no augstākās virspavēlniecības viņš tagad tikai ar pūlēm varēja saskatīt kaut kur aiz jaunās prezidenta apsardzes personāla blīvā loka, un vienīgi paretam viņam tika dota iespēja piedalīties kabineta sēdēs, kad tajās sapulcējās jaunie ministri, seši svinīgās frakās ar baltām krūtežām gērbušies humanitāro zinātņu doktori, par kuru iecelšanu amatos viņam vispār nekas nebija zināms un kuri, it kā uz prezidenta domu iepriekšēju atskārsmi dibinādamies, tagad izlēma valdības visus jautājumus, ar viņu nemaz neapsprīžoties, un, kad viņš saskaitās, jedritvai āzīt, galu galā valdība taču esmu es, Saenss de la Barra mierīgi paskaidroja, manu ģenerāl, jūs neesat vis valdība, bet gan vara, un tā viņam nekas cits vairs nebija darāms kā

vien vakaros garlaikoties apnīkstošās domino spēlēs, kurās, sastopoties pat ar visizveicīgākajiem meistariem, viņam nekad nelaimējās nevienu partiju zaudēt, lai kādas viltības pats pret sevi viņš izdomāja, tāpat viņam vajadzēja samierināties ar paša ēdienu pārbaudītāju iedomām un gaidīt, līdz tie stundu iepriekš būs nogaršojuši visu viņam galdā ceļamo, arī burkas ar medu bija pazudušas no agrākajām slēptuvēm, un, kad viņš protestēja, jedritvai āzīt, pēc šitentādas varas es nekad neesmu kārojis, Saenss de la Barra atbildēja, nekādas citas varas nav, manu ģenerāl, tā bija vienīgā iespējamā vara letargiskajā nāves valstībā, par kādu bija pārvērtusies viņa agrākā, svētdienas tirgus paradīzes kņadai līdzīgā valdīšana, bet tagad viņam nebija nekādas citas nodarbības kā sagaidīt, kad stundenis nosītīs četri un vietējā radiostacija sāks raidīt kārtējo sterila mīlas romāna turpinājumu, kuru prezidents noklausījās. atzvilis guļamtiņā ar neskartu augļu sulas glāzi rokā un aizkustinājuma asaru pilnām acīm ladinādamies iztēles sfēras, lai uzzinātu, vai stāstījuma jauniņajai varonci patiesi vajadzēs mirt, un Saenss de la Barra viņam apstiprināja, ka jā, manu ģenerāl, viņas nāve ir neizbēgama, taču prezidentam tas pagalam nepatika, nē, jedritvai āzīt, viņš pavēlēja, lai viņa nemirst, bet turpina dzīvot, apprecas, laiž pasaulē bērņus un kļūst veca kā visi citi cilvēki, un tad Saenss de la Barra lika pārveidot raidījuma libretu atbilstoši prezidenta iedomai, un tādējādi saskaņā ar viņa pavēli neviens vairs nemira, apprecējās jauni pāri, kuri viens otru nemaz nemīlēja, agrākajās raidījuma epizodēs apbedītie piecēlās no kapa, un nekrietnie pirms laika saņēma sodu, lai izpatiktu ģenerālim, un visiem ļaudīm pēc viņa pavēles uzsmaidīja laime, lai prezidentam dzīve liktos saturīgāka, kad viņš vakaros, pulkstenim ar metālisku dimdoņu ievadot devīto stundu, pārlūkoja māju un atklāja, ka pirms viņa jau kāds ir pabarojis laidaros govīs, nodzēsis gaismu prezidenta apsardzes kazarmā, kalpotāji aizsūtīti gulēt, virtuves uzkoptas, grīdas izslaucītas, galdi, uz kuriem grieza gaļu, notīrīti ar kreolīnu tā, ka uz tiem vairs nav samanāmas pat visniecīgākās asins pēdas, un visam piemita slimnīcām raksturīga sterilitātes smaka. Kāds bija pat aizbīdījis logu aizdarus un ar priekškarām atslēgām noslēdzis visas kanceleju telpas, lai gan slēdzeņu saišķis bija viņam vienīgajam,

tāpat visas spuldzes no pirmā vestibila līdz pat viņa guļamistabas durvīm cita pēc citas nodzisa pašas no sevis, nevienam nepieskaroties elektriskajiem slēdžiem, tālab viņam ar savām gūstā nokļuvuša monarha stampveidīgajām kājām vajadzēja klunkurot tumsā garām krēslainajiem spoguļiem, un pat viņa vienīgais piesis bija apvīstīts ar samta lupatiņu, tā ka neviens nevarēja izsekot tā citreizējam zelta dzirksteļu spietam, kad viņš pagāja garām logiem, aiz kuriem pletās tā pati janvāra mēneša Karību jūra, un viņš neapstādamies nolūkojās tajā divdesmit trīs reizes, allaž vienādi nemainīgajā janvāra mēneša jūrā, kas līdzinājās ar glīvēm apziedējušam dūksnājam. Uz brīdi viņš ielūkojās Bendisjonas Alvarado istabā, lai redzētu, vai savā vietā vēl stāv viņas audzētais melisas cers, būri ar mirušajiem putniem un ciešanu gulta, kurā, dzīva trūdēdama, māte bija pavadījusi vecuma dienas, arlabunakti, viņš, kā aizvien, nomurmināja, lai gan jau ilgus gadus neviens viņam nebija atbildējis, arlabunakti, dēļ, lai Dieviņš stāv tev klāt, pēc tam viņš ar bēgšanai allaž sagatavoto laternu devās uz savas guļamistabas pusi, un pēkšņi apkārtējā tumsā viņam pārskrēja salti šermuļi, gaismekļa atspulgā ieraugot atplaiksnāmiem lorda Kehela izbrīnētos redzokļus un samanoš virieša smaržas reizē ar blīvas kundzības dvesmas un nicinājuma uzzibsnījumu. Kas tur ir, ģenerālis iejautājās, labi zinādams, ka tas nevar būt neviens cits kā Hosē Ignasio Saenss de la Barra, kurš šoreiz bija ieradies svētku tērpā, lai viņam atgādinātu, ka šodien, manu ģenerāl, ir 12. augusts, kad svinīgi atzīmējam pirmo gadsimtu kopš jūsu nākšanas pie varas, un šajā sakarā pie mums ieradušies viesi no visas pasaules, atsaukdami uz paziņojumu par izcilo notikumu, kādā piedalīties iespējams tikai vienu reizi dzīvē, lai arī nez cik garu mūžu kāds nodzīvotu, tādēļ visā tēvzemē risinās svētku svinības un visi mūsu zemes iedzīvotāji piedalās tajās, izņemot vienīgi jūs, tomēr, par spīti neatlaidībai, ar kādu Ignasio Saenss de la Barra nopūlējās prezidentu pierunāt, lai viņš šo vienreizējo nakti pavadītu kopā ar liksmē gaviļējošo tautu, ģenerālis agrāk nekā parasti aizbīdīja trejus aizbīdņus savā guļamcietumā, aizdarīja trejas šautras un trejas atslēgas, pēc tam savā linaudekla formas tērpā bez zīmoņiem, apstilbenos un ar zelta piesi pie kājas nogūlās knūpus uz ķieģeļu klona

un labo roku, elkonī salocījis, nolika pagalvī spilvena vietā, gluži tāpat, kā mēs viņu tikām atraduši, ar maitu vanagu izknābātu seju, apaugušu ar jūras dibena aļģēm un sikiem dzīvniecīgiem; taču cauri miega dzēriena miglai viņš vēl neskaidri samanija raķešu sprakšķus svētkos, kuros nepiedalījās, nedzirdēja liksmu mūziku, gaviļējošus zvanus un dubļu lavīnai līdzīgo ļaužu bara žļakstoņu, steidzoties cildināt slavu, kura nebija viņējā, bet viņš pats nevērīgi un reizē vēl dziļākās skumjas nomurmināja, mana likteņa sirdsmemmīt Bendisjona Alvarado, jau simt gadu, jedritvai āzīt, patiesi, cik ātri aizsteidzas laiks.

UN šeit nu viņš gulēja, itin kā pats tas būtu, lai gan patiesībā viņš tas nebija, noguldīts svinību zālē uz banketu galda visā savā miruša pāvesta greznajā sievišķībā starp ziediem, kuru vidū sevi nemaz nebija pazinis, kad pēc savas pirmās nāves bija izlikts svinīgām atvadām, un miris viņš iedvesa vēl lielākas bailes, nekā dzīvs būdams, lai gan gulēja mierīgi, ar vati piepildīto atlasa cimdu uzlicis uz krūtīm, kuras visnotaļ bija nobruņotas ar viltus medaļām par šokolādes karos gūtajām nekaunīgu dibenlaižu sagudrotajām uzvarām, krāšņā parādes formas tērpā, ar lakādas apstilbeņiem un vienīgo mājā atrasto zelta piesi, un desmit sērīgām zelta zvaigznēm, kas apzīmēja viņam pēdējā brīdī piešķirto Visuma ģenerāļa dienesta pakāpi, lai viņu paceltu augstāk pāri nāves varai, un viņš savā jaunajā pēcnāves veidolā izskatījās tik tiešs un acīm redzams, ka pirmo reizi bez jebkādām šaubām bija iespējams noticēt viņa reālai eksistencei, par spīti tam, ka šobrīd viņš vismazāk līdzinājās sev pašam un patiesībā nekas viņam nebija tik pretējs kā šis stikla šķirsta gulošais mironis, kurš vēl pusnakts stundā cepinājās lēno sveču liesmu sakveldētajā zārka šaurajā telpā, kamēr blakus salonā mēs valdības padomes sastāvā pārspriedām katru vārdu oficiālajā paziņojumā par viņa nāvi, kurai neviens neiedrošinājās ticēt, līdz mūs pamodināja ar kaujai apbruņotiem karavīriem pieblīvēto smago kravas mašīnu rūkoņa un mēs redzējām kareivju patruļas rītausmā klusītēm okupējam sabiedriskās celtnes, tirdzniecības ielā zem vārtu arkām nogulstamies

kaujas pozīcijās, paslēpjami iebrauktuvēs, uzstādām trijkāju balsta ložmetējus uz vicekaraļu ielas namu lēzenajiem jumtiem, bet, kad rītausmā atvēru balkona durvis, meklējama, kur novietot vāzi ar nule dārzā sapluktajām, vēl rāsas klātajām neļķēm, es zem balkona ieraudzīju kareivju patruļu, kura leitnanta vadībā gāja no vienām durvīm pie citām, pavēlējama slēgt nedaudzos veikalus, kuri tirdzniecības ielā bija sākuši atvērt durvis, šodien ir nacionālo svētku diena, viņš uzsauca, no priekšniecības saņemta tāda pavēle, bet es viņam no balkona nometu neļķu pušķi un pajautāju, kas noticis, ka visur pulcējas tik daudz karavīru, visnotaļ sķind un dārd ieroči, un virsnieks, lidojumā uztvēris manis mesto ziedu saišķi, atbildēja, redzi, meitēn, mēs paši neko nezinām, rasi, viņš būs no miroņiem augšāmcelies, un pats locīdamies nosmējās par saviem vārdiem, jo neviens nespēja iztēloties, ka varētu būt noticis kaut kas tik ārkārtējs kā viņa nāve, un drīzāk mēs nodomājām, ka, gluži otrādi, prezidents pēc tik ilgiem nevēribas un bezdarbības gadiem atkal savās rokās pārņēmis valdības grožus un dzīvāks nekā jebkad agrāk ar savām iztēles monarha stampām slāj pa valdības namu ar atkal iedegtām bumbveida spuldzēm un tāpat viņš izdzinis govīs, kuras klaiņoja pa Uzvaras laukumu, plūkādamas akmens plākšņu spraugās saaugušo zāli, bet aklais, panīkušo palmu ēnā kvernējošais ubags, govju nagu knaukšķus noturēdams par kareivju kāju dipoņu, skaitīja pantus par zaldātiņiem brašiem, pašu nāvi pieveikušiem, kas nāk mājās soļiem ašiem, arvien skaļāk paceldams balsi un roku izstiepdams pret govju pulku, kas, paradušas, barību meklēdamas, kapaļāt augšup un lejup pa kāpnēm, rausās pa mūzikas kioska terasēm pie tur saaugušām balzamīnēm, pēc tam pakavējās muzeja drupās starp mūzām ar savvaļas kamēliju vainagiem gaiivā un Nacionālā teātra gruvešos, kur vietumis uz līrām bija satupušies mērkaķi, bet tad, līdz nāvei izslapušas un tuberožu podus ar blikšķi sašķaidīdamas, sāka drūzmēties vicekaraļu kvartāla priekšnamu vēsajā pavēnī un iekšpagalmu diķos mērcā savus izkveldētos purņus, taču neviens neiedrošinājās traucēt, jo mēs visi pazinām iededzināto prezidenta piederības zīmi, govīm tā bija redzama uz gurniem, bet vēršiem uz kakla, tāpēc šie dzīvnieki bija neaizskarami un pat kareivji vairījās no tiem tirdzniecības ielas šaurajos sānzaros un

strupceļos, kur jau krietni sen bija rimusies agrākā velnišķīgā tirgus kņada un saules izsvilinātā, smirdīgā agrākā publiskā tirgus vietā pāri palikušas bija satrušējušas, salauzītas brangas un dažādu takelāžas lūžņu kaudzes kopš tiem laikiem, kad mums vēl piederēja jūra un vairākmastu burinieki piestāja tieši pie dārzeņu pārdotavām. Redzami gan vēl bija tukšie, kādreiz tik lepnie indiešu bazāra paviljoni, bet paši tirgoņi bija aizvakušies, manu ģenerāl, mums pat ne paldies nepateikuši, un viņš vēlinā vecuma niknā apmātībā sirdīgi kļiedza, jedritvai āzīt, lai viņi iet pie angļiem par sūdu vedējiem, un tā indieši bija aizgājuši, bet viņu vietā atnāca apkārtklaiņojoši ielu tirgoņi, kuri pārdeva indiāņu amuletus un čusku pretindi, un reizē ar to saradās dažādas uzdzives ellītes, kur nepārtraukti lerkšķēja gramofoni, atskaņodami nodeldētas skaņuplates, un pārišiem veikalu aizkambaros tika izīrētas guļamvietas, ko, katedrāles zvaniem metāliski izdimdinot sēru vēsti, karēivji sašķaidīja ar laidņu zvēlieniem, bet tas viss tagad viņam bija pagājības tiesa, un mēs jau bijām izdvesuši pēdējo bezcerīgo nopūtu, ka vienā jaukā dienā arī šī vēsts, tāpat kā daudzas iepriekšējās par to, ka viņš beidzot atstiepis kājas kādā no savām daudzajām ķēnišķīgajām vecuma kaitēm, varētu izrādīties aplama, bet pilnīgi mēs tam nenoticējām un nenoticējām ne jau tāpēc, ka negribējām būt par to pārliecināti, bet tāpēc, ka beidzot vairs lāgā neapjēdzām, kā bez viņa iztukšim, kā dzīvosim pēc viņa nāves, un es nepavisam nespēju iedomāties, kāda izskatīsies pasaule bez šā vīrieša, kurš man jau divpadsmit gadu vecumā bija sniedzis tik daudz laimes kā vēlāk vairs neviens cits vīrietis, un tas viss bija sācies tajās tālajās dienās, kad mēs pulksten piecos iznācām no meiteņu skolas un viņš pa kuts logu uzglūnēja zilos formas tērpos ģērbtajām meitenēm ar matrožu apkaklēm un resnām matu pinēm pāri mugurai, nodomādams, manu sirdsmemmit Bendisjona Alvarado, cik jauki gan manos gados ir skuķeniši, un mēģināja mūs pievilināt, bet mēs reizējām viņa drebelīgās acis, roku ar cimda sadriskātajiem pirkstiem, kura centās mūs savaldzināt, kratot kārbu ar vēstnieka Forbesa uzdāvinātajām konfektēm, taču meitenes izbailēs aizbēga, tikai es viena paliku skolas ielā un, pārliecinājusies, ka neviens mani neredz, mēģināju pasniegties pēc konfektēm, un tad viņš maigā tīgera

grābienā mani satvēra aiz delnām, vieglītēm pacēla augšup un ievilka pa logu tik piesardzīgi, ka man nesaburzījās neviena svārku krociņa, pēc tam noguldīja pēc sasmakuša urīna smirdošā sienā, mēģinādams sacīt man kaut ko, kas nēnāca laukā no viņa izkaltušās mutes, jo viņš bija nobijies vēl vairāk nekā es un drebēja tā, ka zem kamzoļa bija saskatāma viņa sirds kūleņošana, bet seja viņam bija nobālusi, acis asaru pilnas, ko es savu mūžu netiku redzējusi nevienam vīrietim savā vēlākajā trimdā. Viņš mani aptaustīja nesteldzīgi, mierīgi elpodams, un iekairināja ar tādu maigu virišķību, kādu pēc tam es vairs nekad neesmu sastapusi, viņš lika atplaukt maniem krūšu pumpurim, aizsprauda pirkstus zem manu biksīšu malas, paostīja tos pats, tad deva paostīt arī man, sacīdams, vai tu jūti, tā ir tava smarža, un vēlāk vairs nebija vajadzīgas nekādas vēstnieka Baldriha piegādātās konfektes, jo es jau pati rausos pa logu kuti, lai izbaudītu savas pubertātes laimīgās stundas kopā ar šo vīrieti, kuram bija tik vesela un skumja sirds, ka viņš mani aizvien sagaidīja, sienā sēdēdams, ar pilnu tarbu visvisādu cienastu, maizi viņš iemērca manos pirmajos meitenīgajos izsolījumos un arī visu citu ēdamo pirms nobaudīšanas salika manī, ēda pats un pacienāja arī mani, tā viņš spārgeļu smailos asnus paturēja mana intīmā čūlojuma mercē un tikai tad tos ēda, cik tu esi garšīga, viņš sacīja, tev piemīt ostas smakas, un viņš sapņoja par to, kaut varētu nobaudīt manas nieres, saulētas sava amonjaka novārijumā, ar tavu pašas sālijumu, viņš turpināja sapņot, ar tavām remdenajām čurām, un tā viņš mani sadalīja pa kumosiem vien, no galvas līdz pat kājām, uzsvaidzinādams ar rupjas sāls, pikantu piparu un laurlapu piedevām, likdams man saulētus uz mūsu bezcerīgās mīlas aši aiztraucošos novakaru kvēlojošu malvu lēnās uguns, viņš apēda mani visu, no kājām līdz pat galvai, tādā alkatībā un vecišķā saudzībā, kādu es vēlāk vairs nesastapu nevienā no daudzajiem steidzīgajiem un skarbajiem badakāšiem, kuri visu turpmāko mūžu bez panākumiem mēģināja mani mīlēt, jo vienīgi viņš gausajā mīlas gremojumā mēdza ar mani aprunāties par sevi, mums abiem atvairot valgos govju purnus, kuri tiecās mūs aplaizīt, un tā viņš man pateica, ka pats lāgā nezino, kas īsti esot, ka ģenerāļa gods viņam pie vienas vietas, viņš paskaidroja

bez rūgtuma un bez jebkāda iegansta, itin kā pats ar sevi tērzēdams un līdinādamies iekšējā klusuma nerimtigajā džinkstonā, kas bija pārvarama tikai kliežot, bet neviens nebija pakalpigāks, nedz gudrāks par viņu, neviens nebija vīrišķīgāks, manos četrpadsmit gados viņš man bija pārvērties par vienīgo visas dzīves papildījumu, kad manu vecāku mājā parādījās divi augstas dlenesta pakāpes virsnieki, nesdami sev līdzī ar zelta dubloniem piepildītu somu, un nakts vidū mani kopā ar visiem ģimenes locekļiem uzsēdināja uz kāda ārvalsts kuģa, piekodinādami ilgus jo ilgus gadus nerādīties mūsu valsts nacionālajā teritorijā, līdz pasauli pāršalca vēsts, ka viņš ir miris, neuzzinādams, ka es visu mūžu esmu tvīkusi ilgās pēc viņa, likusies gultā ar pilnīgi svešiem, uz ielas sastaptiem vīriešiem, lai pārliecinātos, vai būtu atrodams kāds par viņu labāks, un tagad atgriezusies novcojusi, ar veselu varzu bērnu, no kuriem katram bija savs tēvs, taču iedomās iztēlodamās, ka tie visi ieņemti no viņa, turpretim prezidents viņu bija aizmirsis jau otrā dienā pēc tam, kad skuķis nelīda pie viņa pa slaucamā laidara kūts logu, katru pievakari to aizvietodams ar kādu citu, jo tolaik viņš vairs nespēja atšķirt atsevišķas meitenes šajā skolnieču varzā, kur tās mēdīdamās rādīja viņam mēli un apsaukāja par veco sakārni, kad viņš tās mēģināja iekārdināt ar vēstnieka Rumpelmaijera uzdāvinātajām konfektēm, aicinādams visas bez jebkādas atšķirības un nelikdamies ne zinis, vai šodien ievilinātā ir tā pati, kura bija ieradusies vakar, saņemdamns visas vienādi un arī domādams par tām kā par vienu un to pašu būtni, pusnaudā vāļādamies guļamtiņā un ieklausīdamies allaž vienos un tais pašos argumentos, ko izsacīja vēstnieks Štreimbergs, kurš viņam bija uzdāvinājis patafona tauri ar rejoša suņa attēlu līdzīgu dzirdes aparātu ar elektrisko pastiprinātāju, lai viņš sadzirdētu uzplijīgo balsi, kas atgādināja, ka ārējo parādu procentu nomaksai atdodami mūsu jūras teritoriālie ūdeņi, bet viņš allaž atbildēja vienu un to pašu, nē, manu dārgo Stīvenson, drīzāk jums piķi uz puļķa nekā mūsu jūru, un izslēdza elektrisko dzirdes aparātu, lai nevajadzētu klausīties apnīkstoši pļerkstošajā, metāliskajā balsī, kas bija tik līdzīga nolietotai gramofona platei un nemitīgi viņam pūlējās ieskaidrot to pašu, ko bez jebkādiem gudru vārdu aplinkiem neskaitāmas reizes bija pa-

ziņojuši pašmāju eksperti, mēs, manu ģenerāl, esam nabagi un pliki, mēs esam izsmēluši vispēdējos mūsu resursus, jo gadsimtu gaitā esam noasiņojuši, aizvien būdami spiesti izdarīt jaunus un jaunus aizņēmumus, lai nomaksātu ārējo parādu procentus kopš neatkarības kara laikiem, bet pēc tam jau atkal citus uzkrājušos procentus parādu dzēšanai un aizvien apmaiņai pret kaut ko citu, vispirms hinīna un tabakas tirdzniecības monopolu angļiem, pēc tam kaučuka un kakao monopolu holandiešiem, tad koncesijas uz dzelzceļa būvi augstkalnē un upju kuģniecību vāciešiem, bet visu pārējo jenkijiem uz slepenu nolīgumu pamata, par kuriem ģenerālis uzzināja tikai pēc tam, kad ar briesmīgu troksni no varas augstumiem tika nogāzts un publiski ar nāvi sodīts Hosē Ignasio Saenss de la Barra, lai sātans viņu turpina vārīt savos katlos uz karstas uguns visdziļākajā elles speltē, un mums pašiem nekas nebija pāri palicis, manu ģenerāl, bet viņš jau bija to dzirdējis no visiem finansu ministriem kopš tiem grūtajiem laikiem, kad bija pasludinājis moratoriju ar Hamburgas tirgoņiem noslēgtajiem līgumiem, pēc tam vācu flotes eskadra blokēja ostu un viens no angļu kreiseriem ar lielgabalu izšāva brīdinājumu, izraudams robu katedrāles tornim, bet viņš tomēr bija kliezjis, man uzdirst angļu ķēniņam, labāk nāve nekā sakāve, viņš kļiedza, nāvi vācu ķeizaram, līdz beidzot viņu paglāba domino spēles partnera vēstnieka Čārlza V. Trekslera vidutājība, kura pārstāvētā valdība bija kļuvusi par garantu saistību nokārtošanai ar Eiropas valstīm, bet par šo pakalpojumu ieguvusi neierobežotas tiesības uz mūsu pazemes bagātību izmantošanu, un kopš tā laika, manu ģenerāl, mēs esam parādā pat par apakšbiksēm, kuras mums šobrīd kājās, un tomēr viņš, izvadīdams pa kāpnēm diendienā pulksten piecos ieradušos vēstnieku, tam aizvien uzplāja pa plecu, noteikdams, nekādu jampampu nebūs, manu dārgo Bekster, labāk uz vietas atstiept kājas nekā atdot jūru, tik ļoti viņu nomāca kapsētai līdzīgās mājas vientuļais izmisums, kas deva iespēju bez jebkādiem šķēršļiem klaiņot šeit apkārt tādā pašā klusumā kā pa zemūdens valstību, un tā tas bija kopš tiem laikiem, kad manās kļūdas dēļ tika uzkundzējies šis nolādētais Hosē Ignasio Saenss de la Barra, kurš neskaitāmiem cilvēku dzimuma pārstāvjiem bija nogriezis galvas, tikai ne pret Letisiju Nasareno un mazo ģe-

nerāli izdarītā atentāta vaininiekiem, un tā putni būros atsacījās dziedāt par spīti daudzajam drapēm, kas tiem tika sapilinātas knābjos, skolas meitenītes vairs netrallināja draisko pantiņu, citronkoka zarā zaļā putniņš raibs dzied balsī skaļā, un dzīve aizvilkās nepaceltīgās gaidās, kad kūti pienāks tikšanās brīdis ar tevi, manu mazulīt, ar taviem nenobrieduša citrona krūšu apaļumiņiem, ar tavas kājstarpes šķeltnīti, viens viņš ieturēja azaidu zem atraitnišu vītņu nojūmes, iztvicis peldēja dienasvidus svelmes palos un, galvu klanīdams, pretojās snaudai, lai nezaudētu televīzijas filmas parraides pavedienu, kurā viss norisinājās atbilstoši viņa pavēlei, bet pretēji dzīves īstenībai, jo augstākais vadonis un pavēlnieks, kuram viss bija zināms, neapjēdza, ka kopš Hosē Ignasio Saensa de la Barras laikiem vispirms bija ierīkots individuāls radoraidītājs prezidentam patīkamam romānu nolasīšanai, bet pēc tam arī īpašs televīzijas kanāls, lai vienīgi viņš redzētu savai gaumei piemērotas filmas, kurās galu ņēma tikai nekrietneļi, mīla allaž uzvarēja nāvi un pati dzīve bija viena vienīga laimes dvesma, jo tādā veidā mēs viņu darījām laimīgu, gluži tāpat kā viņa vecuma dienas saldinājām ar meitenēm skolnieču tērpos, par kurām viņš būtu varējis nopriecāties līdz pat mirstamai stundai, ja nelāgā brīdī viņam nebūtu ienācis prātā skuķim apvaicāties, ko tad viņam skolā īsti mācot, bet kārtējā svilpaste atbildēja skaidru patiesību, neko, senjor, jo es nemaz neesmu skolniece, bet ostmalas mauka, par ko viņš bija tik pārsteigts, ka lika man sacīto atkārtot, jo domāja, ka nav pareizi sapratis vārdus, kas nāca pāri manām lūpām, un es viņam kā burtodama atkārtoju, ka es neesmu nekāda skolniece, senjor, bet ostmalas mauka, ko veselības aizsardzības dienesta darbinieki bija nomazgājuši ar kreolinu un krietni noberzuši ar vīkšķi, pēc tam likuši uzgērbt šo matroža tērpu un pusauga meitenes pusgarās zeķes un katru pēcpusdienu ap pulksten pieciem iet pa šo ielu, taču ne vienai, bet kopā ar citām aukām apmēram tādos pašos gados, kuras sanitārā policija bija ostas rajonā savervējusi un iepriekš labi nomazgājusi, pēc tam visas iegērbjot tādos pašos tērpos, liekot uzaut kājās vienādus vīriešu tipa zābakus, pie galvām piestiprinot zirgastru bizes, ko piesprauž un pēc tam noņem, palūk, ar parastu matu sprādzi, iepriekš vēl paskaidrojot, ka mums nav ko būties, jo jūs esot

vecs bezdelis, kurš mums nemaz nerausišoties virsū, bet tikai kā dakteris izčamdišot ar pirkstu un pazīžļāšot cičus, rasi, šekumšķirbā vēl iestūķēšot ko ēdamu, ar vārdu sakot, uz mata visu tā, kā jūs izrīkojaties, kad es atnāku, bet mums nekas cits neesot darāms kā vien liekuļotā patikā jāaizverot acis un jāpukstot, mīlais, ai, mans mīlais, jo tas jums gauži patīkot, turklāt mums to ne tikai iestāstīja, bet lika arī izmēģināt, izdarot visu, kā pienākas, un tikai pēc tam samaksāja, tomēr tik maz, ka tā bija tīrā cūku būšana, ja tev čureklī sa-grūž nez cik nobriedušu banānu un otru caurumu aiz-spundē ar ceptu desu, taču mums pēc nodevas sanitā-rajam dienestam un komisijas naudas seržantam pāri paliek tikai nieka četri peso, lai velns par stenderi, kāda jēga piegrūst pilnu apakšgalu ar ēdmaņu, kad augšgalā nav ko uz zoba likt, tā meitene visu izklāstīja tumšā drūmē iegrimušajam, neizdibināmajam večukam, kurš noklausījās, ne acu nepamirkšķinājis, tikai nodomāja, manu sirdsmemmit Bendisjona Alvarado, kālab tu pie-meklē mani ar šitādu sodību, taču ne ar vienu žestu neizrādīja savu izmisumu, lai gan izmantoja visus iespējamus slepenas izziņas paņēmienu patiesības no-skaidrošanai, un tad izrādījās, ka valdības nama tu-vumā kādreiz bijusi skola, manu ģenerāl, patiesībā jau pirms daudziem gadiem slēgta un viņa paša izglītības ministrs, savu rīcību saskaņojot ar arhibīskapu un la-bāko ģimeņu tēvu apvienību, sagādājis nepieciešamos līdzekļus jaunas trīsstāvu skolas uzcelšanai jūras malā, kur augstāko aprindu cildenās atvases bija pasargātas no kārdinājumiem, kuriem tās sava mūža nogalē pa-klāva vecais pavedējs, kurš tagad gulēja uz banketa galda augšpēdu kā krastā izmesta sabalo zivs, bet pāri viņam sāka klāties pamales mēness krāteru bālganā malvu krāsas rītausma, ievadot pirmo dienu, ko mums vajadzēja nodzīvot bez prezidenta, bet viņš, sniegbaltu ziedu klāts, beidzot bija atradis patvērumu un beidzot atbrīvojies no savas absolūtās varas pēc tik ilgu gadu savstarpējas gūstniecības, ka beigās jau grūti bija pa-sakāms, kurš bija kura gūsteknis šajā dzīvo prezidentu kapsētā, kura no ārienes un iekšpuses bija tikusi nokrā-sota balta kā kapliča, nemaz ar prezidentu pašu neap-runājoties, un palaikam, apkārklīstošo večuku vaigā nepazīstot, viņam pat uzbrēca, lai nemaisoties pa kā-jām, citādi vēl apcūkošot balto krāsojumu, un viņš, ne

vārda nebilzdams, pagājās sāpus, kur dzirdēja uzbļāvienu, lai senjors paliekot augšējā stāvā, jo šeit kaut kas no sastatnēm varot uzkrīst uz paura, un prezidents neziņā palika stāvam, apmulsis no namdaru saceltās jezgas un mūrnieku niknuma, kuri vēl sirdīgāk uzbrēca, nekļaiņo teitan apkārt, veco bezdeli, citādi tu mums pieķēzīsi javu, un arī tad viņš rimti atkāpās, vēl paklausīgāks nekā jauniesaukts kareivis, un tā visus šos remontdarbu skarbos mēnešus, kad bez viņa ziņas tika izcirsti jauni logi jūras vēju pusē, vientulīgāks nekā jebkad agrāk bargu sargu pavadībā, kura gan vairāk līdzinājās uzraudzībai nevis pavadībai, jo sargi noēda pusi no viņa azaida ar ieganstu, ka jāpārbauda, vai ēdiens nav saindēts, patvarīgi apmainīja viņa medus burku slēptuves, tikpat kā gaiļiem cīņu laikā ar lupatu apvīstīja viņa zelta plesi, lai tas ejot netrīnkšķētu, jedritvai āzīt, un tā es tiku noniecināts ar visdažādākiem vēršu dzinēju paņēmiem, par kuriem mans draugelis Saturno Santoss aiz smiekliem būtu vai nobeidzies, bet man pa galvas virsu pēc savas patikas dancoja svārkos ar kaklasaitēm gērbusies vienpadsmit bendesmaisi, kuri augu dienu aiz garlaicības lēkāja man apkārt kā japāņu virves dejotāji vai arī nēsāja līdzī speciālu aparātu ar zaļām un sarkanām spuldzītēm, kuras sāka mirkšķināt, kolīdz piecdesmit metru attālumā parādījās kāds, kuram klāt bija ierocis, un tāpat uz ielas kā bēgoši ļaundari mēs joņojām septiņos vienādos automobiļos, kuri, cits citu apdzīdami, nemitīgi mainījās, tā ka galu galā es pats vairs nezināju, kurā no tiem īsti atrodos, jedritvai āzīt, turklāt tas viss bija tikpat kā veltīga pulvera tērēšana, šaujot maītu vanagus, jo viņš, pēc ilgajiem ieslodzījuma gadiem pacēlis loga aizkaru, vēroja ielas, gribēdams redzēt, kādas tās šodien īsti izskatās, un pamanīja, ka neviens par dīvaino prezidenta mašīnu karavānu neliekas ne zinīs, tajā pašā laikā ievērodams saulainām klinšu šķautnēm līdzīgos jaunuzceltos ministriju namus, kuri slējās vēl augstāk nekā katedrāles torņi, aizsegdami ostas nokalnu pauguros senlaicīgās, krāsainās nēģeru barakas, bet turpat tuvumā uz ielas kareivju patruļa pūlējās izdzēst kādu ar lielu sareni uz sienas nesen uzvilktu uzrakstu. Kad prezidents apjautājās, kas tur tāds uzrakstīts, viņa pavadoņi atbildēja, ka tur uzzīmēts sauklis, kurā izsacīta mūžīga slava jaunās tēvzemes izveidotājam, lai gan viņš labi

ceļa līnija un vilciens svilpdams aizvijas pā smaržīgu zālāju pļavu, kaš iekopta agrāko, spalgām mālarijas putnu klaigām piebrēkto rīsa sējumu purvainē, izbiedēdams ar prezidenta piederības zīmi apzīmogotos milzīgos govju barus neticami zilgi sazēlušo ganību klaidos, bet viņš, patvēries ar baznīcas samtu iztapsētā sava neatvairāmā likteņa vagonā, bez rimas pats sev vaicā, jedritvai āzīt, kur palicis mans vecais četrķepainais vilcieniņš, mani anakondu un indīgo balzamīnu čūkslāji, manu mērkaķu bļautīgā jezga, mani paradīzes putni, visa mana tēvzemē ar savu ģerboņa pūķi, māt, kur ir agrākās stacijas un angļu platmalēs uzcirtušās nerunīgās indiānietes, kuras, pa vagonu logiem pasniegdamas, pārdeva no grauzdēta cukursīrupa veidotus zvēriņus, māt, sniegbaltā krējumā aptrieptus kartupeļus, dzeltenīgā krējumā viegli apsautētās vistas zem svinīgām arkām ar ziedos veidotiem uzrakstiem, mūžīga slava nopelniem bagātajam valdonim un pavēlniekam, kura mītne allaž nezināma, bet, kad viņš ieminējās, ka šāda bēgļa un tekuļa dzīve ir ļaunāka par nāvi, viņam atbildēja, nē, manu ģenerāl, tas ir miers kārtības ietvāros, un viņam neatlika nekas cits kā tam piekrist, jā, tā jau nu gan ir, jo kārtējo reizi viņu atkal bija apžilbinājis manu nedienu pamātes Hosē Ignasio Saensa de la Barras personiskais valdzinājums, lai gan viņš bezmiega nākšu niknumā sev uzkundzējušos švitu nez cik reižu bija degradējis un apspļaudījis, bet tūlīt atkal padevies tā burvestībai, kolīdz Hosē Ignasio Saenss de la Barra rīta saules spožumā lenāca viņa kabinetā, sev līdzī saītē vezdams milzīgo suni ar cilvēka acīm un pat cilvēka vārdu, lords Kehels, bez kura negāja pat izčurātles, un uzvarēja atkal vecā, labsirdīgā, pret viņu pašu vērstā formula, neraizējies Ignasio, draudziņ, viņš piekāpās, pildi savu pienākumu, un tā Hosē Ignasio Saenss de la Barra no jauna ar neskartām pilnvarām atgriezās savā spīdinātavā, kuru bija ierīkojis nepilnu piecsimt metru attālumā no prezidenta pils koloniālā stilā celtā nevainīga izskata mūra namā, kur agrāk bija atradusies holandiešu vājprātīgo patversme. Tā, manu ģenerāl, bija tikpat liela kā prezidenta pils, paslēpusies mandeļkoku birzī, ar meža vijolišu pļavu visapkārt, un tās pirmo stāvu aizņēma identifikācijas dienesti un dzimtsarakstu nodaļa, bet pārējās telpās bija uzstādītas tādas sarežģītas un barbariskas spīdināšanas ierīces,

kādas vien spēj ledomāties cilvēka iztēle, un tādēļ prezidents tās arī nemaz nebija gribējis redzēt, bet vienkārši tika brīdinājis Saensu de la Barra, lai tas pilda savu pienākumu pret tēvzemi pēc labākās sirdsapziņas, tomēr ar vienu nosacījumu, un proti, ka prezidents nekad šajā mājā nav bijis, neko nav redzējis un neko nezina, un Saenss de la Barra deva savu godavārdu apzinīgi kālpot jūsu augstībai, manu ģenerāl, un tāpat izpildīja arī pavēli nekad vairs nespīdzināt par pieciem gadiem jaunākus zēnus, laižot cauri to dzimumorgāniem elektrisko strāvu, lai tādā kārtā izspiestu atzišanos no zēnu vecākiem, jo ģenerālis baidījās, ka šāda nekrietnība atkal varētu izraisīt tādus pašus bezmiega murkus, kādus viņš bija pieredzējis kādreizējos loterijas laikos, lai gan viņam nebija iespējams nezināt, cik tuvu viņa guļamistabai uzstādītas spīdzināšanas ierīces, jo mierīgās mēnesnīcas naktīs viņu uzmodināja rītausmas vilcēnu pērkonīgā Briknera mūzika, kas brāzmoja ar nevaldāmiem paliem līdzīgu postīgu dārdoņu, izmezdama mandeļkoku lapotnē pa bijušās holandiešu ārprātīgo iestādes logiem mirušo līgavu kreklu skrandas, lai uz ielas nebūtu dzirdami spīdzināto cilvēku ārprātā sāpju kliezieni un pirmsnāves gaudas, bet tas viss, manu ģenerāl, mums neizmaksāja nevicnu sentavo. Hosē Ignasio Saenss de la Barra pats par savu algu legādājās karaliskus uzvalkus, dabiskā zīda kreklus ar monogrammu uz krūtežas, lakādas kurpes, svārku atlokam piespraužamos gardēniju pušķus, franču smaržas ar ģimeņu ģerboņiem uz etiķetēm, bet neielaidās ar meitiešiem, tāpat nebija dzirdēts, ka viņam piemistu pederastiskas noslieces, un nebija arī draugu, ne pašam savas mājas, kurā uzturēties, nekā tāda, gluži nekā, manu ģenerāl, viņš dzīvoja kā svētais, kā vergs nopūlēdamies savā spīdzinātavā, līdz aiz pārguruma nokrita turpat kabinetā uz dīvāna, kur brīdi pagulēja, taču nekad nakti un nekad ilgāk par trim stundām, bez jebkādas apsardzes pie durvīm un bez ieroča pa rokas tvērienam, tikai smagi elsojoša lorda Kehela uzraudzībā, kurš bija gatavs vai no ādas izlēkt, lai izpelnītos savu vienīgo iemīļoto varību, kas, pēc ļaužu valodām, bija nonāvēto cilvēku siltās iekšas, pēc tam, kad tiem nocirsta galva, un tāpēc ar biezputras katla pļepēšanai līdzīgu rūkšanu aizvien modināja savu pavēlnieku, kolīdz dzīvnieka cilvēciskais skatiens cauri mājas sienām samanija kādu

tuvojamies kantorim, lai kas arī nācējs būtu, manu ģenerāl, jo Hosē Ignasio Saenss de la Barra neuzticējās pat savam attēlam spogulī un savus lēmumus pieņēma, ne ar vienu iepriekš neapspriedies, vadīdamies vienīgi no savu aģentu ziņojumiem, kurus saņēma no visām pasaules malām, tā ka mirklī uzzināja par jebkuru notikumu valsts iekšienē, kā arī ikvienu trimdnieka nopūtu jebkurā pasaules malā, tik precīzi darbojās viņa spiegošanas un uzpirkšanas zirnekļa tīkls, kura pavedieni tinās ap visu zemeslodi, un šim nolukam, manu ģenerāl, viņš iztērēja visu savu naudu, jo neatbilda patiesībai baumas, ka viņa bendeskalpi saņemot ministru algas, gluži pretēji, tie savus pakalpojumus piedāvāja pilnīgi par velti, lai vien pierādītu, ka ir spējīgi gabalos sacirst paši savu miesīgu māti un tās miesas gabalus nomest cūkām apēšanai, balsij pat neiedreboties, un tāpēc viņi šeit ieradās nevis ar ieteikuma vēstulēm un apliecībām par labu uzvedību, bet gan iesniedza dokumentus agrāk paveiktu zvērību pierādīšanai, lai vien gūtu iespēju darboties franču spīdzinātāju vadība, jo tie, manu ģenerāl, bija racionalisti, līdz ar to savā zvērīgumā metodiski un pilnīgi sveši jebkādam līdzietības jūtām, kas tiem tad arī deva iespēju kļūt par progresā balstītiem kārtības ietvaros, nojaušot ikvienu savvērstību, jau pirms tā bija nobriedusi pašu savvērnieku galvās, viņi bija tie paši izklaidīgie klienti, kuri saldējumu pārdotavās atvēsinājās zem milzu ventilatoru spārnēm, tie paši, kuri ķīniešu restorānos mierīgi lasīja avīzes; tie paši, kuri snauda kinoteātros, tie paši, kuri autobusos dāmām mātes cerībās pakalpīgi piedāvāja savu vietu, tie paši, kurus apmācīja elektriķu un santehniķu amatos pēc tam, kad viņi pusmūžu bija pavadījuši, darboties kā naktīs uzglūnoši zagļi vai lielceļu laupītāji, tie paši, kuri izmantoja gadījumu kļūt par mājkalpoņu, kā arī uz Atlantijas pasažieru kuģiem un internacionālos bāros darbojošos mauku līgavaiņiem, Maiami tūristu aģentūru ekskursiju organizētāji uz Karību jūras salu paradīzi, Beļģijas ārlietu ministra privātsēkretārs, Maskavas Starptautiskās viesnīcas krēslainajā ceturtnajā stāvā visu mūžu nostrādājusī dežurante, kā arī daudzi citi nevienam nezināmi ļaudis visnomaļākajos pasaules nostūros, tomēr jūs, manu ģenerāl, varat dusēt mierīgi, jo tēvzemes cildenākie patrioti apgalvo, ka jums nekas no visa tā nav zināms, ka viss notiek bez jūsu

piekrišanas, ka, to izdibinājis, jūs Saensu de la Barra butu nosūtījis uz ostas cietokšņa renegātu kapsētu, lai uz viņa pišļiem jo lekni sazeltu margrietīgas, un ka ļaudis, izdzirdot par kādu jaunu barbarisma aktu, kļusībā pie sevis nopūtās, ja tikai tas ģenerālim taptu zināms, ja mēs tikai atrastu iespēju viņam par visu notiekošo pastāstīt, ja kaut kādā veidā varētu pie viņa piekļūt, bet, kad tāda radās, ģenerālis cilvēkam, kurš viņu nule bija informējis, piekodināja nekad neaizmirst, ka es patiesi neko nezīnu, neviena neesmu redzējis, ne ar vienu par šīm lietām neesmu runājis, tādējādi atkal atgūdamas sirdsmieru, bet maīsi ar nogrieztajām galvām turpināja pienākt tādā daudzumā, ka kļuva gluži neizprotams, kāpēc īsti Hosē Ignasio Saenss de la Barra caurcaurēm notašķījies ar asinīm, jo ļautīgi gan ir jēra dvēseles, taču ne jau nu gluži tādā mērā, un tāpat pavisam dīvaini šķita, ka pagājis tik daudz gadu, bet neviens no visiem trim ieroču veidu pavēlniekiem ne vārda neiebilst pret pazemojošo stāvokli, kādā viņi nostādīti, un pat nepieprasa algu paaugstinājumu, nu gluži itin neko, un prezidentam nekas cits neatlika kā uz savu roku mēģināt noskaidrot pavēlnieku padevības cēloņus, izdibināt, kāpēc viņi nesāk dumpoties un tik pazemīgi pieņem civilas personas uzkundzēšanos, bet pēc apvaicāšanās godkāriģākiem, vai nebūtu laiks apcirpt seksti asiņainajam iznīrelim, kurš aptraipa bruņoto spēku nopelnus, saņēma atbildi, nē, manu ģenerāl, nav vērts, un kopš šā laika viņš pagalam vairs neatlēdza, kurš ir kurš, kurš ar kuru ir uz vienu roku un kurš pret kuru uzstājas šajā ļembastā ar progresu kārtības ietvaros, kas jau sāka smirdēt iepuvušu liķu smakā, atgādinot cūcīgo padarīšanu ar loteriju bērniem, ko man tik gauži negribētos atcerēties, tomēr Hosē Ignasio Saenss de la Barra viņu nomierināja ar savu mežonīgu suņu dresētāja rāmo neatlaidību, guliet mierīgi, ģenerāl, viņš teica, pasaule ir jūsējā, un tik pārliecinoši ieskaidroja, ka viss ir vienkārši un skaidri, ka ģenerālis atkal mierīgi atgriezās šajā nevienam nepiederšajā mājā, pa kuru klunkuroja no viena gala uz otru, skaļā balsī sev apvaicādamies, jedritvai āzīt, kas es īsti tāds esmu, ka jūtos it kā spogulī ar kājām gaisā apvērsts? Kur, jedritvai āzīt, es īsti atrodos, ka pulkstenis tūdaļ būs vienpadsmit no rīta, bet šajā tukšnesī nav manāma kauču viena vienīga vīstīņa, atce-

rieties, viņš žēlojās, kā šeit bija agrāk, atcerieties, kādu jezgu sacēla spitālīgie un tizlē, ar suņiem plēsdamies ēdiena palieku pēc, atcerieties slidenās dzīvnieku mēslu pļeckas uz kāpnēm un patriotu blaurus, kuri mani apstāja ceļā, diedelēdami, uzkaisiet man šķipsniņu veselības sāls, manu ģenerāl, nokristiet manu puiku, rasi, viņam tad mitēsies skrejamā kaite, jo ļaudis ticēja, ka es, uzliekot rokas, varu pret caureju palīdzēt labāk nekā zaļš banāns, uzlieciēt rokas man uz sirds, lai tā pārstātu kūleņot, jo man apnicis dzīvot ar tādu sajūtu, it kā zem kājām nemitīgi drebētu zeme, ar stingru skatītienu pavērojiet jūru, lai atvairītu viesuļvētras, manu ģenerāl, palūkojieties debesīs, lai aizgaiņātu Saules aptumsumu, paskatieties uz zemi, lai izbailēs aizbēgtu mēra dīgli, un tas viss notika tādēļ, ka tautā es biju izdaudzināts par nopelniem bagātu brīnumdari, kurš iedvešot bijāšanu dabai, spējot grozīt Visumā iedibināto kārtību un aplauzt ragus pat dievišķīgo paredzējumu visvarenībai, un es ļaudīm devu visu, ko vien tie lūdza, un uzpirku visu, ko vien tie man pārdeva, turklāt nevis tāpēc, ka man būtu vāja sirds, kā to apgalvoja mana sirdsmemmīte Bendisjona Alvarado, bet tāpēc, ka cilvēkam vajadzētu būt ar dzelzs ikstīn, lai noraidītu lūdzēju, kurš skandina slavas dziesmas tavim nopelniem, turpretim tagad vairs nebija neviena, kurš no tevis ko izlūgtos, neviena, kurš tev vismaz pasacītu, labrīt, manu ģenerāl, kā jūs naktī labi gulējāt, un nekāda mierinājuma viņam nesniedza pat drausmīgie sprādzieni nakts stundās, kuri viņu pamodināja ar plīstošo logu rūšu šķembu sīko, krusas negaisam līdzīgo šķindoņu, izlodzīja durvju palodas un izraisīja paniku karaspēka daļās, taču uzjundīja prezidentā sajūtu, ka vismaz esmu vēl dzīvs, ko savas galvas džinkstošajā klusumā jau biju sācis aizmirst, lai gan reizēm ar saviem sprakšķiem tā man neļāva aizmigt, jo citādi likās, ka esmu tikai uz šās spoku mājas sienām uzkrāsots ķēms, kuram nav iespējams izsacīt kādu pavēli, kura jau iepriekš nebūtu izpildīta, tāpat izrādījās, ka izpildītas visas viņa pat visintīmākās vēlmes, par ko viņš pārliecinājās oficiālajā avīzē, kad, atlaidies gulamtikla, diendusas atpūtā to pārlasīja no pirmās līdz pēdējai rindiņai un redzēja, ka nav nevienas viņa dvasas izelpas vai vissikākās gribas ierosmes, kura nebūtu publicēta ar lieliem burtiem, kopā ar fotoattēlu jauna tilta

svinīgas atklāšanas ceremonijā, par kura būvi viņš bija pilnīgi aizmirsis, tāpat viņš bija redzams attēlos sakarā ar pamatakmens ieguldīšanu jaunai skolai ielas slaucītāju sagatavošanai, nemaz neskaitot vēl citus prezidenta attēlus kopā ar slaucamu govī, maizeskoku vai arī pārgriežam lentes nez kādos tur svinīgos svētku aktos, un tomēr viņš nerada miera, ar milzīgajām veca ziloņa kājām šļūkdams apkārt pa savas vientulības māju, lai sameklētu kaut ko tādu, kas vēl nebija pazaudēts, taču izrādījās, ka viss veļīgi, jo putnu būrus kāds jau bija pārklājis ar sēru drānas skrandām, tāpat jau pirms viņa kāds bija pa logu pārlūkojis jūru un saskaitījis viņa govīs, tā ka viss bija pilnīgā kārtībā, un viņš jau ar laternu rokā čāpoja atpakaļ uz guļamistabu, bet tad no prezidenta apsardzes telpas pēkšņi neparastā spēkā un skaļumā izdzirdēja pats savu balsi un, ieliecies pa atvērto logu, ieraudzīja ap televīzijas aparāta blāvi spīguļojošo ekrānu snauduļojam grupu apsardzes virsnieku, bet ekrānā bija redzams viņš pats, gan krietni slaidāks un nīprāks, taču tas bija viņš, māt, nosēdies kancelejā, kurā viņam bija lemts mirt, ar valsts ģerboni aizmugurē un trim zelta aceņu pāriem uz galda, bet tagad, no galvas runādams, sniedza valsts saimnieciskā stāvokļa analīzi tik gudros zinātniskos izteicienos, kādus, jedritvai āzīt, nekad nebūtu iedrošinājies atkārtot, un šis skats bija vēl satraucošāks nekā aina, kurā viņš gulēja miris, ar ziediem izrotāts, jo tagad bija dzīvs un dzirdēja pats savu balsi, jā, jā, māt, nūdien, pats savējo, un tas biju es, kurš nekad nebija varējis pārvarēt kaunu, lai parādītos atklātībā uz balkona, nekad aiz kautribas nebiju iedrošinājies publiski runāt, bet tagad viņš stāvēja tur tik patiesīgi pats un savās mirstīgās miesās, ka neizsakāmā apmulsumā sastinga pie loga, domādams, manu sirdsmemmiēt Bendisjona Alvarado, kā gan šāda spokošanās iespējama, taču Hosē Ignasio de la Barra arī šoreiz palika nesatraucams, kad sākās viena no nedaudzajām dusmu eksplozijām, kurām prezidents bija ļāvis savas valdīšanas ilgajos gados, un mierīgi paskaidroja, nav ko skaisties, generāl, viņš atbildēja noteikti, bet piešķirdams savai balsij iespējami maigu skanējumu, mums bija nepieciešams izmantot šo neatļauto paņēmieni, lai pasargātu no bojāejas progresa kuģi kārtības ietvaros, šāda ideja mums radās tikpat kā dievišķīgas iedvesmas ceļā, ģe-

nerāl, pateicoties tai, mums izdevās izkliegt tautas šaubas par taustāmas, miesā un asinīs tveramas varas pastāvēšanu, jo katra mēneša pēdējā trešdienā pa valsts radio un televīzijas tīklu tiek sniegta pārraide ar nomierinošu atskaiti par valdības darbību, atbildība par to jāuzņemas man, jo es šeit novietoju, palūkojieties, šo puķu vāzi ar sešiem mikrofoniem saulgriežu veidā, kuri ierakstīja skaļā balsī izsacītās prezidenta domas, bet jautājumus uzdevis viņš pats kārtējās piektdienas audiencēs, uz kuriem prezidents atbildējis, nezinādams, ka viņa nevainīgās atbildes veidos runu, kas kļūs par tautai adresētas ikmēneša atskaites sastāvdaļām, taču tajās nav lietots neviens tēls, kas neatbilstu jūsējam, nedz arī kāds vārds, kurš nebūtu nācis no jūsu mutes, par ko varat pārlicināties no šiem ierakstiem, sacīja Saenss de la Barra un uz rakstāmgalda kopā ar magnetofona lentēm nolika pašrocīgi rakstītu vēstuli, kuru es, generāl, parakstu jūsu klātienē, lai jūs pēc saviem ieskatiem izlemtu manu likteni, un generālis mulsi nolūkojās viņā, pēkšņi ievērodams, ka Saenss de la Barra pirmo reizi ieradies bez suņa, neapbruņots un nobālis, un tāpēc prezidents, kā parasti, nopūtās, ir jau labi, draudziņ Ignasio, pildiet vien savu pienākumu, viņš teica bezgala nogurušā balsī, atlaizdamies mīkstajā atzveltnes krēslā un stingu skatienu nolūkodamies pie sienām sakarināto priekšteču ģimetņu nodevīgajās acīs, pats juzdamies vecāks kā jebkad agrāk, sadrūmis un noskumis, taču ar to pašu neizdibināmo sejas izteiksmi, kādu Saenss de la Barra atkal no jauna iepazīna, kad divas nedēļas vēlāk bez iepriekšējas pieteikšanās ieradās prezidenta kabinetā, gandrīz vilkšus līdzī stiepdams savu suni, ar steidzīgu ziņojumu, ka sākusies bruņota sacelšanās, kuru novērst var tikai jūsu iejaukšanās, general, un tad prezidents beidzot atklāja tā akmenscietā valdzinājuma mūri sīku, gandrīz nemanāmu plaisājumu, kuru bija meklējis tik ilgu gadu, un pie sevis noteica, manas atriebes sirdsmemmiņ Bendisjona Alvarado, šis pirdaks aiz bailēm taču pietaisījis bikses, tomēr nedarīja nekā tāda, kas dotu iespēju nojaust viņa nodomus, bet, gluži otrādi, it kā ietīstīja Saensu de la Barru mātišķas aizgādības oreolā, neraizējies, draudziņ Ignasio, viņš nopūtās, mums vēl diezgan laika, neviena netraucētiem, apsvērt, kur, jedritvai āzīt, īsti meklējama patiesība šajā pretrunīgo patiesību dūksnājā, kuras

šķita vēl melīgākas par meliem, bet Saenss de la Barra, ielūkojies savā kabatas pulkstenī, atbildēja, ka tūlīt būšot septiņi un visu triju ieroču šķiru pavēlnieki, ģenerāl, pašlaik katrs savā mājā beidz ieturēt vakariņas kopā ar bērniem un sievu, lai pat ģimenes locekļiem nerastos nekādas aizdomas, pēc tam viņi, ģērbusies privātās drēbēs, bez apsardzes izies pa kalpotāju durvīm, kur gaidīs pa tālruni izsaukts taksometrs, tādējādi mēģinot novērst mūsu ļaužu uzmanību, kurus neviens, protams, nepamanīs, lai gan tie visu laiku būs turpat tuvumā, ģenerāl, nomaskojušies par atbraukušo taksometru šoferiem, taču ģenerālis tikai pavīpsnāja, noteica, a-ā, un piebilda, neraizējieties, draudziņ Ignasio, labāk paskaidrojiet man, kā mēs līdz šim esam nodzīvojuši ar veselu ādu, ja, pat pēc jūsu aprēķinlem, nogriezto galvu dēļ esam iemantojuši tik daudz ienaidnieku, kuru daudzums pārsniedz armijas skaitlisko sastāvu, taču Saenss de la Barra saspringti ieklausījās sava pulksteņa tikko dzirdamajos tikškos un paskaidroja, paliek tikai vairs nepilnas trīs stundas laika, ģenerāl, sauszemes bruņoto spēku pavēlnieks šajā brīdī dodas uz Kondē kazarmām, kara flotes pavēlnieks uz ostas cietskni, bet gaisa spēku komandieris uz Sanheronimo bāzi, vēl iespējams viņus apcietināt, jo nelielā attālumā tiem seko ar dārzeniņiem piekrauta drošības dienesta kravas mašīna, bet ģenerālis, redzēdams Saensa de la Baras bažas aizvien pieaugam, jutās atbrīvots no ilgā kalpības sloga, kas neželībā pārspēja pat viņa varas-kāri, mierinoši noteica, neuztraucieties, draudziņ Ignasio, bet labāk paskaidrojiet man, kāpēc jūs neesat sev nopircis māju jūras tvaikoņa lielumā, kāpēc jūs, naudas nekārodams, plēšaties melnās miesās tikpat kā zirg-ezelis, kāpēc jūs dzīvojat tādā atturībā kā jauniesauktais kazarmās, ja pat visklīrīgākie meitieši paši atpogājas, lai vien nokļūtu jūsu gultā, jūs, draudziņ Ignasio, taču esat vēl svētulīgāks par jebkuru melnsvārci, bet Saenss de la Barra, saltiem sviedriem pārplūdis un smakdams bailēs, kuras veltīgi centās noslēpt zem ierastās brašās stājas maskas krematorijas tveici uzvedošā prezidenta kancelejā, izdvesa, pulkstenis ir vienpadsmit, tagad jau par vēlu, jo šajā brīdī pa telegrāfa vadiem uz vistālākajiem garnizoniem valstī sāk cirkulēt pavēles, dumpju vadoņi pie parādes uniformām piesprauž godazīmes, lai oficiāli nofotografētos jaunās valdošās

huntas sastāvā, bet viņu adjutanti izsūta pēdējās pavēles šajā karā bez pretinieka, kur vienīgais kaujas uzdevums bija savā kontrolē pārņemt sakaru centrāles un sabiedriskās iestādes, taču prezidents nepamirkšķināja ne acu, sajūtot lorda Kehela sācošo elpu, kad suns izslējās, nokarinādams garai asarai līdzīgu smalku slienu pavedienu, nebaidieties, draudziņ Ignasio, kāpēc jūs tik ļoti baidāties no nāves, un Hosē Ignasio de la Barra ar vienu grābienu norāva sviedros izmiešķēto celuloīda apkaklīti, un viņa skatuves baritona seja izskatījās tikpat kā bez dvēseles, tas taču dabīgi, viņš atbildēja, jo bailes no nāves ir laimes gailējošo ogļu plēnes, tāpēc jūs tās nepazīstat, ģenerāl, un, kājās uzslējies, pa paradumam skaitīja katedrāles stundeņa sītienu, pulkstenis ir divpadsmit, viņš teica, jums, ģenerāl, vairs pasaulē nepaliek neviena, es biju pēdējais, tomēr prezidents savā atzveltnes krēslā pat nesakustējās, līdz no Uzvaras laukuma sadzirdēja pazemes pērkonam līdzīgo tanku dārdoņu, pēc tam nosmīkņāja, jūs aloaties, draudziņ Ignasio, man vēl paliek tauta, viņš teica, mūžam tā pati nabaga tauta, kura jau pirms rītausmas, sekodama pa valsts radio un televīziju pārraidītajam neizdibināmā vecūkšņa kvēlas vēsturiskas degsmes apģarotam aicinājumam visiem dzimtenes dēliem bez jebkādas atšķirības, bija izgājuši uz ielas, jo prezidents tautai pavēstīja, ka visu triju ieroču šķiru pavēlnieki, pastāvošās valdības mūžam negrozāmo ideālu apģaroti, manā personīgā vadībā un kā aizvien iztulkodami suverenās tautas gribu, šajā spožas slavas apmirdzētajā pusnaktis stundā darījuši galu civilās personas asiņaina terora aparātam, kura izrīkotāju sodījusi pūļa aklo dusmu tiesa, jo Hosē Ignasio de la Barra, biezenī sašķaidīts, ar kājām augšup karājās pie kāda no Uzvaras laukuma laternu staba, bet mutē viņam bija iesprausts pašam nogriezts dzimumloceklis, kā jau to visu bija paredzējis prezidents, likdams mums iepriekš nobloķēt uz ārvalstu pārstāvniecībām vadošās ielas, lai nevienam nebūtu iespējams tur meklēt patvērumu, un tā pūlis viņu, manu ģenerāl, bija trenkājis, apmētādams ar akmeņiem, lai gan iepriekš mums kā sietu vajadzēja sašaut viņa sļepkavīgo suni, kurš trim civilpersonām vēl paguva izrotiķeskas un smagi sakost septiņus kareivjus, kad tautas masas ielauzās viņa dzīvojamās telpās un pa logiem izmeta divsimt pilnīgi jaunas brokāta vestes vēl ar fir-

mas zīmēm, trīs tūkstošus pāru nekad kājās neuzvilktu itāļu kurpju, trīs tūkstošus, manu ģenerāl, redziet, kur izkūpējusi valsts naudiņa, kā arī neskaitāmu daudzumu kārbu ar gardēniju ziediem valkāšanai pie svārku atloka, tāpat veselu lēveni skaņu plašu ar Briknera mūzikas ierakstiem, uz kurām bija viņa pašrocīgi izdarītas piezīmes par atskaņojuma veidu, pēc tam, protams, tika atbrīvoti visi pagrabos ieslodzītie apcietinātie un aizdedzināti kādreizējās holandiešu trakomājas moku kambari, pūlim nemitīgi aurojot, lai dzīvo ģenerālis, lai dzīvo dižais vīrs, kurš beidzot atskārtis patiesību, jo visi, manu ģenerāl, daudzinaja, ka jūs no visa tā neko nesot zinājis, ka asiņainais slepkavnieks kā aizsegu ļaunprātīgi izmantojis jūsu labsirdību, kālab vēl arī šobrīd kā žurkas tiek tvarstīti visi viņa drošības dienesta bendeskalpi, kuriem saskaņā ar jūsu pavēli liegta jebkura bruņoto spēku aizsardzība, lai tādā kārtā tauta beidzot varētu gandarīt senās pārestības un briesmudarus, un viņš visam piekrita, man nav iebildumu, jo prezidentu bezgala aizkustināja aumaļām dimdošie katedrāles līksmju zvani, brīves dziesmas skandinošā mūzika un pateicības saucieni, ko izkļiedza Uzvaras laukumā drūzmējošos ļaužu bari, nesdami ar milzīgiem burtiem izzīmētus transparentus, ņemi, Dievs, savā aizsardzībā slaveno tēvzemes dēlu, kurš mūs izvedis no terora tumsas, un šajā bijušo slavas laiku cildinājuma gaisotnē viņš nekšpagalmā lika ierindā nostāties karaskolas audzēkņiem, kuri viņam bija palīdzējuši nokratīt paša varas uzliktās galeras noziedznieku smagās važas, un, uz katru ar pirkstu norādīdams, atbilstoši savai iedvesmai ar mums aizpildīja savas satrunējušās valdības pēdējās virspavēlniecības rindās izrautos robus, kas bija radušies, aizvietojot Letisijas Nasareno un mazā ģenerāļa slepkavas, kuri, naktsdrēbēs gērbusies, centās patverties ārvalstu pārstāvniecībās, lai gan viņš tos vairs tikai ar pūlēm pazina, bija aizmirsis to uzvārdus un veltīgi sirdī meklēja kādreizējo naidu, kuru bija apņēmis saglabāt līdz pat mūža galam, bet tagad vairs atrada tikai aizvainotās lepnības izplēnējušās sprīkstis un pavēlēja, lai viņi vācas ratā, pēc tam atbilstoši šādai pavēlei aizmūrētos sadzina pirmajā kuģī, kas devās ceļā uz turieni, kur tos vairs neviens neatcerēsies, bet pats vadīja jaunās valdības pirmo sēdi, skaldri atskārzdams, ka šie jaunā gadsimta jaunās paaudzes atlasītie eksem-

plāri bija tie paši mūžīgi noputējušās frakās gērbušles glēvuļi bez kaut cik stingrāka mugurkaula, ar to vienīgo atšķirību, ka šie vairāk alka goda kā varas, bija biklāki, pakalpīgāki un mazāk noderīgi nekā iepriekšējie, kad vajadzēja kārtot ārējo parādu maksājumus, kuri jau pārsniedza visu, kas vien viņa paputējušā lietuvēna murgu valstī būtu sagrābstāms, jo nekas jau vairs nebija glābjams, manu ģenerāl, pat pēdējais augstkalnes vilciens bija nogāzies ar orhidejām aizaugušā bezdi-
benī, un sadragātajos vagonos ar samtu pārvilktiem sēdekļiem tagad mitinājās leopardi, tvaikoņi ar ratu piedziņu bija iestiguši rīsa lauku dūksnājos, pāri atstājot tikai skeletus, vēstules satrusējušas pasta maisos, prezidenta kajītē starp nespodriem mēnesnīcas spoguļiem draiskojās jūrasgovju pāri veltīgās cerībās dzemdēt sīrēnas, bet to, nešaubīgi ticēdams progresam kārtības ietvaros, nezināja vienīgi prezidents, jo tolaik viņam nebija citas saskares ar dzīvi kā vien oficiālā avīze. kas, manu ģenerāl, tika iespiesta vienīgi jums, pilnīgs izdevums vienā vienīgā eksemplārā ar tādām ziņām, kuras jums lasīt bija patikami, ar tādu noformējumu un ilustratīvo materiālu, kādu jūs gaidījāt, ar tādu propagandas materiālu, kas viņa acīm uzbūra pavisam citu sapņu pasauli nekā tā, kurā viņš pavadīja savas dienas stundas, līdz es pats ar savām neticīgajām acīm varēju pārliecināties, ka aiz ministriju saulaino stiklu celtnēm neskartas uz ostas pauguriem bija palikušas raibās nēģeru būdeles, ar palmām apdēstītie bulvāri līdz pat liedagam bija iekārtoti tikai tādēļ, lai es neredzētu, ka aiz romāņu stilā uzceltām varas mītnēm ar kolonnu galerijām vēl aizvien plešas nožēlojamie, mūsu biežajos orkānos sapostītie kvartāli, smaržīgās ziedu pļavas abpus dzelzceļa līnijai bija uzkoptas tikai tādēļ, lai pasaule man šķistu tikpat koša kā ūdenskrāsas, ar kurām mana sirds māmuļa Bendisjona Alvarado izkrāsoja savus putnus, turklāt viņš tika apmānīts nevis tāpēc, lai viņam izdabātu, kā viņa slavas laiku pēdējos gados bija darījis ģenerālis Rodrigo de Agilars, nedz arī nolūkā saglabāt viņa labo omu, kā to, vairāk gan aiz līdzietības nekā mīlas, bija darījis Letisija Nasareno, bet tagad tas viss tika darīts tāpēc, lai viņš paliktu savas paša varas gūsteknis iekšpagalma seibas koka pavēnī uzkārtā guļamtiklā, vecuma plānprātībā līdz mūža galam neizdibinātu patiesību un pat nedzir-

detu skolnieču dziesmu, citronkoka zarā zaļā putniņš
raibs dzied balsī skaļā, redziet, kāda cūku būšana, to-
mēr visi šie māži maz ko panāca, jo viņš mēģināja sa-
mierināties ar īstenību tādā veidā, ka atkal atguva val-
stij tik izdevīgo monopolu uz tirdzniecību ar hinīnu un
citiem svarīgiem ārstniecības līdzekļiem, taču īstenība
viņu pieveica ar brīdinājumu, ka pasaule izmainījusies
un dzīve turpinājusies pat viņa varas aizmugurē, jo
izrādījās, manu ģenerāl, ka mums vairs nav nekāda
kakao, nedz arī hinīna, nav mums itin nekā, atskaitot
viņa paša personīgos neizmērojamus, taču neauglības
un dīkdienības apdraudētos īpašumus, taču arī šādas
posta vēstis prezidentu neietekmēja, un viņš nosūtīja
uzaicinājumu vecajam vēstniekam Roksberijam cerībā
pie domino galda atrast kādu izeju, bet vēstnieks savā
parastajā stilā viņam atbildēja, nekādi pekstiņi nesa-
nāks, jūsu augstība, jo visai jūsu valstībai nav ne graša
vērtības, izņemot jūru, kura ir tik dzidra un sātīga, ka
prietiku zem tās iekurt uguni, lai visai pasaulei uzvārī-
tos jo sātīga krabju vira, tā ka padomājiet, jūsu aug-
stība, to mēs labprāt pieņemtu nokavēto parādu pro-
centu dzēšanai, ko citādi nespēsiet nolīdzināt kaut vai
simt nākošo paaudžu laikā, pat ja tās būtu tikpat čak-
las kā jūsu ekselence, bet prezidents pirmo reizi to no-
pletņi pat neuzklausīja un pavādīja vēstnieku līdz kāp-
nēm, nodomādams, mana sirdsmemmīt Bendisjona Al-
varado, ko šis vēl neiedomāsies, grūdīs gan taksim
taukus, barbari gatavie, iedomājušies izstrēbt mūsu
jūru. Kā parasti atvadījies no vēstnieka, tam ar delnu
uzplādams pa plecu, un taustīdamies caur varas aug-
stieņu miglas iluzorajām bārkstīm, viņš atgriezās savas
esamības vientulībā, jo ļaužu bari jau bija aizvākušies,
kolīdz no armijas krājumiem gaviļu starpbrīžos tiem
vairs neizsniedza ēdienus un dzērienus, paņemdami sev
līdzī mūždien vienādos irētos saukļus, lai tos uzglabātu
līdz nākamai svinību reizel, un tā pils saloni atkal dir-
nēja skumji un tukši, lai gan prezidents bija pavēlējis
neizslēgt durvis ne dienu, ne nakti, un ikviens būtu va-
rējis tur ierasties tāpat kā agrāk, kad šī māja vēl nebija
mironu nams, bet kaimiņiem aizvien atvērta pils, tomēr,
manu ģenerāl, tagad tur vairs nepalika neviens cits kā
tikai spītālīgie, ākle un tizlie, kuri gadlem ilgi bija uz-
turējušies pils priekšā un kuruš jau Demetrijs Aldouss
bija redzējis gozējamies saulē pie Jeruzālemes vārtiem,

mūždien trenkātus, bet neuzvaramus, nesatricināmus savā pārliecībā, ka agrāk vai vēlāk tiem tiks dota iespēja atgriezties, lai no prezidenta rokām saņemtu veselības sāls šķipsnu, tāpēc ka viņam vajadzēja pārciest visus likteņa triecienus, kaislību baismas un aizmirstības nedienas, kā jau palaikam mūžīgam un nemirstīgam, un tā arī patiesi notika, jo, atgrieždamies no slaukšanas reizēm, viņš tos atkal sastapa iekšpagalmā uz kaut kā sakleķētas ķieģeļu krāsniņas vārām sev ēdienu konservu bundžās no dažādām paliekām, ar sakrustotām rokām izstiepušos guļam rožu krūmu pavēnī uz augoņu struktās izmickšķētiem paklājiem, pēc tam lika viņu vajadzībām uzmūrēt kopējai lietošanai istu pavardu, nopirka visiem jaunus paklājus un iekšpagalma nostūrī pavēlēja uzcelt palmu lapu nojumi, tā ka tiem vairs nevajadzēja meklēt patvērumu mājas iekšienē, taču nepagāja ne četras dienas, kad viņš atkal atrada spītālīgo pāri guļam uz svinību zāles arābu tepīkiem, vienu no aklajiem sastapa maldāties pa kancelejām, bet kāds no tizlajiem bija nokritis pa kāpnēm un salauzis sev locekļus, tāpēc vajadzēja noslēgt durvis, lai šie ieklīdeņi ar saviem pūžņiem nenotriektu sienas un sanitārā dienesta darbinieki, apsmidzinot viņus ar karbolu, nesagandētu mājas gaisu, taču, kolīdz tie bija patriekti no vienas vietas, tā tūlīt uznira citā, sīkstī, nepārliecināmi, ar dzelžainu ticību pieķērušies savai senajai ietiepīgajai cerībai pat tad vēl, kad jau neviens vairs neko negaidīja no vārgā vecuksņa, kurš savas rakstiskās piezīmes slēpa sienu šķirbās un savas atmiņas purvāju miglas pretvejos orientējās tikai pēc taustes, un ilgās bezmiega stundas pavadīja, vaļādamies guļamtiņā un prātodams, kā, jēdritvai āzīt, lai es tieku vaļā no vēstnieka Fišera, kurš iesaka izsludināt, ka manu zemi piemeklējusi dzeltenā drudža sērga, un tad ar šādu ieganstu, dibinoties uz noslēgto savstarpējās palīdzības līgumu, malā izceltos jūras kājnieku desants un paliktu pie mums tik ilgi, līdz panīkusī tēvzeme atkal atgūtu dzīvības sparus, uz ko prezidents tūlīt atbildēja, nē, tāda cūku būšana nenotiks, iedvesmodamies no atmiņām par savas valdīšanas pirmo laiku, kad bija rīkojies līdzīgā kārtā un izmantojis karastāvokļa ārkārtējās pilnvaras, lai novērstu draudīgu tautas sacelšanos, šajā nolūkā oficiāli ar dekretu izsludinādams, ka valstī sācies mēris, pēc tam vīrs bākas tika pacelts dzeltenais karogs, slēgta osta, par-

traukta svētdienu svinēšana, izdots aizliegums publiski apraudāt mirušos un to piemiņas godināšanai spēlēt mūziku, toties bruņotajiem spēkiem piešķīra tiesības pārraudzīt šā dekrēta izpildi un pēc sava ieskata izdarīties ar mēra slimniekiem, bet tas noveda pie tā, ka ar attiecīgiem piedurkņu apsējiem apgādātas armijas sanitārās vienības publiski nogalināja pie visdažādākām aprindām piederošus cilvēkus, ar sarkanu apli apzīmēja par režīmam naidīgu noskaņojumu aizdomās turēto iedzīvotāju māju durvis, vienkāršiem likumu pārkāpējiem, lezbejiski vīrišķīgām sievietēm un pederastiski sievišķīgiem vīriešiem uz pieres iededzināja zīmogus, kas tika lietoti liellopu piederības apzīmēšanai, bet īpaša sanitārā misija no vēstnieka Mičela pārstāvētās zemes, pateicoties šā diplomāta gādībai, steidzīgi rūpējās, lai ar bīstamo sērgu nesaslimtu prezidenta pils iemītnieki, šajā nolūkā no grīdām aizvācot septiņu mēnešu vecumā dzimušo kverpļu izkārnījumus, lai tos aplūkotu zem palielināmiem stikļiem, ūdens krūkās sametot dezinficējošas tabletes un laboratoriju izmēģinājumu dzīvniekus ēdinot ar kāpuru barotnēm, taču prezidents par visu to aiz smieklēm gandrīz nobeidzās un ar tulka palīdzību svešzemniekiem paziņoja, neesat taču tādi pirdaki, godātie misterī, teitan nekāda mēra nav, atskaitot jūs pašus, tomēr viņi neatlaidās un palika pie sava, jo no augstākām instancēm saņemts rīkojums, ka mēris šeit esot, tālab viņi sagatavoja speciālu pretmēra aizsardzības ziedi, zaļganu, biezu triepi, ar ko tika noziesti visi pils apmeklētāji, lai kādl būtu viņu diplomātiskie rangi, no vizzemākajiem līdz pašiem augstākajiem, turklāt audiencēs viņiem vajadzēja ieturēt attiecīgu atstatumu, paliekot stāvam pie sliekšņa, bet prezidents sēdēja zāles viņā galā, līdz kurienei gan sniedzās apmeklētāju balss, taču ne viņu elpa, un tā viņš tagad pilnā kaklā sakliedzās ar dižciltīgajiem, kailajiem apmeklētājiem, kuri žestikulēja ar vienu roku, tā un tā, jūsu augstība, bet ar otru aizsedza savu ļengano, ar ziedi nokrāsoto gailīti, un tas viss notika tādēļ, lai pasargātu no aplipšanas briesmām cilvēku, kurš nervozā bezmiegā līdz vispēdējiem sīkumiem bija izdomājis šos melus, sagudrojis geoloģiskas aplamības un izplatījis pareģojumus par draudīgām kosmiskām parādībām, vadīdamies no saņiem apsvērumiem, ka, jo mazāk ļaudis ko saprot, jo vieglāk tie lebedējami, un kurš pat acis nepamirkšķi-

nāja, kad viens no viņa adjutantiem, šausmās nobālējis un miera stājā sastindzis, paziņoja jauno vēsti, ka, manu ģenerāl, civiliedzīvotāju vidū mirstība no mēra pieņēmusi milzu apmērus, un tā prezidents pats caur savas karietes aizmigloto lodziņu redzēja pēc viņa pavēles apstādināto laiku tukšajās ielās, kur nebija neviena dzīva cilvēka, redzēja dzelteno karogu izbrīna sastingumu, redzēja noslēgtas durvis pat tajās mājās, kurās nebija apzīmētas ar sarkano apli, redzēja uz balkoniem satupušos trekni pieēdušos maitu vanagus, redzēja liķus, liķus un atkal liķus, un to bija nesaskaitāms daudzums gan dumbrājos, gan grēdās sakrauti uz saules svelmes kveldetām terasēm, gan izstiepušies trūdēja tirgū starp dārzeņu grēdām, miruši, stingi pie miesas un dvēseles, manu ģenerāl, un neviens nezināja, cik daudz īsti to ir, tomēr katrā ziņā daudz vairāk, nekā viņš labprāt būtu redzējis savus ienaidņikus līdzīgi nosprāgušiem suņiem samestus mēslu kastēs, bet pāri šķērmajai trūdošo liķu smirdoņai un ierastajam ielu smārdam bija jau jaušama mēra kašķa smaka, taču viņš palika nesatricināms un neuzklausīja nekādus lūgumus, līdz atkal jutās neierobežots noteicējs savas varas pilnā apjomā, un tikai tad, kad šķita, ka nav ne cilvēku, ne Dieva spēkos apturēt drausmīgo mirstību, mēs ieraudzījām ielās parādāmies karieti bez atšķirības zīmēm, kurā no pirmā acu uzmetiena neviens nepazīna varas diženuma salto elpu, taču ar sēru samta audumu izpolsterētajā karietes iekšienē mēs saredzējām mironīgās acis, drebelīgas lūpas un līgavaiņa kāzu cimdsaujām izkaisām namu portālos sāli, redzējām nacionālā karoga krāsās rotātu vilcienu cauri gardēniņu biežņai un izbiedētu leopardu bariem tikpat kā ar nagiem uzraušamies līdz pat visklinšaināko provinču augstkalnu debess miglas karnīzēm, redzējām aiz vientuļā vagona logu aizkariem žulgas acis, norūpējušos vaigu un jaunavīgi gļēvu roku, kas viņa bērņības drūmajās augstkalnēs saujām kaisīja veselības sāli, redzējām senlaidīgu upju tvaikoni ar koka ratu piedziņu un ērmīgām pianolām ar mazurkas veltnīšiem, kurš klupdams krizdams laužas cauri radzēm, smilšu sērēm un pavasara katastrofālo palu sanesto selvas koku laužu aizsprostiem, redzējām prezidenta kajītes logā drūma saules norieta acis, redzējām bālas lūpas, bezdilba delnu riekšām izbārstām sāli svelmes izdedzinātos, snaudulīgos

clematīnos, un ikviens, kurš šo sāli nobaudīja vai aplaizīja zemi tās izbārstišanas vietā, acumirkli izveseļojās un uz ilgu laiku bija nodrošināts kā pret jauna paredzējumiem nākotnē, tā pret veltīgu ilūziju vēju rotaļu, un tā prezidentam sava mūža dziļā rudens pēdējos gados nebija nekāds pārsteigums, ka viņu pēc tam lūdza vēlreiz atjaunot tādu pašu desanta režīmu, tāpat kā iepriekšējo reizi dibinoties uz melīgo iegānstu par dzeltenā drudža politiskās epidēmijas atsākšanos, taču šoreiz viņš noteikti pretojās visiem apsvērumiem, ko izvirzīja viņa trulie ministri, pieprasīdami, lai atkal atgriežas jūras kājnieku desants, manu ģenerāl, atgriežas ar savām mēra apdraudēto dezinfekcijas mašīnām, vienāla, ko viņi par to prasītu, lai atgriežas ar saviem spodri baltajiem hospitāļiem, savām zilgajām zālainēm, saviem rotējošiem ūdens smidzinātājiem un tādējādi ikviena garā gada noslēgumu ievadītu ar labas veselības gadsimtiem, taču šoreiz viņš trieca ar dūri pa galdu, izlemdams, nē, jo augstākā atbildība gulstas uz mani, līdz skarbais vēstnieks Makkvīns viņam atcirta, ka laiks, augstība, izbeigt diskusiju, jo valstī pastāvošā iekārta balstās nevis vairs uz cerībām, iedzīvotāju pielāgošanos un pat ne uz teroru, bet vienīgi uz ilgas un vairs par labu nevēršamas pieviltības inerci, izejiet ielās, pats ieskatieties patiesībai sejā, jūsu augstība, un jūs redzēsiet, ka esam loka noslēgumā, kad vai nu ierodas jūras kājnieku desants, vai arī mēs pievācam jūru, nav citas izejas, jūsu augstība, un patiesi, māt, citas izejas nebija, un tā viņi aprīlī aizvāca mūsu Karību jūru. Atbrauca vēstnieka Ivinga jūras inženieri, sagrieza jūru gabalos, sanumurēja tos un aizveda tālu no mūsu virpuļviesuļiem, novietodami Arizonas asiņainās rītausmas apvidos, turklāt, manu ģenerāl, pievākdami to ar visām dziļu bagātībām, ar mūsu pilsētu atspulgiem, mūsu biklajiem slīkoņiem, mūsu neprātīgajiem pūķiem, lai gan viņš bija izspēlējis savas tūkstošgadīgās viltības visdrosmīgākos reģistrus, pūlēdamies izraisīt nacionālu pretestības kustību pret notiekošo izlaupīšanu, bet neviens, manu ģenerāl, tam neplegrieza nekādu vērību, neviens negribēja iziet uz ielas, un nelīdzēja ne pierunas, ne draudi pielietot spēku, jo mēs visi domājām, ka tas ir atkal kāds jauns valdīšanas sagudrots gājiens, kādus ne mazums bijām pieredzējuši, lai prezidents apmierinātu savu nerimtīgo va-

raskāri un izplestu pāri visām robežām un iespējām, un mums bija vienalga, kas nofiek, rauj viņu kociņš, lai aizvāc jūru, lai aizvāc kauču vai pašu tēvzemi ar tās ģerboņa pūķi, tāpēc mēs palikām nedzirdīgi pret privātās drēbēs pārgērkušos militārpersonu aicinājumiem, kad tie ieradās mūsu mājās, tēvzemes vārdā lūgdami mūs iziet uz ielas un izkliegt saukļus, svešzemnieki, vācieties prom no mūsu zemes, lai tādējādi novērstu valsts noplicināšanu, mūs pat kūdīja izlaupīt un nodedzināt svešzemniekiem piederošos veikalus un vasarnīcas, par protesta izrādīšanu mums piedāvāja arī naudu un karaspēka aizsardzību, jo armija cīņā pret agresiju esot vienota ar tautu, taču neviens, manu ģenerāl, negāja, jo neviens nebija aizmirsis, ka jau agrāk ar karavīra godavārdu mums tas bija piesolīts, bet, kad parādījāmies ielās, tad pret mums atklāja nāvējošu uguni, dibinoties uz iegāni, ka mūsu rindās ielavījušies provokatori, kuri šāvuši uz karavīriem, un tāpēc, manu ģenerāl, mēs šoreiz nelikām nekādas cerības uz tautu un viņam vajadzēja vienam uzņemties par sodu visu atbildības nastu un nolīgumu parakstīt vienam, domājot, manu sirdsmemmīt Bendisjona Alvarado, tu visskaidrāk zini, ka labāk palikt bez jūras nekā atkal atļaut izcelties jūras kājniņu desantam, atceries, viņi taču bija tie, kas pavēles izdomāja, bet man vajadzēja tās parakstīt, viņi mūsu māksliniekus padarīja par pederastiem, viņi atveda mums Biblii un sifilisu, viņi iestāstīja ļaudīm, ka dzīve esot viegla, ka ar naudas palīdzību panākams viss, bet nēģeri izplatot lipīgas slimības, viņi centās mūsu kareivjus pārliecināt, ka tēvzeme esot pērkama un pārdodama, ka godaprāts esot valdības cūcīga izdoma, lai panāktu, ka kareivji cīnītos bez maksas, un tikai tāpēc, ka negribēju redzēt šīs nelietības atkārtojamies, es viņiem piešķīru tiesības izmantot mūsu teritoriālos ūdeņus tā, kā viņi uzskatītu par piemērotāku cilvēces un vispārēja miera labā, nosakot, ka viņu rīcībā tiek nodoti ne tikai fizikālie, no manas guļamistabas loga līdz pat apvārsnim redzami ūdeņi, bet jēdziens jūra tika iztulkots daudz plašāk, tajā ietvertot visu šiem ūdeņiem atbilstošu faunu un floru, un vēju režīmu, visu katrāniecīgākajā lāsītē iemītošo, tikai mīlibāros mērojamo spēku, visu, gluži itin visu, taču es nekad nevarēju iedomāties, ka viņi būtu spējīgi izdarīt to, kas tika izdarīts, un proti, ar gigantiskām zemes

sūcēju ierīcēm izsmelt visas ar slūžām iepriekš sadalītās un kā šaha spēles galdiņa kvadrātus sanumurētās manas vecās jūras iedaļas, to dibenā atsedzot ūdens apkremsto vulkāna krāteri, kurā mirkliem žilbi atplaiksniņās senās, kādreiz virpuļviesuļa aizmēztās Santamarijadeldarienas pilsētas paliekas, tā ka mēs ieraudzījām dižā jūru un okeānu admirāļa flagmaņkuģi gluži tādā pašā izskatā, māt, kādā es to biju redzējis pa savu logu, tītu koraļļu polipu apsūbējuma pārvalkā, kurus sūcējmašīnu dzerokļi izrāva ar visām saknēm, iekāms prezidents paguva sarīkot šim dižajam vēstures notikumam cienīgu pagodinājuma ceremoniju, un tā viņi sagrāba visu, kas bija bijis manu karu jēga un manas varas pamatojums, pāri atstādami vienīgi mēnesnīcas putekļu piesijātu raupju tuksnesi, kurā viņš tagad nolukojās, paiedams garām logiem, ar nomāktu sirdi lūgdamies, sirdsmemmīt manu, Bendisjona Alvarado, apgaismo mani ar tavas gudrības gaišākajiem stariem, jo sava mūža nogales naktis pēkšņās izbailēs uztrūkās no miega, bīdamies, ka tēvzemes mirušie dēli piecelsies no kapiem, lai no viņa pieprasītu norēķinu par savu jūru, tādās reizēs sajuzdams sienās tikko jaužamu skrāpēšanos, dzirdēdams neapbedīto balsis, manīdams baismīgos pēcnāves skatienus, kuri pa atslēgu caurumiem blenza uz viņa smagnējām, mirstošu milzu ķirzaku ķetnām līdzīgajām pleznām, it kā nelaimīgie dzīvnieki vēl cīnītos ar nāvi tumsībā tītās mājas pēdējo purvāju kūpošajās, vellīgu cerību sološajās dūkstīs, bet viņš bez rimas meimuroja vēlīno pasāta dvesmu un mākslīgi radīto mistrālu krustcelēs, ko uzdvesa vēstnieka Eberharda uzdāvinātā vēju mašīna, lai viņam mazāk sāpīgi jūtams būtu noslēgtais neizdevīgais darījums, un tomēr viņš klinšu kaupres virsotnē redzēja nespodro gaismu trīmdā izdzīto diktatoru atpūtas namā, kur tie lāpīja slinkumu kā savās migās izlaidušies buļļi, kamēr es skraidu uz deguna krīzdams, izdzimteni tādi, atcerējās savas sirdsmemmītes Bendisjonas Alvarado nomurmīnātos atvadu vārdus, atcerējās viņas veselīgo miegu savā piepilsētas savrupmājas kambarītī, kur atmirdzēja mūžam nomodā esošā majorāna krūma blāvā vizma, un prātā nāca jautājums, kas gan viņa īsti bija, viņš nopūtās, laimīgā miegā dusošā māte, kuru nekad nebiedēja mērļis, nedz arī mīlestība un kura prata spītēt nāvei, turpretim viņš bija tādā mērā iztrūcināts, ka pat

bākas uguņu paltis, kuras turpināja atplaiksnīties logos, lai gan jūras vairs nebija, viņam likās liķu aptraipītas, un ģenerālis paniskās bailēs bēga no fantastiskā zvaigžņu spīdkukalnīša, kurš savas virmojošās rēgainības orbitā šķita šķiežam mironķaulu smadzeņu spīguļojošu pīšļu dūmaku, nodzēsiet to, viņš brēca, un tas tika izdarīts, pēc tam viņš pavēlēja no ārienes un iekšas blīvi nodrīvēt visu māju, lai ne pa logu un durvju spraugām, ne arī, slepšus piejaucoties citām smakām, telpās neiespiestos kauču vai visniecīgākā mironīgā haktis gaisa kašķa dvesma, un tā viņš palika, viens tumšā taustoties, meimurojam, ašās aizgūtnes elsās ar atvērtu muti tvarstīdams bezgaisa versmi un tikai neskaidri nojauzdams tumšos spoguļus, kuriem aizklunkuroja garām vienas vienīgās bezrimas bailēs, līdz jūras krāterī sadzirdēja zirga pakavu dunoņu un redzēja to uzšķiltās dzirkstis, bet tas bija uzlecošais, kā izkurtējušā sniegā titais, baismīgais mēness, un viņš atkal šausmās kļiedza, nodzēst to, jedritvai āzīt, nodzēst zvaigznes, tā ir Dieva griba, taču neviens uz viņa kļiedzieniem neskrēja šurp, neviens viņa nedzirdēja, izņemot kādreizējās kanceleju telpās guļošos tizlos, kuri izbīlī uztrūkās no miega, uz kāpnēm iekārtojušos neredzīgos un rīta rasas pārļu klātos spitālīgos zem jaunajām rožu krūmu atvasēm, kur tie gaidīja viņu parādāties, lai izlūgtos no viņa rokām veselības sāls šķipsniņu, un tad tas arī patiesi notika, par spīti visiem pasaules mazticīgajiem sūdabrajēm, notika tas, ka viņš garāmiedams pieskārās mūsu galvām, visām pēc kārtas, pieskārās mūsu vainām ar gludu un liegu roku, un mēs zinājām, ka tā ir patiesības roka, jo tajā pašā mirklī mēs atgūvām miesas veselību un dvēseles mieru, sajūtām spēku un patiku dzīvot un tāpat redzējām aklos apžilbstam no pēkšņi saskatāmā rožu krāšņuma, redzējām paralizētos kropļus palēkdāties skraidelējam kāpnēs, ieraudzīju, ka mana āda kļuvusi rožaina un spīrgta kā nule piedzimušam bērnam, un es saposos apstaigāt pasaules tirgus, lai ļaudis pārlicinātos par notikušo un sajustu manu sadzijušo čūlu brīnišķīgo, tikko izplaukušo liliju smaržu un tādējādi tiktu apkaunoti un bargi sodīti zemes virsū mītošie neticīgie grēcinieki, un tā mēs vēsti par šiem brīnumdarbiem izklaigājām pilsētās un kalnu takās, tautas līksmēs un procesijās, nopūlēdamies ļaužu masās izraisīt pazemīgu godbijību, taču neviens negribēja

tam ticēt, jo ļautiņi domāja, ka tā ir kārtējā valdības blēdišanās, un uzskatīja šos vēstnešus par nelietīgiem nekauņām, kuri izsūtīti pa ciematiem, lai tautai iestāstītu kaut ko tādu, kam neviens līdz šim nebija ticējis, un proti, ka viņš spītālīgajiem devis jaunu ādu, neredzīgajiem gaismu, žirgtumu tizliem, tālab arī mēs, tēvzemes vienkāršie ļaudis, palikām pārliecībā, ka tas ir pastāvošā režīma pēdējais gājiens nolūkā pievērst uzmanību nekam nederīgam prezidentam, kura personīgā apsardze tagad sastāvēja tikai no nelielas jaunkareivju patruļas preteji ministru padomes vienprātīgajai uzstājībai, ka ar to, manu ģenerāl, nepietiek, ka nepieciešami stingrāki drošības pasākumi un pils apsargāšanai, manu ģenerāl, nozīmējama vismaz viena strēlnieku apakšvienība, taču viņš veca āža stūrgalvībā pastāvēja uz to, ka nevienam nav nekādas vajadzības mani nogalēt, jūs esat vienīgie, kam tas patiktu, jūs, mani ministri bez kripatiņas saprāta, jūs, mana karaspēka pavēlnieki, kuri neļūdzat nekā cita kā vien lāpīt slinkumu, tikai jūs neiedrošināties to darīt un nekad neiedrošināties, jo sajūdzat, ka pēc tam jūs cits citam pārrausiet rīkli, un tāpēc uz vietas arī turpmāk palika tā pati jaunkareivju patruļa, lai apsargātu panīkušo, tumsībā ieģrimušo māju, pa kuru, nekādus likumus neievērodamas, no pirmā vestibila līdz audienču zālei brīvi klaiņoja govīs, vispirms noēzdamas uz gobelēniem attēlotās puķu plavas, manu ģenerāl, bet pēc tam aprīdamas arī arhīvu dokumentus, tomēr viņš neko nedzirdēja, lai gan kādā oktobra pēcpusdienā, kad negaisa lietus gāza aumaļām un laukā uzturēties nebija iespējams, viņš tika redzējis pirmo govī uznākam pa kāpnēm un, ar rokām mādams, mēģināja to aizbiedēt, gos, gos, ej prom, pēkšņi atcerēdamies, ka šo vārdu vajadzētu rakstīt ar -vs, otro reizi viņš to redzēja zelējam stāvlampu abažūrus, bet tas notika jau tādā mūža posmā, kad viņš sāka saprast, ka nav vērts iet līdz kāpnēm, lai aizdzītu vienu lopiņu, jo audienču zālē bija redzējis jau divas, turklāt visai nemiērīgas, tāpēc ka tām uz muguras bija satupušas vistas, kas mēģināja no govju kumbriem izknābāt zem ādas saviesušos kāpurus, un, ja mēs drīz vien naktīs redzējam pili margojam gaismu tikpat kā uz tvaikoņa atklātā jūrā navigācijas ugunis un aiz nocietinātajām sienām dzirdējam liellopu kāju dīpoņu, tad jau zinājām, ka tur staigā viņš ar kuģa laternu rokā, strīdēdamies

ar govīm par kādu vietīņu, kur atgulties, kamēr ārpus pils sienām turpinājās viņa publiskā dzīve, viņam pašam tajā nemaz nepiedaloties. Diendienā valdības izdotajās avīzēs tika publicētas viņa fotogrāfijas, kurās prezidents bija rādīts pieņemam audiencēs kā civilas, tā militāras personas, katru reizi atšķirīgā formas tērpā, radiopārraidēs jau kopš gadiem bijām paraduši lielākajos valsts svētkos un izcilu notikumu gadadienās dzirdēt prezidenta svinīgās runas, kuras gan aizvien atkārtojās, un tā, neiziedams no mājas, viņš mūždien bija kopā ar mums gan tad, kad izgājām uz ielas, apmeklējām baznīcā dievkalpojumus, tāpat ēdienreizēs pie galda sēžot vai vēlāk gultā guļot, ar vārdu sakot, viņa klātieņe bija jūtama ik uz soļa, lai gan atklātībai labi bija zināms, ka viņš, uzāvis kājās rupjus nerimīga ceļotāja zābakus, meimuro pa pussabrukušo māju, kuras saime tajā laikā bija samazināta jau līdz trim vai četriem apkalpotājiem, vienīgi tik daudz, lai būtu kāds, kas viņu paēdina, uztur kārtībā medus burku slēptuves un izgaiņā govīs pēc tam, kad tās bija nodarījušas lielu postu porcelāna maršalu ģenerālštāba dienesta istabā, kurā nevienam nebija atļauts ieiet, jo pēc zilnieces pareģojuma tajā viņam bija lemts nomirt, ko gan viņš pats jau bija paguvis aizmirst, bet apkalpotāji pacietīgi gaidīja prezidenta nejaušās pavēles, līdz viņš guļamistabā, kur gaiss pēc juras zuduma nekad netika atsvaidzināts, pēkšņai bēgšanai paredzēto laternu uzkāra pie durvju palodas un kļuva dzirdams, ka nošņarkst treji aizbīdņi, trejas šautras un trejas atslēgas, un tikai tad viņi drīkstēja iet uz savām istabām pirmajā stāvā, pārlicināti, ka prezidents līdz rītausmai iegrims savu vientuļa slikoņa murgu varā, tomēr viņš nereti pamodās, pēkšņi pietrūkās kājās un, bezmiegu kliegdams, ar savām spokainajām milzu stampām kā rēgs meimuroja pa plašo, tumsas klāto māju, kur jaužama bija tikai govju rāmā gremošana un uz vicekaraļu drēbju pakaramajiem satupušo vistu aprautā elpa, bet viņš melnajā naktī samanīja mēness vējus, tajā pašā melnajā naktī dzirdēja plūstam laika tecējumu un redzēja savu sirdsmemmiiti Bendisjonu Alvarado ar zaļu lapu slotu saslaukām Kornēlija Nepota oriģinālteksta izdevuma lappuses ar aprakstītajiem varoņiem, tāpat Līvija Andronika un Sesilio Estato mūžseno retoriku, kas kanceleju telpās bija pārvērsta par mēslainē izmē-

žamām papīra skrandām tajā asinsnaktī, kad viņš pirmo reizi ienāca šajā bezsaimnieka mājā, kamēr izcilā latīņu speciālista ģenerāļa Lautaro Muņosa, lai viņam Dieva valstība, pašnāvnieku barikādes ārpusē vēl aizvien turpināja pretoties, bet ģenerālis ar saviem pavadoņiem degošās pilsētas ugunsgrēku atblāzmā šķērsoja pils iekšējo pagalmu, kāpdams pāri augsti izglītotā prezidenta apsardzes līķiem, lai gan pats vēl aizvien drebēja trīsdienu drudža lēkmē un viņa mātei Bendisjonai Alvarado nebija cita ieroča kā vien no zaļiem koku zariem sasieta slota, un tā viņi kāpa augšup pa pils kāpnēm tumsā, klupdami pār prezidenta lepņā zirgu staļļa rikšotāju un aulekšotāju līķiem, kuri vēl aizvien asiņodami gulēja no pirmā vestibila līdz pat audienču zālei, kur elpa aizrāvās no kodīgās pulvera un zirgu asins smakas. Gaitēnos mēs redzējām zirgu asinīs izmirkušū basu pēdu nospiedumus, un sienas tur bija notraipītas ar to pašu zirgu asinīs noziestām delnām. Bet tālāk audienču zālē asins pančkā gulēja nakts drānās ģērbusās prezidenta laulātās draudzenes, skaistās florencietes, noasiņojušais līķis ar sirdī ietriektu zobenu, tam līdzās uzvelkamai rotaļu balerīnai līdzīga maza, deviņus gadus veca meitenīte ar pistoles lodes caururbtu pieri, un turpat gulēja miris arī garibaldiskais cēzars prezidents Lautaro Muņoss, neapšaubāmi visspējīgākais un visizmanīgākais no četrpadsmit federālistu ģenerāļiem, kuri vienpadsmit gadu laikā asiņainā sacensībā bija nomainījuši cits citu, tāpat vienīgais, kurš bija iedrošinājies pats savā valodā angļu konsulam pasacīt nē, bet tagad viņš gulēja izstiepies šeit kā no jūras izvilkta ālanta, ar basām kājām, pats savas drosmes upuris, ar gabalos sašķaidītu galvaskausu, ko pats bija sadragājis, iešaudams sev aukslējās pistoles lodi pēc tam, kad iepriekš bija nogalinājis sievu, meitiņu un četrdesmit divus andalūziešu zirgus, lai tie nekristu angļu eskadras soda ekspedīcijas rokās, un tad arī angļu pavēlnieks Kičeners, norādīdams uz prezidenta līķi, man teica, paskaties, ģenerāl, kādu galu ņem tas, kurš saceļas pret savu māti, neaizmirsti to, kad vara būs tavās rokās, viņš teica, lai gan pēc tik daudzām cerību pilnām bezmiega naktīm, tik daudzām nomākta niknuma lēkmēm un pārciestiem apvainojumiem, māt, tā jau bija mana, jo es taču biju ticis pasludināts par visu triju ieroču šķiru pavēlnieku un republikas prezidentu uz tik ilgu laiku,

kāds būs nepieciešams kārtības atjaunošanai un nācijas ekonomiskā līdzsvara sasniegšanai, kā vienbalsīgi bija izlēmuši pēdējie federācijas barveži kopīgi ar senātu un deputātu kameru, gūstot pilnīgu britu eskadras atbalstu, kas gan man pašam bija panākama daudzās un grūtās domino spēlēs pavadītās naktis ar konsulu Makdonelu, taču nedz es pats, nedz arī kāds cits tam sākumā neticēja, un kā gan lai tam varētu noticēt pēc šās šausmu nakts briesmām, ja pat manis paša māmuļa Bendisjona Alvarado, vēl savā nāves gultā dzīva satrūdot, tam lāgā neticēja, atcerēdamās, kā viss bija noticis, kad dēls neapjēdza, no kura gala valdīšanai klāt ķerties, ja visapkārt tāds juceklis, ka nebija atrodamas pat neviens zāļu kušķītis dziednieciskas uzlieves sagatavošanai viņa drudža remdināšanai šajā milzīgajā mājā, kur nebija nekādu mēbeļu, vispār itin nekā vērtīgāka, atskaitot Spānijas diženības laiku karaļu, vicekaraļu un arhibīskapu kožu izkremstos eļļas portretus, visu pārējo pamazītēm savā īpašumā bija pievākuši agrākie prezidenti, neatstādami pat pie sienām kādreiz tur uzgleznoto kaujas ainavu tapešu skrandas. Ar dažādu dražu pievazātās gulamistabas atgādināja pamestas kazarmas, viss bija pieķēzīts ar vēsturisku slaktiņu aizmirstām pēdām un sienas aprakstītas ar asinīs mērktu vienas nakts prezidentu pirkstu izzīmētiem saukļiem, taču nekur nebija atrodamas kaut vai vienīgs paklājs, uz kura drudža izsviedrēšanai noguldīt jauno prezidentu, tā ka manai sirdsmemmītei Bendisjonai Alvarado vajadzēja noraut no loga aizkaru, lai mani, tajā savīstītu, novietotu kādā galveno kāpņu nostūrī, bet pēc tam ar zaļo zaru slotu izmēzt prezidenta dzīvojamās telpas, kur visu pāri palikušo nule vēlreiz bija izlaupījuši angļu desantnieki, tāpat viņa izmēza visas šā stāva telpas, ar slotu atkaudamās no pirātu bandām, kuras mēģināja viņu katrā aizdurvē izvarot, bet, gaismai svīstot, viņa nosēdās atvilkot elpu pie plīša aizkaros savīstītā dēla, kas, drudža kratīts un sviedru straumēs izplūzdams, gulēja uz izdemolētās mājas galveno kāpņu pēdējā posma, un centās viņu uzmundrināt ar vienkāršiem aprēķiniem, ka apkārt valdošā posta dēļ, manu dēliņ, nav ko izsamist, jāiegādājas tikai dažī pēc iespējas lētāki, ar ādu pārvilkti ķebliši, ko es pati apgleznošu ar puķītēm un zvēriem, viņa teica, es pati to visu izdarišu, tāpatās ciemiņu vajadzībām jānopērk vai-

rāki guļamtikli, tie nu gan katrā ziņā, tālab ka šitādā mājā, rasi, dienu vai nakti bez jebkādas pieteikšanās allažiņ saradīsies ciemiņi, viņa teica, un vēl vajadzēs nopirkt kādu baznīcas galdu azaidam, kā arīdzan dzelzs galda piederumus un cinkotus šķīvjus, kas lieti noderīgi mūsu sasodītajai vazaņķu dzīvei, bet vajadzēs vēl iegādāties arī kādu pieklājīgāku krūku dzeramūdenim un mazu ogļu krāsniņu, galu galā kas tur liels, tā taču būs valsts nauda, viņa teica, dēlu mierinādama, taču generālis nemaz neklausījās, jo malvu krāsā degošā rītausma viņu smagi nomāca, spilgtā dzīvīgumā izgaismodama patiesības visslēptāko pusi spējā atskārmē, ka viņš ir tikai nožēlojams večuks, kurš sēdēja uz kāpnēm, bez jebkādas mīlas domādams, manu sirdsmemmit Bendisjona Alvarado, tātad šitentāda ir visa šī cūku būšana, jedritvai āzīt, tātad vara ir šis pussabrukušais grausts, šī cilvēkiem līdzīgo apsvilināto zirgu gaļas smirdoņa, šī 12. augusta drūmā rītausma, kas, līdzīgi daudziem citiem tādiem datumiem, ir varas pārņemšanas diena, māt, kādā ķezā mēs esam iekūlušies, un sākotnējas apnicības slogs reizē ar atavistiskām bailēm no jaunā tumsības gadsimta, kas bez viņa ziņas un piekrišanas sākās pasaulē, gūlās pār viņu, bet jūrā rīta skandienu dziedāja gaiļzivis, un, novākdami liķus iekšpagalmā, anģļu valodā dziedāja desantnieki, turpretim viņa māte Bendisjona Alvarado beidza savas priecīgās aplēses ar žirgtu secinājumu, ka viņai bažas nesagādājot nedz lietas, kuras nepieciešams iegādāties, nedz arī veicamie pienākumi, nekas no visa tā, mans dēls, mani biedē vienīgi milzīgais lērums palagu, ko šajā mājā vajadzēs mazgāt, un tagad viņš savukārt, balstīdamies uz spēku, ko piešķir vilšanās, mēģināja māti nomierināt, sacīdams, māt, guli mierīgi, nav šajā zemē bijis prezidenta, kurš ilgāku laiku paliktu amatā, gan tu redzēsi, ka arī mani pēc pāris nedēļām gāzīs, un tam viņš ticēja ne tikai tobrīd, bet turpināja ticēt nemitīgi, katru brīdi un stundu visu savu bezgalgaro despota mūžu un toties jo nesatricināmāk, jo skaidrāk ilgajos valdīšanas gados pārliccinājās, ka tajos nav bijis divu vienādu dienu un ka visos premjerministra priekšlikumos, kad tas kārtējo trešdienu nāca ar lielisku ierosmi, ieslēpts kāds divkosīgs nodoms, uz ko viņš pavīpsnādams aizvien noteica, nesakiet man patiesību, senjor licenciāt, jo var gadīties, ka es jums notīcu, ar šo vie-

nīgo mirazi sagraudams visu ministru padomes rūpīgi izstrādāto stratēģiju, kuras mērķis bija panākt, lai prezidents parakstītu priekšā liktos dokumentus bez jebkādiem ļautājumiem, bet nekad viņš man nelikās gaišredzīgāks kā tieši tad, kad aizvien pārliecinošāka kļuva baumas, ka oficiālo audienču laikā, pats to neapzinādamies, prezidents čurājot biksēs, un tāpat viņš man šķita jo stingrāks, jo dziļāk ar savām nevarībnieka čībām un uz deguna uzliktajām acenēm, kurām viena aizausa bija atvietota ar adāmo dziļu, grima vecuma nevarības purvā, bet viņa raksturs kļuva nelokāmāks un nojauta nemaldīgāka, lai no pasniegtā dokumentu blāķa atšķirotu viņam nevajadzīgos un neizlasot parakstītu lietderīgos, nosmikņādams, jedritvai āzīt, neviens galu galā man vairs negrib paklausīt, iedomājieties tikai, es taču liku vestibilā ierīkot aizšķērsli, tā ka govis vairs nevarētu blandīties pa kāpnēm, bet tagad tās jau atkal klāt, gos, gos, un, purnu pa kancelejas logu pabāzušas, aprija uz tēvzemes altāra saliktās papīra puķes, taču viņš tikai pavīpsnāja un piebilda, nu, redziet, ko es jums, licenciāt, teicu, tēvzeme galīgi ellē iebraukusi, tāpēc ka neviens nekad nav man paklausījis, un to viņš pateica ar viņa vecumā pavisam neiespējamu saprāta skaidrību, lai gan vēstnieks Kiplings savos aizliegtajos memuāros rakstīja, ka prezidents šajā laikā aiz dziļas vecuma plānprātības vairs neko neesot apjēdzis, nespējis patstāvīgi nokārtot visbērnišķīgākās vajadzības, no visām viņa miesas porām nepārtraukti sūcies kaut kāds sāļš šķidrums, tāpēc viņa āda vienmēr esot čulājusi un viss prezidenta augums tik drausmīgi pietūcis, ka viņš izskatījies pēc ūdens straumē laiski skalota slīkoņa, jā, un pats prezidents palaikam atpogājies kreklu, lai vēstniekam parādītu savu sauszemes slīkoņa bālgani piepampušo miesu, kuras spraugās mūdzēt mūdzējuši tikai jūras dibenā mītoši parazīti, ap pleciem kā uz kuģa sāniem saviesušās sīkas sūcīvītes un paduses bijušas noklātas ar maziem krabjveida dzīvnieciņiem, bet prezidents pats bijis pārliecināts, ka šie zemūdens klinšu pakājēs mītošie mūdži esot pirmie liecinieki tam, manu dārgo Džonson, ka jūra, kuru jūs man atņēmat, atkal brīvprātīgi atgriežas savā agrākajā vietā, jo jūras, tā viņš teica, tāpat kā kaķi, atgriežas savās mājās, un palika stingrā pārliecībā, ka viņa kājstarpē saaugušās krabjveidīgo kolonijas slepeni jundī

to liksmes pilno rītausmu, kad viņš, savas guļamistabas logu pavēris, no jauna ieraudzīs jūru un okeānu admirāļa trīs karavelas, kuras nogurušas braukāt pa pasauli un meklēt viņu, lai pārliecinātos, vai patiesībai atbilst valodas, ka viņam ir gludas bezrievu delnas tāpat kā to admirālim un daudziem citiem pasaules vēstures diženākajiem vīriem, bet prezidents, no citiem jūras braucējiem padzirdējis, ka admirālis kaimiņu jūras izdarot kartogrāfiskus darbus, lai fiksētu neskaitāmas salas un to senos, izciliem karavadoņiem par godu dotos nosaukumus aizvietotu ar karaļu un svēto vārdiem, tajā pašā laikā iezemiešu zintīs meklējot vienīgo viņu patiesi interesējošo atklājumu, un proti, kādu iedarbīgu līdzekli pret pašam sākušos plikpaurību, pavēlēja admirāli atgādāt šurp, vajadzības gadījumā lietojot pat varu, taču vēltīgi, un mēs jau bijām zaudējuši visas cerības viņu atkal ieraudzīt, kad prezidents, braucot automobilī, viņu pamanīja pārgērbusos par Sanfrancisko mūku tunšā, ar auklu apjoztā sutanā svētdienas tirgus burzmā klabinām grēku nožēlotāja grabekli, un viņš izskatījies tik nošņurcis un dvēselē sagrauzts, ka grūti bijis pazīt to pašu lepno vīru, kuru bijām redzējuši, tumšsarkanā uniformā tērpušos, izkāpjam krastā un ar zelta piešiem pie kājām svinīgā, uz sauszemes izmesta jūrasvēža gaitā ieslājam audienču zālē, bet, kad mēs viņu atbilstoši pavēlei mēģinājām iesēdināt limuzīnā, tad, manu ģenerāl, no viņa vairs nebija nekādu pēdu, itin kā zeme viņu būtu aprijusi, bet vēlāk dzirdēja ļaudis gvelžam, ka viņš esot pārgājis musulmaņu ticībā, Senegalā miris no pelagras un apbedīts trejās dažādās kapličās trejās dažādās pasaules pilsētās, tomēr īstenībā neatdusoties nevienā no tām, jo esot nolādēts līdz gadsimtu beigām klaiņot no kapa uz kapu pa savu kļūmīgo pasākumu liktenīgajām likloču takām, jo šis cilvēks, manu ģenerāl, bijis iedomīgs un apmāts nelga, nicināmāks par zeltu, taču ģenerālis nekad tam nenoticēja un turpināja cerēt līdz viskuslākajam vecumam, kad veselības aizsardzības ministrs viņam ar pinceti no miesām izvilka govju ērces, bet prezidents tiepās, ka tās, dakter, nav nekādas ērces, tikai jūras atgriešanās pazīmes, un apgalvoja to ar tādu pārliecības spēku, ka veselības aizsardzības ministrs dažu labu reizi nodomāja, ka ģenerālis nemaz nav tik nedzirdīgs, kāds atklātībā izlikās, nedz arī tik

vientiesīgs, kāds šķita viņam neizdevīgu audienču laikā, lai gan pamatīga medicīniska pārbaude liecināja, ka viņa artērijas pārstiklojušās, nieres pilnas ar smilšu nogulām un sirds aiz mīlas trūkuma gluži sačervelējusies, kālab arī vecais mediķis ar ilggadīga drauga tiesībām iedrošinājās teikt, ka pienācis laiks, manu ģenerāl, likt karoti pie malas vai vismaz izlemt, kādās rokās tiks nodots mūsu liktenis, lai mēs nepaliktu tikpat kā bāreņi, turpretim prezidents izbrīnējies apjautājās, kurš, manu mīlo dakter, teicis, ka es domājot atstiept kājas, jedritvai āzīt, lai mirst citi, un jokodamies piebilda, ka vēl pirms pāris vakariem redzējis sevi televīzijā brašāku nekā jebkad agrāk, nūdien, tikpat kā cīņas vērši, viņš teica, smieklos aizelsdamies, jo patiesi, snaudā klanīdamies ar mitrā dvielī satītu galvu, sevi bija kā miglā redzējis uz mēmā televizora ekrāna ar izslēgtu skaņu, kā savās vientulības stundās bija paradis, un, nūdien, tur viņš bija dižojies ar īstu cīņas vērša apņēmību, sajūsmināts par Francijas sūtņa kundzes daiļumu, vai varbūt tā bija Turcijas vai Zviedrijas sūtņa kundze, jedritvai āzīt, viņas taču tik vienādas, ka pats velns nevarētu atšķirt, turklāt kopš tā vakara tik daudz laika pagājis, ka ij pats sātans neatcerētos, kā viņš parādes uniformā tērpies un ar neskartu šampanieša glāzi rokā bija drasējis 12. augusta gadadienas svīnīgajā sapulcē, vai arī tā bija notikusi 14. janvāra uzvaras piemiņai par godu vai pat varbūt sakarā ar 13. marta atdzimšanas dienu, ta piķis viņu zina, jo visi šie vēsturisko notikumu ķembasti viņam bija tā prātā sajaukušies, ka nekādi vairs nespēja izdibināt, kad un kā tie atzīmējami, un nenieka šajā ziņā nespēja līdzēt saritinātās papīra zīmītes, kuras viņš ar tādu rūpību un centību bija sabāzis sienu šķirbās, jo bija aizmirsis pat to, ko īsti vajadzējis atcerēties, un tā gluži neviļus medus burku paslēptuvē kādudien atrada un izlasīja zīmīti, ka 7. aprīlī doktoram Marko Leonam uz dzimšanas dienu vajadzētu uzdāvināt tīgeri, izlasīja šo pašrocīgi rakstīto atgādinājumu, taču viņam nebija ne vismazākās nojausmas, ko tas viss nozīmēja, sajuzdams, ka cilvēkam pasaulē nav pazemojošāka un nepelnītāka soda par paša ķermeņa nodevību, ko viņš bija sācis atskārst jau ilgi pirms bezgala senajiem, gandrīz vai neatminamajiem Hosē Ignasio Saensa de la Barras laikiem, kad sāka nojaust, ka, pieņemot vairākus cilvē-

kus reizē, vairs tos neatšķir citu no cita, un tas notiek ar mani, ar cilvēku, kurš kādreiz zināja vārdā un uzvārdā nosaukt jebkuru bezgalīgās lietuvēna murgu valstības visnomaļākā nostūra ledzīvotāju, taču arī tolaik bija atgadījies pilnīgi pretējs misēklis, ka reiz pa karietes logu ļaužu drūzmā bija ieraudzījis kādu jaunekli, it kā pazīstamu, taču nespēja atcerēties, kur agrāk to redzējis, tālab nobijies no savas aizmāršības un pavēlējis apsardzei jauno cilvēku apcietināt un iespundēt, līdz atcerēsies, kur to kādreiz sastapis, un tā nelaimīgais pāķis nosēdējis ķurķī 22 gadus, visu laiku atkārtodams jau pirmajā nopratināšanas protokolā sacīto, ka viņu saucot Braulio Linaress Moskote, viņš esot tēva, iekšējo ūdeņu jūrnieka Markosa Linaresa, un mātes, tīgeru suņu audzētājas Delfinas Moskotes, atzīts ārlietas dēls, abi vecāki pastāvīgi dzīvojuši Rosaldelvirejas ciematā, valsts galvaspilsētā viņš esot pirmo reizi, jo māte viņu sūtījusi uz marta mēnesī notiekošajiem pavasara ziedu svētkiem pārdot divus kucēnus, viņš ieradies, jānot uz noirēta ēzelīša, citu drēbju kā vien tās, ar kurām viņš ceturtdien apcietināts, viņam neesot, kādā tirgus teltī viņš izdzēris tasi lētas kafijas un apjautājies tur strādājošām gaļas maisījuma cepējām, vai viņas nezinot kādu cilvēku, kurš vēlētos pirkt jauktas sugas kucēnus tīgeru medībām, bet tās atbildējušas, ka to nu gan nevarot pasacīt, un tad tūlīt arī sākuši dimdēt zvani, iedziedājušās taures, uzšvirkstējušas raķetes un ļaudis sākuši saukt, ka braucot tēvzemes visuvarenais, palūk, tūlītās viņš būs klāt, Braulio vēl pavaicājis, kas tad šis tāds esot, viņam atbildēts, nu taču mūsu vadoņi, pēc tam pūsis savus kucēnus ielicis papes kastē, palūdzis gaļas meitiešus tos pielūkot un pats uzrāpies uz kādas palodzes, lai pāri ļaužu galvām visu labāk redzētu, un tūlīt ieraudzījis ar zeltītām segām pārklātos un plandošām spalvām izrotātos apsardzes zirgus, kā arī karieti ar tēvzemes pūķi, pamanījis kādu drēbes cimdā tērptu roku mājām sveicienus, bālas, cieši sakniebtas lūpas un grūtsirdīgas acis, kuras tomēr tūdaļ ievērojušas viņu tikpat kā kamolā iespraustu adatu, karietē sēdošais cilvēks norādījis uz viņu ar pirkstu, redziet, šis pats; kurš uzrāpies uz loga, ņemiet viņu ciet, līdz es atcerēšos, kur viņu esmu redzējis, un tā mani ar varu sagraba, plakaniski ar zobeniem sitot, noplēsa vai visu ādu un cepināja uz restēm, lai es at-

zīstoties, kur mani agrāk redzējis mūsu valdonis, taču nav spējuši panākt citu atzišanos kā vien jau sacītās patiesības atkārtošanu, ko viņš, par spīti visām ostas cietuma pazemes kameras šausmām, apstiprinājis ar tādu neatlaidību un personīgu drosmi, līdz ģenerālis galu galā atzinis, ka pats laikam gan būšot alojies, bet tagad vairs neko nevarot darīt, viņš teicis, jo puišim nodarīts tik daudz pārestību, ka tas noteikti esot ienaidnieks, ja arī agrāk tāds nebūtu bijis, tāpēc lai nabadziņš sapūstot vien pazemes ūķī, kamēr pats prezidents klīda pa savu ēnu māju un gremzās, manu labo laiku sirdsmemini, stāvi man klāt, redzi, kāds esmu kļuvis, kopš vairs neatrodos tava apmetņa paspārnē, vienatnē jo gauži sūrodamies, kāda gan bija jēga piedzīvot tik spožus slavas laikus, ja es tos vairs neatceros un tāpēc nevaru no tiem gūt nekāda spirdzinājuma, kas man palīdzētu pārciest vecuma dūksnāja nedienas, jo kā visnegantākās sāpes, tā arī viņa diženības gadu vislaimīgākie mirkļi neglābjami bija aizplūduši pa atmiņas spraugām par spīti visām vientiesīgajām pūlēm tās nosprostot ar satīstītu papīrišu aizbāžņiem, un tā, sev par sodību, viņš nekad vairs neuzzinās, kas īsti bijusi šī 96 gadus vecā Fransiska Linere, kuru viņš atbilstoši kādā citā zīmītē pašrocīgi uzrakstītajam bija pavēlējis apbedīt ar ķēnišķīgu godu, tāpēc viņam nekas cits neatlika kā valdīt uz labu laimi, izlīdzoties ar vienpadsmit rakstāmgalda atvilktnē nobāztiem briļļu pāriem, kuri tomēr nenieka nedevisa, lai noslēptu, ka patiesībā viņš sarunājas ar rēģiem, kuru balsis pats nemaz nesaprata un personību uzminēja tikai pēc nojautas, iegrimis pilnīgā, ar lielu risku saistītā nevarībā, kas jo skaidri atklājās kādā audiencē sarunā ar kara ministru, kuras laikā viņam, kā par postu, gadījās nošķaudīties, uz ko ministrs atbildēja ar labas veselības novēlējumu, pēc tam prezidents nošķaudījās otro reizi, un ministrs atkal noteica, uz labu veselību, manu ģenerāl, tad vēlreiz prezidentam uznāca šķavas, un ministrs atkārtoja savu sakāmo, bet pēc devītā šķaudīdiena ministrs savu vēlējumu vairs neteica, jo viņu pārbiedēja pāršķiebtais prezidenta vieplis un izvalbītās acis, no kurām uz mani šļacās asaras tikpat kā dūksnaina purva rāva, es redzēju vecā plēsoņas izkarināto mēli, it kā būtu uzrauts karātavās, un mani sagraba šausmas, ka viņš var nobeigties manās rokās, bez lie-

cinieka, kurš pierādītu manu nevainību, bez jebkāda cilvēka tuvumā, un tad man neatlika nekas cits kā laisties lapās no šejienes, kamēr nav par vēlu, taču, vēl aizvien šķaudīdamies, viņš mani atturēja ar drausmīgu uzrēcienu, neesiet zaķapastala, brigādes ģenerāl Rosendo Sakristan, jedritvai āzīt, nomierinieties, es taču nebūšu tāds pirdaks, ka nobeigšos, jums klātesot, viņš kļiedza, un tā patiesi arī bija, viņš šķaudījās bezmaz vai līdz pašām nāves robežām, dienas jāntārpiņu nesamaņas telpā lidinādamies, taču cieši pieķēries nesatricināmajai pārlicībai, ka tu, manu sirdsmemmīt Bendisjona Alvarado, taču neļausi man krist tādā kaunā, ka es atstiepu kājas, šķaudīdamies sava apakšnieka klātbūtnē, nē, nekādas cūku būšanas, labāk nāve nekā tāds pazemojums, labāk dzīvot ar govīm nekā ar cilvēkiem, kas spēj pieļaut otram nomirt negodā, jedritvai āzīt, pat ar apustulisko nuncijsu par Dievu vairs nekādu strīdu nebija bijis, lai neviens nepamanītu, ka viņš šokolādi jau pasācis strēbt ar karoti, tāpat ne ar vienu prezidents sen nebija spēlējis domino, bīdamies, ka pretinieks, viņu žēlodams, tīšām varētu zaudēt partiju, neviena viņš negribēja redzēt, māt, un tiem izrādīt, ka, par spīti neatlaidīgai piesardzībai, staigā šļūkādams ar savām plakanajām pēdām, lai gan galu galā tā bija darījis visu mūžu, tāpat, par spīti saviem gadiem, kuri viņu bija noveduši gaudenas nevarības bezdibeņa malā, neparko negribēja līdzināties nežēlastībā kritušajiem diktatoriem, kurus klints kaupres mājā turēja drīzāk kā cietumā; nevis patversmē, lai tie ar sava necienīguma mēri neaplaistu pasauli, un visu to viņš bija izcietis vienatnē tajā ļaunajā rītā, kad, peldēdamies personīgā iekšpagalma dziedniecisko zāļu baseinā, bija iemidzis un sapnī redzējis savu māti, jā, māt, es sapņoju, ka tā esi tu, kura ziedošo mandeļkoku zaros esi radījusi cikāžu barus, kuri īstenībā man virs galvas tā sīsināja, ka aiz negantās čirkstēšanas paši pārplīsa, sapņoju, ka tu ar sareni raibas izkrāsoji vālodžu balsis, kad es piepeši uztrūkos no zarnu spējā izvirduma ūdenī, uztrūkos, māt, gauži saniknots par to, ka ar savu apkaunojumu esmu piegānījis baseinu, kurā peldēja oregano malvu smaržīgās lotoslapiņas, peldēja no citronkokiem nobirušie tikko uzplaukušie ziedi, peldēja saldūdens bruņurupuči, nespēdami vien nopriecāties par smaržīgajā ūdenī nule sabirdinātajām zeltzeltēnajām, liega-

jām ģenrāļa ekskrementu spirām, gatavā cūku būšana, taču viņš ar to samierinājās, tāpat kā ar daudzām citām vecuma apkaunojošām likstām, tikai apkalpotāju skaitu gan samazināja līdz pēdējai iespējai, lai notiekošajam būtu mazāk liecinieku un neviens neredzētu, ka viņš augas dienas un naktis, galvu savīstījis ar kamparu samērcētās lupatās, bezmērķīgi klaiņo pa pamesto māju, izmisīgi iestēnēdamies, kad gadījās uzgrūsties sienām, un atgaiņādamies no govju ievazātajiem uzplīgajiem dunduriem, nepārtrauktu galvassāpju mocīts, par kurām ne pušplēsta vārda neieminējās pat savam ārstam, labi apzinādamies, ka tās nav nekas cits kā tikai viens no daudzajiem vecuma nīkulības paveidiem, ko samanija kā pārkonīgu akmeņu dārdoņu jau ilgi pirms tam, iekāms debesīs sagūzmējās negaisa tūces, un, tikko viņam deniņos bija sācis virpuļot sāpju karuselis, pavēlēja, ka neviens nedrīkst ienākt mājā, lai notiktu kas notikdams, un, kad otrajā karuseļa apgrīzienā galvaskausa kauli brakšķēt brakšķēja, pat pašam Dievam tam Kungam ieeja bija liegta, jo viņš atkārtoti pavēlēja, nevienu neielāist, jedritvai āzīt, pat tad, ja es atstieptu kājas, un tā viņš mocījās, nežēlīgo sāpju apstulbināts, kuras nedeļa ne britiņa atelpas, lai līdz izmisuma gadsimtu beigām spētu piedomāt pie gaidāmo atvieglojumu sološām lietām brāzmām, kad viņš atkal mūs pasauca, un mēs viņu atradām kā no jauna piedzimušu sēžam pie mēmā televizora priekšā noliktā pusdienu galdiņa, uz kura steidzāmies salikt sautētu gaļu, pupiņas ar speķi, kokosriekstus, rīsus, cepta banāna šķēles, ar vārdu sakot, viņa gadiem pavīsam nepiemērotu ēdienu lērumu, kuriem viņš ļāva atdzīst, tiem nemaz nepieskāries, pats nolūkodamies mūždien vienā un tajā pašā, īpaši viņam raidītajā televīzijas filmā, apzinādamies, ka valdībai padomā viņam ko noslēpt, ja jau pa slēgto, tikai viņam domāto kanālu tiek rādīta tā pati vecā filma, turklāt tādā steigā, ka bija ielikta otrādi, ar kājām gaisā, jedritvai āzīt, viņš noteica, pūlēdamies aizmirst to, ko no viņa centās noslēpt, un nodomāja, ja tas būtu kas pavisam nelādzīgs, es tā kā tā to jau zinātu, un, miegā krākdams, palika sēžam pie uzklātā vakariņu galda, līdz katedrālē stundenis nosīta astoņi, pēc tam viņš uzsvempās kājās, paņēma neskartos traukus un ēdienu izgāza atējā, kā jau kopš sen dienām šajā stundā bija paradīš darīt, lai noslēptu pa-

zemojumu, ka viņa vēders vairs neko neņem pretim, un ar slavas gadu leģendām remdinātu īgnumu, kurš viņam uzņēmās katru reizi, pieredzot kādu derdzīgu vecuma nevarības izpausmi, tādējādi cenšoties aizmirst, ka vēl tikai daļēji ir dzīvs un tikai vienīgi pats uz atējas sienām vēl turpina rakstīt, lai dzīvo ģenerālis, lai dzīvo vīrs, kam spēks un vara, bet patiesībā slepšus dzēra vīrišķības dziru, cerēdams, ka tā viņam piešķirs sparū kādu nakti pēc patikas izmeņģēties ar meitiešiem, kauču pa trim reizēm ar trim dažādiem sievišķiem, bet patiesībā par savu vecišķo vientiesību allaž samaksāja, stāvēdams atējā, pie ūdens nolaižamās ierīces apļiem pieķēries un sūras asaras liedams, vairāk gan aiz nīknuma nekā aiz pazemojuma, manu sirdsmemmi Ben-disjona Alvarado, nicini mani, šķīstī mani ar tavas uguns ūdeņiem, ar lepnumu pakļaudamies savas tiklības sodam un jau no sākta gala apzinādamies, ka gultā viņam aizvien pietrūcis ne tik daudz varēšanas kā mīlas, pietrūcis maigāku sieviešu nekā skarbās daiļavas, ko viņam piegādāja draugelis, ministru padomes priekšsēdētājs, lai prezidentam kopš tuvējās meiteņu skolas slēgšanas zudumā neietu jaukais ieradums, un tā viņš tam sagādāja apaļīgas jaunavas tikpat kā bez kauliem, tikai jums vienīgam, manu ģenerāl, ar lidmašīnām bez oficiālās ievadmuitas nomaksas šurpu transportēdams no Amsterdamas skatlogiem ņemtas skaistules, Budapeštas kinokonkursu uzvarētājas, Itālijas pludmalēs izmeklētās būtnes, jums, tikai jums, manu ģenerāl, paskatieties, kas tās par odziņām, visas pasaules izcilākās skaistules, un ģenerālis tās redzēja rātņi kā dziedāšanas skolotājas sēžam kancelejas pustumsā. Kā mākslinieces viņas noģērbās, paturēdamas tumšām foto-negatīvu svītrām līdzīgās divdaļu peldkostīmu lentes, un nogūlās uz divāna, ar siltu ādu zeltaina sīrupa krāsā, smaržodamas pēc zobu pulvera un parfīma flakonītiem, bet viņām līdzās kā no betona veidots vērsis nosvempās ģenerālis, kurš neparko nebija piedabūjams novilkt karavīra tērpu, kamēr skaistules vēltīgi nopūlējās viņu iekārdināt ar visizsmalcinātākajiem paņēmiņiem, līdz viņam apnika mirušai zivij līdzīgās žilbinošās daiļavas pūles un viņš noteica, ir jau labi, meitiņ, ej klosterī, taču patiesībā bija tik nomākts par savu kūtrumu, ka vēl tajā pašā vakarā pēc tam, kad pulkste-nis bija nositis astoņi, pārsteidza vienu no sievietēm,

kuras mazgāja kareivju veļu, ar spēju grābienu nogāza to uz mazgājamām abrām un, neuzklausīdams nabaga meitieša baiļu pilnās vaimanas, es nevaru, nūdien, manu ģenerāl, vampīrs dzer manas asinis, nogāza mazgātāju kņūpus uz veļas dēļiem un no mugurpuses ar īsti bībelisku sparū iešļāca tādu sēklas devu, ka sievišķis, jūdams nokrakšķam visus kauliņus līdz pašai dvēselei, tikai nokunkstēja, esat gan jūs nezvērs, manu ģenerāl, jums būtu vajadzējis mācīties par vaislas ērzeli, bet prezidentam šis sājpu vāids bija glaimojošaks nekā vislišķīgāko apjūsmotāju dziedātās oficiālās slavas dziesmas, un viņš, veļas mazgātājai piešķīris mūža pensiju bērnu audzināšanai, pēc ilgiem gadiem atkal dziedādam, mirdzošais janvāra nakts mēness, kūtis pabaroja slaucamās govīs, nemaz vairs nedomādams par nāvi, jo taču nevarēja sava mūža pēdējā vakarā atļauties vājību domāt kaut ko tādu, kas neatbilda veselam saprātam, bet pēc tam divas reizes pārskaitīja govīs, atkal dungodams, mirdzi man tumšajās takās, esi man ceļrāža zvaigzne, un, atklājis, ka četru govju trūkst, devās tās meklēt dzīvojamā mājā, pa ceļam pārskaitīdams uz vicekaraļu drēbju pakaramajiem satupušās vistas, tad ar pārvalkiem aplāja aizmigušo putnu būrus, to bija pavisam četrdesmit astoņi, pēc tam aizdedzināja izkalušu govju pļeckās, kas dienā bija izkaisītas no vestibila līdz audienču zālei, atcerēdamies kādu, turklāt šoreiz gluži patiesīgu, ainu no savas tālās bērnības, kad, augstkalnes saltumā drebēdams, noskatījās, kā viņa māte Bendisjona Alvarado uz mēslu čupas satupušamies maitu vanagiem no knābjiem izrauj jēra iekšas brokastīm, bet drusku vēlāk, kad stundenis jau nosita vienpadsmit, viņš vēlreiz pretējā virzienā, apgaismodams ceļu ar bēgšanai paredzēto laternu, izklunķuroja cauri visai mājai, nodzēsdams telpās ugunis līdz pat vestibilam, pa ceļam četrpadsmit reižu tumšajos spoguļos atkārtoti redzēdams kādu ģenerāli ar laternu rokā, mūzikas zāles tālākajā galā spoguļi ieraudzīja augšpēdus guļam govi ar atstieptām kājām un pasauca to, gos, gos, bet tā bija nosprāgusi, ir gan bezdeļu būšana, pēc tam iegriezās apsardzes guļamtelpās, lai pasacītu, ka spoguļi redzējis nobeīgušos govi, un pavēlēja rītdien agri no rīta to novākt, katrā ziņā izdarīt, citādi mājā saradīsies maitu vanagi, viņš pavēlēja un pārlūkoja zemāk esošo stāvu, meklēdams pārējās trīs

pazudušās govīs, šai nolūkā pārbaudīdams ateju, pavērdamies zem galdiem un ielūkodamies ikvienā spogulī, līdz, nokāpis pirmajā stāvā un citu pēc citas pārmeklējis visas istabas, kādā gultā zem rožaini punktota moskītu pārklāja atrada vistu, taču mūķenes vārdu, kura šajā gultā agrāk bija gulējusi, vairs neatcerējās. Pirms gulētiešanas iebaudījis karoti medus, viņš burku novietoja atkal sleptuvē, kur atradās arī papīrītis ar kaut kādu gadadienas atzīmi no izcilā dzejnieka Rubena Dario dzīves, kaut debesis Dievs tas Kungs viņam ierādītu visaugstāko goda krēslu, saritināja zīmīti no jauna un nolika atpakaļ vietā, no galvas noskaitīja attiecīgu lūgšanu, Visaugstais Debesu Tēvs, brīnumdari un burvestības liras spēlētāji, kurš noturi gaisā lidmašīnas un liec kuģiem peldēt pāri Atlantijas okeānam, bet pēc tam, šļūkdams ar savām negulējušā vārgdieņa milzīgajām stampām, pagājās cauri rotējošo bākas uguņu zaļganajai rītausmas plandai, izdzirdēja pēc iztirgotās jūras sērojošo vēju nopūtas, kā arī pārmērā dvēseles liksmē gaviļējošo kāzu svinību mūziku, kad viņu Dieva nepiesardzības dēļ no aizmugures bezmaz bija nodūruši ar dunci, sastapa noklīdušu govi, nostājās tai ceļā, dzīvniekam tomēr nepieskardamies, gos, gos, pēc tam atkal atgriezās guļamistabā, vilkdamies garām logiem, aiz kuriem mirdzēja bez jūras palikušās pilsētas uguņu klaidis, un, sajuzdams tās neizdibināmās iekšējās elpas silto vienprātību, divdesmit trīs reizes nolūkojās šajā ainavā, taču ne reizi neapstājās, lai gan šoreiz, tāpat kā aizvien, apjauta, cik neizdibināms ir bezgalīgi plašais tautas masu okeāns, kurš dusēja, roku uz sirds uzlicis, un, skaidri apzinādamies, ka visdziļāk viņu ienīst taisni tie, kuri izliekas visvairāk mīlam, sajuta, ka viņu apgaismo svēto godināšanai iedegto svecīšu gaisma, dzirdēja piesaucam savu vārdu, lai viņš atvieglotu dzemdētāju mokas un grozītu nāvei nolemto likteni, atskārta, ka prezidenta piemiņu cildina tie paši, kuri nolādēja viņa māti, tālajos mēnessērdzīgā limuzīna laikos aiz ložu drošā stikla redzēdami klusās acīs, sakniebtās lūpas un domīgo jaunavas roku, jā, mēs pat mutējām dubļos atstāto viņa zābaka pēdas nospiedumu un, vēlēdami savam prezidentam moku pilnu nāvi tveicīgajās naktīs, nolādējām viņu, no saviem iekšpagalmiem redzēdami, ka valdības mājas bezdvēselīgajos logos atmirdz maldūgu untiņas, patiesi, neviens mūs ne-

mīl, viņš nopūtās, ielūkodomies senajā guļamistabā, kur kādreiz bija mitusi viņa māte Bendisjona Alvarado, izdēdējusi putnu audzētāja un vālodžu krāsotāja ar zaļa uzsūbējuma izsitumiem uz miesas, lai tev viegla nāve, māt, viņš noteica, vieglu jo vieglu nāvi, māhu dēliņ, māte viņam atbildēja no kapličas, bet stundenls bija tieši divpadsmit naktī, kad viņš uzkarināja laternu pie durvju palodas un viņam visu pasauli aizmigloja ne- ciešamas sāpes savijušos zarnu mudžeklī, ko pavadīja pautu trūces baismā pīkstoņa, un nekā cita vairs pasaulē nebija kā vien šīs sāpes, pēdējo reizi viņš pie durvim aizbīdīja trejus aizbīdņus, trejas šautras un aizslēdza trejas atslēgas, pēdējo reizi uztupies uz pār- nēsājamā ķemertiņa, svilinošās mokās izspieda vārgas urīna piles un tad izstiepās uz kailās grīdas, ģērbies rupja auduma biksēs, ko mājās valkāja, kopš tika atcel- tas visas audiences, svītrotā kreklā bez apmaināmas ap- kaklītes un nevaribnieka čībās, pagriezās kņūpus, labējo roku saliecis zem galvas spilvena vietā, un tūlīt aizmiga, taču pulksten divos un desmit minūtēs uztrūkās ar ap- tumšotu saprātu, pirmsciklona siltajos un bālajos svied- ros caurcaurēm izmircis, un noprasīja, kas teitan ir, baismā, neizk liedējamā nojausmā, ka miegā kāds viņu saucis citā, ne paša vārdā, Nikanor, un tad atkal, Nika- nor, un saucējs bijis tāds, kurš spēj ienākt viņa istabā, neskarot aizbīdņus, jo var pēc paša patikas iekļūt šeit cauri sienām un tāpat aiziet, un viņš ieraudzīja, tā, manu ģenerāl, bija nāve, viņa paša nāve, satinusies grēku nožēlnieka skrandainā rupja maisu audekla tu- nikā, ar garu, galā izliektu zizli rokā, bet galvaskauss tai bija apaudzis ar kapsētas ķērpju lēkšķēm, kaulu locītavās sazēlušas lauku puķes, un plašās, tukšās acu iedobes izskatījās milzum lielas, un tikai tad, kad viņš to bija skaidri redzējis visā augumā, ģenerālis apjēdza, ka tā bija nāve, kura viņam bija saukusi, Nikanor, Ni- kanor, šajā vārdā, kādā nāve miršanas brīdī uzrunā visus cilvēkus, tomēr viņš nepiekāpās un atbildēja, nē, nāve, mana stunda vēl nav pienākusi, un paskaidroja, ka viņam lemts mirt miegā, kancelejas pustumsā, kā kopš laika gala pareģojusi zīlniece, blenzdama kublā ar gaišredzības ūdeni, bet arī nāve neatlaidās, nē, ģe- nerāl, tam jānotiek tepat, ar basām kājām un šajās pašās ubaga drēbēs, kādās esat iegērbies, lai gan tie, kuri vēlāk atradīs līķi, apgalvos, ka viņš gulējis

kancelejā uz grīdas, tērpies linauduma uniformā bez atšķirības zīmēm un ar zelta piesi pie kreisās kājas papēža, un tādējādi nekas nebūtu pretrunā iepriekš paredzētajam. Un tas notika laikā, kad viņš vismazāk vēlējās mirt, kad viņam pēc tik daudziem neauglīgu cerību gadiem bija sākusi atāust gaisma, ka viņš, jedritvai āzīt, nevis dzīvo mūžu, bet aizdzīvojis tam pāri, kad viņš pārāk vēlu sācis atskārst, ka pat visgarākais un vislietderīgāk pavadītais mūžs nav bijis pietiekami ilgs, lai iemācītos dzīvot, kad viņš, iedomājies, ka viņa nespēja mīlēt meklējama gludo bezlīniju delnu un uz spēļu kārtīm neredzamo skaitļu noslēpumā, gandarījumu šim kļūmīgajam liktenim visu mūžu bija meklējis vienuļas varaskāres svilinošajā netikumā, kļuvis par upuri savas sekas nežēlībai un pats sevi cepinājis mūžam neizdziestošā altāra rijīgajās liesmās, pārticis no netikumiem un noziedzībām, atkopies negodā un apkaunojumā, pārvarēdams palaikam vienīgi savu pārmēra drudzaino alkatību un iedzimto bailīgumu, lai līdz laika galam sauļā saglabātu varas stikla lodīti, neapzinādamies, ka šai nekrietnībai mūžu mūžos lemts nepārtraukti augt augumā, manu ģenerāl, un bezgalīgi plesties plašumā, lai gan kopš paša sākuma bija sapratis, ka viņa krāpj nolūkā izdabāt, ka viņam lišķē, lai noslēptu patiesību, ka ļaužu barus, kuri, viņam garāmbraucot, uzgavilē ar apsveikuma saucieniem un paceļ tiem izsniegtus transparentus ar saukļiem, lai saules mūžu un vēl ilgāk dzīvo mūsu valdonis un vadonis, vienkopus sadzen ar ieročiem, un tomēr viņš iemanījās dzīvot ar visu to un citām slavas nelietībām, jo, neskaitāmiem gadiem aizritot, atklāja, ka meli ir izdevīgāki par šaubām, noderīgāki par mīlu, ilgstošāki par patiesību, un tā viņš bez jebkāda izbrīna pieradinājās pie apkaunojošās iedomas valdīt bez varas, tikt cildinātam bez slavas un paklausītam bez cieņas, jo sava rudens dzeltenajā lapkritī bija sapratis, ka nekad nebūs savas varas noticējs pilnā mērā, ka viņam lemts dzīvi iepazīt no ačģār-nās puses, lemts atārdīt tikai šuves, dzīves istenības gobelēnu metos pielīdzināt tikai mezglus un atmudžināt audu skrudzes, pat mūža beigās, kauču ar nokavēšanos, neatjēgdams, ka vienīgā dzīvošanas vērtā dzīve bija patiesīgā, mūsu acīm redzamā, bet kurai nebija nekā kopīga ar jūsējo, manu ģenerāl, mazo ļaužu dzīve, pāri kurai kā dzeltenas lapkriša šaltis nobira neskaitāmie

mūsu nedienu gadi un mūsu netveramie laimes alku mirkļi, kur mīlu jau pašā pirmsākumā sagandēja nāves aizmetņi, bet kura tomēr bija īsta un patiesa mīla; kamēr jūs, manu ģenerāl, nebijāt nekas cits kā skumju acu neskaidrs redzējums pa vilciena apputējušiem loģicm, tikko samanāmas klusējošo lūpu trīsas, gaistošas atvadas, ko ar atlasa cimdu rokā māja nevienam nepazīstams večuks, kura liktenis mums bija svešs un par kuru mēs nezinājām ne to, kas viņš bija, nedz arī, kāds viņš bija, un par kuru noteikti nevarēja pasacīt, vai viņš vispār maz eksistēja vai arī patiesībā bija tikai iedomu tēls, ākstveida rēgs, bez patiesas atskārsmes, kur meklējama visu mūsu alkaini mīlētās dzīves īstā un kur ačgārnā puse, bet jūs, manu ģenerāl, pat neiedrošinājāties to skatīt iztēlē, jo baidījāties uzzināt to pašu, kas mums jau izsenis bija zināms, un proti, ka tā ir skarba un gaistoša, bet citas, manu ģenerāl, nav, jo mēs apzinājāmies, kas esam mēs paši, bet viņš ar savu miruša vecūkšņa pautu trūces smalko pīkstoņu nemūžam to neapjēgs, jo nāve viņu bija notriekusi vienā zvēlienā, un tagad viņš lidinās sava rudens pēdējo leddaino lapu krēslainajā čaukstoņā pretim aizmirstības tēvzemes tumsai, izbīlī pieķēries nāves noskrandušajam apmetnim, nedzirdēdams brāzmaino liksmi, ar kādu tauta, uzzinājusi priecīgo vēsti par viņa nāvi, nevaldāmā sajūsmā izplūst ielās, dziedādama gaviļu dziesmas, un tāpat viņš nemūžam neuzzinās, kādā aizrautībā grandēja atbrīves mūzika, sprakšķēja svētku raķetes un dimdeja zvani, pavēstīdami pasaulei liksmes vēsti, ka mūžības neskaitāmajiem laikagriežiem pienācis gals.

1968—1975

SATURS

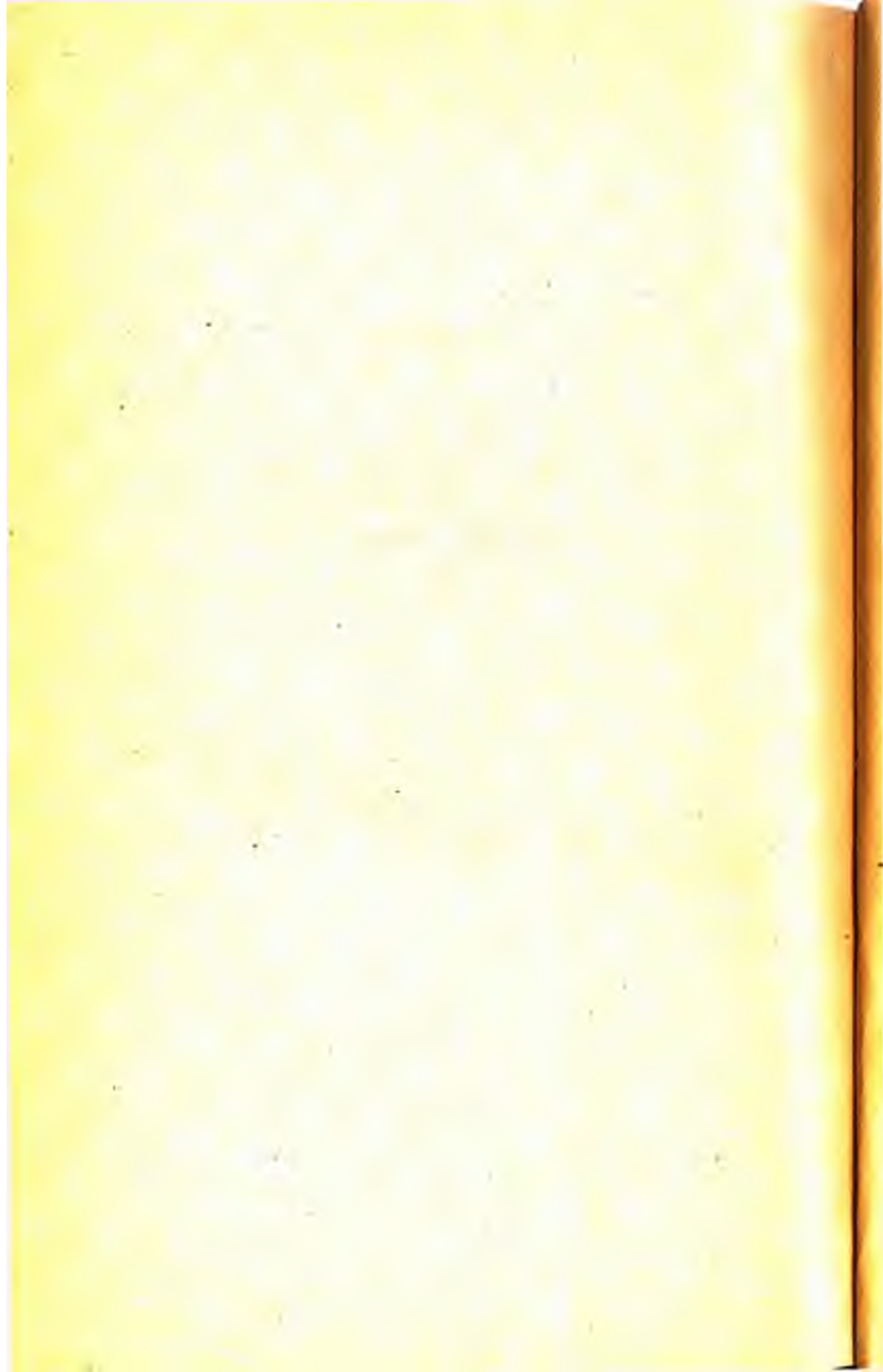
Priekšvārds

Romāns par pirmsvēstures beigām

5

Patriarha rudens

21

Gabriels Garsija Markess

PATRIARHA RUDENS

Mākslinieciskā redaktore Maija Dragūne
Tehniskā redaktore Maija Jaunzeme
Korektore Sarmīte Liniņa

Nodota saikšanai 10.03.92. Parakstīta iespiešanai
12.10.92. Reģistrācijas apliecības № 2-0306. For-
māts 84×108/32. Tipogrāfijas papīrs. Literatūras
garnitūra. Augstspiedums. 13,44 uzsk. iespiedl.;
13,65 uzsk. krāsu nov.; 18,44 izdevn. l. Pasūt.
№ 198. Izdevniecība «Liesma», LV-1455 Rīgā,
Aspazijas bulv. 24. Izdevn. № 9/33576. Iespiesta
tipogrāfijā «Rota», LV-1011 Rīgā, Blaumaņa
iela 38/40.

Markess G. G.
Ga 665 Patriarha rudens / No spāņu val. tulk. V. Meļinovskis, V. Zemkova priekšv. / R.: Liesma, 1992. — 253 lpp.

ISBN 5—410—01005—1

Izcilais kolumbiešu rakstnieks, Nobela prēmijas laureāts (dz. 1928. g.), izmantojams fantastikas elementus, globālā skatījumā ataino līdzšinējo cilvēces vēstures posmu, kad gandrīz visās valstīs bija nodibinājusies diktatūra — vienpersoniska, autoritāra vara. Attēlodams kāda latīņamerikāņu diktatora varas norietu, autors atspoguļo to gigantisko un radikālo lūzumu, kurš norisinās mūsdienā pasaules sabiedriskajā apziņā, atsakoties no neapvaldīta egoisma kā pasaulesiekārtas pamata.

Plašam lasītāju lokam.

4703040100—9
M 1801(11)—92 92

84.7 Kol-44

